

RAPORT O STANIE MIASTA

ZARZĄD MIASTA BIAŁEJ PODLASKIEJ

BIAŁA PODLASKA 2000

Zarząd Miasta Białej Podlaskiej

RAPORT O STANIE MIASTA '1999

Biała Podlaska, grudzień 2000 r.

Raport o stanie miasta przygotował zespół w składzie:

<i>Andrzej Czapski</i>	-	<i>Prezydent Miasta</i>
<i>Waldemar Godlewski</i>	-	<i>Pierwszy Zastępca Prezydenta</i>
<i>Jan Polkowski</i>	-	<i>Zastępca Prezydenta</i>
<i>Henryk Chmiel</i>	-	<i>Zastępca Prezydenta</i>
<i>Teresa Malicka</i>	-	<i>Naczelnik Wydziału UAB i PM</i>

W opracowaniu wykorzystano materiały Urzędu Miasta oraz instytucji i zakładów funkcjonujących na terenie Białej Podlaskiej. Korzystano również z następujących wydawnictw: Rocznik Statystyczny Województwa Lubelskiego za rok 1998 i 1999, Rynek pracy w Województwie Lubelskim, Biuletyn Województwa Lubelskiego. Informacje zawarte w Raporcie pochodzą w większości z grudnia 1999 r. (niektóre z I półrocza 2000 r.)

Redakcja:

*Teresa Malicka,
Grzegorz Michałowski*

Projekt okładki:

Roman Pieńkowski

Skład komputerowy:

Izabela Dragan

Wydawca:

*Urząd Miasta w Białej Podlaskiej
ul. Piłsudskiego 3, tel. 343 22 20
21 – 500 Biała Podlaska*

Druk:

*Zakład Poligraficzny A.K. Wysokińscy sp. cywilna
ul. Milcarka 5,
21 – 500 Biała Podlaska*

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

5 116248000001

ISBN 83-913859-1-4

Szanowni Państwo!

Opracowany w 1998 r. „Raport o stanie miasta” stanowił podstawę do podjęcia prac nad przygotowaniem „Strategii rozwoju Białej Podlaskiej do roku 2015”. Strategia została opracowana i uchwalona przez Radę Miejską we wrześniu 2000 r.

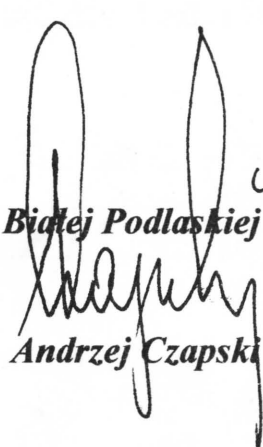
Oba w/w opracowania stanowią podstawę do podejmowania wielu ważkich decyzji i przedsięwzięć, mających istotny wpływ na dalszy rozwój Białej Podlaskiej. Każda z tych decyzji wiąże się z wydatkowaniem znacznych środków finansowych z kasy miejskiej. Dlatego też konieczne jest systematyczne analizowanie stale zmieniających się uwarunkowań, zarówno wewnętrznych (miejskich), jak i zewnętrznych (krajowych, międzynarodowych). Zmiany te muszą być uwzględniane w naszych długofalowych działaniach strategiczno – rozwojowych. Dlatego też potrzebne jest stałe aktualizowanie wiedzy o tym, w jakim obecnie stanie znajduje się nasze miasto, w jakich obszarach lub dziedzinach dzieje się coraz lepiej, w jakich zaś powstają zagrożenia.

Odpowiedzi na te pytania daje zaktualizowany „Raport o stanie miasta 1999”. W opracowaniu tym zebrane zostały wszelkie dostępne informacje z różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego miasta, według stanu na koniec 1999 r. oraz częściowo z roku 2000.

Aktualizację raportu przeprowadzili Teresa Malicka i Grzegorz Michałowski, przy współpracy wydziałów Urzędu Miasta, podległych instytucji samorządowych oraz innych urzędów funkcjonujących na terenie Białej Podlaskiej.

Oddając do rąk Państwa niniejsze opracowanie, składamy wszystkim osobom i instytucjom serdeczne podziękowania za współpracę i dostarczone materiały informacyjne. Wyrażamy nadzieję, że wszyscy nadal będą uczestniczyli w tworzeniu kolejnych opracowań analityczno-informacyjnych i promocyjnych o naszym mieście.

Prezydent Miasta Białej Podlaskiej

Andrzej Czapski

SPIS TREŚCI

	strona
I. OBSZAR I LUDNOŚĆ	5
II. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	10
III. OCHRONA ŚRODOWISKA	22
IV. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE.....	29
V. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I GOSPODARKA KOMUNALNA.....	36
VI. GOSPODARKA NIERUCHOMOŚCIAMI I LOKALAMI. GEODEZJA.....	56
VII. NAUKA. OŚWIATA I WYCHOWANIE.....	61
VIII. KULTURA	78
IX. OCHRONA ZDROWIA	87
X. OPIEKA SPOŁECZNA	99
XI. SPORT. TURYSTYKA I REKREACJA	103
XII. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA I ROLNICTWO	108
XIII. ZATRUDNIENIE I SYTUACJA NA RYNKU PRACY.....	126
XIV. BEZPIECZEŃSTWO I OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA MIASTA	136
XV. DZIAŁALNOŚĆ SAMORZĄDU I ZARZĄDU MIASTA.....	145
XVI. FINANSE MIASTA	149
XVII. PROMOCJA MIASTA	156
 TABELE.....	 160
WYKRESY.....	163

I. OBSZAR I LUDNOŚĆ

1.1. Wstęp

Biała Podlaska, położona nad rzeką Krzną, jest stolicą dwóch powiatów bialskich: ziemskiego i grodzkiego. Miasto liczy 57 tysięcy mieszkańców i zajmuje obszar 49 km². Przez Białą Podlaską z zachodu na wschód przebiega droga krajowa nr 2 (wypełniająca również funkcję międzynarodowej arterii komunikacyjnej) oraz magistrała kolejowa E - 20. W odległości 35 km od miasta przebiega granica państwowa z Białorusią. Znajdują się tam przejścia graniczne w Terespolu, Sławatyczach i Kukurykach (z nowoczesnym terminalem obsługi samochodów ciężarowych w Koroszczynie). W odległości 25 km na wschód od Białej Podlaskiej usytuowany jest kolejowy port przeładunkowy w Małaszewiczach oraz Wolny Obszar Celny.

Za założyciela miasta uchodzi Piotr Janowicz Biały, wojewoda trocki, hetman Wielkiego Księstwa Litewskiego. Następnie dobra Białej przeszły w ręce Illiniczów. W 1569 roku ostatni z tego rodu (Jerzy Illinicz, wojewoda brzeski) zapisał w testamencie połowę bialskiego dworu Mikołajowi Krzysztofowi Radziwiłłowi, marszałkowi i wojewodzie wileńskiemu, a drugą połowę rodzinie Kisków. Wkrótce potem dobra Kisków całkowicie przejęli Radziwiłłowie, co zapoczątkowało nowy etap w dziejach Białej. Przez dwa i pół wieku miasto należało do jednego z najpotężniejszych rodów Rzeczypospolitej. Nosiło wówczas nazwę Białej Książęcej (Alba Ducalis) lub Radziwiłłowskiej. Aleksander

Ludwik Radziwiłł przyznał miastu w XVII wieku prawa miejskie, a jego syn - Michał Kazimierz Radziwiłł - nadał miastu herb: Świętego Michała Archanioła, trzymającego w rękach miecz i wagę, stojącego na pokonanym smoku.

Ważnym wydarzeniem w życiu miasta, które ożywiło je i przysporzyło później rozgłosu, było założenie w 1628 roku Akademii Bialskiej. Stało się to za sprawą księdza Krzysztofa Wilskiego - Ciborowicza. W 1633 roku placówkę tę oddano pod opiekę Akademii Krakowskiej, jako filię akademicką. Dzięki temu Biała stała się ważnym ośrodkiem kulturalno-oświatowym na wschodnich rubieżach Rzeczypospolitej.

Ciężkie chwile przeżywało miasto podczas wojen szwedzkich (w 1706 roku). Po trzecim rozbiorze Polski miasto popadało w coraz większą ruinę. Podlasie, a również i Biała Podlaska, było terenem walki rządu carskiego z katolicyzmem oraz przejawami polskości (prześladowanie unitów).

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Biała Podlaska zaczęła dynamicznie rozwijać się. Rozbudowana została fabryka H. Raabego, wybudowano elektrownię miejską, a w 1923 roku powstała Podlaska Wytwórnia Samolotów. II wojna światowa zahamowała rozwój miasta. Pierwszego września 1939 roku Podlaska Wytwórnia Samolotów stała się celem ataku lotnictwa niemieckiego. W okresie powojennym miasto powoli podnosiło się ze zniszczeń wojennych. W 1975 roku Biała Podlaska stała się stolicą województwa bialskopodlaskiego. Od tego czasu miasto podwoiło liczbę mieszkańców, powstały nowe osiedla mieszkaniowe, rozbudowano infrastrukturę komunalną, unowocześniono układ komunikacyjny. Znacznie poszerzyła się sieć banków, hoteli, placówek oświatowych i kulturalnych. Przemiany ustrojowe po 1989 roku umożliwiły odrodzenie samorządu terytorialnego. Od tej chwili mieszkańcy miasta mogli w znacznie większym niż wcześniej stopniu decydować o swoim losie.

Od 1 stycznia 1999 roku Biała Podlaska, w związku z wprowadzoną reformą administracji rządowej i samorządowej, jest miastem na prawach powiatu, a jednocześnie siedzibą powiatu ziemskiego.

1.2. Obszar

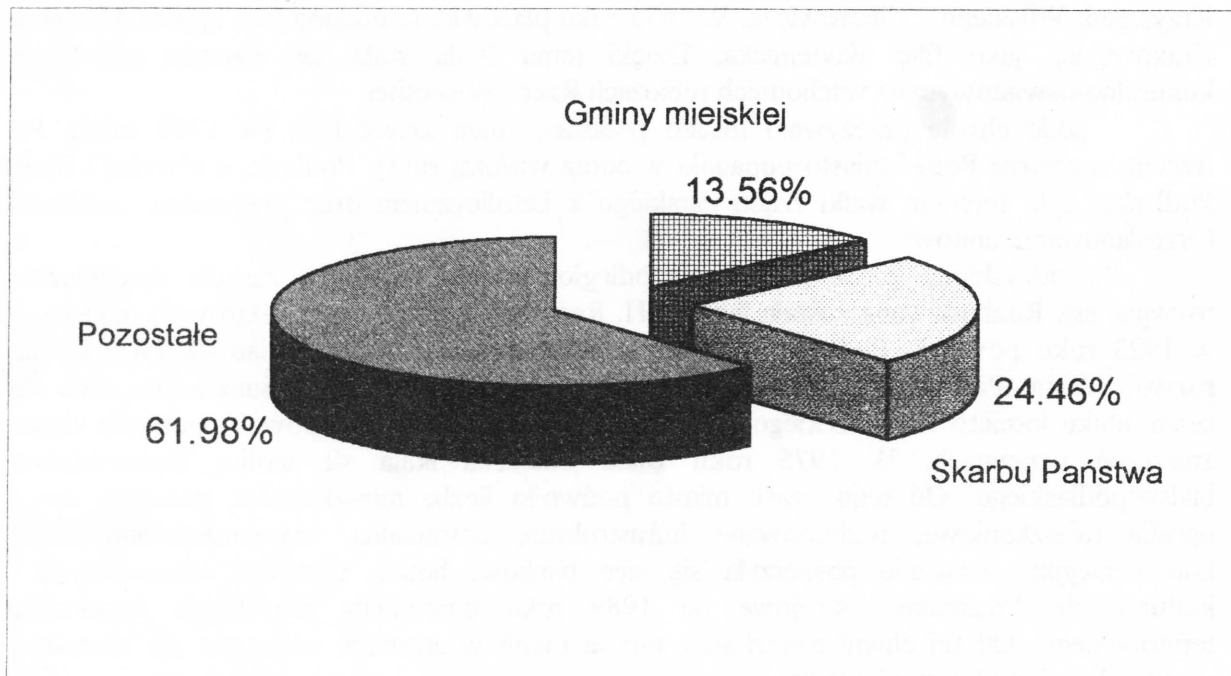
Powierzchnia Białej Podlaskiej wynosi 49,4 km² (dokładnie – 4,941 ha).

Tabela 1. Struktura użytkowania terenu miasta na dzień 30.06.2000 r.

Przeznaczenie terenu	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Tereny pod zabudowę	1,079	21,8
Grunty zalesione i zadrzewione	587	11,9
Osiedlowe tereny parkowe i zielone	23	0,5
Grunty pod zbiornikami wodnymi, rzekami, rowami	58	1,2
Tereny komunikacyjne, drogi, koleje	372	7,5
Tereny osiedlowe nie zabudowane	40	0,8
Użytki rolne	2,376	48,1
Tereny różne (w tym nieużytki)	406	8,2
OGÓŁEM	4,941	100,0

W Białej Podlaskiej tereny inwestycyjne stanowią 30,6%. Pod zabudowę mieszkaniową przygotowanych jest 40 ha terenów. Z ogólnej powierzchni miasta, 668 ha gruntów stanowi własność gminy miejskiej, a 1.208 Skarbu Państwa. Oznacza to, że tylko 13,56% powierzchni miasta stanowią grunty komunalne, a 24,46% grunty Skarbu Państwa.

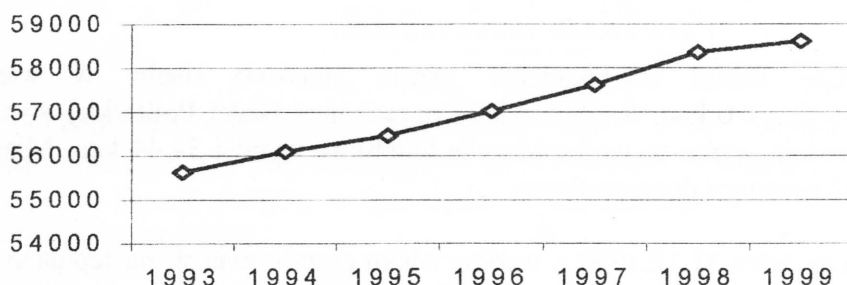
Wykres 1. Struktura własnościowa terenów miejskich

1.3. Ludność

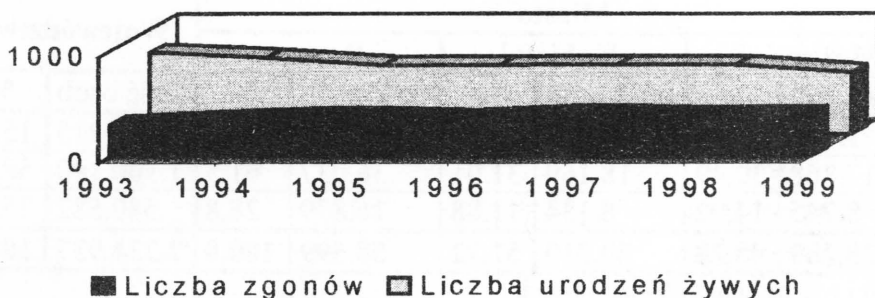
Pod koniec 1999 roku Biała Podlaska liczyła 58.599 mieszkańców (na koniec 1997 r. - 57.607), gęstość zaludnienia wynosiła 1.186 mieszkańca /1 km² (średnia krajowa 1.150). Na 100 mężczyzn przypadło 107 kobiet. Biała Podlaska zaliczana jest do jednego z 55 średniej wielkości miast Polski, w których ilość mieszkańców mieści się w granicach 50-100 tys. mieszkańców. Na stan ilościowy mają wpływ następujące czynniki: przyrost naturalny, długość życia mieszkańców oraz zjawiska migracyjne.

Wykres 2. Liczba ludność na przestrzeni lat 1993 – 1999 (w tys.)

O poziomie przyrostu naturalnego decyduje ilość rodzących się dzieci. W Białej Podlaskiej obserwuje się w ostatnich latach systematyczny spadek urodzeń (w 1987 r. urodziło się 997 dzieci; w 1996 r. – 657; w 1998 r. – 663; w 1999 r. – 587) oraz spadek dzietności kobiet (w 1987 r. – 2,39; w 1996 r. – 1,33). Podobne zjawiska występują również w gminie (wiejskiej) Biała Podlaska.

Wykres 3. Ruch naturalny ludności w latach 1993 –1999

Obserwuje się również spadek tempa migracji w mieście. W latach 1987–1999 utrzymywało się dodatnie saldo migracji, jednak z wyraźnym trendem spadkowym. W 1987 roku odnotowano wskaźnik migracji na poziomie 13,7 osób, a w 1999 roku wynosił on 12,42 osoby (ogólnie w województwie lubelskim w 1999 roku notuje się ujemne saldo migracji – 3.119 osób, również powiat bialski posiada ujemne saldo – 241 osób).

Tabela 2. Współczynnik przyrostu naturalnego w Białej Podlaskiej

Rok	Liczba urodzeń żywych	Liczba zgonów	Liczba ludności	Współczynnik przyrostu naturalnego	Na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn
1993	781	301	55.620	8,60	1.125	107,0
1994	730	351	56.096	6,80	1.135	107,0
1995	657	389	56.453	4,70	1.176	107,1
1996	657	358	57.013	5,20	1.187	106,8
1997	670	404	57.607	4,7	1.166	107,2
1998	663	385	58.351	4,83	1.180	107,1
1999	587	398	58.599	3,26	1.186	107,1

Najliczniejszą grupę wśród mieszkańców miasta stanowią osoby w wieku produkcyjnym (w roku 1999 - 61,5%). Średnia wieku mieszkańca Białej Podlaskiej wynosi 30,97 lat, podczas gdy średnia wieku w województwie lubelskim wynosi 34,44 lata. Miasto charakteryzuje się „młodą” strukturą demograficzną.

Struktura ludności na dzień 31.12.1999 r. według wieku przedstawia się następująco:

- wiek przedprodukcyjny - 16.879 osób (28,8% mieszkańców),
w tym, m.in.:
 - wiek żłobkowy (0 – 2) - 1.959 osób,
 - wiek przedszkolny (3 – 6) - 2.988 osób,
 - wiek szkolny (7 – 14) - 8.118 osób,
 - wiek 15-17 lat - 3.814 osób
- wiek produkcyjny - 36.037 osób (61,5% mieszkańców),
- wiek poprodukcyjny - 5.683 osób (9,7% mieszkańców).

Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców Białej Podlaskiej na tle województwa (w 1999 r.)

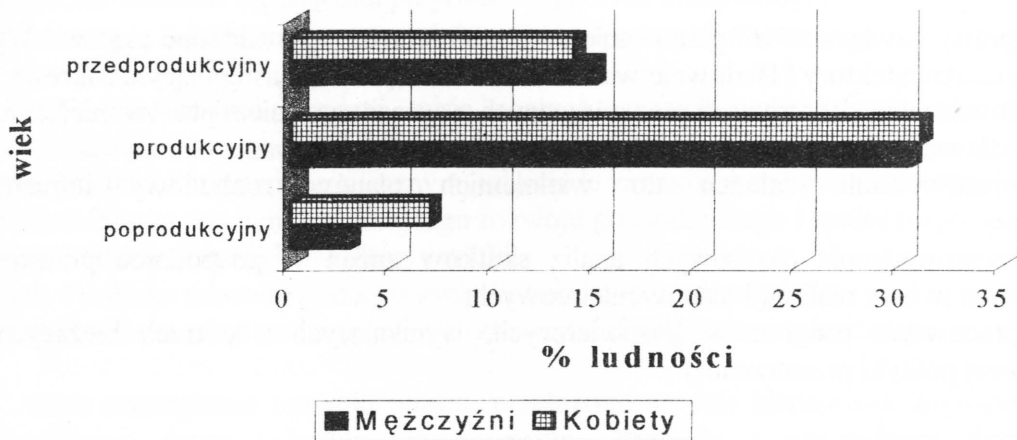
Wiek	Miasto						Województwo	
	Mężczyźni		Kobiety		Razem			
	Ilość osób	%	Ilość osób	%	Ilość osób	%	Ilość osób	%
Poprodukcyjny*	1.676	2,86	4.007	6,83	5.683	9,7	354.215	15,85
Produkcyjny**	17.868	30,49	18.169	31,01	36.037	61,5	1.300.140	58.17
Przedprodukcyjny***	8.745	14,92	8.134	13,88	16.879	28,8	580.582	25,98
RAZEM	28.289	48,28	30.310	51,72	58.599	100,0	2.234.937	100,0

* - mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej,

** - mężczyźni w wieku 18 - 64 lat, kobiety w wieku 18 – 59 lat,

*** - mężczyźni i kobiety do 17 lat.

Wykres 4. Struktura wiekowa ludności Białej Podlaskiej w 1999 roku (%)

Wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym, wynosi 626 (średnio w Polsce – 700), w tym dzieci – 468 (średnio w Polsce – 460) i emerytów 157 (średnio w Polsce 240).

II. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Sprawy związane z planowaniem przestrzennym prowadzone są w Wydziale Urbanistyki, Architektury i Budownictwa. Realizowane są one w następującym zakresie:

- prowadzenia i koordynacji prac związanych z opracowywaniem planów miejscowych;
- wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;
- opracowywania założeń do wieloletnich planów rozbudowy infrastruktury komunalnej;
- przeprowadzania okresowych analiz skutków zmian w gospodarce przestrzennej, wynikających m.in. z realizacji planów miejscowych;
- opracowania programów gospodarczych, wynikających z potrzeb bieżących oraz długofalowej polityki przestrzennej.

2.1. Studium Uwarunkowań i Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego miasta Biała Podlaska

Rada Miejska w Białej Podlaskiej przyjęła Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Biała Podlaska (uchwałą Nr III/19/2000 z dnia 18 kwietnia 2000 r.). Przyjęte studium określa politykę przestrzenną miasta oraz dalsze kierunki jego rozwoju, m.in. poprzez wyznaczanie terenów wymagających opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wytyczone cele, istniejące uwarunkowania i założone kierunki zagospodarowania przestrzennego stanowią podstawę do:

- podejmowania uchwał o przystąpieniu do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- przygotowywania oceny skutków zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta;
- podejmowania działań na rzecz wprowadzenia do programów miejskich zadań rządowych, mających istotne znaczenie dla rozwoju miasta (inwestycje krajowe oraz samorządowe).

2.1.1. Cele rozwoju Białej Podlaskiej

Cele strategiczne rozwoju miasta określone zostały w „Strategii rozwoju Białej Podlaskiej do roku 2015”, przyjętej przez Radę Miasta Biała Podlaska (uchwałą Nr VII/64/2000 z dnia 20 września 2000 roku).

Misja rozwoju Białej Podlaskiej została zapisana następująco: **„Biała Podlaska miastem bogatym aktywnością, miastem godnego i bezpiecznego życia mieszkańców, harmonijnego rozwoju gospodarczego, zgodnego ze środowiskiem naturalnym”,** zaś generalny cel strategiczny rozwoju jako: **„Biała Podlaska ośrodkiem wymiany między wschodem i zachodem, północą i południem Europy”**.

Misję strategia może wypełniać poprzez realizację celów cząstkowych. Z naczelnego hasła misji wynikają takie cele nadrzędne, jak:

- Poprawa ekonomicznych i funkcjonalnych warunków życia mieszkańców;

- Dogodne warunki funkcjonowania firm i instytucji;
- Dostępność do osiągnięć cywilizacyjnych;
- Ochrona walorów środowiska przyrodniczego oraz kulturowego;
- Zachowanie ładu przestrzennego, kształtowanie estetyki otoczenia.

Aby zrealizować przyjętą misję rozwoju ustalono następujące cele strategiczne rozwoju miasta:

- Biała Podlaska miastem bezpiecznym, właściwie zarządzanym i promowanym,
- Biała Podlaska miastem harmonijnego rozwoju gospodarczego i społecznego,
- Biała Podlaska ośrodkiem kultury i nauki,
- Biała Podlaska miastem godnego życia i wypoczynku mieszkańców,
- Biała Podlaska miastem harmonijnego rozwoju infrastruktury technicznej.

Cele strategiczne rozwoju miasta, przełożone na cele kierunkowe zagospodarowania przestrzennego (przy założeniu równoważenia rozwoju i oszczędnym dysponowaniu rezerwami), muszą koncentrować się na pełniejszym zagospodarowaniu terenów znajdujących się w zurbanizowanej części miasta. Cele te zostały sformułowane następująco:

- Tworzenie warunków przestrzennych do zapewnienia bezpieczeństwa w mieście, właściwego nim zarządzania i umiejętnej promocji.
- Tworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju przedsiębiorczości, umożliwiającej kreowanie Białej Podlaskiej jako ważnego ośrodka gospodarczego wschodniej Polski.
- Tworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju w mieście kultury i nauki, podnoszących Białą Podlaską do rangi ważnego ośrodka w tej dziedzinie.
- Tworzenie warunków przestrzennych sprzyjających powstawaniu w Białej Podlaskiej atrakcyjnych miejsc zamieszkania i wypoczynku, z wykorzystaniem walorów miasta i jego okolic.

2.1.2. Zadania realizacyjne celów przestrzennych

Realizacja polityki przestrzennej miasta związana jest z:

- Przygotowaniem terenów dla rozwoju przedsiębiorczości gospodarczej;
- Racjonalnym wykorzystaniem istniejących rezerw terenowych;
- Przygotowaniem terenów pod budowę portu lotniczego;
- Poprawą wizerunku miasta, szczególnie śródmieścia;
- Wskazywaniem terenów i obiektów, które mogą dobrze służyć celom ogólnomiejskim i ponadlokalnym (m.in. funkcje usługowe, upowszechnianie kultury, szkolnictwo wyższe, sport, rekreacja);
- Uporządkowaniem i zagospodarowaniem terenów w dolinach Krzny i Klukówki, powiązaniem ich z lokalnymi i regionalnymi funkcjami o charakterze turystyczno - rekreacyjno - wypoczynkowym;
- Rozwijaniem budownictwa mieszkaniowego oraz uzupełniających elementów infrastruktury technicznej, społecznej i wypoczynkowej (m.in. poprzez przygotowywanie materiałów planistycznych dla wybranych terenów oraz uruchomienie programu komunalnego budownictwa mieszkaniowego);
- Doskonaleniem systemu komunikacyjnego miasta;
- Proporcjonalnym w stosunku do potrzeb rozwojem infrastruktury technicznej (również jej modernizacją).

2.1.3. Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinno być obowiązkowe

Realizacja skutecznej polityki przestrzennej zakłada potrzebę opracowania **miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego**. Jest to podstawowy instrument polityki przestrzennej, którym posługują się władze samorządowe Białej Podlaskiej. Ich zakres obszarowy, kolejność sporządzania, a także problematyka ustaleń, określone zostały w priorytetowych kierunkach zagospodarowania terenów.

Podjęte zostaną uchwały o przystąpieniu do sporządzenia nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Będą one realizowane w następującej kolejności:

1. *Rejon wschodni: od wjazdu do miasta, do ul. Północnej* →

Uchwalenie planu nr 1 stworzy możliwość przygotowania interesujących ofert inwestycyjnych dla podmiotów gospodarczych (zainteresowanych m.in. budową obiektów produkcyjno-magazynowo-transportowych, usługowych i mieszkaniowych, a także rozbudową uzbrojenia technicznego).

2. *Rejon Starego Miasta* →

Uchwalenie planu nr 2 stworzy możliwość przygotowania ofert inwestycyjnych dla podmiotów zainteresowanych realizacją obiektów mieszkalnych i usługowych (finanse, handel, gastronomia, turystyka i kultura), a także uporządkowania terenu śródmieścia.

3. *Rejon pomiędzy szpitalem, obwodnicą i ul. Janowską*

4. *Rejon ulic: obwodnica, Janowska, Podmiejska, Żeromskiego,*

8. *Rejon na kierunku południowo - wschodnim (od osiedla Glinki)*

12. *Rejon osiedla „Za Torami”* →

Uchwalenie planów 3,4,8,12 przyczyni się do pozyskania terenów pod budownictwo mieszkaniowe, w tym również komunalne, oraz usługi podstawowe. W niektórych rejonach nastąpi intensyfikacja działań w kierunku poprawy istniejącego stanu zagospodarowania. Plany te wytyczą również dalsze kierunki rozbudowy uzbrojenia podziemnego.

5. *Rejon skrzyżowania drogi krajowej nr 2 i wschodniej obwodnicy miasta (zachodnia strona ul. Gwardii Ludowej)*

6. *Rejonu skrzyżowania drogi krajowej nr 2 i wschodniej obwodnicy miasta (wschodnia strona ul. Gwardii Ludowej)*

9. *Rejon wschodniej obwodnicy miasta (na północ od linii kolejowej)*

11. *Teren lotniska i jego otoczenia (wschodnia obwodnica miasta, na południe od linii kolejowej)* →

Uchwalenie planów 5,6,9,11 stworzy możliwość przygotowania atrakcyjnych ofert inwestycyjnych dla podmiotów gospodarczych, zainteresowanych m.in. realizacją obiektów produkcyjno-magazynowo-transportowych związanych z obsługą ruchu lotniczego oraz budową wschodniej obwodnicy miasta.

7. *Rejon dworca PKP* →

Uchwalenie planu nr 7 umożliwi przeniesienia dworca autobusowego w sąsiedztwo dworca PKP oraz poprawienie systemu komunikacyjnego miasta.

10 *Teren doliny Krzny i Klukówki (w związku z wytyczeniem granic Bialskiego Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego)* →

Uchwalenie planu nr 10 pozwoli na skuteczną ochronę przyrodniczą doliny Krzny i Klukówki (Bialski Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy).

W ocenie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, która będzie przedstawiona Radzie Miasta około roku 2003, szczególną uwagę należałoby zwrócić na skuteczność

ochrony wartości przyrodniczych oraz efekty gospodarcze uzyskane wskutek uchwalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Uchwalane przez Radę Miasta wieloletnie programy gospodarcze będą uzupełniającymi w stosunku do Studium i Strategii. Pozwolą one na prowadzenie odpowiedniej polityki finansowej miasta. W programach tych zawarte zostaną szczegółowe harmonogramy realizacji inwestycji komunalnych, które uwzględniają wieloletnie prognozy wzrostu dochodów budżetu miasta. Prognoza ta uwzględniać będzie również ewentualne dotacje, środki uzyskane z emisji obligacji oraz planowanych kredytów. Ocena realizacji programów gospodarczych może spowodować korektę lub zmianę polityki przestrzennej miasta.

2.1.4. Obszary przewidywane do realizacji zadań i programów ponadlokalnych

O ponadlokalnych zadaniach rządowych dla miasta Biała Podlaska sygnalizowało już „Studium zagospodarowania przestrzennego województwa białkopodlaskiego” (opracowane w 1996 r.). Obejmowały one m.in.:

- **Aktywizację głównych pasm rozwojowych:** koncentrowanie działań na odcinku Biała Podlaska – Granica Państwa. Elementy pasma rozwojowego znajdujące się w obszarze miasta, to m.in.: lotnisko, linia kolejowa wschód – zachód, droga krajowa nr 2.
- **Kształtowanie sieci osadniczej:** wzmocnienie funkcji miejskich Białej Podlaskiej, jako znaczącego regionalnego ośrodka usługowego, infrastruktury, biznesu, kultury, nauki, szkolnictwa wyższego, zdrowia i handlu.
- **Poprawę funkcjonowania systemu transportowego** poprzez budowę autostrady A-2, modernizację wielu ważnych dróg zamiejskich (m.in. Biała Podlaska – Wisznice – Parczew – Lublin), modernizację głównej linii kolejowej E-20, przekształcenie istniejącego lotniska w Białej Podlaskiej w kompleks lotniczo-przemysłowy.

Polityka Białej Podlaskiej względem zadań ponadlokalnych

Zadania planowe, wymienione w wyżej wymienionym „Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Białkopodlaskiego”, nie zostały niestety umieszczone w rejestrze zadań rządowych. Można oczekiwać, że większość z nich zostanie wzięta pod uwagę podczas rozpatrywania zadań planowych obecnego samorządu wojewódzkiego lub powiatowego. Podstawowym dokumentem, w którym uwzględnione zostaną programy ponadgminne, będzie plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego. Władze Białej Podlaskiej przygotowały już odpowiednie wnioski dotyczące tych zadań (realizacja ich leży w interesie miasta i regionu). Przedłożone one zostały Sejmikowi Województwa Lubelskiego oraz Radzie Powiatu.

Do najważniejszych zadań należałoby zaliczyć:

1. Budowę lub modernizację dróg: nr 2, nr 83 i nr 811. Pozwoli to na wyeliminowanie ruchu tranzytowego ze śródmieścia oraz usprawni połączenie Białej Podlaskiej z Lublinem (także z planowaną autostradą).
2. Budowę wiaduktów nad linią kolejową E-20.
3. Przystosowanie istniejącego lotniska pod potrzeby kompleksu lotniczo-przemysłowego.
4. Wytyczenie Białskiego Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego.
5. Włączenie Białej Podlaskiej do powiatowego lub wojewódzkiego programu gospodarki odpadami.

2.2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Biała Podlaska zatwierdzony został Uchwałą Rady Miejskiej w Białej Podlaskiej Nr VI/ 31/94 z dnia 29 listopada 1994 roku i ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Białkopodlaskiego nr 13 z 1994 r. Plan obowiązuje w ściśle określonym okresie, tj. - od 27 grudnia 1994 r. do 31 grudnia 2001 r.

Tabela 4. Wykaz planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie Białej Podlaskiej

L.p.	NAZWA PLANU – ZASIĘG	Zatwierdzany Uchwałą Rady Miejskiej
1.	Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Biała Podlaska	Zatwierdzony Uchwałą Nr VI/31/94 z dnia 29.11.1994
2.	Miejscowy plan szczegółowy osiedla „Grzybowa”	Zatwierdzony Uchwałą Nr 25/123/92 z dnia 19.03.1992
3.	Miejscowy plan szczegółowy osiedla „Pieńki”	Zatwierdzony Uchwałą Nr 25/123/92 z dnia 19.03.1992
4.	Miejscowy plan szczegółowy części osiedla „Powstańców”	Zatwierdzony Uchwałą Nr 25/123/92 z dnia 19.03.1992
5.	Miejscowy plan szczegółowy osiedla „Sworska – Sitnicka”	Zatwierdzony Uchwałą Nr 20/87/91 z dnia 25.10.1991
6.	Miejscowy plan szczegółowy „Kwartal C” / ulice: Reformacka, Narutowicza, Jatkowa, Plac Wolności /	Zatwierdzony Uchwałą Nr 27/148/92 z dnia 28.05.1992
7.	Miejscowy plan szczegółowy osiedla „Studencka”	Zatwierdzony Uchwałą Nr 25/123/92 z dnia 19.03.1992
8.	Miejscowy plan szczegółowy „Targowisko Miejskie”	Zatwierdzony Uchwałą Nr 31/175/93 z dnia 21.01.1993
9.	Miejscowy plan szczegółowy osiedla „Akademicka”	Zatwierdzony Uchwałą Nr 42/248/94 z dnia 21.03.1994
10.	Miejscowe plany ogólnego zagospodarowania - przy ul. Francuskiej - pomiędzy ul. Janowska, Okopowa, Al. Jana Pawła II - przy ul. Łukaszyńskiej i Na Skarpie - pomiędzy ul. Moniuszki i Cichą - przy ul. Północnej i E-30 - przy ul. Sidorskiej (BIAWENA) - przy ul. Sidorskiej (SAS) przy ul. Warszawskiej (wjazd do miasta)	Zatwierdzony Uchwałą Nr VIII/83/99 z dnia 31.08.1999
11.	Miejscowy plan ogólnego zagospodarowania „Sworska – Sitnicka”	Zatwierdzony Uchwałą Nr IV/34/2000 z dnia 26.05.2000

Na podstawie uchwał Rady Miejskiej (Nr IV/17/96 z dnia 25 kwietnia 1996r, Nr II/8/97 z dnia 10 marca 1997 r., Nr VI/40/97 z dnia 18 listopada 1997 roku, i Nr III/24/2000 z

dnia 18 kwietnia 2000r., przystąpiono do sporządzenia zmian w planie zagospodarowania przestrzennego miasta Biała Podlaska.

Zmiany dotyczą głównie:

- możliwości zabudowy jednorodzinnej i usługowo-mieszkalnej na działkach nie przeznaczonych dotychczas na ten cel w planie miejscowym
- zmiany funkcji terenów przemysłowych, na przemysłowo-magazynowo-składowe i usługowo-mieszkalne (zachowując strefy ochronne)

Skonkretyzowane zmiany przedstawiają się następująco:

1. Tereny w rejonie ul. Sidorskiej, przeznaczone pod przemysł, składy, bazy, komunikację samochodową i kolejową, wymagają bardziej szczegółowego opracowania sposobu wykorzystania terenu. Ze względu na brak znaczących zamierzeń inwestycyjnych, należy w nowym planie umożliwić wznoszenie drobnych i średnich zakładów rzemieślniczych w połączeniu z równoległą funkcją mieszkaniową. Na tym terenie istnieje częściowa zabudowa mieszkaniowa.
2. W związku z rezygnacją przez służbę zdrowia z zamiarów rozbudowy szpitala wojewódzkiego, odstąpiono od rezerwowania na ten cel terenu "za szpitalem". W nowym planie proponuje się przeznaczyć te tereny pod budownictwo mieszkaniowe z usługami.
3. Zagospodarowanie rejonu wschodniego (od wjazdu do miasta do ul. Północnej): stworzy to możliwość przygotowania interesujących ofert inwestycyjnych dla podmiotów gospodarczych (zainteresowanych m.in. budową obiektów produkcyjno-magazynowo-transportowych, usługowych i mieszkaniowych, a także rozbudową uzbrojenia technicznego).
4. Rejon Starego Miasta stwarza możliwość przygotowania ciekawych ofert inwestycyjnych dla podmiotów zainteresowanych realizacją obiektów mieszkalnych i usługowych (finanse, handel, gastronomia, turystyka i kultura), a także uporządkowania terenu śródmieścia.
5. Pozyskanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe (w tym również komunalne) oraz usługi podstawowe (ulice: obwodnica, Janowska, Podmiejska, Żeromskiego).

W niektórych rejonach nastąpi intensyfikacja działań w kierunku poprawy istniejącego stanu zagospodarowania. Plany te wytyczą również dalsze kierunki rozbudowy uzbrojenia podziemnego.

2.3. Istniejący stan zagospodarowania przestrzennego miasta

Biała Podlaska pełni funkcję dużego ośrodka powiatowego, wypełniającego określone funkcje regionalne w ramach województwa lubelskiego, zwłaszcza w zakresie różnego rodzaju usług, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, gospodarki i komunikacji. Jest krańcowym, znaczącym miastem przed wschodnią granicą kraju.

Miasto składa się z dwóch części: północnej i południowej, przedzielonych w kierunku równoleżnikowym doliną Krzny. W części północnej mieści się historyczne centrum, które otoczone jest zabudową mieszkaniową po stronie zachodniej i przemysłowo-składową po stronie wschodniej. Od strony północnej obszar ten zamknięty jest obwodnicą (miejską) drogi Warszawa – Terespol (nr 2). Przestrzeń pomiędzy obwodnicą a starą zabudową miasta wypełniona jest zróżnicowaną zabudową mieszkaniową. Znajduje się tutaj największe osiedle mieszkaniowe miasta (Jagiellońskie).

W części południowej znajdują się dwa obszary z zabudową wielorodzinną: w rejonie dworca PKP i w rejonie ul. Orzechowej. Na terenach południowo-wschodniej części miasta znajdują się duże zespoły przemysłowo - składowe. Przez południowe obrzeża Białej

Podlaskiej przebiega linia kolejowa relacji Warszawa – Terespol (E – 20). Na południe od linii kolejowej znajduje się osiedle z zabudową jednorodzinną oraz lotnisko wojskowe.

Istotnym elementem struktury przestrzennej miasta jest układ terenów o charakterze otwartym, powiązanych z przyrodniczymi pasami terenów zielonych. Układy te tworzą miejski system ekologiczny, w którym ważną rolę odgrywają doliny rzek: Krzny i Klukówki. Do systemu zaliczane są również pasy zieleni izolacyjnej: wzdłuż ważnych ciągów komunikacyjnych oraz przy obiektach charakteryzujących się dużą uciążliwością.

W perspektywicznych planach przewiduje się rozbudowę przemysłu w północnej (za obwodnicą) i wschodniej części miasta (do granic administracyjnych) oraz maksymalizowanie wykorzystania terenów z istniejącą zabudową rozproszoną. Obowiązujący plan ogólny obejmuje obszar miasta w granicach administracyjnych, tj. 4.941 ha. Miasto otoczone jest dookoła terenami gminy wiejskiej Biała Podlaska.

2.3.1. Podstawowe funkcje miasta

1. Funkcja mieszkaniowa.
2. Funkcja powiatowego i regionalnego centrum administracyjnego
3. Funkcja usługowa ośrodka III i IV zasięgu
4. Funkcja ośrodka nauki i kultury (o zasięgu ponadlokalnym).
5. Funkcja węzła komunikacyjno - transportowego.
6. Funkcja przemysłowa.

2.3.2. Generalne zasady kształtowania struktury funkcjonalno - przestrzennej miasta

1. Dalsze kształtowanie miasta, w oparciu o centrum administracyjno - usługowe w północnej części miasta, zachowuje swój nadrzędny charakter w stosunku do całego układu urbanistycznego. Częściowo opiera się ono również na wspomagającym ośrodku usługowym, położonym w południowej części miasta (powiązanie z usługami komunikacyjnymi PKP, w przyszłości także PKS).
2. Kształtowanie rejonu śródmieścia w sposób uwzględniający potrzebę zachowania wartościowych obiektów zabytkowych oraz historycznego układu urbanistycznego.
3. Kształtowanie zabudowy mieszkaniowej według zasady: zwiększanie intensywności zagospodarowania terenów w kierunku centrum administracyjno – usługowego.
4. Udostępnienie nowych terenów mieszkaniowych w północno – wschodniej, zachodniej i południowej części miasta, w ilości zaspokajającej perspektywiczne potrzeby.
5. Kształtowanie prawidłowego systemu ekologicznego miasta, poprzez:
 - ochronę korytarzy ekologicznych w dolinach Krzny i Klukówki,
 - ochronę powiązań miejskiego układu ekologicznego z układem zewnętrznym,
 - powiększenie powierzchni terenów zielonych w mieście (parki osiedlowe, zieleni osiedlowa, pasy zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz przy obiektach uciążliwych).
6. Ukształtowanie podstawowego układu komunikacyjnego: budowa nowych dróg oraz modernizacja dotychczasowych (według wymaganych parametrów).
7. Udostępnienie nowych terenów w wschodniej części miasta pod funkcje o charakterze przemysłowym.

8. Ochrona terenów rolnych powyżej obwodnicy. Dopuszczenie nowych siedlisk we wschodniej części miasta, ale tylko w kilku wybranych miejscach.

2.3.3. Ustalenia w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego

Konieczność ochrony dolin Krzny i Klukówki, jako wieloprzestrzennych elementów systemu ekologicznego miasta:

- nakaz sukcesywnej likwidacji istniejących w dolinie rzeki Krzny ogródków działkowych (miejsce pod tworzenie nowych ogrodów działkowych zabezpiecza mieszkańcom miasta plan gminy wiejskiej Biała Podlaska: Styrzniec);
- zakaz lokalizacji w dolinach Krzny i Klukówki obiektów kubaturowych;
- nakaz przemodelowania zieleni wysokiej, towarzyszącej dwóm nasypom drogowym (Aleje 1000 -lecia i Aleja Jana Pawła II);
- nakaz wykonania właściwych przepustów przez dolinę Krzny (także modernizacja istniejących) podczas budowy nowych dróg łączących południową i północną część miasta);
- ochrona drobno-przestrzennych elementów środowiska przyrodniczego, w postaci: węzłów ekologicznych, korytarzy ekologicznych i sięgaczy ekologicznych;
- nakaz zachowania istniejących powierzchni wodnych;
- nakaz ochrony i zachowania istniejącej zieleni, w tym szczególnie cennych parkowych zespołów przyrodniczych (Radziwiłłowski i Zofilas).

2.3.4. Ustalenia ogólne w zakresie zagadnień programowo – przestrzennych i realizacyjnych

2.3.4.1. Administracja i usługi

Utrzymuje się dotychczasową lokalizację ogólnomiejskiego i powiatowego ośrodka administracyjno-usługowego, a także wspomagającego go ośrodka w rejonie dworców PKP i PKS. Towarzystwającą funkcją ośrodka administracyjno - usługowego będzie mieszkalnictwo. Plan zabezpiecza tereny pod 9 szkół podstawowych oraz 7 szkół ponadpodstawowych.

2.3.4.2. Mieszkalnictwo

Dla rozwoju funkcji mieszkaniowych jako podstawowy przyjmuje się w planie kierunek północny (do obwodnicy) i zachodni, w nieco mniejszym stopniu południowo-zachodni. Na terenach zabudowy mieszkaniowej dopuszcza się realizację usług nieuciążliwych, po wcześniejszym uzgodnieniu ze służbami ochrony środowiska i Sanepidem.

2.3.4.3. Rolnictwo

Na terenach przewidzianych pod użytkowanie rolnicze, zgodnie z planem obowiązuje zakaz lokalizacji nowych siedlisk. Do wyjątków należą pierzeje ulic: Terebelska, kol. Francuska, Brzeska i Grzybowa.

Z uwagi na zagrożenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ochroną obejmuje się:

- kompleksy leśne o wielofunkcyjnej przydatności;
 - ciągi naturalnych dolin rzecznych (zagospodarowane trwałymi użytkami zielonymi);
 - tereny zainwestowane rolniczo, np. intensywnym ogrodnictwem;
 - trwałe uprawy wieloletnie (występujące poza obszarem zainwestowania miejskiego).
- Na terenach pozostawionych do dyspozycji producentów rolnych przyjmuje się jako podstawowe: ukierunkowanie na produkcję sadowniczą i warzywniczą.

2.3.4.4. Przemysł

Plan ustala wykorzystanie następujących dzielnic pod funkcje przemysłowo – składowe (z możliwością tworzenia nowych obiektów oraz rozbudowy i modernizacji istniejących):

- wschodnia część miasta (powyżej i poniżej ulicy Brzeskiej),
- południowo - wschodnia część miasta (rejon ulicy Sidorskiej),
- południowo - wschodnia część miasta (powyżej i poniżej torów kolejowych),
- rejon ul. Sidorskiej: w pobliżu doliny rzeki Krzny.

Likwiduje się rezerwę terenów pod przemysł w południowo-zachodniej części miasta (poniżej torów kolejowych) oraz zmienia się przeznaczenie terenu po byłej betoniarni przy ul. Grzybowej (na funkcję mieszkaniową).

2.3.5. Ustalenia ogólne w zakresie inżynierii

2.3.5.1. Zaopatrzenie w wodę

Plan ustala, że źródłem zaopatrzenia w wodę będą wgłębne zbiorniki (trzeciorzędowe i jurajskie) z ujęć wody „Sitnicka” i „Narutowicza”. Projektuje się rozbudowę ujęcia wody i stacji uzdatniania „Narutowicza” oraz rozbudowę ujęcia wody „Sitnicka”. Jako rezerwę wodonośnych ujęć wód wgłębnych z utworów trzeciorzędowych proponuje się uruchomienie ujęcia z obszaru położonego w pobliżu Cicibora Dużego (południowy- zachód od wsi).

Na system wodociągowy składać się będą:

- istniejące ujęcia wody (rozbudowane do maksymalnie możliwej wydajności),
- stacje wodociągowe,
- sieć przewodów głównych i rozbiorczych (zakłada się zaopatrzenie w wodę 100% mieszkańców, w dostatecznej ilości i przy odpowiednim ciśnieniu).

2.3.5.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

- ustala się, że systemem kanalizacji objęte zostaną tereny zabudowy mieszkaniowej (oprócz Siderek i Sielczyka), tereny usług i działalności o charakterze przemysłowym,
- ustala się, że odbiornikiem ścieków komunalnych będzie mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia, z której oczyszczone ścieki odprowadzone będą do rzeki Krzny.

2.3.5.3. Ustalenia ogólne w zakresie komunikacji

Ustala się następujące generalne zasady kształtowania systemu transportowego miasta:

- eliminowanie ruchu transportowego z centrum miasta,
- usprawnienie rozwiązań komunikacyjnych dla ruchów wewnętrznych (poprzez modernizację i uzupełnienie istniejących układów komunikacyjnych),

- zaspokojenie pełnych potrzeb parkingowych dla terenów współcześnie zagospodarowywanych oraz budowę nowych parkingów na terenach już zagospodarowanych,
- realizację inwestycji związanych z potrzebami w zakresie zaplecza technicznego motoryzacji.

2.3.6. Tereny inwestycyjne

Zgodnie z miejscowym planem ogólnym zagospodarowania przestrzennego miasta Biała Podlaska, zatwierdzonym Uchwałą Nr VI/31/94 z dnia 29.XI.1994 roku, na terenie miasta istnieją następujące rezerwy terenów pod inwestycje:

2.3.6.1. Przemysł, bazy, składy, magazyny, obsługa rolnictwa, rzemiosło uciążliwe

- przemysł, składy, bazy – pow. 12,6 ha (między ul. Warszawską i obwodnicą drogi nr 2);
- przemysł, składy, bazy, rzemiosło uciążliwe – pow. 29,8 ha (przy ul. Brzeskiej, Północnej: do obwodnicy drogi nr 2);
- przemysł, składy, bazy - pow. 72,79 ha (przy drodze nr 2 i ul. Gwardii Ludowej);
- składy, usługi, rzemiosło uciążliwe z dopuszczeniem funkcji mieszkalnej – pow. 6,02 ha (przy ul. Twardej);
- przemysł, składy, usługi, rzemiosło uciążliwe z dopuszczeniem funkcji mieszkalnej – pow. 7,09 ha (przy ul. Sokulskiej);
- przemysł, składy, bazy, rzemiosło uciążliwe – pow. 16,64 ha (przy ul. Sidorskiej);
- przemysł – pow. 8,15 ha, (teren częściowo zainwestowany między ul. Orzechową i Piaskową);
- przemysł, składy, bazy – pow. 7,14 ha (w okolicach ul. Brzegowej);
- przemysł, rzemiosło – pow. ok. 17 ha (przy ul. Sidorskiej);
- przemysł – pow. 5,7 ha (przy ul. Sidorskiej);
- zaplecze składowo- magazynowe portu cargo – pow. 45 ha (przy linii kolejowej E – 20);
- rzemiosło, z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej – pow. 11,5 ha (w okolicach ul. Olszowej).

2.3.6.2. Obsługa komunikacji

- Dworzec autobusowy z usługami towarzyszącymi – pow. 4,92 ha (obok dworca PKP);
- Obsługa komunikacji, parkingi, obsługa cmentarza – pow. 6,15 ha (przy drodze nr 2);
- Obsługa komunikacji i turystyki, straż pożarna – pow. 9 ha (przy ul. Janowskiej obwodnicy drogi nr 2).

2.3.6.3. Budownictwo mieszkaniowe

- Zabudowa mieszkaniowa: jednorodzinna i wielorodzinna, z usługami osiedlowymi – pow. 32,08 ha, przy ul. Akademickiej;
- Zabudowa mieszkaniowa: jednorodzinna – pow. ok. 10 ha, przy ul. Terebelskiej;
- Zabudowa mieszkaniowa: wielorodzinna i jednorodzinna, małe domy mieszkalne – pow. ok. 31 ha, przy ul. Podmiejskiej;

- Zabudowa mieszkaniowa: jednorodzinna – pow. ok. 40 ha, przy ul. Milej, Al. Jana Pawła i ul. Francuskiej;
- Zabudowa mieszkaniowa: jednorodzinna – pow. 62,9 ha, przy ul. Powstańców;
- Zabudowa mieszkaniowa: jednorodzinna – pow. 65 ha, przy ul. Grzybowej.

2.3.6.4. Usługi

- Usługi, zdrowie, usługi związane z obsługą ruchu turystycznego – pow. około 15 ha, przy ul. Terebelskiej i obwodnicy drogi nr 2;
- Usługi handlowe i rzemieślnicze – pow. około 8,73 ha, przy ul. Łomaskiej i ul. Sidorskiej.

2.3.6.5. Turystyka

- Usługi turystyki, rekreacji i sportu oraz zabudowa jednorodzinna – pow. 34 ha, przy drodze nr 2, wzdłuż rzeki Klukówki.

2.3.6.6. Usługi specjalne

- Zaplecze administracyjno-usługowe projektowanego pasażerskiego portu lotniczego – pow. około 10 ha, przy ul. Łomaskiej.

2.4. Charakterystyka geograficzna

2.4.1. Geomorfologia

Miasto usytuowane jest na obszarze dwóch jednostkach geomorfologicznych:

- Wysoczyźnie Polodowcowej
- dolinach rzecznych Krzny i Klukówki

Wysoczyzna Polodowcowa rozciąga się na północ i południe od doliny rzeki Krzny, oraz na wschód i zachód od doliny rzeki Klukówki. Wysokości bezwzględne wynoszą około 138,0 – 140,0 m n.p.m.; przy dolinach około 151,5 m n.p.m. (w części południowej na Woli), około 158,0 m n.p.m. w części południowo – zachodniej. Dolinę od Wysoczyzny oddziela wyraźna krawędź o wysokości 2 – 6 m, znajdująca się we wschodniej części Woli. Spadki skarpy przekraczają 10 %. Pozostałe krawędzie Wysoczyzny są rozmyte i słabo zaznaczające się w terenie, bądź trudne do stwierdzenia, ze względu na zabudowę. Spadki terenu są nieznaczne, mieszczą się w granicach 2 – 8 %.

Biała Podlaska jest rozdzielona szeroką doliną rzeki Krzny, na część północną – lewobrzeżną i część południową – prawobrzeżną. Odległość między obu częściami miasta równa jest szerokości doliny rzeki i wynosi około 1,0 km.

Część południowa miasta znajduje się w pobliżu terenów podmokłych, stanowiących najbardziej na zachód wysuniętą część Polesia Lubelskiego. Część północna znajduje się na terenach wyraźnie suchszych. W przeciwieństwie do terenów południowych istnieją tutaj ciągi pagórków i dolin o kierunku północno – zachodnim.

Dolina Krzny ma przebieg równoleżnikowy, jest lekko pochylona ku wschodowi. Występują w niej jednostki niższego rzędu, którymi są: uregulowane koryta rzek, taras zalewowy, taras nadzalewowy oraz taras wyższy. Rzeka Krzna płynie od 1937 roku w korycie uregulowanym. Liczne ślady dawnego koryta występują miejscami na tarasie zalewowym.

Rzeka Klukówka, lewy dopływ Krzyny, rozcina Wysoczyznę z kierunku północno - zachodniego na południowo - wschodni. Szerokość jej wynosi 100 – 600 m, a wysokość bezwzględna 137,5 – 140,0 m n.p.m. W rejonie ujścia rzeka jest spiętrzona do około 1,5 m, celem doprowadzenia wody do stawów rybnych. Obie rzeki okresowo wylewają.

2.4.2. Budowa geologiczna

Biała Podlaska leży w obszarze Wyniesienia Zrębowego Podlasko – Lubelskiego, zbudowanego z utworów trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Na podstawie wykonanych wierceń stwierdzono, że w podłożu znajdują się utwory czwartorzędowe pleistocenu i holocenu, których miąższość przekracza 50 m. Najstarszymi utworami występującymi powierzchniowo są gliny zwałowe moreny starej, silnie spiaszczone, lekko pylaste, przy zawilgoceniu mocno uplastyczniające się. Glinę tę stwierdzono w środkowej części miasta, w rejonach ulicy Narutowicza i Rolniczej.

Wyżyna polodowcowa zbudowana jest z piasków i żwirów (miąższość około 15,00 m.). Taras wyżyny zbudowany jest z piasków drobnych i średnich o miąższości 4,5 m. Są to piaski akumulacji rzecznej. Torfy o miąższości 2,0 – 3,0 m wypełniają taras zalewowy. Pod torfami zalegają luźne piaski, częściowo humusowe.

Zasobność Białej Podlaskiej w surowce naturalne jest niewielka, zarówno pod względem ilości, jak i jakości złóż. Na terenie miasta eksploatowane są tylko kruszywa naturalne („SIELCZYK” i „PIENKI”), których zasobność oceniana jest na około 310.000 ton.

2.4.3. Klimat

Klimat wykazuje bardzo wyraźne cechy kontynentalne, przejawiające się dużą amplitudą temperatur rocznych (ostre zimy i ciepłe lata), przewagą opadów letnich nad zimowymi, skróconym okresem przejściowym pomiędzy zimą i wiosną, a także krótszym okresem wegetacyjnym w porównaniu z centralną lub zachodnią częścią kraju. Średnia roczna temperatura dla Białej Podlaskiej wynosi 7⁰C. Miesiącem najzimniejszym jest styczeń (średnia - 4,1⁰C), najcieplejszym lipiec (18,2⁰C). Okres wegetacyjny (temperatura dobową powyżej 5⁰C) trwa średnio 205-210 dni i jest niewiele krótszy w porównaniu z terenami Polski zachodniej, gdzie trwa dłużej tylko 9 do 15 dni. Znacznie dłuższy jest natomiast w porównaniu z Polską zachodnią okres zimowy, który trwa 101 - 110 dni. Także średnia suma opadów jest charakterystyczna dla klimatu kontynentalnego i wynosi średnio 547 mm, przy jednoczesnym dużym zróżnicowaniu pomiędzy okresem letnim i zimowym. W miesiącach V-X średnia suma opadów wynosi 351 mm, podczas gdy w miesiącach XI-IV tylko 196 mm. Na terenie miasta przeważają wiatry z kierunku zachodniego oraz południowo-zachodniego. Przynoszą one latem powietrze chłodniejsze i wilgotne, natomiast zimą znacznie cieplejsze, w porównaniu z suchymi i chłodnymi masami wschodniego powietrza kontynentalnego. Stosunkowo często występują wiatry silne (około 12 dni w roku), a dni bezwietrznych jest bardzo mało.

III. OCHRONA ŚRODOWISKA

3.1. Istniejące zagrożenia środowiska

3.1.1. Zanieczyszczenie powietrza

Główną przyczyną powstawania zanieczyszczeń gazowych i pyłowych na terenie miasta jest proces spalania różnego rodzaju paliw. Wiąże się to z realizacją istotnych dla miasta funkcji o charakterze komunalnym i przemysłowym, wytwarzaniem energii cieplnej i kinetycznej.

Zanieczyszczone powietrze jest czynnikiem negatywnie oddziałującym na wszystkie elementy środowiska. W Białej Podlaskiej największe zanieczyszczenia pyłowe i gazowe emitowane są przez źródła o charakterze punktowym, tj. kotłownie przemysłowe i komunalne. W okresie grzewczym zjawisko to pogłębia się, w związku z uruchomianiem licznych punktów grzewczych w domach jednorodzinnych. W zakresie ochrony środowiska przed zanieczyszczaniem powietrza substancjami toksycznymi podjęto w ostatnich latach następujące przedsięwzięcia:

- połączenie głównej magistrali ciepłowniczej miasta: Akademicka – Terebelska – Sidorska,
- modernizacja wymiennikowni parowo-wodnej w kotłowni przy ulicy Orzechowej,
- przestawienie kotłowni przy ul. Akademickiej na pracę szczytową,
- zlikwidowanie lokalnych kotłowni w:
 - a) obiektach AWF Instytutu Wychowania Fizycznego i Sportu,
 - b) Zespole Szkół Zawodowych Nr 1,
 - c) Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji,
 - d) os. "Centrum" (przy ul. Budkiewicza),
 - e) obiektach zabytkowych znajdujących się w Parku Radziwiłłowskim,
 - f) I L.O. im. J. I. Kraszewskiego,
 - g) os. Piastowskim (przy ul. Spółdzielczej).

Prawie wszystkie zlikwidowane kotłownie nie posiadały uregulowanego stanu prawnego, tj. decyzji o dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza. One też stanowiły istotne źródło zanieczyszczeń powietrza w Białej Podlaskiej.

Na terenie Białej Podlaskiej istnieje obecnie 119 zakładów posiadających lokalne kotłownie, które funkcjonują na podstawie odpowiednich decyzji, określających dopuszczalną emisję zanieczyszczeń do powietrza.

Najgroźniejsze dla środowiska są emisje zanieczyszczeń gazowych, ze względu na szybkie rozprzestrzenianie się tych zanieczyszczeń oraz bezpośrednie ich oddziaływanie na przyrodę. Zanieczyszczenia pyłowe, które są mniej szkodliwe, powodują uciążliwości raczej o charakterze lokalnym.

Na terenie miasta zlokalizowanych jest 45 większych obiektów, które są źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Największe z nich to kotłownie przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej, Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej i Bialskich Fabryk Mebli (zakład nr 1 i nr 2). Prowadzone na terenie miasta pomiary zanieczyszczeń w powietrzu wykazują znacznie większe stężenie zanieczyszczeń w sezonie grzewczym, niż w letnim. Z badań prowadzonych przez PIOŚ i PSSE na terenie miasta wynika, że spośród trzech podstawowych mierników określających skalę zanieczyszczeń powietrza, tylko jeden był niekorzystny (zanieczyszczenia pyłowe). Stężenia przekraczające dopuszczalne wartości średniodobowe występowały kilkakrotnie; jedynie w sezonie zimowym. W przypadku

pozostałych dwóch wskaźników - dwutlenku siarki i dwutlenku azotu - zanieczyszczenie są niewielkie, w granicach 20% norm dopuszczalnych.

Tabela 5. Średnie stężenia zanieczyszczeń w Białej Podlaskiej w 1999 roku ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ul. Orzechowa	Wartość dopuszczalna
Stężenie średnioroczne dwutlenku siarki	6,3	32,0
Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu	14,8	50,0
Stężenie średnioroczne pyłu	44,4	50,0

Tabela 6. Maksymalne stężenia średniodobowe zanieczyszczeń w Białej Podlaskiej w 1999 roku ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ul. Orzechowa	Wartość dopuszczalna
Stężenie średnioroczne dwutlenku siarki	32,0	200,0
Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu	44,0	150,0
Stężenie średnioroczne pyłu	180,0	120,0

Stwierdzone stężenia zanieczyszczeń w okresie zimowym, to:

- w zakresie SO_2 – 3,6% wartości dopuszczalnej;
- w zakresie NO_2 – 10,5% wartości dopuszczalnej;
- w zakresie pyłów – 17,8% wartości dopuszczalnej.

Dalsza poprawa stanu środowiska w mieście wiąże się z kontynuacją prac przy rozbudowie sieci gazowej. Rozważana jest również koncepcja modernizacji głównej ciepłowni przy ul. Orzechowej, po przeprowadzeniu której, gaz wykorzystywany byłby do opalania kotłowni, a zainstalowana turbina parowa wytwarzałaby równocześnie energię elektryczną.

3.1.2. Hałas

Zespół zjawisk zachodzących w środowisku miejskim, zarówno naturalnych, jak i spowodowanych działalnością człowieka, nazywany jest klimatem akustycznym. Aby ograniczyć ujemne skutki oddziaływania klimatu akustycznego na ustrój człowieka, należy dążyć do zmniejszenia poziomu hałasu emitowanego do środowiska. Z analizy pomiarów wynika, że poziom hałasu jest nadmierny w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych. Znaczny wpływ na klimat akustyczny całego miasta ma zlokalizowane w jego granicach lotnisko.

Badania w rejonie trasy kolejowej Warszawa – Terespol wykazały, że ma ona niewielki wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego. Hałas przewyższający normy dopuszczalne stwierdzono w pasie ok. 150 m od toru zewnętrznego. W większości obszar ten jest wolny od zabudowy.

Niektóre osiedla Białej Podlaskiej, zwłaszcza centrum, narażone są na wzmożony hałas uliczny, niekiedy o natężeniu przekraczającym dopuszczalne normy. Na 20% długości

dróg miejskich panuje hałas dokuczliwy, na 28% znośny, a na 52% umiarkowany. Największe natężenie hałasu występuje przy następujących ulicach: Al. 1000-lecia, Al. Jana Pawła II, ul. Kościuszki, Artyleryjska, Narutowicza, Sidorska, Łomaska, Witoroska i obwodnica drogi krajowej nr 2.

Istniejący układ urbanistyczny miasta nie pozwala na wprowadzenie radykalnych rozwiązań, które wyraźnie ograniczyłyby negatywne oddziaływanie hałasu komunikacyjnego i przemysłowego na środowisko. W związku z tym stosuje się zastępcze środki wspomagające, takie m.in. jak: nowe nawierzchnie ulic, nasadzanie zieleni izolacyjnej przy ulicach i na osiedlach mieszkaniowych.

Emisja hałasu z zakładów przemysłowych, to druga przyczyna powstających uciążliwości akustycznych. Źródłem hałasu są najczęściej wentylatory spalin w kotłowniach, wentylatory powietrza (montowane wewnątrz i na zewnątrz hal produkcyjnych), otwory ssące i zawory.

Wzrost natężenia hałasem powodują również zakłady rzemieślnicze, położone czasami na osiedlach mieszkaniowych (stolarskie, szklarskie, produkcji materiałów budowlanych itp.). Funkcjonowanie tego rodzaju obiektów, z reguły nie posiadających nawet prostych zabezpieczeń, powoduje, że zaliczane są one do grupy potencjalnie uciążliwych. Największy hałas wytwarzany jest w Bialskiej Fabryce Mebli.

3.1.3. Zanieczyszczanie i ochrona wód

3.1.3.1. Wody powierzchniowe

Do wód powierzchniowych miasta zaliczają się wody rzeki Krzny, przepływającej centralnie przez Białą Podlaską, i wody Klukówki.

Wykorzystanie wód powierzchniowych uzależnione jest od możliwości ich retencjonowania oraz stanu jakościowego. Na terenie miasta nie ma zbiorników retencyjnych. Lokalny „magazyn” wód powierzchniowych, głównie dla celów rybackich, tworzy kompleks stawów rybnych „Białka” (w rejonie ujścia Klukówki).

Najistotniejszym jednak czynnikiem ograniczającym możliwość wykorzystania wód rzecznych do celów gospodarczych jest ich stan jakościowy. Na rzece Krznie (na km 35+700) istnieje jaz piętrzący wodę do rzędnej 137,54 m n.p.m. oraz ujęcie wód powierzchniowych do nawodnień użytków rolnych i dla potrzeb ZPW „BIAWENA”.

Zasoby płynących wód powierzchniowych, określone wielkością przepływów w m³/s, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Charakterystyka przepływu rzek

Rodzaj przepływu	Wielkość przepływu m ³ /s	Rzędna w m n.p.m.	
		zimą	latem
KRZNA - MOST W POROSIUKACH			
SQ	4,68	138,55	138,90
SWQ	37,50	140,20	140,48
Q 1%	122,00	140,70	141,08
KRZNA – MOST SIELCZYK			
SQ	5,98	133,00	134,30
SWQ	44,00	134,62	134,90
Q 1%	144,00	135,20	135,72
KLUKÓWKA – PRZY UJŚCIU			
SQ	1,06	136,80	137,00
SWQ	10,10	138,35	138,50
Q 1%	36,60	138,65	138,85

Rzeka Krzna zbiera zanieczyszczenia z powierzchni powiatów bialskiego i łukowskiego. Od lat są one ponadnormatywnie zanieczyszczone. Stopniowa poprawa gospodarki ściekowej w zlewni Krzny przyczyniła się już do pewnej poprawy warunków tlenowych w rzece /I klasa czystości/, co spowodowało m.in., że powróciły już do niej ryby (powyżej Białej Podlaskiej). Nadal jednak zawartość związków biogenych i bakterii /Miano Coli, typu kałowego/ dyskwalifikują jakość wód Krzny. Podobnie jest w Klukówce, gdzie przy ujściu do Krzny związki biogenne i bakteriologiczne występują w stężeniach przekraczających normy dopuszczalne dla wód użytkowych. Na zły stan jakościowy wód płynących przez miasto wpływ mają zanieczyszczenia o charakterze komunalnym i przemysłowym. Wprowadzane są one do tych rzek nie tylko z terenu Białej Podlaskiej. Miasto odprowadza do wód Krzny i Klukówki 3.350.810,0 m³ ścieków komunalnych i przemysłowych rocznie(dane za 1999 rok), które oczyszczone są biologicznie. Prawie w całości odbywa się to poprzez system kanalizacji komunalnej Bialskich Wodociągów i Kanalizacji („WOD – KAN” sp. z o.o.).

Łącznie z tymi ściekami trafia do rzeki następujący ładunek zanieczyszczeń:

- BZT5 - 273.740,1 kg
- CHZT - 635.130,5 kg
- zawiesina ogólna - 179.942,2 kg

3.1.3.2. Wody podziemne

W Białej Podlaskiej wody podziemne są głównym źródłem zaopatrzenia w wodę pitną i przemysłową. Stwierdzone zasoby eksploatacyjne wód podziemnych wynoszą około 34 tys. m³/dobę, w tym:

- wód trzeciorzędowych – około 18 tys. m³/dobę,
- czwartorzędowych - około 10 tys. m³/dobę,
- jurajskich – około 6 tys. m³/dobę.

Pobór wód podziemnych według pozwoleń wodnoprawnych wynosi około 13 tys. m³/dobę.

Na terenie miasta nie występują niedobory wody. Jakość wód podziemnych jest dobra, szczególnie z poziomu jurajskiego. Rzeczywista średniodobowa produkcja wody wodociągów miejskich w 1999 roku wynosiła około 7.000 m³.

3.1.3.3. Pochodzenie i produkcja ścieków

W 1998 r. z terenu Białej Podlaskiej odprowadzono do wód powierzchniowych 3.080.623 m³ ścieków komunalnych i przemysłowych, które zawierały następujące wielkości ładunków zanieczyszczeń:

- BZT₅ - 68310,9 kg
- CHZT - 185436,0 kg
- zawiesina ogólna - 84566,2 kg

Ścieki odprowadzane do Krzny przechodzą najpierw przez miejską oczyszczalnię ścieków. W związku z modernizacją oczyszczalni i wyłączeniem niektórych urządzeń oczyszczalni, w 1999 roku odprowadzono 3.350.810 m³, a ładunek zanieczyszczeń wynosił 3.255 tys. m³, które zawierały następujące wielkości ładunków zanieczyszczeń:

- BZT₅ - 273.740 kg
- CHZT - 635.130 kg
- zawiesina ogólna - 179.942 kg

Wraz ze wzrostem ilości odprowadzanych ścieków, rośnie również ładunek odprowadzanych do środowiska zanieczyszczeń.

W ostatnich latach zwiększyła się ilość gospodarstw korzystających z urządzeń wodno-kanalizacyjnych, wzrosła też ilość ścieków zawierających duże ładunki zanieczyszczeń (dowożonych na punkty zlewne wozami asenizacyjnymi).

3.1.4. Odpady produkcyjne i bytowe

Zgodnie z ustawą z dnia 27 czerwca 1997 roku (Dz. U. Nr 96, poz. 592, z późn. zm.) odpady są to wszystkie przedmioty oraz substancje stałe, a także nie będące ściekami substancje ciekłe, które powstały w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej lub bytowej człowieka.

Powstające na terenie Białej Podlaskiej odpady komunalne - nie segregowane (podobne do komunalnych, a także gruz) - trafiają na składowisko w Kaliłowie. Zgodnie z w/w ustawą, nie stosuje się nazwy wysypisko, lecz składowisko odpadów. Powierzchnia składowiska wynosi obecnie 4,7 ha.

Wielkość odpadów złożonych na składowisku w ostatnich latach przedstawia się następująco:

Tabela 8. Wielkość odpadów na składowisku

Rok	Wielkość odpadów w m ³
1997	80500
1998	84300
1999	96500

Ze względu na rosnącą ilość odpadów i zmniejszające się możliwości powierzchniowe dotychczasowego składowiska, w bieżącym roku rozpoczęto budowę nowego składowiska. Eksploatacja nowego składowiska i rekultywacja starego rozpocznie się w 2001 roku.

W 1999 roku został zakupiony kompaktor, który pozwolił na wydłużenie eksploatacji obecnego składowiska, a w przyszłości zracjonalizuje wykorzystywanie nowego.

Dążenie do ograniczenia ilości odpadów trafiających na składowisko skłoniło władze miejskie do wprowadzenia w 1994 r. selektywnej zbiórki odpadów (makulatura, szkło, metal, od bieżącego roku butelki plastikowe typu PET). Sелеktywną zbiórką objęte są wszystkie osiedla wielorodzinne, a także niektóre jednorodzinne, takie jak:

- os. po obu stronach ul. Warszawskiej,
- os. Glinki,
- os. Za Torami,
- os. Słoneczne Wzgórze,
- os. Rataje.

Efekty tej zbiórki prezentuje tabela 9. Planowane jest poszerzenie selektywnej zbiórki o kolejne osiedla jednorodzinne na terenie miasta.

Tabela 9. Sелеktywna zbiórka odpadów na terenie miasta

Rodzaj odpadów	1998	1999	I kwartał 2000
SZKŁO (w tonach)	10,5	43,3	16,80
MAKULATURA (w tonach)	18,9	111,4	36,40
ZŁOM (w tonach)	3,1	5,0	0,76

W ramach prowadzonej zbiórki stosowane są następujące pojemniki do segregacji odpadów:

- 57 sztuk pojemników metalowych o pojemności 1,1 m³ - w zestawach po 3 sztuki (makulatura, szkło i puszki – wykorzystywane także do zbiórki butelek typu PET),
- 9 sztuk pojemników plastikowych o pojemności 2 m³, w tym 2 zestawy po 3 sztuki,
- 44 sztuki pojemników metalowych o pojemności 0,22 m³ - pojemniki dwukomorowe (2 x 0,11 m³) na szkło i butelki typu PET.

Od 1 września 1997 roku obowiązuje w mieście „Regulamin utrzymania czystości i porządku” (zatwierdzony uchwałą Rady Mińskiej), który określa obowiązki mieszkańców w zakresie gromadzenia i utylizacji odpadów.

3.2. Zieleń miejska

Powierzchnia terenów zielonych na terenie Białej Podlaskiej wynosi 57 ha, w tym parki zajmują 28,6 ha.

- Park zamkowy (Radziwiłłowski) 11,1 ha. Rozległe założenie ogrodowe, liczące 11,1 ha, o układzie symetryczno – geometrycznym, położone w centrum miasta. W okresie międzywojennym i w czasie wojny silnie zniszczony. Zachowały się fosy i wały obronne dawnego zamku. Bogaty drzewostan parku, liczący 29 gatunków, częściowo uzupełniono w okresie powojennym. Na terenie parku występują pomnikowe kasztanowce, jesiony i dęby.

- „Białka” – park dworski, położony przy ul. Powstańców 12, pochodzący z XIX w. (o powierzchni 10,5 ha). Użytkowany obecnie przez właściciela prywatnego.
- park XXV-lecia 3,3 ha
- park „Zofilas” 3,7 ha

Tabela 10. Wykaz pomników przyrody w Białej Podlaskiej (stan na dzień 01.01.97 r.)

Lp.	Nr rej. woj.	Rodzaj pomnika przyrody	Obwód (w cm)	Wysokość	Położenie
1	21	Jesion wyniosły – 4 szt.	300-450	25	Park Radziwiłłowski
2	22	Kasztanowiec biały - 2 szt.	360-370	22	Park Radziwiłłowski
3	25	Dąb szypułkowy	330	19	Park Radziwiłłowski
4	23	Dąb szypułkowy	305	19	Teren Starego Szpitala Zespółonego
5	26	Kasztanowiec zwyczajny	310	19	Ul. Brzeska 33
6	38	Dąb szypułkowy	320	22	Wysepka uliczna przy ul. Długiej 4
7	51	Dąb szypułkowy	323	24-26	Ul. Waryńskiego, za starą łaźnią
8	65	Lipa drobnolistna	297	26	Ul. Zamkowa 1
9	254	Kasztanowiec biały	292	18	Teren przykościelny parafii NMP
10	317	Dąb szypułkowy	355	18	Ul. Łomaska, działka Podlaskiej Spółdzielni Meblarskiej
11	319	Dąb szypułkowy	286	22	Ul. Waryńskiego, teren przedszkola
12	318	Dąb szypułkowy	272	22	Ul. Waryńskiego, teren pasa drogowego
14	343	Kasztanowiec biały	295	20	Ul. Warszawska, przy kościele Św. Anny
15	344	Klon pospolity	283	25	Ul. Warszawska, przy kościele Św. Anny

Pozostała zieleń miejska zajmuje 23,3 ha. Jej pielęgnacją zajmuje się Zakład Produkcyjno – Handlowy „ZIELEŃ” spółka z o.o. w Białej Podlaskiej. Zadaniem spółki jest bieżące utrzymywanie zieleni miejskiej, w tym: sprzątanie parków i zieleńców, nasadzenia kwiatowe, wiosenna pielęgnacja drzew, prowadzenie prac związanych z budową nowych trawników, odbudowa zieleni po przebudowie ulic i chodników, zadrzewianie pasów zieleni przydrożnej. Pielęgnacja zieleni nieobjętej działalnością ZPH „ZIELEŃ” należy do właścicieli, zarządców lub dzierżawców poszczególnych posesji.

IV. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

4.1. Struktura zasobów mieszkaniowych Białej Podlaskiej

W skład zasobów mieszkaniowych Białej Podlaskiej wchodzi następujące rodzaje mieszkań:

- Komunalne,
- Spółdzielcze,
- Zakładowe,
- Prywatne czynszowe,
- Prywatne.

Na koniec 1999 roku w Białej Podlaskiej zasoby mieszkaniowe liczyły 17.633 mieszkań. Na jedno mieszkanie przypadło średnio 3,26 osoby.

Tabela 11. Ilość mieszkań w mieście według rodzaju własności w 1997 r.

Lp.	Mieszkania według własności	Ilość mieszkań	Struktura %
1.	Spółdzielcze	7.167	40,8
2.	Komunalne	2.154	12,5
3.	Zakładowe	1.368	8,0
4.	Prywatne czynszowe	117	0,7
5.	Prywatne	6.327	36,0
Ogółem		17.633	100,0

4.2. Stan zasobów komunalnych

W ramach restrukturyzacji gospodarki komunalnej, w styczniu 1992 roku z Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej wyodrębniony został Zakład Gospodarki Lokalowej. Od 1992 roku zasobami komunalnymi zarządza gmina miejska: Zakład Gospodarki Lokalowej. Zasób mieszkaniowy gminy stanowią lokale, które przedstawia poniższa tabela.

W końcu 1999 roku z Zakładu Gospodarki Lokalowej było wydzielonych 46 wspólnot mieszkaniowych z udziałem osób fizycznych. W zasobach komunalnych 138 lokali stanowi własność osób fizycznych, a ich powierzchnia wynosi 16.701 m².

Tabela 12. Wielkość komunalnych zasobów mieszkaniowych (stan na 30.06.2000 r.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Jednostka	Ilość
1.	Ilość budynków ogółem, w tym:	szt.	323
	- budynki mieszkalne i mieszkalno-użytkowe	szt.	169
	- samodzielne budynki użytkowe	szt.	20
	- garaże i zespoły garażowe	szt.	73
	- budynki gospodarcze	szt.	58
2.	Powierzchnia ogółem, w tym:	m ²	106.171
	A. Lokale mieszkalne	m ²	87.078
	- lokale mieszkalne komunalne bądź będące w zarządzie komunalnym	m ²	70.377
	- lokale stanowiące odrębną własność	m ²	16.701
	B. Lokale użytkowe	m ²	11.941
	- lokale użytkowe komunalne	m ²	11.533
	- lokale użytkowe stanowiące odrębną własność	m ²	408
3.	Ilość lokali ogółem, w tym:	szt.	2.292
	- ilość lokali mieszkalnych komunalnych bądź będących w zarządzie komunalnym	szt.	2.154
	- ilość lokali użytkowych komunalnych bądź będących w zarządzie komunalnym	szt.	138

4.3. Charakterystyka zasobów

Zakład Gospodarki Lokalowej eksploatuje budynki o różnej konstrukcji (prefabrykowane, murowane, drewniane i mieszane) i o bardzo różnorodnym wyposażeniu w urządzenia techniczne. Okres ich użytkowania waha się od 1 do 99 lat.

Tabela 13. Wiek budynków według lat eksploatacji i ich procentowy udział w całości zasobów (według stanu na dzień. 30.06.2000 r.)

Wiek budynków w latach	Ilość budynków [szt.]	Struktura w %
1 - 10	1	0,56
11 - 20	12	6,74
21 - 30	11	6,18
31 - 40	14	7,87
41 - 50	11	6,18
51 - 70	5	2,81
Pow. 71	124	69,66
Razem	178	100,00

Tabela 14. Konstrukcje budowlane w komunalnych zasobach mieszkaniowych (według stanu na dzień. 30.06.200 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Szt.	Struktura w %
1.	Budynki z elementów prefabrykowanych	15	8,43
2.	Budynki o konstrukcji murowanej	42	23,60
3.	Budynki o konstrukcji mieszanej	91	51,12
4.	Budynki o konstrukcji drewnianej	30	16,85
Razem		178	100,00

Tabela 15. Wyposażenie budynków komunalnych w urządzenia techniczne (według stanu na dzień. 30.06.2000 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Szt.	Struktura w %
1.	Budynki z ogrzewaniem piecowym	125	70,22
2.	Budynki z centralnym ogrzewaniem	48	26,97
3.	Budynki z ogrzewaniem innym (etażowym)	5	2,81
4.	Budynki z instalacją gazową	5	2,81
5.	Budynki z c.w. z piecyków gazowych	2	1,12
6.	Budynki z c.o i c.w	17	9,55
7.	Budynki bez instalacji (poza elektryczną)	54	30,34
Razem		178	100,00

Tabela 16. Budynki komunalne: potrzeby remontowe (według stanu na dzień 30.06.2000 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość budynków	Struktura w %
1.	Budynki wymagające napraw kapitalnych	95	54,0
2.	Budynki wymagające napraw bieżących	65	36,9
3.	Budynki wyeksploatowane (remont nieopłacalny)	16	9,1
Razem		176	100,0

Tabela 17. Charakterystyka potrzeb remontowych budynków komunalnych (według stanu na dzień 30.06.2000 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość budynków	Struktura w %
1.	Zabezpieczenie ze względu na stan awaryjny	8	4,49
2.	Wymiana pokryć dachowych	112	62,92
3.	Naprawa konstrukcji dachów	84	47,19
4.	Wymiana stolarki.	152	85,39
5.	Przebudowa pieców	108	60,67
6.	Przemurowanie kominów	98	55,06
7.	Konieczność docieplenia ścian	135	75,84
8.	Remont sieci kanalizacji osiedlowej	1	0,56
9.	Wymiana instalacji c.o.	10	5,62
10.	Wymiana instalacji elektrycznej	81	45,51
11.	Naprawa i odnowienie elewacji	159	89,33
12.	Odnowienie klatek schodowych	106	59,55

Zgodnie z ustawą dotyczącą przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych (przez przedsiębiorstwa państwowe) na rzecz gmin miejskich, w latach 1996 - 1997 przejęto w Białej Podlaskiej następujące ilości mieszkań:

- Zakład Włókienniczy BIAWENA S.A.	- 63 mieszkań,
- PPDRP „TECHMA-ROBOT”	- 58 mieszkań,
- PEKUM	- 6 mieszkań,
- Przedsiębiorstwo Robót Drogowo - Mostowych	- 12 mieszkań.

Corocznie do Wydziału Lokalowego Urzędu Miejskiego wpływa około 120 wniosków o przydział mieszkania komunalnego (90% z nich jest odrzucanych).

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń można stwierdzić, że roczne zapotrzebowanie na mieszkania komunalne wynosi około:

- 30 mieszkań dla rodzin spełniających warunki do otrzymania mieszkania z zasobów gminy miejskiej (na tzw. zasadach ogólnych, określonych Uchwałą Nr X/56/95 Rady Miejskiej);
- 15 mieszkań dla lokatorów z budynków podlegających wykwaterowaniu (z uwagi na zły stan techniczny);
- 5 mieszkań ofiarom klęski żywiołowej (pożary, huragan itp.);
- 15 mieszkań przeznaczonych na lokale socjalne (eksmisje, bezdomni).

Według stanu na koniec 1999 r. w Wydziale Lokalowym zarejestrowano następujące potrzeby mieszkaniowe:

- w związku z inwestycjami komunalnymi - 70 rodzin;
- w związku z rozbiórkami budynków (ze względu na zły stan techniczny) - 40 rodzin;
- w związku ze zwrotem mieszkań właścicielom (zasiedlone w szczególnym trybie najmu) - 117 mieszkań;
- eksmisje sądowe (do realizacji) – 32 osoby.

4.4. Dodatki mieszkaniowe

Od 1995 roku, zgodnie z ustawą o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych, przydział dodatków mieszkaniowych jest zadaniem własnym gminy. Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom mieszkającym w lokalach do których mają tytuł prawny, jeśli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku nie przekroczy 150% najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 100% w gospodarstwie wieloosobowym. Wysokość dodatków mieszkaniowych w latach 1998 – 1999 przedstawia tabela 18.

Tabela 18. Dodatki mieszkaniowe w latach 1998 – 1999 (w zł.)

Wyszczególnienie	1998 r.	1999 r.	Struktura w 1999 r. [%]
Spółdzielnie mieszkaniowe	1513.893	1.691.617	62,7
Dynamika %	117,2	111,7	-
Komunalne	602.901	725.399	26,9
Dynamika %	156,7	120,3	-
Zakładowe	209.489	254.147	9,4
Dynamika %	134,9	121,3	-
Pozostałe	4.801	26.489	1,0
Dynamika %	360,7	551,7	-
OGÓŁEM	2.331.084	2.697.652	100,00
Dynamika %	127,2	115,7	-

W 1998 roku do Urzędu Miasta w Białej Podlaskiej wpłynęło 3.938 wniosków o przyznanie dodatku mieszkaniowego, z tego 3.777 załatwiono pozytywnie. W 1999 r. wpłynęło już 4.048 wniosków, z tego 3.920 załatwiono pozytywnie.

Wśród gospodarstw domowych, którym przyznano dodatki mieszkaniowe, byli:

- najemcy mieszkań komunalnych;
- najemcy mieszkań zakładowych;
- najemcy mieszkań prywatnych czynszowych;
- członkowie spółdzielni mieszkaniowych (zarówno z prawami lokatorskimi, jak i własnościowymi).

Tabela 19. Struktura dodatków mieszkaniowych

Wyszczególnienie	1998	%	1999	%	1998+1999	%
Najemcy mieszkań komunalnych	968	25,63	1.033	26,35	2.001	26,0
Najemcy mieszkań zakładowych	324	8,58	347	8,85	671	8,7
Najemcy mieszkań prywatnych czynszowych	10	0,26	15	0,38	25	0,3
Członkowie spółdzielni mieszkaniowych	2.422	64,12	2468	62,96	4.890	63,5
w tym: - mieszkania lokatorskie	1.046	43,2	945	38,3	1.991	40,7
- własnościowe	1.376	56,8	1.523	61,7	2.899	59,3
Inne lokale	53	1,40	57	1,45	110	1,4

4.5. Spółdzielnie mieszkaniowe w Białej Podlaskiej (stan na koniec 1999 r.)

W zasobach spółdzielni zamieszkuje około 23 tys. mieszkańców, co stanowi ok. 40% ludności miasta. W Białej Podlaskiej na koniec 1999 roku funkcjonowało 10 spółdzielni mieszkaniowych. Spółdzielnie są jednostkami niezależnymi pod względem finansowym, gospodarczym i zarządzającym. Większość spółdzielni prowadzi działalność eksploatacyjno – inwestycyjną. Zajmują się one eksploatacją zasobów istniejących, jak też budową nowych

mieszkań. Realizują w ten sposób swoje statutowe zobowiązania wobec członków oczekujących.

Od 1990 roku sukcesywnie wycofywane były państwowe dotacje budżetowe do centralnego ogrzewania i ciepłej wody. Doprowadziło to do znacznego wzrostu opłat czynszowych (niekiedy także znacznych zaległości w płaceniu czynszów).

Największą i najstarszą spółdzielnią w Białej Podlaskiej jest Bialska Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZGODA”. W jej zasobach zamieszkuje 6.748 członków wraz z rodzinami, czyli 19.399 osób, co stanowi 33,9 % wszystkich mieszkańców Białej Podlaskiej. W rejestrze BSM pozostaje jeszcze około 1.300 członków oczekujących. Budownictwo spółdzielcze w latach 1990 - 1999 przedstawiono w tabeli 20.

Tabela 20. Budownictwo mieszkaniowe spółdzielcze – realizacja budownictwa mieszkaniowego w latach 1990 – 1999

Rok	Ilość mieszkań ogółem	Powierzchnia użytkowa w m ²	Ilość osób
1990	190	11.041	721
1991	147	8.093	531
1992	176	10.911	696
1993	168	10.739	505
1994	90	4.788	220
1995	221	12.258	485
1996	136	7.320	318
1997	259	14.526	720
1998	177	12.700	584
1999	140	8.430	456

4.6. Budownictwo mieszkaniowe

Rozwój budownictwa mieszkaniowego w Białej Podlaskiej w latach 1994 – 1999 charakteryzuje tabela 21 i tabela 22.

Tabela 21. Rozwój budownictwa mieszkaniowego w latach 1994 – 1999

Rok	Ilość mieszkań ogółem	Powierzchnia użytkowa w m ²
1994	16.130	954.279
1995	16.394	973.048
1996	16.693	993.606
1997	17.044	1.020.499
1998	17.308	1.039.600
1999	17.633	1.061.500

Tabela 22. Mieszkania oddane do użytku w latach 1994 – 1999

Rok	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa (w m ²)
1994	209	17.200
1995	286	20.161
1996	308	21.087
1997	351	26.893
1998	270	19.384
1999	332	22.108

W 1999 roku w Białej Podlaskiej oddano do użytku 332 mieszkania, tj. o 52 więcej niż w 1998 roku. W spółdzielniach mieszkaniowych przekazano do użytku 140 mieszkań, tj. o 37 mniej niż w roku poprzednim. Występuje tu tzw. „efekt developerski”, charakteryzujący się spadkiem sprzedaży mieszkań, mimo przyrostu ich ilości.

W 1999 roku rozpoczęto budowę 147 domów jednorodzinnych. Wydano 143 pozwoleń na budowę domów jednorodzinnych oraz 4 pozwolenia na budowę domów wielorodzinnych.

Obecnie w realizacji znajduje się około 320 domów jednorodzinnych, głównie na osiedlach: Grzybowa, Pieńki, Kosynierów i Żeromskiego. Tereny nowych osiedli nie są w pełni uzbrojone.

V. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I GOSPODARKA KOMUNALNA

5.1. Zaopatrzenie w wodę

Biała Podlaska zaopatrywana jest w wodę ze stacji wodociągowych zlokalizowanych przy ul. Narutowicza i przy ul. Sitnickiej. Eksploatowane są one przez Bialskie Wodociągi i Kanalizacja „WOD-KAN” sp. z o.o. (siedziba przy ul. Narutowicza 35A).

Stacja wodociągowa przy ul. Narutowicza pobiera wodę z dziewięciu studni głębinowych, znajdujących się na błoniach nadrzecznych, w pradolinie rzeki Krzny. Woda wydobywana jest z warstw trzeciorzędowych i z warstwy jurajskiej (jedna studnia).

Stacja wodociągowa „Sitnicka” wydobywa wodę ze studni głębinowych zlokalizowanych pomiędzy ul. Sitnicką a ul. Królowej Jadwigi. Ujęcie to składa się z trzech studni pozyskujących wodę z warstw trzeciorzędowych i jednej z warstwy jurajskiej. Stacja ta zaopatruje w wodę zachodnią część miasta. Obie stacje wodociągowe składają się z następujących urządzeń:

- ujęć wody,
- stacji uzdatniania wody,
- zbiorników wody,
- pompowni sieciowych,
- agregatorowni.

Wydobywana przy pomocy pomp głębinowych woda, podawana jest do stacji odzależniania, a następnie do zbiorników wody czystej, które są rezerwuarem wody pitnej. Ze zbiorników woda jest wtłaczana, przy pomocy pomp sieciowych, do miejskiego systemu wodociągowego. Ilość wody dostarczanej do sieci regulowana jest automatycznie.

Woda pitna dostarczana jest do odbiorców mieszkających na terenie Białej Podlaskiej, a od 1997 roku również poza jej granicami. W mieście znajduje się 158 km sieci i przyłączy wodociągowych, które są eksploatowane przez BWiK. Ich struktura przedstawia się następująco:

- sieć magistralna	- 5,6 km;
- sieć uliczna (rozdzielcza)	- 101,3 km;
- przyłącza rozdzielcze	- 51,1 km.

Istnieje ok. 30 km przewodów podziemnych, znajdujących się poza punktami rozgraniczenia własności, które również mają podłączenia do sieci miejskiej. Miejska sieć wodociągowa zaopatruje w wodę także okoliczne wsie: Rakowiska, Sławacinek Stary oraz Grabanów. Poza miastem sieć ta posiada długość ok. 20 km i dostarcza wodę do ponad 300 gospodarstw. Ilość osób korzystających z usług wodociągowych BWiK wynosi obecnie ok. 48,5 tys. mieszkańców, co stanowi 84,7% ogółu ludności. Aktualnie gęstość sieci wodociągowej wynosi około 1,71 km/km².

Do miejskiego systemu wodociągowego wykonanych zostało 2.934 podłączeń budynków mieszkalnych oraz 369 innych obiektów. Ogółem zaewidencjonowanych jest ponad 4 tys. odbiorców wody, w tym:

- 3.204 budynków jednorodzinnych,
- 327 budynków wielorodzinnych.

5.1.1. Stopień wykorzystania ujęć wodnych

Średniodobowa produkcja wody w 1999 roku wynosiła 6.669 m^3 . Dobowa zdolność wydobycia wody wynosi obecnie 13.244 m^3 , co wskazuje, że zdolności produkcyjne wykorzystane są w 50%. W okresie ostatnich pięciu lat odnotowuje się spadkową tendencję w zużyciu wody, zarówno przez indywidualne gospodarstwa domowe, jak i pozostałych odbiorców, w tym przemysł. Jednostkowe zużycie wody na jednego mieszkańca, określane na podstawie ilości wody wtłoczonej do sieci, wynosi:

- $0,135 \text{ m}^3$ / na dobę,
- $4,05 \text{ m}^3$ / na miesiąc,
- $49,40 \text{ m}^3$ / w ciągu roku.

Dobowy współczynnik nierównomierności „rozbioru” wody wynosi 2.

5.1.2. Jakość wody, sposoby jej uzdatniania i ocena sanitarna

Analizy fizyczno-chemiczne i bakteriologiczne wody dostarczanej z poszczególnych studni wykonywane są na bieżąco, przez laboratorium Bialskich Wodociągów i Kanalizacji „WOD-KAN” sp. z o.o. Nadzór nad jakością dostarczanej wody sprawuje Terenowa Stacja Sanitarно - Epidemiologiczna w Białej Podlaskiej, która prowadzi okresowe badania sprawdzające. Wykazują one, że woda pod względem bakteriologicznym, odczynu twardości, zasadowości, zawartości chlorków, amoniaku, azotynów, utlenialności oraz cech organoleptycznych, nie budzi żadnych zastrzeżeń.

Surowa woda zawiera jedynie ponadnormatywną zawartość:

- związków żelaza - od $0,25 - 1,2 \text{ mg/Fe/dm}^3$
- manganu - od $0,00 - 0,15 \text{ mg/MN/dm}^3$.

W procesie uzdatniania wody stosuje się jej odżelazianie, prowadzone w systemie filtracji i napowietrzania wody na złożach z piasków kwarcowych. Do odżelaziania i odmanganiania stosowane są w stacji wodociągowej przy ul. Narutowicza odżelaziacze pionowe: 4 sztuki z obsługą tradycyjną i 2 sztuki z obsługą automatyczną. W stacji wodociągowej przy ul. Sitnickiej stosowane są odżelaziacze pionowe z obsługą tradycyjną (7 szt.). Do napowietrzania wody stosowane są instalacje sprężonego powietrza (z agregatorami) przy każdym z odżelaziaczy, zasilane powietrzem ze sprężarek.

5.1.3. Ceny wody

Mieszkańcy Białej Podlaskiej ponoszą jedne z najmniejszych opłat za wodę, w porównaniu do innych miast województwa lubelskiego, jak też miast liczących powyżej 50 tys. mieszkańców w kraju. Wysokość opłat wynika z kosztów produkcji ponoszonych przez Bialskie Wodociągi i Kanalizacja „WOD – KAN” sp. z o.o. oraz ilości wody sprzedawanej odbiorcom. Sporządzane kalkulacje opłat za wodę nie zakładają osiągnięcia zysku z tej działalności.

Tabela 23. Opłaty za pobór wody (cena za 1 m³) w 1999 roku

Miasto	Opłata za 1 m ³ [zł]
BIAŁA PODLASKA	1,23 zł
Łomża	1,56 zł
Międzyrzec Podlaski	1,35 zł
Siedlce	1,52 zł
Radzyń Podlaski	1,64 zł

5.1.4. Ocena stanu technicznego wodociągów**Tabela 24. Awarie wodociągowe w 1999 roku.**

Rodzaj awarii	Ilość awarii	Czas usuwania awarii
Sieci wodociągowe	39	4,0 godz.
Przyłącza wodociągowe	13	2,5 godz.
Uzbrojenie	63	2,0 godz.

Stan techniczny miejskiej sieci wodociągowej jest dość dobry, o czym świadczy niska awaryjność: 0,7-0,8 awarii na 1 km. Stosunkowo duża awaryjność notowana jest „na uzbrojeniu”, tj. zasuwach i hydrantach p.poż. Od 1984 r. stosowane są w sieci miejskiej zasuwki wysokiej jakości (z uszczelnianiem miękkim), jednak ok. 30% pozostałej armatury wymaga wymiany. Awaryjność sieci jest najczęściej powodowana złą jakością armatury wodociągowej i zbyt płytkim posadowieniem sieci i przyłączy. Posadowienie wodociągów, zgodne co prawda z wymogami polskich norm, nie w pełni jednak zabezpiecza sieć miejską przed przemarzaniem.

Tabela 25. Struktura wiekowa eksploatowanych wodociągów

Wiek sieci	Długość sieci w km	Udział w całości w %
Do 15 lat	42,9	51,7
Od 15 do 20 lat	12,0	14,5
Od 20 do 25 lat	19,0	22,9
Powyżej 25 lat	9,0	10,9
Przyłącza pow. 25 lat	3,0	7,0
Przyłącza 20 – 25 lat	8,0	18,9
Przyłącza do 20 lat	24,6	74,1

Ze względu na znaczny wiek sieci wodociągowych, zwłaszcza tych, które były wykonane z rur stalowych, należy liczyć się z tendencją wzrostową awaryjności oraz potrzebą dokonywania wymiany lub renowacji poszczególnych odcinków sieci.

5.2. Kanalizacja sanitarna

5.2.1. Struktura, długość i jakość sieci kanalizacyjnej

Istniejący w Białej Podlaskiej system kanalizacyjny, jest systemem rozdzielczym: oddzielne są kanały odprowadzające ścieki i oddzielne odprowadzające wodę deszczową. Ścieki odprowadzane są kanałami ulicznymi (długość 94,7 km) i przykanalikami (długość 29,6 km).

Lokalne sieci i podłączenia (eksploatowane indywidualnie), posiadają ok. 25 km długości. W kilku rejonach miasta znajdują się lokalne przepompownie typu Sarlin: ul. Sitnicka, Górna, Gromadzka, Żurawia, Kozula, Kąpielowa, Torowa. Przepompownia główna („Mickiewicza”) przetłacza ok. 83% wszystkich ścieków, a wyposażona jest w nowoczesny system pompowania /Sarlin/: mechanicznego usuwania, odwadniania i workowania skratek.

Ścieki odprowadzane są do miejskiego układu rozdzielczego kanalizacji: 2.729 przykanalikami z budynków mieszkalnych oraz 256 przykanalikami z innych obiektów. Ilość osób, które odprowadzają ścieki do ogólnomiejskiego systemu kanalizacyjnego, to 47,8 tys. mieszkańców, czyli 83,6 % ogółu ludności miasta.

Tabela 26. Awarie kanalizacji w 1999 roku

Rodzaj awarii	Ilość awarii [szt.]
Awaryje sieci kanalizacyjnej	59
Awaryje przykanalików	135
Inne	29

Awaryjność sieci jest stosunkowo niska (1,8 - 2 przypadków na 1 km), lecz zauważalna jest tendencja wzrostowa. Postępujący od 1992 r. spadek ilości ścieków wprowadzanych do systemu kanalizacyjnego, przy jednoczesnym znacznym przyroście długości sieci (ok. 55%), powoduje wzrost ich stężenia. W efekcie powstają trudności eksploatacyjne, związane m.in. z nadmierną ilością osadów, gniciem i sedymentacją osadów w przepompowniach. Istotny wpływ na poziom awaryjności ma również zużyte uzbrojenie (włazy, studnie), nieszczelne złącza kamionkowe i betonowe w starych kanałach.

Tabela 27. Wiek sieci kanalizacyjnej

Wiek sieci kanalizacyjnej	Udział w całości w %
Kanały uliczne:	100,0
Powyżej 25 lat	10,0
Od 15 lat do 25 lat	36,4
Do 10 lat	53,6
Przykanaliki ściekowe:	100,0
Powyżej 25 lat	8,4
Od 10 lat do 25 lat	44,3
Do 10 lat	47,3

Mimo tego, że gęstość sieci kanalizacyjnej wynosi około 1,7 km/km², to wiele jeszcze ulic i dzielnic (np. Za Torami) nie posiada kanałów ściekowych.

Straty wody są bardzo małe i wynoszą max 3,5%. Czasookresy usuwania awarii należą do najniższych w kraju, do czego w znacznej mierze przyczynia się całodobowe pogotowie awaryjne. Istotny wpływ na funkcjonowanie systemu kanalizacji ściekowej ma stosunkowo niewielki poziom uzbrojenia ulic i placów miejskich w kanalizację deszczową. Większe opady deszczu powodują, że znaczne ilości wody zrzucane są do sieci sanitarnej, a w efekcie zapiaszczają kanały i zalewają obiekty.

5.2.2. Oczyszczanie ścieków. Wykorzystanie oczyszczalni miejskiej

Komunalne i przemysłowe ścieki z terenu miasta odprowadzone są do miejskiej oczyszczalni ścieków przy ul. Brzegowej. Dodatkowo dowożone są tam ścieki wozami asenizacyjnymi oraz osady z innych oczyszczalni. Poddawane są one „obróbce” oczyszczającej. Średnia dobową ilość ścieków doprowadzanych do oczyszczalni wynosi 9.089 m³ (projektowa przepustowość wynosi 12 000 m³/dobę). Głównym odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Krzna.

Obecnie oczyszczalnia jest w trakcie gruntownej modernizacji, która ma doprowadzić do dalszego usprawnienia procesu oczyszczania ścieków, osiągnięcia parametrów na poziomie zbliżonym do wymagań jakie obowiązują w krajach UE. Prace przy modernizacji całego kompleksu są już mocno zaawansowane (ok. 80%). Przebudowane obiekty są sukcesywnie włączane do eksploatacji. Wykorzystywany już jest m.in. ciąg automatycznego przyjmowania ścieków z wozów asenizacyjnych.

Przeprowadzono szereg rozruchów cząstkowych w następujących obiektach:

- karta mechaniczna,
- piaskownik,
- przepompownia I^o,
- osadnik wstępny,
- pompownia II°,
- komora mieszania,
- komora rozdziału,
- komory defosfatacji,
- komory denitryfikacji,
- komory nityfikacji,
- osadniki wtórne,
- zagęszczacze osadów i zagęszczacz odcieku z wirówki i zagęszczarki,
- stacja mechanicznego zagęszczania osadów,
- komory fermentacji,
- stacja odwadniania osadów.

Rozruch ciągu ściekowego przebiegał w utrudnionych warunkach, przy ciągłym napływie ścieków i włączaniu do eksploatacji poszczególnych (nowych lub zmodernizowanych) obiektów i urządzeń.

Nowa technologia oczyszczania ścieków, odpowiednio usprawniona przez Zespół Koordynacji Modernizacji Oczyszczalni Ścieków, doskonale sprawdziła się podczas rozruchu. Uzyskano dobre efekty oczyszczania ścieków: parametry oczyszczania są znacznie niższe od obowiązujących w aktualnym pozwoleniu wodno-prawnym, a nawet niższe niż w krajach Unii Europejskiej.

Tabela 28. Parametry osiągane w bialskiej oczyszczalni ścieków

Wskaźniki	Jednostka	Aktualne pozwolenia wodno-prawne	Wymagane po zakończeniu modernizacji	Według dyrektywy UE (Niemcy 1990 r.)	Odprowadzane ścieki w 1999 r.
BZT ₅	mgO ₂ /l	30	15	20	5,7
CHZT	mgO ₂ /l	150	80	90	34,77
Zawiesina ogólna	mg/l	50	20	-	15,93
Fosfor	mgP/l	-	1,5	2	0,53
Azot ogólny	mgN/l	-	20	18	7,09
Azot amoniaku	mgNH ₄ /l	-	-	10	0,95

Tabela 29. Roczny ładunek zanieczyszczeń przenoszony w ściekach do odbiornika (w kg/rok)

Ładunek zanieczyszczeń	Wielkość ładunku w kg / rok
BZT ₅	273.740
CHZT ₅	635.130
Zawiesina ogólna	179.942

Oczyszczalnia ścieków przy ul. Brzegowej 4 przystosowana została do oczyszczania ścieków dopływających kolektorem z miasta i ścieków dostarczanych przez wozy asenizacyjne. Obecnie oczyszczane jest około 8.000 m³/dobę ścieków. Przepustowość projektowa oczyszczalni – po modernizacji – wynosi 12.000 m³/dobę. Rozwiązania projektowe uwzględniły podwyższone wymagania obowiązujące w krajach EWG, odnoszące się do wskaźników zanieczyszczeń w oczyszczonych ściekach.

Oczyszczalnia dzieli się na trzy sektory, z których każdy ma swoje określone zadanie technologiczne związane z oczyszczaniem ścieków.

1. Część mechaniczna – dotyczy początkowej fazy procesu oczyszczania ścieków, realizacja zadań zorientowana jest w kierunku skutecznego oddzielenia ze ścieków elementów stałych, w postaci skratek, piasku i zawiesin organicznych. Poszczególne fazy procesu przebiegają kolejno na: karcie, piaskowniku, pompowni I^o, osadniku wstępnym.

2. Część biologiczna – dotyczy procesu biologicznego oczyszczania ścieków metodą osadu czynnego. Do części biologicznej dopływają ścieki oczyszczone mechanicznie. Podstawowym elementem procesu jest zbiornik napowietrzania, stanowiący komorę nityfikacji. Praca jest skojarzona z komorami defosfatacji, denitryfikacji i osadnikami wtórnymi. W części biologicznej oczyszczalni następuje intensywne zmniejszanie wskaźników zanieczyszczeń, przewyższające niejednokrotnie wskaźnik 90%.

3. Przeróbka osadu – w wyniku procesu oczyszczania ścieków, zarówno w części mechanicznej jak i biologicznej powstają osady, które są sukcesywnie usuwane z układu i przygotowywane do zagospodarowania. Dobowa produkcja osadów wstępnych i biologicznych często przekracza 100 m³/dobę.

Osady powstałe w części mechanicznej nazywa się osadami wstępnymi, natomiast osady z części biologicznej osadami biologicznymi. Osady ulegają przeróbce, celem zmniejszania ich ilości i zwiększenia możliwości wykorzystania. Proces przeróbki osadów polega na zagęszczaniu osadów wstępnych, zagęszczaniu mechanicznym osadów biologicznych, zagęszczaniu wtórnym osadów przefermentowanych, odwodnieniu, higienizacji, leżakowaniu. Realizacja poszczególnych procesów prowadzi do uzyskania produktu, który może być wykorzystany rolniczo.

W wyniku procesu fermentacji powstaje biogaz, wykorzystywany do celów technologicznych i ogrzewania budynków na terenie oczyszczalni ścieków.

5.2.3. Opłaty za odprowadzanie ścieków

Mieszkańcy Białej Podlaskiej ponoszą jedne z najmniejszych opłat za odprowadzane ścieki, w porównaniu z innymi miastami z terenu województwa lubelskiego, jak też miast liczących powyżej 50 tys. mieszkańców. Ich wysokość wynika z kosztów ponoszonych przez Białskie Wodociągi i Kanalizację „WOD – KAN” sp. z o.o. w Białej Podlaskiej oraz ilości odprowadzanych ścieków. Sporządzane kalkulacje opłat za odprowadzane ścieki nie zakładają osiągnięcia zysku z tej działalności.

Tabela 30. Opłaty za odprowadzanie ścieków - (1 m³) w 1999 r.

Miasto	Opłata za 1 m ³ [zł]
BIAŁA PODLASKA	1,66
Łomża	1,90
Międzyrzec Podlaski	1,95
Siedlce	1,46
Radzyń Podlaski	1,87

5.3. Kanalizacja deszczowa

Postępujące procesy urbanizacyjne powodują, że na zagospodarowanym terenie pojawia się coraz więcej powierzchni szczelnych. W konsekwencji tych zmian wody deszczowe mają coraz mniejszą powierzchnię, przez którą mogą przesiąkać do gruntu. Naturalny odpływ ograniczany jest również przez istniejącą zabudowę.

System kanalizacji deszczowej Białej Podlaskiej zapewnia przejmowanie opadów z terenów intensywnej zabudowy, głównie z osiedli posiadających budynki mieszkalne wielorodzinne, z terenów przeznaczonych pod usługi (wykorzystywanych m.in. jako miejsca użyteczności publicznej), terenów przemysłowo-składowych oraz przeznaczonych na obsługę komunikacyjną. Odbywa się to poprzez podziemny układ kanałów, którymi ścieki deszczowe odprowadzone są do rowów odwadniających w systemie rozdzielczym, a następnie bez oczyszczania trafiają do rzeki Krzny.

Pozostałe tereny odwadniane są powierzchniowo, poprzez naturalne wsiąkanie wód opadowych do gruntu. Duże znaczenie posiada zielen, nasadzona wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Zanieczyszczenie wód opadowych w Białej Podlaskiej charakteryzuje się dwoma wskaźnikami: zawiesina ogólna - ok. 300 g/m³ i tłuszczu - ok. 30 g/m³. Są to wartości zmienne, zależne od czasokresu kumulacji oraz intensywności spłukiwania. Ścieki odprowadzone do wód powierzchniowych, zgodnie z wymogami, powinny być zredukowane w zakresie zawiesiny ogólnej o ok. 83%.

Do czyszczenia wód deszczowych i spływających z nimi ścieków stosowane są separatory „UNIKOM-SYSTEM”. Jeden z nich zainstalowany został w 1998 r. przy ul. Kapielowej.

Na terenie miasta znajduje się około 27,5 km kanalizacji deszczowej, funkcjonującej na bazie 11 kolektorów. Główne ciągi kanalizacyjne to:

- od ulicy Radziwiłłowskiej do ulicy Sucharskiego, zbierający wody z osiedla Jagiellońskiego, Glinki i Kopernika;
- od ulicy Terebelskiej do Zamkowej, zbierający wody z osiedla Jagiellońskiego, WRZKB, Centrum;
- od ul. Kolejowej - przecinający ul. Sidorską i Aleję 1000 - Lecia, zbierający wody z osiedla 1000 - Lecia Państwa Polskiego;
- od ul. Sidorskiej - wzdłuż ulicy Kapielowej oraz w ulicach Łukaszyńska, Orzechowa i Piaskowa, zbierający wody z osiedla Młodych i Na Skarpie.

Pozostałe ciągi zlokalizowane są w ulicach: Sidorska, Mickiewicza, Prosta, Artyleryjska, Brzeska, Żelazna, Aleja 1000 - Lecia. Stan prawny kanalizacji deszczowej nie jest unormowany. Aby zapobiec dalszej dewastacji tego majątku, opiekę nad nim przejął Urząd Miasta. Nie mniej, zgodnie z wykładnią Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych, budowa i utrzymania kanalizacji deszczowej służącej odwodnieniu dróg należy do zarządcy drogi. W Białej Podlaskiej funkcję tę pełni Zarząd Miasta.

Od 1996 roku, zgodnie z odpowiednią umową, sieć kanalizacji deszczowej jest sukcesywnie czyszczona i przekazywana w odpłatną eksploatację Białskiemu Wodociągom i Kanalizacji „WOD – KAN” w Białej Podlaskiej. Do chwili obecnej przywróconych zostało do odpowiedniego stanu technicznego, umożliwiającego prawidłową eksploatację, 20.500 mb kanalizacji deszczowej.

5.4. Energia elektryczna

5.4.1. Charakterystyka systemu elektroenergetycznego

Dostawcą energii elektrycznej dla Białej Podlaskiej jest Zakład Energetyczny Lubzel S.A. Rejon Biała Podlaska. System elektroenergetyczny miasta ma dwa główne punkty zasilania (GPZ), położone przy ul. Kapielowej i ul. Sitnickiej. Do GPZ-ów doprowadzona jest energia elektryczna napowietrznymi liniami 110 kV z Międzyrzecz, Łosic, Hołowczyc, Wólki Dobryńskiej. Następuje w nich transformacja napięcia z sieci WN (110 kV) na średnie napięcie (SN) – o wartości 15 kV oraz jego rozdzielenie na poszczególne ciągi sieciowe. Siecią SN zasilane są stacje transformatorowe 15/0,4 kV, zasilające odbiorców. Kilka zakładów przemysłowych, np. ZPW Biawena, BFM, posiada stacje transformatorowe we własnej eksploatacji, zasilane z ciągów średniego napięcia energetyki zawodowej. Sieć SN na terenie miasta jest w przeważającej większości siecią kablową. Sieć niskiego napięcia (NN) w osiedlach wielorodzinnych i centrum miasta jest siecią kablową, natomiast w osiedlach o zabudowie jednorodzinnej jest siecią napowietrzną.

Ogólna liczba odbiorców energii elektrycznej na terenie miasta wynosiła 21.033 na koniec 1999 r. Struktura odbiorców była następująca:

gospodarstwa domowe – 18.412
 odbiorcy komunalni – 2.583
 odbiorcy przemysłowi – 38

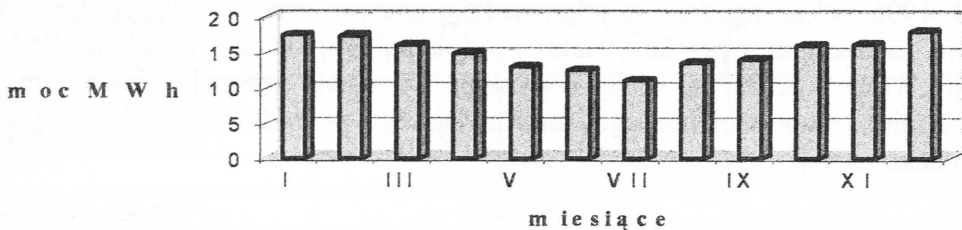
Zużycie energii elektrycznej przez wyżej wymienione grupy odbiorców kształtowało się w latach 1998 i 1999 następująco (tabela 31):

Szczytowe obciążenie miesięczne GPZ (mocą czynną) przedstawiono na wykresie 6.

Tabela 31. Struktura zużycia energii elektrycznej miasta Biała Podlaska

Wyszczególnienie	Zużycie energii elektrycznej	
	1998 [MWh]	1999 [MWh]
Gospodarstwa domowe	33.783	34.665
Odbiorcy komunalni	28.468	29.908
Odbiorcy przemysłowi	36.599	33.919
Oświetlenie ulic	1.673	2.199
Łącznie	100.532	100.691

Wykres 6. Miesięczne szczytowe obciążenie (mocą czynną) głównych punktów zasilania Białej Podlaskiej w 1999 r.

Moc transformatorów 110/15 kV (zainstalowanych w obu GPZ-ach) jest następująca:

GPZ Biała Podlaska Wola:

- transformator nr 1 – moc 10MVA
- transformator nr 2 – moc 25 MVA

GPZ Biała Podlaska Sitnicka:

- transformator nr 1 – moc 25 MVA
- transformator nr 2 – moc 10MVA

Z przedstawionych zestawień wynika zdolność pokrywania (z nadwyżką) aktualnych potrzeb elektroenergetycznych miasta przez GPZ-ty. Obok w/w GPZ-ów na terenie miasta znajduje się 195 stacji transformatorowych SN/mn.

Większość stacji transformatorowych jest własnością Zakładu Energetycznego Biała Podlaska (150 szt., tj. ok. 76,9%), pozostałe są we władaniu użytkowników energii elektrycznej (45 szt., tj. ok. 23,1%). Zdecydowana większość, to stacje wewnętrzne (ok. 86%). Pozostałe stacje są stacjami napowietrznymi (14%).

Długość sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia wynosi:

- sieć kablowa SN 135,416 km

• sieć napowietrzna SN	19,025 km
• sieć kablowa nn	191,00 km
• sieć napowietrzna nn	132,00 km

5.4.2. Stan sieci

W 1998 r. na terenie Białej Podlaskiej było 11 obwodów linii nn o zaniżonych napięciach, w 1999 r. ich ilość zmalała do 5.

Ogólnie stan sieci elektroenergetycznej można ocenić jako dostateczny, z tym, że rejestruje się kilka odwodów linii nn na których występują napięcia zaniżone.

Dotyczy to następujących stacji transformatorowych i obwodów zasilania:

- ST19 1 obwód
- ST101 3 obwody
- Białka 1 1 obwód

W wyniku modernizacji urządzeń poprawiono w ostatnim okresie (lata 1998 i 1999) warunki napięciowe na liniach zasilanych z ST85 (obwód w kierunku ul. Młyńskiej) ST124 (obwód ul. długa, Szumowa, Sosnowa) oraz ST46 (obwód w kierunku ul. Żeromskiego).

Obwody te znajdują się tak w północnych, jak i południowych rejonach miasta. Poprawa warunków dostarczania energii elektrycznej odbiorcom z tych rejonów wiąże się jest z koniecznością budowy dodatkowych stacji transformatorowych. Rejestruje się stosunkowo dużą awaryjność sieci – szczególnie linii kablowych SN, stąd pilna potrzeba bieżących napraw, konserwacji i wymiany kolejnych odcinków sieci kablowej SN. W 1998 roku wymieniono 1.468 m tych linii i 2.691 m linii kablowych nn, a w 1999 roku 6.235 m linii kablowych SN, dobudowano 3.142 m tych linii i 240 m linii napowietrznej SN, wymieniono 417m linii kablowej nn, wymieniono 3.534 m linii napowietrznej nn i dobudowano 14.856 m linii kablowej nn. Awaryjna jest również napowietrzna sieć nn. Wymaga ona stałych prac naprawczych – konserwacyjnych lub przebudowy.

Obok w/w trudności, w ZE Biała Podlaska występują także trudności z dostarczeniem energii elektrycznej na te tereny miejskie, na których rejestruje się wzmożoną działalność budowlaną.

Rozwój budownictwa, w zdecydowanej mierze jednorodzinne, do tego rozproszonego, poszerza znacznie skalę problemów związanych z dostawą energii elektrycznej do odbiorców. Widoczna jest tutaj potrzeba lepszego koordynowania działań Urzędu Miasta i ZE Biała Podlaska przy zagospodarowaniu terenów miejskich tak, aby o ile to możliwe, minimalizować koszty budowy infrastruktury elektroenergetycznej.

5.5. Gazownictwo

Na terenie miasta sprawami związanymi z gazownictwem zajmuje się PGNiG S.A. w Warszawie, Oddział Mazowiecki Okręgowy Zakład Gazownictwa „GAZOWNIA WARSZAWSKA” w Warszawie, Rozdzielnia Gazu Biała Podlaska przy ul. Warszawskiej 100. Do Białej Podlaskiej gaz doprowadzany jest gazociągiem z Hołowczyc, a rozdzielnia gazu zlokalizowana jest na terenie Sławacinka Starego.

Miasto zasilane jest gazem ziemnym wysokometanowym GZ-50 o wartości opałowej 34,332 MJ/Nm³ (rurociągiem wysokiego ciśnienia Ø50, poprzez stację redukcyjną I° o wydajności 9000 Nm³/h). Stacja ta zlokalizowana jest na obrzeżach wsi Sławacinek Stary.

Na terenie miasta funkcjonują dwa systemy zasilania odbiorów:

- sieć rozdzielcza średniego ciśnienia,
- sieć rozdzielcza niskiego ciśnienia.

Sieć średniego ciśnienia charakteryzuje się jednostronnym zasilaniem miasta (nitka Ø200 od stacji redukcyjnej I°, wzdłuż ulicy Warszawskiej i Żurawiej). Niskie ciśnienie gazu otrzymuje się z dwóch stacji redukcyjnych II°:

- przy ul. Warszawskiej, o przepustowości – 1500 Nm³/h
- przy ul. Janowskiej, o przepustowości – 1200 Nm³/h

Charakterystykę sieci gazowej systemu Biała Podlaska – Sławacinek przedstawiono w tabeli 32 (stan na 31.10.1999 r.).

Tabela 32. Charakterystyka sieci gazowej miasta Biała Podlaska

Rodzaj	Długość sieci [m]	Ilość [szt.]
Średnie ciśnienie	59.229,6	-
Niskie ciśnienie	13.191,3	-
Przyłącza średniego ciśnienia	34.556,2	-
Przyłącza niskiego ciśnienia	6.919,05	-
Przyłącza domowe	-	2.766
Odbiorcy	-	6.176
w tym z ogrzewaniem	-	1.854

Z ogólnej liczby 2.766 istniejących przyłączy domowych gazu, 790 przyłączy jest niewykorzystywanych.

Roczne zużycie gazu (w latach 1997 – 1999) w systemie Biała Podlaska – Sławacinek przedstawiono w tabeli 33

Tabela 33. Zużycie gazu w Białej Podlaskiej

Rok	Zużycie gazu [tys. Nm ³]
1997	3.468,4
1998	3.338,7
1999	3.396,2

5.5.1. Struktura zużycia gazu

Biała Podlaska nie posiada przemysłowych odbiorców gazu. Odbiorcy indywidualni zużywają gaz na cele bytowe, przygotowania ciepłej wody i ogrzewania pomieszczeń. Stosunkowo mała liczba odbiorców gazu jest w sferze handlu i usług. Ilość odbiorców w poszczególnych grupach odbioru przedstawiono w tabeli 34.

Tabela 34. Liczba odbiorców gazu Białej Podlaskiej

Odbiorcy	1997	1998
Indywidualni z c.o.	1.673	1.762
Indywidualni bez c.o.	1.625	1.783
Rozliczani z gazomierzy centralnych (bez c.o.)	2.319	2.284
Handel, usługi, budynki użyteczności publicznej z c.o.	72	78
Razem	5.689	5.907

5.5.2. Możliwości systemu w zakresie zaspokajania potrzeb odbiorców

Możliwości przepływowe stacji redukcyjnej I° wynoszą 9000 Nm³/h. Miasto wykorzystuje je w niespełna 25% (godzinowe zapotrzebowanie gazu jest na poziomie 2000 Nm³).

Część budynków mieszkalnych, mimo posiadanych przyłączy gazu, nie korzysta z tego paliwa (790 budynków). Sieć gazowa obejmuje głównie północne rejony miasta.

Osiedla położone na południe od linii kolejowej, poza elektroenergetyczną infrastrukturą techniczną, nie są uzbrojone, ani w centralną sieć ciepłą, ani gazową. Z uwagi na zwartość zabudowy, a także niewielki dystans dzielący Osiedle Słoneczne Wzgórze, od Osiedla Grzybowa, gazyfikacja tego rejonu miasta poprowadzona zostanie gazociągiem z ulicy Droga Wojskowa. Gazyfikacja pozostałej części miasta, na południe od torów kolejowych, wymagałyby domknięcia pierścienia zasilającego tą część z gazociągu biegnącego wzdłuż Al. 1000 – lecia.

5.6. Telekomunikacja

Telekomunikacja Polska S.A. Obszar Telekomunikacji w Białej Podlaskiej mieści się przy ulicy Piłsudskiego 5/7. Sieć telefoniczna w mieście jest w pełni zautomatyzowana.

Ilość abonentów w Białej Podlaskiej jest następująca:

- telefonicznych - 18.783
- teleksowych - 20
- telefaksowych - 146

Wskaźnik gęstości telefonicznej na 100 mieszkańców w Białej Podlaskiej wynosił:

- na koniec roku 1998 - 30,59
- na koniec roku 1999 - 32,19

Systematycznie wzrasta zakres usług świadczonych przez telekomunikację: Internet, Polpak, Polkom, ISDN. Od czerwca 2000 roku świadczona jest usługa SDI – Szybki Dostęp do Internetu.

W celu zakończenia kompleksowej telefonizacji miasta oddany został do użytku System Radiowego Dostępu Abonenckiego (SRDA). Nowy system znacznie uprościł prace związane z telefonizacją Białej Podlaskiej. Ułatwiono dostęp mieszkańcom Białej Podlaskiej do usług telefonicznych w wyniku powiększenia ilości publicznych aparatów samoinkasujących:

- stan na koniec roku 1998 - 177
- stan na koniec roku 1999 - 198

W celu poprawy jakości usług telefonicznych TP S.A. systematycznie wymienia centrale analogowe, na nowoczesne centrale cyfrowe. Planowane jest także wdrożenie usługi „poczta głosowa”, która znacznie rozszerzy funkcje automatycznej sekretarki. Nowa usługa umożliwi abonentom zachowanie i odsłuchiwanie wiadomości, które nie dotarły na skutek zajęcia linii telefonicznej, z powodu zakłóceń w dostawie prądu lub uszkodzenia linii telefonicznej.

Na rynku telekomunikacyjnym Białej Podlaskiej funkcjonują wszyscy operatorzy sieci komórkowych, które są dostępne w naszym kraju.

5.7. Poczta

Na terenie miasta działalność usługową prowadzą następujące urzędy pocztowe:

- Urząd Poczty Nr 1 ze służbą nadawczo-oddawczą, Pl. Wolności 9,
- Urząd Poczty Nr 3 ze służbą nadawczą, ul. Zygmunta Starego 10,
- Urząd Poczty Nr 4 ze służbą nadawczą, Al. 1000-lecia 35,
- Urząd Poczty Nr 6 ze służbą nadawczą, ul. Warszawska 17,
- Urząd Poczty Nr 7 ze służbą nadawczą, ul. Orzechowa 34,
- oraz Agencja Poczta na terenie Jednostki Wojskowej, ul. Dokudowska 15.

Placówki pocztowe oferują klientom szeroką gamę usług, takich m.in., jak: przyjmowanie i doręczanie listów, paczek i przekazów pieniężnych, również o charakterze umownym (na podstawie umów). Na jednostkę pocztową przypada 9,4 tys. mieszkańców, co w pełni w pełni zaspakaja potrzeby mieszkańców Białej Podlaskiej.

5.8. Zaopatrzenie miasta w energię ciepłą

Głównym dostawcą energii ciepłej dla Białej Podlaskiej jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej sp. z o.o. (ul. Pokoju 26). Przedsiębiorstwo to eksploatuje 4 kotłownie:

- ciepłownia centralna K-1 przy ul. Orzechowej (jest to główne źródło zaopatrzenia miejskiego systemu ciepłowniczego energią ciepłą);
- ciepłownia rejonowa K-2 przy ul. Okopowej, pracująca głównie na potrzeby obiektów szpitalnych);
- ciepłownia rejonowa K-3 przy ul. Akademickiej, stanowiąca rezerwowe źródło energii ciepłej;

Ciepłownia K – 1; K – 2 i K – 3 opalane są miałem węglowym.

Długość sieci centralnego ogrzewania i ciepłej wody wynosi 45,2 km, w tym:

- sieć magistralna - 15,9 km
- sieć rozdzielcza - 16,8 km
- sieci osiedlowe i przyłącza - 12,5 km.

W budowie jest obecnie 1,7 km sieci, w tym 1 km sieci magistralnej.

Tabela 35. Ilość budynków i mieszkań zaopatrywanych centralnie w ciepłą wodę i ogrzewanie w 1999 r.

Wyszczególnienie	Ciepła woda	Centralne ogrzewanie
Ilość budynków	396	289
Ilość mieszkań	8.529	7.512

5.8.1. Moc źródeł ciepła

W Centralnej Ciepłowni K - 1 (przy ul. Orzechowej), znajdują się:

- w części wodnej: 3 jednostki kotłowe WR-25 z sumaryczną mocą 87 MW, w tym jeden kocioł WR-25 - Nr 1 - wyeksploatowany (został wyłączony z pracy, na miejsce jego budowany jest kocioł WR-25-014 M /moc 32 MW/ w technologii ścian szczelnych);
- w części parowej: 3 jednostki kotłowe OR-16 z sumaryczną mocą 34,6 MW.
- wymiennikownia (para - woda), otrzymująca moce grzewcze z kotłów parowych; (pracująca dla potrzeb magistrali ciepłowniczej o mocy 18 MW).

Moc dyspozycyjna ciepłowni K - 1 dla magistrali ciepłowniczej wynosi 76 MW.

Ciepłownia K - 2 przy ul. Okopowej:

- jednostki kotłowe typu CR - 2,5, z sumaryczną mocą 11,6 MW;
- wymiennikownia para-woda (pracująca podobnie jak w kotłowni centralnej K-1, moc 3,6 MW).

Wymiennikownia może pracować dla potrzeb miejskiego systemu ciepłowniczego w ograniczonym zakresie, tj. w okresach przejściowych: po rozpoczęciu sezonu grzewczego, kiedy ciepłownia K - 1 przy ulicy Orzechowej nie musi jeszcze osiągać mocy maksymalnych oraz podczas letnich przerw remontowych w K-1 (zaspokajane są wtedy potrzeby mieszkańców w ciepłą wodę).

Ze względów na mniejsze niż w K-1 wysokości podnoszenia pomp obiegowych, nie jest możliwe pozyskiwanie ciepła dla sieci z obu źródeł jednocześnie.

Ciepłownia K - 3 przy ul. Akademickiej:

Posiada 4 jednostki kotłowe WR- 2,5, o sumarycznej mocy 11,6 MW. Kotłownia ta jest przewidywana jako źródło energii cieplnej o charakterze szczytowo-awaryjnym, a także jako źródło zasilające system ciepłowniczy w okresie letnim. W 1998 i 1999 roku nie pracowała.

Zapotrzebowanie odbiorców na energię cieplną w sezonie grzewczym 1997/98 wynosiło 58 MW, w tym:

- na c.o. i wentylację 42,0 MW
- na ciepłą wodę 6,8 MW
- na parę technologiczną 9,2 MW

5.8.2. Stan techniczny źródeł ciepła i linii przesyłowych

a) Źródła ciepła

Ciepłownia K - 1

- kocioł wodny WR-25 nr 1, rok uruchomienia 1977; (z powodu wyeksploatowania został wyłączony z pracy);

- kocioł wodny WR-25 nr 2, rok uruchomienia 1986; (po remoncie bieżącym, stan techniczny dostateczny);
- kocioł wodny WR-25 nr 3, rok uruchomienia 1989; (po remoncie bieżącym, stan techniczny dobry);
- kocioł parowy OR-16 nr 1, rok uruchomienia 1968; (ostatni remont kapitalny w 1986 roku);
- kocioł parowy OR-16 nr 2, rok uruchomienia 1968; (ostatni remont w 1983 roku, przeznaczony do kapitalnego remontu);
- kocioł parowy OR-16 nr 3, rok uruchomienia 1970; (ostatni remont w 1984 roku, przeznaczony do kapitalnego remontu);
- wymiennikownia para – woda; (w dobrym stanie technicznym).

Ciepłownia K – 2 przy ul. Okopowej:

- CR – 2,5 nr 1, rok uruchomienia 1977
- CR – 2,5 nr 2, rok uruchomienia 1977
- CR – 2,5 nr 3, rok uruchomienia 1976
- CR – 2,5 nr 4, rok uruchomienia 1979

Ciepłownia K - 3 przy ulicy Akademickiej:

- WR – 2,5 nr 1, rok uruchomienia 1976
- WR – 2,5 nr 2, rok uruchomienia 1976
- WR – 2,5 nr 3, rok uruchomienia 1980
- WR – 2,5 nr 4, rok uruchomienia 1979

Jednostki kotłowe o przestarzałych rozwiązaniach technicznych (z lat 60-tych, zużyte, mało sprawne) wymagają kapitalnych remontów lub kompleksowej modernizacji. Po ich zrealizowaniu możliwa będzie pełna kontrola (automatyzacja) procesów spalania, co podniesie sprawność urządzeń i ograniczy emisję substancji szkodliwych. Kotłownia niskoparametrowa przewidziana jest do likwidacji (jej stan techniczny dostateczny).

Sieć ciepłownicza funkcjonuje w Białej Podlaskiej w układzie pierścieniowym. Całkowita długość sieci ciepłowniczej (wysokoparametrowej) wynosi 32,7 km. W zdecydowanej większości wykonana jest ona w systemie tradycyjnym, tzn. kanałowym. Długość sieci w tym systemie wynosi 20,655 km. Odcinek sieci magistralnej o średnicy DN 500 i długości 2,253 km jest poprowadzony estakadą napowietrzną. Stan techniczny tej części sieci ocenia się jak zadowalający, lecz z powodu przestarzałej technologii wykonania powstają w niej duże straty ciepłne (zła izolacja rurociągów). Zauważa się również negatywny wpływ warunków atmosferycznych (estakada napowietrzna).

W sieci znajdują się odcinki, które są szczególnie narażone na awarie. Takim newralgicznym miejscem jest między innymi odcinek sieci przy ul. Sidorskiej (pomiędzy komorami K.III.06 i K.III.07). Z powodu złego rozwiązania systemu kanalizacji deszczowej, od kilku lat występuje tutaj zalewanie kanału ciepłowniczego, a zarazem niszczenie izolacji termicznej oraz przyspieszona korozja rurociągów. Długość sieci głównej, zbudowanej w nowoczesnej technologii (z preizolatu), wynosi 9,792 km.

b) Magistrala i węzły wymiennikowe

- Zejście na magistrali, z estakady do kanału przy ul. Brzeskiej, podtapiane jest wodami gruntowymi. Również w komorze K-2 przy ul. Brzeskiej stale utrzymuje się woda gruntowa.

- Część komór zlokalizowanych przy ulicy Sidorskiej zalewanych jest wodami opadowymi, co powstaje na skutek niesprawnej kanalizacji deszczowej. Stan techniczny kanału jest zły.
- Na magistrali ciepłowniczej jest przestarzała i zawodna armatura odcinająca, odpowietrzająca i dowadniająca. Zły stan izolacji termicznej (wg starych norm cieplnych) powoduje nadmierne straty energii cieplnej na przesyle.
- Istnieje potrzeba modernizacji węzłów wymiennikowych pracujących na wymiennikach WCO i WCW, ze względu na nietrwałość materiału z którego wykonane są węzownice.
- Również stan techniczny podpór na napowietrznej magistrali ciepłowniczej pozostawia wiele do życzenia.

Tabela 36. Wykaz cen obowiązujących w Przedsiębiorstwie Energetyki Ciepłej sp. z o.o. w Białej Podlaskiej na dzień 30.09.1999r.

Lp.	Wyszczególnienie	Wysokość ceny netto w zł/jedn.
1.	Cena jednostkowa za 1 GJ energii	28,18
2.	Cena dwuczłonowa za energię:	
	- Opłata stała miesięczna za MW	8.379,56
	- Część zmienna za GJ	17,79
3.	Cena sezonowa za 1 m ² c.o.:	
	- Lokali mieszkalnych	2,95
	- Pozostałych odbiorców	3,60
4.	Cena całoroczna za 1 m ² c.o.	
	- Lokali mieszkalnych	1,59
	- Pozostałych odbiorców	1,95
5.	Cena całoroczna za 1 m ² c.w.	
	- Lokali mieszkalnych	1,64
	- Pozostałych odbiorców	1,07
6.	Cena za 1 m ³ c.c.w. w opłacie jednoczłonowej	5,87

5.8.3. Awaryjność i przewidywany czas usuwania awarii

W przypadku awarii układu ciepłowniczego przewidziane są odpowiednie działania zmierzające do złagodzenia skutków awarii. Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. posiada odpowiednie instrukcje określające sposób postępowania w takich sytuacjach. Na każdy sezon grzewczy opracowywany jest specjalny Program Pracy Sieci Ciepłowniczej. Program określa m.in. potencjalne miejsca gdzie mogą wystąpić stany awaryjne, ustala szczegółowy sposób postępowania przy eliminowaniu awarii (w czasie do 2 godzin, w dłuższym okresie, przy różnych temperaturach zewnętrznych powietrza). Przedsiębiorstwo przygotowane jest kadrowo i materiałowo do usunięcia wszelkich awarii w ciągu 24 godzin. Powstały niedawno pierścieniowy układ sieci ciepłowniczej daje gwarancję stabilnych dostaw energii cieplnej. W 1998 i 1999 roku nie wystąpiły znaczące awarie, które zakłóciłyby pracę przedsiębiorstwa oraz funkcjonowanie ogólnomiejskiego systemu ciepłowniczego.

5.8.4. Lokalne i indywidualne źródła energii

Poza centralnym systemem ciepłowniczym istnieją na terenie miasta kotłownie lokalne oraz indywidualne źródła ciepła (w domkach jednorodzinnych, mieszkaniach) o różnorodnym charakterze (piece gazowe, olejowe, na paliwo stałe do centralnego ogrzewania, a także akumulacyjno – elektryczne, kaflowe – na paliwo węglowe, elektryczne).

Poza zasięgiem centralnego systemu ciepłowniczego jest 9.283 mieszkań, na ogólną liczbę (stan na koniec 1999 roku) 17.633. Bez c.w. z systemu centralnego jest ich 10.232 mieszkań.

5.9. Komunikacja miejska

Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie terytorialnym nałożyła na gminy obowiązek zaspokajania potrzeb zbiorowych, w tym również lokalnego transportu zbiorowego.

Na terenie Białej Podlaskiej komunikacją zbiorową zajmował się do niedawna wyłącznie Miejski Zakład Komunikacyjny, posiadający siedzibę przy ul. Brzegowej 2.

Ustawa o warunkach wykonywania krajowego drogowego przewozu osób z dnia 29 sierpnia 1997 r. pozwoliła na wykonywanie zarobkowego przewozu przez podmioty inne niż gminne (po uzyskaniu przez nie odpowiednich zezwoleń). Efektem tego jest to, że od 1999 r. usługi komunikacyjne w Białej Podlaskiej wykonywane są również przez przewoźników prywatnych. W 2000 r. obsługiwali oni trzy linie (linię 100 prowadzi właściciel Wiczuk – 1 autobus, linie 105 i 115 prowadzi Spółka Cywilna. Przewozy Miejskie i Podmiejskie Krzysztof Kremer – trzy autobusy).

Miejski Zakład Komunikacyjny pozostaje nadal największym przewoźnikiem w komunikacji zbiorowej. W 1999 roku autobusy tego zakładu obsługiwały 21 linii, o długości 215 km. W tym czasie przejechały one łącznie 1982 tys. km (90 tys. więcej niż w roku poprzednim, co było m.in. skutkiem objazdów zamkniętej ul. Narutowicza), przewożąc około 7,8 miliona pasażerów.

5.9.1. Ilość przystanków autobusowych i ich stan

W Białej Podlaskiej jest 185 przystanków autobusowych, w tym:

- 130 – słupki przystankowe ze znakami.
- 55 – wiaty przystankowe (pięć nowych).

Rozmieszczenie i utrzymanie przystanków autobusowych leży w gestii MZK. Istnieje potrzeba wymiany wielu wiat na nowocześniejsze. Koszt odtworzenia jednej wiaty wynosi około 5-8 tys. zł.

5.9.2. Tabor i jego stan techniczny

Według stanu z dn. 30.06.2000 r. Miejski Zakład Komunikacyjny w Białej Podlaskiej dysponował 40 autobusami, z których aż 33 były nadmiernie wyeksploatowane. Ich struktura wiekowa przedstawia się następująco:

0-3 lat - 4 szt.; 3-6 lat - 3 szt.; 6-10 lat - 7 szt.; i powyżej 10 lat - 26 szt.

Autobusy wyprodukowane w starej technologii nie powinny być eksploatowane w komunikacji miejskiej powyżej 12 lat. Wskazane jest również wyłączenie z użytkowania autobusów ponad siedmioletnich, gdyż naprawy ich są nazbyt kosztowne. Struktura taboru wygląda następująco:

Jelcz M-11	- sztuk 17
Jelcz PR-110	- sztuk 1
Jelcz L-111	- sztuk 1
Jelcz 120 M	- sztuk 5
Jelcz 120 MM/2	- sztuk 2
Jelcz 121 MB	- sztuk 1
Mercedes 305	- sztuk 2
Autosan H9-35	- sztuk 10
Autosan H-6	- sztuk. 1

Dotychczasowy poziom wydatków na odtwarzanie taboru transportowego Miejskiego Zakładu Komunikacyjnego był niewystarczający. Nakłady te w poszczególnych latach wynosiły: 1994 r. – 150,0 tys. zł.; 1995 r. – 180,0 tys. zł.; 1996 r. – 520,0 tys. zł.; 1997 r. – 500,0 tys. zł.; 1998 r. 430,0 tys. zł.; 1999 r. – 695,0 tys. zł.

5.10. Drogi i ulice na terenie miasta

W Białej Podlaskiej znajdują się 363 ulice, o łącznej długości 184,2 km. W zależności od ich znaczenia zaliczone zostały do poszczególnych kategorii:

- * droga krajowa nr 2: długość 10,9 km (obwodnica);
- drogi wojewódzkie: długość 6,5 km (Lubelska, Witoroska, Łomaska, Zamkowa, Narutowicza, Artyleryjska, Janowska);
- drogi powiatowe: 33 ulice, o łącznej długości 53,9 km (Akademicka, Artyleryjska, Aleje 1000-lecia, Brzeska, Daleka, Długa, Francuska, Grzybowa, Gwardii Ludowej, Janowska, Kąpielowa, Kościuszki, Łomaska, Łukaszyńska, Nowa, Orzechowa, Parkowa, Piaskowa, Piłsudskiego, Plac Wolności, Podleśna, Puławskiego, Robotnicza, Sidorska, Sitnicka, Sławacinska, Terebelska, Twarda, Warszawska, kard. S. Wyszyńskiego, Żeromskiego, Żwirki i Wigury, Aleja Jana Pawła II);
- drogi lokalne miejskie o długości 121 km, w tym: 36,2 km ulic utwardzonych, pozostałe mają nawierzchnię gruntową (84,8 km).

W mieście jest siedem mostów. Jeden z nich jest w ciągu drogi wojewódzkiej, dwa w ciągu drogi krajowej nr 2 i cztery w ciągach dróg powiatowych.

Analizując układ komunikacyjny miasta należy stwierdzić, że charakteryzuje się on ograniczoną przepustowością, prowadzeniem ruchu lokalnego przez centrum miasta oraz niedostatkiem miejsc postojowych.

Jednym z najważniejszych zadań Urzędu Miasta jest dążenie do poprawy stanu dróg i ulic miejskich, które w ponad 50% posiadają nawierzchnię gruntową. W ostatnim okresie działania Urzędu Miasta skupiały się głównie na modernizacji ul. Narutowicza, która przejęła prawie cały ruch z Placu Wolności, budowie ul. kard. S. Wyszyńskiego i Włoskiej oraz przebudowie układu komunikacyjnego w rejonie cmentarza (m.in. budowa w tym rejonie dużego parkingu). W efekcie, znacznemu usprawnieniu uległ układ komunikacyjny miasta.

Równie ważnym zadaniem jest kontynuowanie prac związanych z przebudową centrum miasta, zwłaszcza Placu Wolności.

W trakcie budowy są ulice Grunwaldzka i Północna, wyprowadzające ruch w kierunku obwodnicy miasta (drogi krajowej nr 2).

Potrzeby w zakresie budowy i remontów dróg wielokrotnie przewyższają możliwości finansowe kasy miejskiej. Część zamierzeń jest realizowana we współpracy ze społecznymi komitetami budowy dróg. Tym sposobem powstało w ostatnich latach wiele ulic osiedlowych. Oprócz wydatków inwestycyjnych, znaczne środki należy przeznaczać na bieżące utrzymywanie istniejących dróg, a więc na:

- nowe nawierzchnie bitumiczne (warstwy ścieralne na istniejących drogach),
- remonty częściowe nawierzchni jezdni i chodników,
- profilowanie i remont dróg gruntowych,
- wymianę oznakowania ulic,
- budowę zatok autobusowych,
- wykonywanie odwodnień (zwłaszcza w rejonie skrzyżowań ulic),
- ... i wiele innych prac, które wymagają dużych nakładów w skali roku.

Oświetlenie ulic i placów jest jednym z elementów utrzymania dróg, mających istotny wpływ na bezpieczeństwo ruchu. Gmina Miejska ponosi koszty oświetlenia i konserwacji infrastruktury oświetleniowej w odniesieniu do dróg miejskich. Środki na finansowanie oświetlenia i konserwacji dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych grodzkich, refundowane są z budżetu państwa. W Białej Podlaskiej czynnych jest 3.289 punktów oświetleniowych, w tym 1.373 przy drodze krajowej, drogach wojewódzkich i grodzkich oraz 1.916 przy drogach miejskich.

5.11. Oczyszczanie miasta

Z ustawy o samorządzie terytorialnym wynika, że sprawy związane z utrzymaniem czystości, prowadzeniem wysypisk i utylizacją odpadów komunalnych, należą do zadań własnych gminy.

W ramach bieżącego utrzymania porządku na terenie miasta wykonywane są następujące prace:

- oczyszczanie mechaniczne około 267 tys. m² ulic (wszystkie o nawierzchni asfaltowej);
- oczyszczanie ręczne około 9333 m² chodników;
- likwidowanie dzikich wysypisk śmieci;
- zimowe utrzymanie ulic i chodników miejskich;
- konserwacja rowów melioracyjnych;
- utrzymanie dwóch szaletów publicznych;
- wywóz śmieci z 350-ciu koszy ulicznych i kontenerów;
- utrzymanie około 20,5 km kanalizacji deszczowej;

Wszystkie prace, za wyjątkiem utrzymania kanalizacji deszczowej, prowadzone są (na zlecenie Urzędu Miasta) przez jednostki pozasamorządowe.

5.12. Cmentarz miejski

Cmentarz Miejski położony jest przy drodze krajowej nr 2 (kierunek Terespol). Jego powierzchnia wynosi 29.75 ha, w tym:

- ogrodzenie	12.97 ha
- teren zieleni i parkingów (w pasie między cmentarzem, a drogą nr 2)	10.36 ha
- droga dojazdowa	0.30 ha
- teren w rezerwie	6.12 ha

Cmentarz przewidziany jest na 50 tys. pochówków. Administracją cmentarza, na podstawie zawartej w dniu 01.02.1992 r. umowy, zajmuje się Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Komunalnik”. Na administracji cmentarza ciążyą następujące obowiązki:

- prowadzenie kompleksowego zagospodarowania cmentarza (zgodnie z projektem technicznym);
- utrzymywanie porządku i czystości na terenie całego cmentarza;
- konserwacja i remonty obiektów cmentarnych;
- prowadzenie ksiąg cmentarnych.

5.13. Targowiska

Na terenie miasta funkcjonują cztery targowiska:

- przy ul. Brzeskiej 113 (spożywcze i przemysłowe) – o pow. 11.213 m²,
- przy Al. Tysiąclecia (spożywcze i przemysłowe) – o pow. 3.130 m²,
- przy ul. Janowskiej – Przechodniej (spożywcze) – o pow. 1.500 m²,
- przy ul. Sitnickiej (rolne – funkcjonujące raz w tygodniu) – o pow. 4.000 m².

Administracją wszystkich targowisk zajmuje się Komunalne Gospodarstwo Pomocnicze, które pobiera opłaty targowe oraz odpowiada za utrzymanie czystości i porządku. Ilość targowisk w pełni zaspokaja potrzeby mieszkańców miasta.

5.14. Schronisko dla bezdomnych zwierząt

Na terenie miasta (przy ul. Olszowej 4) funkcjonuje schronisko dla zwierząt (tel. 344-51-37). Wybudowane zostało w ostatnich latach i zaliczone jest do jednego z najnowocześniejszych i najlepiej wyposażonych tego typu obiektów w kraju. Schronisko czynne jest przez całą dobę, podlega stałemu nadzorowi weterynaryjnemu, posiada odpowiedni samochód do przewożenia zwierząt. W wyniku przetargu publicznego na prowadzenie schroniska, od I półrocza 2000 r. jego prowadzenie zostało powierzone Stowarzyszeniu „AZYL” (dotacje przekazywane są z budżetu miasta). Jednorazowo przebywa tu ok. 70 psów; są też koty.

VI. GOSPODARKA NIERUCHOMOŚCIAMI I LOKALAMI. GEODEZJA

6.1. Gospodarka gruntami

Z dniem 27 maja 1990 roku część gruntów Skarbu Państwa stała się z mocy prawa własnością gminy, natomiast z dniem 1.01.1999 r. z pozostałej części gruntów Skarbu Państwa powstały dwa rodzaje mienia:

- mienie wojewódzkie,
- mienie powiatowe.

Wyróżnia się trzy podstawowe typy komunalizacji:

- z mocy prawa,
- z mocy decyzji wydanych w trybie obligatoryjnym,
- z mocy decyzji wydanych w trybie fakultatywnym.

Komunalizacja „z mocy prawa” objęła mienie ogólnonarodowe należące do rad narodowych i terenowych organów administracji państwowej stopnia podstawowego, przedsiębiorstw państwowych, dla których te podmioty pełniły funkcję organu założycielskiego oraz innych zakładów i jednostek organizacyjnych podporządkowanych terenowym organom administracji państwowej.

Wojewoda wydaje decyzje stwierdzające komunalizację z mocy prawa na wniosek gminy, po przedłożeniu przez nią stosownych wniosków.

Organem odwoławczym jest Krajowa Komisja Uwłaszczeniowa. Na koniec czerwca 2000 roku skomunalizowano w Białej Podlaskiej 659,0 ha gruntów Skarbu Państwa, co stanowi 90,0 % powierzchni przewidzianej do komunalizacji. Wojewoda wydał 2775 decyzji komunalizacyjnych.

Proces komunalizacji nie może być zakończony ze względu na następujące okoliczności:

- trudności z dokumentowaniem tytułu własności na rzecz Skarbu Państwa (m.in. terenów pod drogami);
- trudności przy sporządzaniu kart inwentaryzacyjnych dla terenów w centrum miasta (występowanie kilku hipotek na jedną nieruchomość, brak uregulowań własnościowych);
- brak uregulowań prawnych do części nieruchomości (tereny po PKP, wspólnoty gruntowe, tereny pożydowskie);
- niejednoznaczne określanie granic nieruchomości w orzeczeniach sądowych,
- brak jednoznacznych ustaleń co do udziału Skarbu Państwa w nieruchomościach.

Znaczna część spraw kwalifikuje się do podjęcia postępowań na drodze sądowej. Są też: błędy w ewidencji, braki w oznaczeniu stosownych zmian, luki przy wyodrębnianiu jednostek rejestrowych (dla gruntów skomunalizowanych). Informację o stanie komunalizacji w Białej Podlaskiej przedstawia tabela 37.

Tabela 37. Stan komunalizacji w Białej Podlaskiej

Obręb	Powierzchnia [ha]	Ogólna powierzchnia gruntów objętych wnioskami o komunalizację [ha]	Ogólna powierzchnia gruntów skomunalizowanych [ha]	% powierzchni gruntów skomunalizowanych [4:3]	% powierzchni objętych wnioskami do powierzchni gruntów w obrębie [4:2]
I	2	3	4	5	6
I	920,7888	241,8862	234,6368	97,0	26,30
II	1.057,6801	118,7250	105,8198	89,13	11,22
III	776,8531	167,6087	166,4691	99,33	21,57
IV	1.206,4874	94,7134	85,9509	90,75	7,85
V	175,2553	9,7277	0,2877	2,96	5,55
VI	813,0152	103,1546	65,8466	63,83	12,69
Razem	4.950,1913	735,8156	659,0109	89,56	14,86

Ogólna powierzchnia gruntów gminy miejskiej (na koniec czerwca 2000 r.) wynosi 659 ha.

- Grunty będące w wieczystym użytkowaniu -137,5163 ha, w tym:
 - użytkowanie wieczyste osób fizycznych - 35,8963 ha
 - użytkowanie wieczyste spółdzielni mieszkaniowych - 64,19 ha
 - użytkowanie wieczyste osób prawnych - 37,43 ha
- Grunty przekazane w zarząd - 85,9130 ha
- Grunty w zasobie - 189,3016 ha
- Grunty w innym użytkowaniu - 246,2816 ha

Grunty niezabudowane, które nie zostały trwale rozdysponowane, tworzą zasób gminy o łącznej powierzchni około 189,3 ha. Większe arealy są dzierżawione, pozostałe, często bardzo małe i wąskie paski gruntów, pozostają najczęściej nieużytkami.

W 1998 r., 1999 r. i pierwszym półroczu 2000 r., gmina miejska Biała Podlaska sprzedała grunty o łącznej powierzchni 5,65 ha oraz oddała w użytkowanie wieczyste o łącznej powierzchni 5,99 ha.

Z dniem 01.01.1999 r. Prezydent Miasta Biała Podlaska przejął kompetencje w zakresie zarządzania gruntami Skarbu Państwa położonymi na podległym terenie.

1. Powierzchnia całkowita gruntów Skarbu Państwa wynosi - 1208,7987 ha
2. Powierzchnia gruntów w użytkowaniu wieczystym - 100,4240 ha
3. Powierzchnia gruntów w trwałym zarządzie - 851,4632 ha
4. Powierzchnia gruntów w dzierżawie - 7,2235 ha
5. Zasób gruntów - 249,688 ha

Mienie wojewódzkie:

- nabyto decyzjami – 17,1918 ha,
- pozostało do nabycia – 1,0 ha.

Mienie powiatowe:

- nabyto decyzjami – 9,2241 ha (grunty oświatowe),
- pozostało do nabycia – ok.16,7 ha.

Z dniem 1 stycznia 1998 r. weszła w życie ustawa o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego (przysługującego osobom fizycznym) w prawo własności, która daje możliwość atrakcyjnej zmiany formy władania. Obejmuje ona osoby fizyczne, które nabyły prawo użytkowania wieczystego przed dniem 31.10. 1998 r. Do tego czasu na terenie

miasta przekształciło swoje prawa do gruntów ok. 1550 użytkowników wieczystych. Przekształceniami objęto tereny o łącznej powierzchni 85,4 ha, z czego 82,8 ha to grunty Gminy Miejskiej, a 2,6 ha – grunty Skarbu Państwa.

W dniu 12 kwietnia 2000 r. ogłoszony został wyrok Trybunału Konstytucyjnego w którym uznano niektóre przepisy ustawy z dnia 4 września 1997 r. (o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności) za niezgodne z Konstytucją. Należy do nich m.in. artykuł dotyczący naliczania opłaty z tytułu przekształcenia. W związku z tym wyraźnie spadło zainteresowanie przekształceniami (od IV 2000 roku do VI 2000 r. nie wpłynął do Urzędu Miasta ani jeden wniosek).

Grunty rolne i leśne, przeznaczane w planach zagospodarowania przestrzennego na cele nierolnicze, wyłącza się z produkcji rolnej. Użytki rolne, które posiadają wysoką bonitację, wyłącza się decyzjami określającymi warunki wyłączenia, a także określającymi wysokość opłat. Decyzji tych wydaje się kilka w ciągu roku, a należności i opłaty roczne zasilają Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.

Ze względu na niską bonitację gruntów na terenie Białej Podlaskiej w 1999 roku nie wydano żadnej decyzji w tej sprawie, a w 2000 roku (do 30.06.2000 r.) wydano jedynie 2 decyzje (powierzchnia 0,1923 ha).

Niższe klasy bonitacyjne gleb nie podlegające opłatom, wyłączone są na podstawie pism, które stanowią podstawę do wprowadzania zmian użytkowania terenu w ewidencji gruntów. W 1999 roku wyłączono z produkcji rolnej grunty o powierzchni 20,8547 ha, a w 2000 r. (do 30.06.2000 r.) - grunty o powierzchni 8,5334 ha.

W latach 1994 -1997 przeprowadzono 10 scaleń i podziałów gruntów pod budownictwo jednorodzinne. Z około 68 ha wydzielono 852 działek budowlanych, w tym 52 działki stanowiły własność gminy miejskiej. W dniu 21 czerwca 2000 r. Rada Miejska w Białej Podlaskiej podjęła uchwałę w sprawie scalenia i podziału nieruchomości przeznaczonych pod zorganizowaną działalność inwestycyjną, zabudowę mieszkaniową jednorodzinną osiedla „Mostowska” w Białej Podlaskiej. Uchwała obejmuje obszar o powierzchni 3,9769 ha. W wyniku scalenia wydzielono 45 działek, w tym 5 stanowiących własność gminy miejskiej.

6.2. Gospodarka lokalami mieszkalnymi i użytkowymi

Administrowaniem zasobami mieszkaniowymi i lokalami użytkowymi zajmuje się Gmina Miejska - Zakład Gospodarki Lokalowej.

Lokale mieszkalne w budynkach będących własnością gminy sprzedawane są na podstawie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Pierwszeństwo w ich nabywaniu przysługuje osobom, które zawarły umowę najmu przed 12.11.1994 r. W celu ujednolicenia warunków sprzedaży lokali mieszkalnych głównym najemcom Rada Miejska podjęła uchwałę o przyznaniu prawa pierwokupu również tym osobom, które zawarły umowę najmu po 12.11.1994 r.

Sprzedaż lokalu następuje w trybie bezprzetargowym, z jednoczesnym oddaniem gruntu w użytkowanie wieczyste lub sprzedaniem go na własność. Sprzedaż mieszkań komunalnych przedstawiono w tabeli 38.

W maju 1999 r. Rada Miejska podjęła uchwałę w sprawie zbywania lokali mieszkalnych w budynkach komunalnych. Określiła w niej między innymi nowe zasady stosowania bonifikat.

Tabela 38. Sprzedaż lokali mieszkalnych w latach 1998-2000

Rok	Ilość transakcji	Powierzchnia sprzedanych lokali (m ²)	Należność z tytułu sprzedaży lokalu (zł)	I opłata za użytkowanie wieczyste (zł)	Opłata za wykup na własność (zł)
1998	53	2.301,80	820.147,62	10.746,26	43.132,35
1999	28	1.119,19	455.519,57	4.054,57	14.576,60
VI.2000	13	603,01	254.660,64	1.248,00	5.660,00

Na dzień dzisiejszy cena 1 m² lokalu mieszkalnego z zasobów gminy miejskiej Biała Podlaska wynosi średnio ok. 800 - 900 zł. Każdorazowo lokal mieszkalny jest wyceniany przez rzeczoznawcę majątkowego.

W 1999 r. wydzierżawiono osobom fizycznym i prawnym 136 lokali użytkowych o łącznej powierzchni użytkowej 11.470,65 m².

Według stanu na koniec 1999 roku gmina miejska była właścicielem 178 budynków mieszkalnych i mieszkalno - usługowych. Z tytułu najmu lokali w tych budynkach do kasy miejskiej wpłynęła w 1999 roku kwota 4.460.595,00 zł.

6.3. Geodezja

Od 01.01.1999 r. państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny, operat ewidencji gruntów i budynków oraz uzgadnianie usytuowania projektowanych sieci uzbrojenia terenu, prowadzone są przez Prezydenta Miasta, który wykonuje te zadania z zakresu administracji rządowej.

6.3.1. Państwowy Zasób Geodezyjny i Kartograficzny

Z dniem 01.01.1999 r. przejęty został z byłego Urzędu Wojewódzkiego Państwowy Zasób Geodezyjny i Kartograficzny z obszaru powiatu grodzkiego (miasta) Biała Podlaska. Prowadzony jest on obecnie w Wydziale Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami, przez Miejski Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej. Na zasób ten składają się m.in.: materiały dotyczące osnów geodezyjnych, fotomapy, ortofotomapy, dokumentacja i operaty ewidencji gruntów i budynków, mapa zasadnicza oraz dokumenty powstałe w toku jej zakładania i aktualizacji, powiatowa baza danych krajowego systemu informacji o terenie. Z dniem 30.06.2000 r. założona została numeryczna mapa zasadnicza i ewidencyjna. Prowadzona ona jest w 4 obrębach ewidencyjnych, obejmujących łącznie 3.962 ha.

Ośrodek Dokumentacji Geodezji i Kartografii prowadzi obsługę prowadzonych prac geodezyjnych i kartograficznych z terenu Białej Podlaskiej oraz kontrolę robót przyjmowanych do zasobu. W 1999 r. przyjęto 1.400 zgłoszeń, a w I półroczu 2000 r. – 670.

Prowadzona jest także sprzedaż map i materiałów znajdujących się w zasobach ośrodka. W omawianym okresie czasu przyjęto 60 zleceń.

6.3.2. Ewidencja gruntów i budynków

Ewidencją objęty jest cały obszar miasta o powierzchni 4.941,1913 ha, który został podzielony na 6 obrębów.

Ewidencja gruntów i budynków zawiera informacje dotyczące:

1. gruntów: ich położenia, granic, powierzchni, rodzaju użytków gruntowych, oznaczenia ksiąg wieczystych, właścicieli i władających;
2. gleboznawczej klasyfikacji gruntów.

Według stanu na dzień 30.06.2000 r. cała część opisowa operatu ewidencji gruntów i budynków prowadzona była w postaci numerycznej (część kartograficzna tylko dla 4 obrębów). W okresie od 01.01.1999 r. do 30.06.2000 r. wprowadzono w tym operacie 620 zmian, wydano na potrzeby osób fizycznych i prawnych 170 wypisów z rejestru ewidencji gruntów oraz 90 wypisów i wyrysów z operatu ewidencji gruntów.

6.3.3. Uzgadnianie usytuowania projektowanych sieci uzbrojenia terenu

Zarządzeniem Nr 3/99 Prezydenta Miasta Białą Podlaską z dn.16.04.1999 r. utworzony został Zespół Uzgadniania Dokumentacji Projektowej.

W skład Zespołu weszli przedstawiciele jednostek i instytucji zarządzających sieciami uzbrojenia terenu, drogami i ciągami komunikacyjnymi oraz przedstawiciele samorządu. Zespół rozpatruje przedłożone projekty i opiniuje je na specjalnych posiedzeniach, które odbywają się raz na 2 tygodnie. W roku 1999 rozpatrzono 397 spraw, a w I półroczu roku 2000 – 216 spraw.

VII. NAUKA. OŚWIATA I WYCHOWANIE

Od 1 stycznia 1999 r., tj. od dnia wejścia w życie reformy administracyjnej kraju, wszystkie szkoły i placówki oświatowe (z wyjątkiem szkoły muzycznej i medycznej) podporządkowane zostały samorządowej gminie miejskiej. Jako efekt wdrażania reformy oświatowej z dniem 1 września 1999 r. powołany został w mieście nowy typ szkół - gimnazja. Obecnie w Białej Podlaskiej funkcjonuje dziewięć szkół podstawowych (w ramach Zespołu Szkół Specjalnych – szkoła podstawowa i gimnazjum), sześć gimnazjów, pięć liceów ogólnokształcących (w tym jedno katolickie), trzy zespoły szkół zawodowych i poradnia psychologiczno-pedagogiczna. Uczniowie spoza Białej Podlaskiej mają możliwość zamieszkiwania w bursie szkolnej. Samorząd miejski jest również organem prowadzącym dla 13 przedszkoli i jednego żłobka. Według danych z czerwca 2000 r. do bialskich szkół uczęszczało 16.119 uczniów, którzy byli nauczani przez 1.200 nauczycieli.

7.1. Szkolnictwo wyższe

W Białej Podlaskiej istnieje kilka typów szkół wyższych, kształcących zarówno na poziomie magisterskim, jak i wyższym zawodowym. Oprócz kształcenia stacjonarnego, prowadzone jest również kształcenie zaoczne i wieczorowe.

AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W WARSZAWIE IM. J. PIŁSUDSKIEGO. INSTYTUT WYCHOWANIA FIZYCZNEGO I SPORTU W BIAŁEJ PODLASKIEJ

ul. Akademicka 2, tel. centrala 343-82-00

Uczelnia ta została powołana w Białej Podlaskiej na podstawie Zarządzenia Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki z dnia 29 czerwca 1970 roku, początkowo jako Filia AWF w Warszawie. W 1984 roku przekształcona została w Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego. Od 1990 roku funkcjonuje jako Instytut Wychowania Fizycznego i Sportu, który jest częścią składową Wydziału Wychowania Fizycznego i Sportu AWF w Warszawie. W Instytucie Wychowania Fizycznego i Sportu w Białej Podlaskiej studia prowadzone są systemem stacjonarnym i zaocznym:

5 – letnie magisterskie studia stacjonarne

5 – letnie magisterskie studia zaoczne

3 – letnie licencjackie studia dzienne

3 – letnie licencjackie studia zaoczne

Studenci Instytutu WFiS w Białej Podlaskiej pochodzą głównie z województw Polski wschodniej (lubelskie, podlaskie, częściowo mazowieckie).

UNIwersytet MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE GRUPY ZAMIEJSCOWE W BIAŁEJ PODLASKIEJ

Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej prowadzi w Białej Podlaskiej kształcenie w systemie studiów zaocznych, na 3-letnich studiach licencjackich. Obecnie istnieją trzy kierunki kształcenia:

-filologia polska

-zarządzanie i marketing

-socjologia

W systemie studiów wieczorowych prowadzone są 5-letnie studia magisterskie na kierunku psychologia. Studia wieczorowe i zaoczne są płatne. Od roku akademickiego 2000/2001 UMCS uruchomił w Białej Podlaskiej 3-letnie dzienne studia licencjackie na kierunku filologia polska: specjalność – redaktorsko – medialna.

POLITECHNIKA RADOMSKA im. K. PUŁASKIEGO GRUPA ZAMIEJSCOWA W BIAŁEJ PODLASKIEJ

Wydział Transportu Politechniki Radomskiej prowadzi kształcenie na kierunku: transport. Nauka trwa 9 semestrów, a studia są płatne. Kształcenie odbywa się w systemie zaocznym, na poziomie studiów inżynierskich.

PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA W BIAŁEJ PODLASKIEJ

Z dniem 1 października 2000 r. rozpoczęła w Białej Podlaskiej działalność dydaktyczną Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. Uczelnia ta kształci w systemie studiów dziennych i zaocznych, na 3-letnich studiach licencjackich.

Otwarte zostały następujące kierunki: język angielski, język niemiecki, organizacja i obsługa turystyki i rekreacji, zarządzanie przedsiębiorstwem. Kierunki językowe powołano na bazie funkcjonującego od 1992 r. Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych. Studia dzienne są bezpłatne, za zaoczne pobierane jest czesne.

7.2. Szkolnictwo ponadpodstawowe

7.2.1. Licea ogólnokształcące

W ostatnich latach nastąpił wzrost zainteresowania kształceniem w liceach ogólnokształcących, co skłoniło władze lokalne do zwiększenia ilości szkół tego typu w mieście. Przez długi okres istniały w Białej Podlaskiej jedynie dwie szkoły ogólnokształcące: I Liceum Ogólnokształcące im. J. I. Kraszewskiego (najstarsza szkoła średnia na Podlasiu) oraz II Liceum Ogólnokształcące im. E. Plater (dawne Gimnazjum Żeńskie). Obecnie w mieście funkcjonują cztery licea publiczne i jedno liceum społeczne.

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1

ul. J.I. Kraszewskiego 1, tel.343-38-12, 343-67- 41

I Liceum Ogólnokształcące im. Józefa Ignacego Kraszewskiego

Dawna Akademia Bialska jest szkołą o bardzo bogatej tradycji, sięgającej początków XVII wieku. Założona w 1628 roku przez ks. Krzysztofa Wilskiego – Ciborowicza przez półtora wieku pozostawała pod opieką Akademii Krakowskiej. Chlubą szkoły jest Józef Ignacy Kraszewski, który uczęszczał do niej w latach 1822 – 1826. Wychowankami tej szkoły byli również bohaterowie powstania styczniowego na Podlasiu Roman Rogiński i ks. Stanisław Brzóska oraz wielu znanych ludzi świata sztuki, nauki i polityki.

Liceum kształci w następujących profilach:

- matematyczno – fizyczny

- biologiczno – chemiczny
- humanistyczny
- ogólny

Młodzież ma do wyboru naukę języka niemieckiego, francuskiego, angielskiego i rosyjskiego. Szkoła dysponuje wystarczającą bazą lokalową, m.in. bardzo dobrym zapleczem do zajęć sportowych: uczniowie mają do dyspozycji halę sportową i kryty basen kąpielowy. Liceum w swojej pracy dydaktycznej opiera się na najnowszych metodach nauczania, sięga też do bogatych tradycji szkoły, tj. czasów Akademii Białskiej. Uczniowie tej uczelni wielokrotnie sięgali po laury w regionalnych i ogólnopolskich konkursach oraz olimpiadach przedmiotowych.

W skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. J.I Kraszewskiego wchodzi także Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, prowadzone na podbudowie zasadniczej szkoły zawodowej.

II Liceum Ogólnokształcące im. E. Plater,
ul. Narutowicza 39, tel. 343-32-27

Dawne Gimnazjum Żeńskie może się pochwalić bogatymi tradycjami i doświadczeniem w zakresie pracy dydaktycznej i wychowawczej. Powstało ono w 1919 roku i od samego początku mieściło się w budynkach poklasztornych, przylegających do kościoła p.w. św. Antoniego. Liceum kształci w następujących profilach:

- ogólnym
- biologiczno - chemicznym
- humanistycznym,
- matematyczno – fizycznym
- z rozszerzonym językiem angielskim

Bogata jest oferta nauki języków obcych (angielski, niemiecki, rosyjski, francuski i łaciński). Szkoła wzbogaciła się w ostatnich latach o dwa nowoczesne segmenty dydaktyczne oraz długo oczekiwaną halę sportową. Liceum to cieszy się dużą popularnością wśród młodzieży. Na bazie obiektów szkoły, uchwałą Rady Miejskiej z 1999 r., utworzono Zespół Szkół (tzn. liceum i gimnazjum).

III Liceum Ogólnokształcące,
ul. Leszczynowa 16, tel. 343-38-85

Liceum powstało w roku 1995 i wchodzi skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2 przy ul. Leszczynowej. Szkoła posiada bardzo dobrą bazę sportową, tj. dwie sale gimnastyczne i kompleks boisk sportowych. Placówka ta znana jest w środowisku lokalnym z prowadzenia atrakcyjnych form pracy z dziećmi i młodzieżą w czasie wolnym. Liceum kształci w następujących profilach:

- ogólny
- matematyczno-informatyczny

IV Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica,
ul. Akademicka 8, tel. 343-76-92

Liceum kształci w następujących profilach:

- biologiczno – chemiczny
- ogólny

- muzyczny
- plastyczny
- dziennikarski

Szkoła powstała w 1991 r., w związku z likwidacją Studium Nauczycielskiego o kierunku plastycznym i muzycznym. Tradycje artystyczne pielęgnowane są również w obecnej pracy szkoły. Istnieje m.in. uczniowska orkiestra dęta, która cieszy się dużą popularnością w mieście. Wystawiane przez uczniów spektakle teatralne oraz występy chóru szkolnego nagradzane są na krajowych i zagranicznych przeglądach.

Tabela 39. Wybrane dane dla liceów ogólnokształcących na rok szkolny 2000/2001

Nazwa szkoły	Ilość uczniów	Ilość oddziałów	Liczba uczniów na oddział	Ilość nauczycieli etaty	Łączna liczba godzin
I LO im. J.I. Kraszewskiego					
Dla młodzieży	979	30	32,6	53	1.158
Dla dorosłych	143	6	23,8	0,33	108
II LO im. E. Plater	1.072	31	34,6	56	1.220,5
III LO	602	20	30,1	40,62	829,5
IV LO	733	22	33	39,81	835,5
Razem LO	3.529	109	31,4	189,76	4.151,5

Katolickie Liceum Ogólnokształcące,

ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 53/55, tel. 344-03-69

W roku 1997/98, decyzją Ordynariusza Siedleckiego biskupa Jana Nowaka, utworzone zostało w Białej Podlaskiej Katolickie Liceum Ogólnokształcące. Szkoła zlokalizowana została w budynku parafialnym przy ulicy Kard. St. Wyszyńskiego. Liceum kształci w oparciu o program dydaktyczny Ministerstwa Edukacji Narodowej, z rozszerzonym zakresem programów autorskich.

W liceum istnieją następujące profile nauczania:

- humanistyczny
- matematyczno – fizyczny
- biologiczno – chemiczny

Koszty utrzymania liceum ponoszą częściowo rodzice, płacąc co miesiąc czesne. Uczniowie zdolni, pochodzący z rodzin ubogich, mogą ubiegać się o stypendia szkolne, tzn. o częściowe zwolnienie z opłat czesnego.

7.2.2. Szkolnictwo zawodowe

Zespół Szkół Zawodowych nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej

ul. Piłsudskiego 36 , tel. 343-66-06

Szkoła ta powstała podczas okupacji niemieckiej (w 1940 roku), dzięki ofiarności białskich nauczycieli. Publiczna Polska Szkoła Handlowa, bo taką nazwę nosiła, była jedyną działającą wtedy polską szkołą ponadpodstawową w mieście i w powiecie białskim. Z dniem

pierwszego września 1944 roku została przekształcona w średnią szkołę zawodową, posiadającą pełne uprawnienia szkoły państwowej. W późniejszym okresie została przekształcona w Technikum Ekonomiczne a od pierwszego września 1972 roku funkcjonuje jako Zespół Szkół Zawodowych nr 1 w Białej Podlaskiej. W skład Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 wchodzi obecnie następujące szkoły:

- Liceum Ekonomiczne (technik informatyk, technik ekonomista);
- Liceum Handlowe (na podbudowie szkoły zasadniczej, w systemie zaocznym);
- Technikum Gastronomiczne (na podbudowie szkoły zasadniczej, specjalność: żywienie zbiorowe);
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa (specjalności: kucharz, kelner, sprzedawca)

Od 1999 roku w skład zespołu wchodzi także gimnazjum.

Zespół Szkół Zawodowych nr 1, popularnie nazywany w mieście „ekonomikiem”, jest szkołą przygotowującą do pracy w wielu zawodach. Podstawowym celem jest sprostanie wymogom i potrzebom zgłaszanym przez pracodawców. Szkoła posiada pięć pracowni komputerowych połączonych z internetem. Tradycją szkół gastronomicznych tego Zespołu jest przygotowywanie ciekawych wystaw kulinarnych. W ostatnim okresie szkoła przeszła gruntowną modernizację. Dzięki oddaniu do użytku nowego segmentu dydaktycznego zdecydowanej poprawie uległy warunki nauczania.

Zespół Szkół Zawodowych nr 2

ul. Brzeska 71, tel.342-28-02, 342-28-01

Szkoła powstała w 1924 roku, jako Publiczna Szkoła Zawodowa Polskiej Macierzy Szkolnej. W okresie powojennym funkcjonowała ona jako publiczna szkoła średnia. W późniejszym okresie została przekształcona w Zespół Szkół Zawodowych nr 2 w Białej Podlaskiej.

W skład Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 wchodzi następujące szkoły:

- liceum techniczne, na podbudowie szkoły podstawowej (kształcące w zawodach: mechanicznym, elektronicznym, kształtowania środowiska, komunikacji i transportu);
- technikum elektryczne, na podbudowie szkoły podstawowej (specjalność: elektroenergetyka);
- technikum mechaniczne, na podbudowie szkoły podstawowej (specjalność: obsługa i naprawa pojazdów samochodowych);
- technikum mechaniczne, na podbudowie szkoły zawodowej (specjalność: naprawa i eksploatacja pojazdów samochodowych oraz obróbka skrawaniem);
- technikum elektryczne, na podbudowie szkoły zawodowej (specjalność: elektroenergetyka);
- technikum zawodowe dla dorosłych, na podbudowie szkoły zawodowej (specjalność: technik mechanik);
- zasadnicza szkoła zawodowa (o specjalnościach: ślusarz, mechanik pojazdów samochodowych, elektromechanik, elektromechanik pojazdów samochodowych, specjalność wielozawodowa).

Od 1 września 2000 r. istnieje też szkoła policealna, kształcąca mechaników o specjalności: obsługa i naprawa pojazdów samochodowych.

W Zespole Szkół Zawodowych nr 2 przebiegał w ostatnich latach proces gruntownych zmian programowych, zgodny z najnowszą klasyfikacją zawodów i standardów ISO. W 1995 r. do Zespołu wprowadzony został nowy typ szkoły: liceum techniczne. Jest to zgodne z kierunkiem prowadzonej obecnie reformy szkolnictwa zawodowego.

W latach 1999-2000 przebudowano w szkole kotłownię, wprowadzając ekologicznie czyste ogrzewanie olejowe, przeprowadzono też kompleksowy remont budynku dydaktycznego.

Zespół Szkół Zawodowych nr 3
ul. Orzechowa 58, tel. 343-39-22

Zespół Szkół Zawodowych nr 3 w Białej Podlaskiej, to placówka oświatowa z ponad pięćdziesięcioletnią już tradycją. Po wielu latach funkcjonowania w złych warunkach lokalowych, od 1995 r. szkoła mieści się w nowoczesnym kompleksie dydaktycznym. Posiada również dobrze wyposażone pracownie specjalistyczne. Podstawowe mankamenty tej placówki, to: brak sali do prowadzenia wychowania fizycznego oraz pomieszczeń do prowadzenia praktycznej nauki zawodu. Zespół Szkół Zawodowych tworzą szkoły, kształcące uczniów w następujących specjalnościach:

- technikum zawodowe, na podbudowie szkoły podstawowej (specjalność: technik technologii odzieży);
- liceum zawodowe, na podbudowie szkoły podstawowej (specjalność: krawiec);
- technikum zawodowe, na podbudowie zasadniczej szkoły podstawowej (specjalności: technik technologii odzieży, technik technologii budownictwa);
- technikum odzieżowe dla dorosłych (specjalność: technik technologii odzieży);
- zasadnicza szkoła zawodowa (specjalności: krawiec, murarz, technolog robót wykończeniowych w budownictwie);
- zasadnicza szkoła zawodowa(specjalna) (specjalności: krawiec, elektromechanik);
- klasy wielozawodowe.

Tabela 40. Wybrane dane dla zespołów szkół zawodowych na rok szkolny 2000/2001

Nazwa szkoły	Ilość uczniów	Ilość oddziałów	Liczba uczniów na oddział	Ilość nauczycieli - etaty	Łączna ilość godzin realizowanych w szkole
ZSZ Nr 1	1.468	47	31,2	89,13	1.935,5
ZSZ Nr 2	1.525	54	28	105	2.539,8
ZSZ Nr 3	1.051	41	26	67,1	1.467,0
Razem	4.044	142	28,5	261,23	5.942,3

7.2.3. Szkoły pomaturalne

Medyczne Studium Zawodowe im. Marii Minczewskiej,
ul. Okopowa 3, Tel. 343-61-54

Studium kształci w zakresie pielęgniarstwa ogólnego, w cyklu 2,5-letnim. Od 1992 r. wprowadzona została również specjalność: ratownictwo medyczne (okres nauki dwa lata).

7.2.4. Szkoły niepubliczne (posiadające uprawnienia szkół publicznych)

Zakład Doskonalenia Zawodowego
ul. Jana Pawła II 97, tel.343-66-76

Zakład Doskonalenia Zawodowego w Białej Podlaskiej jest stowarzyszeniem oświatowym, prowadzącym szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

W ramach Zakładu Doskonalenia Zawodowego funkcjonują:

- Liceum Zawodowe,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
- Policealne Studium Zarządzania i Marketingu.

Zakład prowadzi również kursy przygotowujące do zawodu, kwalifikacyjne i doskonalące (m.in. komputerowe I i II stopnia, księgowości, księgowości komputerowej, palacza kotłów na paliwo stałe, ciekłe i gazowe, spawania gazowego, elektryczne, kursy BHP i przeciwpożarowe).

Policealne Studium Turystyki
ul. Kraszewskiego 1, tel. 343 – 28 – 01

Kształcenie w tej szkole trwa 2 lata i prowadzona jest w trybie zaocznym. Studium kształci w specjalności: obsługa ruchu turystycznego.

Rzemieślnicza Zasadnicza Szkoła Zawodowa. Organ prowadzący:
Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców w Białej Podlaskiej, Al. Jana
Pawła II 97, tel. 343-66-76

Policealne Studium Zawodowe dla Dorosłych „Lider”. Organ prowadzący:
Centrum Usług Szkoleniowych „Lider”, spółka z o.o. w Lublinie, ul. Akademicka 8a,
tel. 343-76-92

Zob. też 7.2.1. Licea Ogólnokształcące (Katolickie Liceum Ogólnokształcące)

7.2.5. Gimnazja

Od 1 września 1999 r., zgodnie z ustawą z dnia 8 stycznia 1999 r. (wprowadzającą nowy ustrój szkolny), utworzono w Białej Podlaskiej siedem gimnazjów publicznych. Są to następujące szkoły:

1. Gimnazjum nr 1, wchodzące w skład Zespołu Szkół Zawodowych nr1;
(ul. Piłsudskiego 36, tel.343-66-06);
2. Gimnazjum nr 2 (ul. Akademicka 8, tel.342-68-51);
3. Gimnazjum nr 3, wchodzące w skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 3;
(ul. Narutowicza 39, tel. 343-32-27);
4. Gimnazjum nr 4 (ul. Sidorska 30, tel.342-68-59);
5. Gimnazjum nr 5, wchodzące w skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2;
(ul. Leszczynowa 16, tel.342-69-51);
6. Gimnazjum nr 6 (ul. Zygmunta Augusta 2, tel. 342-69-88).

Tabela 41. Wybrane dane dotyczące publicznych gimnazjów w roku szkolnym 2000/2001

Nazwa szkoły	Ilość uczniów	Ilość oddziałów	Ilość uczniów na oddział	Ilość nauczycieli – (etaty)	Łączna ilość godzin (realizowanych w szkole lekcji)
Gimnazjum Nr 1	239	8	30	15,06	271
Gimnazjum Nr 2	352	12	29	24	482
Gimnazjum Nr 3	479	16	30	33	647
Gimnazjum Nr 4	473	17	28	35,2	691
Gimnazjum Nr 5	381	14	27	32,5	586
Gimnazjum Nr 6	494	17	29	30,8	674
Gimnazjum Nr 7	42	5	8,4	10,3	174
Szkoła Specjalna	85	8	10,6	21,2	402
Razem	2.545	97	24	202,06	3.927

7.3. Szkolnictwo podstawowe

Przejęte w 1995 r., przez samorządy szkoły podstawowe, zgodnie z założeniami reformy oświatowej od 1 września 1999 r. stały się 6-cio klasowymi szkołami podstawowymi. Nauka w szkole podstawowej i gimnazjalnej należy do obowiązków konstytucyjnych. Szkoły podstawowe mają wydzielone obwody szkolne, obejmujące poszczególne rejony miasta. W Białej Podlaskiej funkcjonuje dziewięć szkół podstawowych, w tym jedna specjalna. Szkoła specjalna obejmuje obszar całego miasta. W ostatnich latach zauważalny jest systematyczny spadek ilości dzieci w szkołach. Zjawisko to będzie nadal pogłębiało się.

Tabela 42. Ilość dzieci w Białej Podlaskiej (urodzonych i zameldowanych w latach 1987-1999)

Rok urodzenia	Ilość dzieci zameldowanych
1987	1.107
1988	1.058
1989	1.006
1990	983
1991	904
1992	790
1993	799
1994	711
1995	701
1996	679
1997	658
1998	645
1999	587

Szkoła nr 1 im. ks. Stanisława Brzóska,
ul. Narutowicza 41, tel.343-80-14

Jest to najstarsza szkoła podstawowa w mieście, o ponad 90 – letniej już tradycji. W obwodzie szkolnym znajduje się zachodnia część Śródmieścia oraz część osiedla „Piastowskiego” W latach 1999-2000 w budynkach szkolnych przeprowadzono gruntowne prace remontowe, wymieniono m.in. instalację grzewczą (z węglowej na gazową). Pozyskano też dodatkowe pomieszczenia, które przeznaczono pod potrzeby wychowania fizycznego.

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Bohaterskich Lotników Podlasia,
ul. Akademicka 8 tel. 343-33-20

W obwodzie „dwójki” znajdują się osiedla Glinki, Kopernika i częściowo osiedle Piastowskie. Szkoła osiąga bardzo dobre wyniki w nauczaniu, co znajduje m.in. odzwierciedlenie w wysokich lokatach uczniów na konkursach przedmiotowych. Dydaktyczno-wychowawcza praca szkoły jest wysoko oceniana przez społeczność lokalną, o czym świadczy duża ilość uczniów uczęszczających do tej placówki spoza obwodu szkolnego. Od pięciu lat w szkole tej prowadzone jest również nauczanie integracyjne.

Szkoła Podstawowa nr 3 im. Marii Konopnickiej, ul. Sportowa 7, tel.343-80-37
Filia Szkoły Podstawowej nr 3, ul. Czerwińskiego 25, tel.343-96-11

Zlokalizowana jest w południowo – zachodniej części miasta. W jej obwodzie znajdują się osiedla: Słoneczne Wzgórze, Pieńki-Grzybowa i Za Torami. Jest to najstarsza szkoła w południowej części miasta, na tzw. Woli. Od kilku lat w kompleksie szkolnym, wybudowanym jeszcze w czasach II Rzeczypospolitej, prowadzone są prace remontowe. Mimo stopniowej poprawy warunków nauczania szkoła nadal pozostaje jedną z najbardziej „dociążonych” placówek oświatowych. Mimo nie najlepszych warunków lokalowych, uczniowie tej szkoły odnoszą sukcesy w konkursach przedmiotowych oraz w zawodach sportowych.

Szkoła Podstawowa nr 4,
ul. Moniuszki 36, tel.343-74-35

Zlokalizowana jest w centrum miasta. Obwód oświatowy szkoły obejmuje wschodnią część śródmieścia oraz osiedle Rataja. Budynek szkoły wymaga kapitalnego remontu oraz podłączenia go do ogólnomiejskiej sieci kanalizacyjnej. W 1999 r. szkoła została podłączona do miejskiej sieci ciepłowniczej. W placówce tej funkcjonuje świetlica socjoterapeutyczna, służąca pomocą dla potrzebujących wsparcia uczniów.

Szkoła Podstawowa nr 5,
ul. Sidorska 30, tel.343-37-67

Zlokalizowana jest w południowej części miasta. Tutejszy obwód oświatowy obejmuje osiedla: XXV- lecia Państwa Polskiego, Parkowa i okolice dworca kolejowego. Szkoła prowadzi klasę integracyjną oraz świetlicę socjoterapeutyczną. W 1998 roku „piątka” pozyskała nowoczesną (pełnometrażową) halę sportową, wraz z zapleczem sportowo-socjalnym, co umożliwia realizowanie poszerzonych zadań w zakresie wychowania fizycznego. Szkoła odnosi duże sukcesy sportowe, szczególnie w grach zespołowych (piłka

nożna). Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień uczniów prowadzone jest zarówno w klasach sportowych, jak i na zajęciach pozalekcyjnych.

Szkoła Podstawowa nr 6,
ul. Leszczynowa 16, tel. 342-69-71

Szkoła ta, wraz z powstałym dwa lata temu III Liceum Ogólnokształcącym, wchodzi w skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2. Usytuowana jest w południowo – wschodniej części miasta. Swym obwodem (oświatowym) obejmuje osiedla: „Młodych” (wraz z przyległym kwartałem domków jednorodzinnych), „Na Skarpie”.

Kompleks budynków tworzących Zespół Szkół jest jednym z największych w mieście. Od lat szkoła osiąga duże sukcesy na polu sportowym, głównie w takich dyscyplinach, jak: piłka siatkowa, piłka nożna, pływanie. Do dyspozycji uczniów są dwie sale gimnastyczne oraz nowoczesne boisko sportowe. Sukcesy sportowe szkoły mają skalę nie tylko lokalną, czy regionalną, ale również krajową. Placówka dysponuje nowoczesnym zapleczem socjalno-żywnościowym.

Szkoła Podstawowa nr 7 im. Henryka Sienkiewicza,
ul. Langiewicza 44, tel. 43-49-66

Szkoła mieści się na terenie osiedla Sielczyk, położonego we wschodniej części miasta. Swym obwodem oświatowym obejmuje w/w Sielczyk oraz os. Sidorki. Jest to mała placówka, posiadająca jeden ciąg klasowy. Cechą charakterystyczną w pracy tej szkoły jest umiejętne łączenie funkcji dydaktycznych z funkcjami adaptacyjno-opiekuńczymi (uczniowie ze środowiska kulturowego wiejsko-miejskiego). Osiągnięcia szkoły w tym zakresie są wysoko oceniane przez mieszkańców „Sielczyka”. Należy dodać, że prowadzona jest tutaj również intensywna praca patriotyczno-wychowawcza (popularyzowanie patrona szkoły, tj. Henryka Sienkiewicza).

Szkoła Podstawowa nr 8,
ul. Warszawska 11, tel. 343 – 66 – 67

7.3.1. Szkolnictwo specjalne

Również dzieci z dysfunkcjami psychofizycznymi mogą w Białej Podlaskiej uczyć się, zarówno w ramach kształcenia integracyjnego (Szkoła Podstawowa nr 2 i 5), jak również kształcenia specjalnego. Szkoła Podstawowa nr 8 jest szkołą specjalną, działającą od 1.03.1983 r. Przez okres 14 lat czterokrotnie zmieniała ona swoją siedzibę. W chwili obecnej zajmuje I-piętro (lewe skrzydło) byłego budynku Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Baza lokalowa nie spełnia wymogów niezbędnych dla tego rodzaju placówek oświatowych. Zbyt małe sale lekcyjne, brak zaplecza, sali gimnastycznej i sali do gimnastyki korekcyjnej, zbyt mała ilość sanitariatów, niepełnowymiarowe pomieszczenia szatni, świetlicy szkolnej, biblioteki i czytelní, powodują duże utrudnienie dla uczniów i nauczycieli.

W/w szkoła funkcjonuje w ramach Zespołu Szkół Specjalnych (Podstawowa Szkoła Specjalna, Gimnazjum Specjalne). Pod koniec roku 2000 planowane jest przeniesienie Zespołu Szkół Specjalnych do adaptowanego na potrzeby kształcenia specjalnego obiektu przy ul. Waryńskiego 3.

Szkoła Podstawowa nr 9 im. Królowej Jadwigi,
ul. Zygmunta Augusta 2, tel.344-28-26

Usytuowana jest w północnej części miasta, na terenie stale rozbudowującego się osiedla Jagiellońskiego. Mieści się ona w nowoczesnym kompleksie budynków, wzniesionych w latach dziewięćdziesiątych. Aktualnie jest to najliczniejsza szkoła w Białej Podlaskiej. Od 2001 realizowana będzie budowa dużej hali sportowej, która zamknie ostatni etap modernizacji tej instytucji.

Szkoła z powodzeniem realizuje funkcje dydaktyczno-wychowawcze, osiąga też sukcesy na polu sportowym. Placówka dysponuje nowoczesnym blokiem żywieniowym, z którego usług korzysta zarówno środowisko szkolne, jak i mieszkańcy osiedla.

Organizację szkół podstawowych w roku szkolnym 2000/01 przedstawia tabela 43.

Tabela 43. Szkoły Podstawowe w roku szkolnym 2000/01. Informacje podstawowe

Nazwa szkoły	Ilość uczniów (ogółem)	Liczba oddziałów	Ilość uczniów w klasie (średnio)	Ilość nauczycieli	Ilość godzin lekcyjnych (ogółem)
Szkoła nr1	289	12	24,1	22,9	449
Szkoła nr 2	972	36	27,0	70,0	1.367
Szkoła nr 3	1.098	42	26,0	78,0	1.480
Szkoła nr 4	510	21	24,3	38,5	788
Szkoła nr 5	936	37	25,3	71,7	1.448
Szkoła nr 6	775	28	27,6	60,0	1.094
Szkoła nr 7	165	8	23,6	14,0	295
Szkoła nr 9	1.006	37	27,0	71,0	1.178
Razem	5.751	221	25,6	426,0	8.099

7.4. Inne szkoły i placówki oświatowo-wychowawcze

Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Białej Podlaskiej,
ul. Warszawska 12

Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia (w obecnym kształcie) powstała 1978 roku, z przekształcenia Państwowego Ogniska Muzycznego. Szkoła przez 20 lat wielokrotnie zmieniała swoją siedzibę. Od 1982 roku znalazła na stałe miejsce w budynku zespołu pałacowego Radziwiłłów, przy ul. Warszawskiej 12. Podczas przeprowadzonego niedawno generalnego remontu szkoła zyskała 10 sal lekcyjnych do prowadzenia zajęć indywidualnych, 3 do przedmiotów teoretycznych oraz salę koncertową na 120 miejsc.

Szkoła prowadzi 7 klas instrumentalnych: skrzypce, fortepian, flet, klarnet, trąbka, saksofon i akordeon. Dodatkowo w 1997 roku wprowadzono do nauki syntezator. W szkole działa orkiestra dęta i chór. Wychowankowie i uczniowie szkoły bardzo często występują na różnego rodzaju festiwalach, przeglądach i konkursach o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim, prezentując wysoki poziom artystyczny. Dobre osiągnięcia szkoła zawdzięcza oddanym swojej prac nauczycielom, a także dużej aktywności Rady Rodziców.

Bursa Szkolna,
ul. Podmiejska 36, tel.343-29-53

Placówka zapewnia miejsca zamieszkania dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Od roku akademickiego 2000/2001 część miejsc w Bursie zostało przeznaczonych dla studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Białej Podlaskiej.

7.5. Osiągnięcia szkół bialskich

Co roku wśród uczniów szkół prowadzone są różnorodne konkursy, w tym również przedmiotowe. W rankingu szkół byłego województwa białkopodlaskiego szkoły Białej Podlaskiej zajmowały zawsze czołowe miejsca. Największe osiągnięcia posiada Szkoła Podstawowa nr 2, która w 1998 r. roku zajęła II miejsce na liście rankingowej szkół podstawowych w Polsce. A oto ważniejsze osiągnięcia poszczególnych placówek oświatowych:

7.5.1. Szkoły podstawowe

Szkoła Podstawowa nr 1 (ul. Narutowicza) –
w latach 1998-2000 kilkunastu finalistów w konkursach przedmiotowych (z historii – m.in. III miejsce, matematyki i techniki), stała opieka nad wybranymi Miejscami Pamięci Narodowej, szeroko zakrojone akcje zbiórki surowców wtórnych, sukcesy w prowadzonych akcjach oszczędzania w Szkolnej Kasie Oszczędności.

Szkoła Podstawowa nr 2 (ul. Akademicka) –
najlepsza szkoła podstawowa w byłym województwie białkopodlaskim (przez osiem lat zajmowała pierwsze miejsce w konkursach przedmiotowych), liczni uczestnicy w finałach konkursów przedmiotowych woj. lubelskiego (w latach 1999-2000 sześciu laureatów), udział uczniów w wielu różnorodnych konkursach pozaszkolnych, współpraca z Collega F.Renault w Pampraux we Francji, ciekawe działania innowacyjne i twórcze (programy autorskie, rozbudowany system zajęć dodatkowych), osiągnięcia sportowe (lekkoatletyka, piłka nożna, koszykówka, korbball).

Szkoła Podstawowa nr 3 (ul. Sportowa) –
duże osiągnięcia uczniów w konkursach i turniejach matematycznych (jeden z uczniów zajął 18 miejsce w Polsce), I miejsca w turnieju marynistycznym, konkursie recytatorskim i ekologicznym, czołowe miejsca w konkursach plastycznych, udział w finale piosenki angielskiej w Brzegu, osiągnięcia sportowe (lekkoatletyka, piłka nożna, biegi przełajowe).

Szkoła Podstawowa nr 4 (ul. Moniuszki) –
aktywny udział uczniów w konkursach plastycznych i recytatorskich, w konkursie oszczędnościowym, osiągnięcia sportowe (biegi przełajowe, siatkówka, koszykówka, tenis stołowy).

Szkoła Podstawowa nr 5 (ul. Sidorska) –
aktywny udział w konkursach przedmiotowych (laureaci: język rosyjski, fizyka matematyka), osiągnięcia w konkursach recytatorskich, recytatorskich oraz oszczędnościowym, osiągnięcia sportowe (piłka nożna, piłka ręczna, koszykówka – uczestnictwo w wielu prestiżowych turniejach: krajowych i zagranicznych).

Szkoła Podstawowa nr 6 (ul. Leszczynowa) –

w szkole funkcjonują różnorodne koła zainteresowań, dzięki dobrej bazie sportowej dzieci o uzdolnieniach sportowych mogą rozwijać swoje umiejętności, osiągnięcia sportowe (siatkówka).

Szkoła Podstawowa nr 7 (ul. Langiewicza, Sielczyk) –

integracyjne festyny rekreacyjno-kulturalno -sportowe, aktywny udział w konkursach plastycznych oraz wiedzy o AIDS, współpraca z polską szkołą podstawową w Petersburgu, osiągnięcia sportowe (czołowe miejsca Wodnej Drużyny Harcerskiej „Małgosina Załoga” w regatach żeglarskich, tenis stołowy, lekkoatletyka).

Szkoła Podstawowa nr 8 Specjalna (ul. Warszawska) –

szkolny zespół wokalny „Muzyczka” otrzymał wyróżnienie na przeglądzie piosenki integracyjnej w Tomaszowie Mazowieckim, aktywny udział w „Olimpiadach Specjalnych”, współpraca z Instytutem Wychowania Fizycznego i Sportu AWF, Wyższą Szkołą Pedagogiki Specjalnej (Warszawa) oraz UMCS w Lublinie, osiągnięcia sportowe (lekkoatletyka).

Szkoła Podstawowa nr 9 (ul. Zygmunta Augusta) –

znaczące osiągnięcia w konkursach przedmiotowych (wielu finalistów i laureatów), nowatorskie programy dydaktyczne w zakresie ekologii oraz dziedzictwa kulturowego regionu, współpraca z miejskimi instytucjami kultury (m.in. Miejska Biblioteka Publiczna-Dział Wiedzy o Regionie, Muzeum Południowego Podlasia), osiągnięcia sportowe (biegi przełajowe, piłka nożna).

7.5.2. Gimnazja

Ze względu na stosunkowo krótki okres istnienia szkół gimanzyalnych, trudno jeszcze o pełne oceny ich działalności. Dyrektorzy i kadra nauczycielska podejmują działania zmierzające do wytworzenia dobrego klimatu wokół tych szkół, współdziałają w tym zakresie z rodzicami oraz środowiskiem lokalnym.

7.5.3. Szkoły zawodowe**Zespół Szkół Zawodowych nr 1** (ul. Piłsudskiego) –

czołowe miejsca i wyróżnienia w finałach Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej, Olimpiady Języka Rosyjskiego, Konkursie Kopernikowskim, Ogólnopolskiej Olimpiadzie Wiedzy o Żywieniu i Konkursie „Najlepszy w Zawodzie Kucharz”, osiągnięcia sportowe (biegi przełajowe, piłka ręczna i koszykowa).

Zespół Szkół Zawodowych nr 2 (ul. Brzeska) –

szkoła jest wyróżniana za udział w Targach Towaroznawczych, ostatnio zajęła I miejsce w Ogólnopolskim Turnieju Motoryzacyjnym Szkół Średnich, oprócz wiedzy technicznej wśród uczniów rozwijane są również zainteresowania literackie i artystyczne (teatr lalkowy „Pod Psem”, uczestnictwo w Białskim Fotoklubie i kabarecie „Pineska”, Klub Literacki „Biała”), osiągnięcia sportowe (lekkoatletyka, biegi przełajowe, piłka nożna, piłka siatkowa).

Zespół Szkół Zawodowych nr 3 (ul. Orzechowa) –

aktywny udział w ogólnopolskich turniejach i konkursach wiedzy zawodowej (Płock, Gorzów Wielkopolski, udział w Targach Pogranicza „Wschód – Zachód”, pokazy Mody Alternatywnej w Galerii Podlaskiej, osiągnięcia sportowe (piłka ręczna, siatkówka).

7.5.4. Licea Ogólnokształcące

Zespół Szkół Ogólnokształcących im. J.I. Kraszewskiego (ul. Kraszewskiego) – uczniowie tej szkoły osiągają wysokie miejsca w ogólnopolskich finałach olimpiad przedmiotowych (język rosyjski, geografia, wiedza religijna), sukcesy w konkursach ekologicznych, osiągnięcia sportowe (udział w Mistrzostwach Europy w szachach i korfballu, I miejsce w konkursie na najbardziej usportowioną szkołę średnią w byłym województwie białkopodlaskim).

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 im. Adama Mickiewicza (ul. Orzechowa) – Uczniowie pogłębiają swoją wiedzę w siedmiu kołach zainteresowań, dzięki dobrej bazie sportowej wielu uczniów rozwija swoje uzdolnienia sportowe, aktywny udział w konkursach matematycznych i humanistycznych, osiągnięcia sportowe (siatkówka – m.in. mistrzostwo Polski w minisiatkówce, inne czołowe miejsca w siatkówce dziewcząt, osiągnięcia w pływaniu).

Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Emilii Plater (ul. Narutowicza) – aktywny udział uczniów w olimpiadach przedmiotowych (finały ogólnokrajowe: historia i wiedza ekologiczna), udział w konkursie matematycznym, wiedzy o muzyce, olimpiadzie literatury i języka polskiego oraz olimpiadzie artystycznej, II miejsce w finale Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej, osiągnięcia sportowe (siatkówka, piłka ręczna, korfball).

Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Stanisława Staszica (ul. Akademicka) – Uczniowie tej szkoły zajmowali wiele czołowych miejsc na olimpiadach i konkursach przedmiotowych, chór szkolny, orkiestra dęta oraz teatr szkolny uzyskiwały czołowe miejsca na różnego rodzaju przeglądach i festiwalach zespołów artystycznych, uczestnictwo w Stowarzyszeniu Szkół Aktywnych, wyróżniająca praca LOK i LOP, funkcjonowanie Klubu Europejskiego, osiągnięcia sportowe (piłka ręczna).

7.6. Baza dydaktyczna szkół samorządowych

Stan bazy dydaktycznej samorządowych szkół podstawowych, gimnazjalnych, zawodowych i licealnych Białej Podlaskiej jest zadawalający. Jedynie budynki Szkoły Podstawowej nr 2 i 4 wymagają przeprowadzenia kompleksowych remontów.

W Szkole Podstawowej nr 3 oddano niedawno do użytku zmodernizowane boisko szkolne, a w Szkole Podstawowej nr 9 zakończono kolejny etap budowy kompleksu boisk sportowych. W szkole tej przewidziana jest jeszcze budowa sali gimnastycznej.

Również baza lokalowa szkół licealnych nie budzi większych zastrzeżeń. W okresie wakacyjnym przeprowadzony został gruntowny remont basenu kąpielowego przy I Liceum Ogólnokształcącym im. J.I. Kraszewskiego. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3 otrzymał z dniem 1 września 2000 r. nowoczesną salę gimnastyczną, a Zespół Szkół Zawodowych nr 1 nowy budynek dydaktyczny. W II półroczu 2000 r. Zespół Szkół Specjalnych i Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna zostaną przeniesione do zmodernizowanego budynku (po żłobku nr 1) przy ul. Waryńskiego.

7.7. Poradnictwo specjalne

Na terenie Białej Podlaskiej funkcjonuje jedna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która zlokalizowana jest w dwóch budynkach (ul. Warszawska 11 i ul. Kapielowa).

Organem prowadzącym dla poradni jest Zarząd Miasta, który sprawuje nadzór administracyjno-finansowy. Pod względem merytorycznym podlega ona Centrum Metodycznemu Pomocy Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej w Warszawie. W ramach zadań statutowych poradnia zajmuje się udzielaniem pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i rehabilitacyjnej oraz pomaga w wyborze kierunków kształcenia. Do zadań poradni należy prowadzenie działalności diagnostycznej, terapeutycznej, doradczej oraz profilaktycznej.

W szczególności poradnia zajmuje się następującymi grupami dzieci i młodzieży:

- szczególnie uzdolnioną,
- z trudnościami w nauce,
- z zaburzeniami w zachowaniu,
- z wadami wzroku i słuchu,
- z zaburzeniami mowy,
- z upośledzeniem umysłowym,
- z mózgowym porażeniem dziecięcym,
- innymi chorobami układu nerwowego,

a także udziela porad o charakterze szkolnym i zawodowym dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Poza tym:

- kwalifikuje uczniów do odpowiednich form pomocy psycho – pedagogicznej;
- inspiruje przedsięwzięcia o charakterze nowatorskim w innych placówkach oświatowo – wychowawczych (np. klasy integracyjne, programy profilaktyczno- terapeutyczne).

W ostatnich latach funkcjonowania poradni zaobserwowano:

- systematyczny wzrost ilości dzieci i młodzieży, a także rodziców, zgłaszających się do poradni z różnorodnymi problemami natury psychofizycznej;
- wzrastającą ilość dzieci chorych, które mają problemy z normalnym uczeniem się w szkołach (zauważalny jest ciągły wzrost ilości dzieci nauczanych indywidualnie);
- potrzebę tworzenia klas integracyjnych w liceach ogólnokształcących oraz poszerzenia specjalistycznych zajęć rehabilitacyjno - rozwojowych dla dzieci chorych.

Bialska Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna jest poradnią wiodącą na obszarze dawnego województwa białkopodlaskiego. Kadre poradni psychologiczno - pedagogicznej stanowią:

- 4 lekarzy na ¼ etetu,
- 15 pedagogów,
- 12,5 psychologów,
- 6 logopedów,
- 1 socjolog.

Poradnia dysponuje dobrze przygotowaną kadre pedagogiczną. Przez pracowników podejmowane są różnorodne formy pracy, które przejawiają się m.in. w:

- inicjowaniu i współtworzeniu klas integracyjnych;
- prowadzeniu zajęć terapeutycznych, m.in. stymulujących rozwój dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym i zespołem Downa;
- opracowywaniu i wdrażaniu programów profilaktyczno-edukacyjnych, zapobiegających patologiom i uzależnieniom (HIV, AIDS, alkoholizm, narkomania, sekty wyznaniowe);

- szkoleniu nauczycieli i innych grup zawodowych pracujących z dziećmi i młodzieżą;
- prowadzeniu wszechstronnej orientacji szkolnej i zawodowej, m.in. poprzez organizowanie zajęć aktywizujących np. Targi Zawodoznawcze;
- aktywnej współpracy z instytucjami pozaoświatowymi oraz pozarządowymi (np. Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży – program autorski w europejskim banku danych).

Do osiągnięć Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej należałoby zaliczyć: opracowanie programów integracyjnych „Podajmy sobie ręce” oraz „Świetlica środowiskowa” (uzyskano granty, a następnie akceptację MEN), zorganizowanie seminarium p.n. „Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w świetle reformy oświatowej” oraz przygotowanie na ten temat odpowiedniego opracowania.

7.8. Przedszkola. Żłobek

System oświatowy miasta, oprócz szkół różnego typu, tworzą także przedszkola. Od 1991 roku prowadzi je gmina miejska Biała Podlaska. Na terenie miasta funkcjonuje 13 przedszkoli publicznych. Placówki przedszkolne dysponują 1.489 miejscami. W 2000 r. do przedszkoli zgłoszono 1.583 dzieci, z czego 697 sześciolatków. Utworzono dla nich łącznie 68 oddziałów, w tym 36 dla 6-latków.

Baza lokalowa przedszkoli w pełni zaspokaja zapotrzebowanie rodziców na tego rodzaju usługę edukacyjną. Placówki te, podobnie jak szkoły, przechodzą okres transformacji programowej, polegającej na wprowadzaniu nowoczesnych metod dydaktycznych i opiekuńczych, m.in. integracji ze środowiskiem lokalnym. Przedszkole Nr 16 w Białej Podlaskiej prowadzi także opiekę przedszkolną dla dzieci specjalnej troski.

1. Przedszkole Samorządowe Nr 1
ul. Łomaska 70 tel.343-30-74
2. Przedszkole Samorządowe Nr 3
ul. Janowska 14 tel.343-73-46
3. Przedszkole Samorządowe Nr 5
ul. Sikorskiego 5 tel.343-61-57
4. Przedszkole Samorządowe Nr 6
ul. Łomaska 21 tel.343-72-16
5. Przedszkole Samorządowe Nr 7
ul. Waryńskiego 1 tel.343-63-29
6. Przedszkole Samorządowe Nr 8
ul. Warszawska 19c tel.343-80-98
7. Przedszkole Samorządowe Nr 10
ul. Nowa 20/24 tel.343-70-95
8. Przedszkole Samorządowe Nr 11
ul. Sidorska 20 tel.343-37-55
9. Przedszkole Samorządowe Nr 13
ul. K. Jagiellończyka 17 tel.343-51-49
10. Przedszkole Samorządowe Nr 14
ul. Łukaszyńska 34 tel.343-24-26
11. Przedszkole Samorządowe Nr 15
ul. Akademicka 8 tel.343-73-52
12. Przedszkole Samorządowe Nr 16
ul. Wesoła 21/23 tel.343-40-91

13. Przedszkole Samorządowe Nr 17
ul. Zygmunta Starego 4 tel.343-72-58

Tabela 44. Przedszkola samorządowe w roku 2000/2001

Lp.	Nr przedszkola	Ilość dzieci		Ilość oddziałów	Nauczyciele (osoby)
		ogółem	W tym 6-latki		
1	1	84	49	4	7
2	3	116	58	5	10
3	5	82	36	4	8
4	6	107	76	5	9
5	7	146	66	6	11
6	8	114	42	5	10
7	10	117	49	5	9
8	11	107	39	4	8
9	13	167	50	5	11
10	14	120	55	6	11
11	15	155	71	7	13
12	16	115	47	5	13
13	17	153	59	7	14
Razem	13	1.583	697	68	134

Żłobek Miejski

ul. Janowska 24; tel.343-29-05

Opiekę nad dziećmi do 3 roku życia prowadzi w mieście jeden żłobek. W pełni zaspakają on oczekiwania rodziców. Od kilku lat zauważalny jest znaczny spadek zainteresowania rodziców umieszczaniem dzieci w żłobku. Było to m.in. przyczyną likwidacji żłobka przy ul. Waryńskiego. Obecnie istniejący żłobek mieści się przy ul. Janowskiej 24 (tel.343-29-05).

VIII. KULTURA

8.1. Zabytki Białej Podlaskiej

Do najważniejszych obiektów zabytkowych Białej Podlaskiej należą:

1. Zespół zamkowy Radziwiłłów, wraz z pozostałościami ziemnych urządzeń obronnych:
 - bastiony i kurtyny,
 - kaplica późnorenesansowa z pierwszej połowy XVII wieku,
 - wieża wjazdowa sześciokondygnacyjna (wczesnobarokowa, z połowy XVII wieku),
 - brama wjazdowa (barokowa, z końca XVII wieku),
 - skrzydło oficyn zamkowych z XVII wieku.
2. Kościół św. Anny. Pierwotnie był to kościół drewniany, który wzniesiono w 1525 r. Obecnie istniejący (murowany), postawiony został w 1572 r. jako zbór arian. Jest to budowla renesansowa. W 1595 r. Mikołaj Krzysztof Radziwiłł oddał świątynię katolikom. W latach 1596–1603 została ona przebudowana, w wyniku czego powiększyła się o prezbiterium, zakrystię oraz chór muzyczny. W okresie późniejszym dostawiono jeszcze dwie boczne kaplice barokowe. Wyposażenie wewnętrzne kościoła jest w większości barokowe (z XVIII wieku). Z XVII wieku pochodzi podstawa kropielnicy, ambona, figura Madonny i obraz w kaplicy Różańcowej.
3. Kościół św. Antoniego, wraz z obiektami klasztoru reformatów, ufundowany został w 1671 roku przez Michała Kazimierza Radziwiłła i Katarzynę z Sobieskich Radziwiłłową. Kościół jest jednonawowy, w stylu barokowym. Wyposażenie, w większości rokokowe, pochodzi z XVIII wieku. Wyjątek stanowi XVII-wieczna polichromia w sklepieniu, przedstawiająca dwa orły radziwiłłowskie (z herbami Trąby i Janina) oraz postać św. Antoniego (na sklepieniu kaplicy bocznej).
4. Kościół Narodzenia NMP i klasztor pobazyliński powstały w latach 1747-1759, z fundacji Michała Kazimierza Radziwiłła. Jest to świątynia późnobarokowa: trójnawowa, typu bazylikowego, z nawą poprzeczną i dwoma wieżami. Pod względem architektonicznym jest to najbardziej stylowy obiekt sakralny w mieście. Wyposażenie wnętrza jest barokowe, XVIII-wieczne.
5. Zespół szpitalny. Wzniesiony został dzięki fundacji Karola Stanisława Radziwiłła w 1716 roku. Główny budynek jest barokowy, założony na planie czworoboku, z dziedzińcem w środku.

8.1.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

- Układ urbanistyczny Białej Podlaskiej, Nr A-79/659 decyzja z dn. 02.12.1972 r.
- Kościół p.w. św. Anny, wraz z ogrodzeniem i dzwonnica bramową, Nr A-21/58 z dn. 18.11.1966 r.
- Murowana plebania przy kościele św. Anny, Nr-22/59 z dn. 18.11.1966 r.
- Drewniana wikarówka przy kościele św. Anny, Nr-25/66 z dn. 19.11.1966 r.

- Murowany budynek tzw. „organistówki”, róg ul. Warszawskiej i ul. Kraszewskiego, Nr A – 42/127 z dn. 16.12.1996 r.
- Zespół poreformacki składający się kościoła p. w. św. Antoniego i klasztoru (wraz z ogrodzeniem), Nr A-23/60 z dn. 19.12.1966 r.
- Zespół pobazyliński, obejmujący kościół p.w. Narodzenia NMP i murowany klasztor wraz z ogrodzeniem, Nr A – 45/131 z dn. 16.12.1966 r.
- Zespół zamkowy Radziwiłłów, wraz z pozostałościami ziemnych urządzeń obronnych (bastiony i kurtyny), bramą zamkową, trzema wieżami, dawną kaplicą, fundamentami pałacu, skrzydłem pałacowym oraz parkiem, Nr A- 48/134 z dn. 31.12.1966 r.
- Zespół szpitalny składający się z murowanego budynku szpitala, murowanego pawilonu przy ul. Warszawskiej 1, Nr A – 44/129 z dn. 15.12.1966 r.
- Gmach dawnej Akademii Białskiej, wraz z bramą wjazdową od ulicy Warszawskiej 8 i ul. J.I. Kraszewskiego 1, Nr A – 162 z dn. 24.11.1998 r.
- Budynek dawnego magistratu - Plac Wolności, Nr A-259 z dn. 08.07.1996 r.
- Zespół domu zajezdnego zw. „Asterią”, wraz z dawną stajnią i wozownią, Plac Wolności 12, Nr A-160 z dn. 02.09.1991 r.
- Budynek sądu, ul.Brzeska 18, Nr A-192 z dn. 02.09.1991 r.
- Cmentarz Katolicki, Nr A-218 z dn. 18.01.1993 r
- Murowana kaplica cmentarna p.w. Św. Rocha - róg ul. Nowej i ul. Janowskiej, Nr A-24/63 z dn. 18.11.1966 r.
- Dom Architekta, wraz z budynkiem pomocniczym, ogrodzeniem i ogrodem - ulica Garncarska 14, Nr A-177 z dn. 10.03.1989 r.
- Dawny Szpital Żydowski, ul. Janowska 27/29, Nr A- 239 z dn. 10.03.1989 r.
- Cmentarz wojenny niemiecki w Białej Podlaskiej - nieczynny, ul. Pokoju, Nr A – 247 z dn. 24.08.1995 r.
- Budynek Domu Strażaka, ul. Artyleryjska, Nr A – 254 z dn.15.05.1996 r.
- Zespół koszar drewnianych (Dom Żołnierza), ul. Warszawska 27, Nr A – 191 z dn. 09.09.1991 r.

W trakcie przygotowań do wpisu zabytków jest zespół kamienic zlokalizowanych przy ul. Moniuszki oraz zespół stacji kolejowej. Ochroną konserwatorską w zakresie ukształtowania bryły i opracowania elewacji zewnętrznych objęte są również obiekty wpisane do ewidencji zabytków.

8.1.2. Obiekty z terenu Białej Podlaskiej objęte ewidencją zabytków

Ewidencją zabytków objęte są następujące obiekty:

- ul. Akademicka dom nr 13, 15,
- pl. Armii Ludowej dom nr 8, 12, 13, 15,
- ul. Artyleryjska dom nr 1, 4, 8, 10, 14, 20, 31,
- ul. Bema dom nr 8,
- ul. Brzeska dom nr 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12/14, 13, 15a, 17, 19, 20, 24, 26, 26a,b,c, 28a, 30a, 31, 34, 34a, 36a, 37, 38a, 48, 50a, 51, 52, 52a, 52b, 53, 54, 55, 67, 68, 69, 72, 80, 90,
- ul. Browarna dom nr 4, zespół browaru,
- ul. Budkiewicza dom nr 1, 2, 3, 4, 6, 9, 13, 24,
- ul. Ciasna dom nr 2, 3a, 4, 6,
- ul. Cicha dom nr 1/3, 5, 7, 10, 11, 12, 14,
- ul. Długa dom nr 16, 23, 24, 25,
- ul. Garncarska dom nr 2, 3, 4, 5, 7b, 8, 9, 11, 11a, 12, 15,

- ul. Górna dom nr 24,
- ul. Warszawska dom nr 2 ,6 ,17 ,24 ,26 ,27, 28, 34, 41, 64, 66, 94, 96, 100a, 102, 104,
- ul. Francuska dom nr 8, 9, 12, 13, 16, 18, 19,
- ul. Jatkowa dom nr 4, 10, 12/14,
- ul. Kleberga dom nr 2,
- ul. Kolejowa dom nr, wieża ciśnień, 17 ,17a, 19, 23, 25, 26, 33, 34,
- ul. Kościelna dom nr 3, 4,
- ul. Kościuszki dom nr 11a, 12a, 12b, 15, 17,
- ul. Kraszewskiego dom nr 8, 10, 12,
- ul. Krótka dom nr 1,
- ul. Kołychwawa dom nr 29, 31,
- ul. Kilińskiego dom nr 4,
- ul. Janowska dom nr 1, 2, 4, 7, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 19a, 21/23, 25, 26, 27, 32,
- ul. Moniuszki dom nr 1, 2,4 ,4a, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 10a, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 29,
- ul. Narutowicza dom nr 7, 8, 9, 14, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 30, 32, 36, 41, 44, 45, 48, 49, 53, 59, 59a, 59b,
- ul. Nowa dom nr 1, 1a, 5, 6, 8, 11, 13, 15, 17, 19, 26, 27, 28,
- ul. Pocztowa dom nr 2, 3, 5, 7,
- ul. Podleśna dom nr 16, 18, 22, 26, 40, 42, 50, 59,
- ul. Polna dom nr 2, 4, 10, 12, 16 ,18 ,20,
- ul. Prosta dom nr 2, 4, 7, 8, 15 ,16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 23a, 24, 25, 26, 27, 28/30, 29, 34, 36, 40, 52,
- ul. Przechodnia dom nr 2, 2a, 6,
- ul. Reformacka dom nr 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10,
- ul. Robotnicza dom nr 1,
- ul. Rolnicza dom nr 1, 2 ,4, 5, 6, 9, 14, 18, 19, 20, 21, 24, 24, 28, 31,
- ul. Sadowa dom nr 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9,
- ul. Łomaska dom nr 1, 16/18, 20, 21, 22, 25, 26, 28, 31, 33, 34, 37, 46, 52, 54, 58, 60, 63, 66, 72, 73, 76,
- ul. Sitnicka dom nr 5, 7, 10, 11, 13, 17, 18, 19, 20, 23, 25, 31a, 37, 39, 45, 49, 67, 85,
- ul. Skargi dom nr 1, 2, 4, 5, 7, 22,
- ul. Stacyjna dom nr , budynek dworca ,2, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14a, 15,
- ul. Stodołna dom nr 7, 8, 8a, 12,
- ul. Piłsudskiego dom nr 10, 12, 13, 15, 17, 21, 23, 25, 27, 29, 33, 35, 40,
- ul. Wąska dom nr 1, 3, 11, 13, 15, 17,
- ul. Witoroska dom nr 9,10, 13, 16, 26, 33, 40, 45 ,45, 53, 57, 58, 59,
- Plac Wojska Polskiego dom nr 3, 5, 11, 13, 15, 16, 17, 19, 21,
- Plac Wolności dom nr 1, 2 ,3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 25a, 26, 27, 28,
- ul. Zielona dom nr 26,
- ul. Sławacińska , młyn mechaniczny - obecnie magazyn, dom nr 7, 32, 45,
- ul. Sosnowa dom nr 6,
- ul. Łazienna dom nr 1, 2 ,3 ,5 ,
- ul. Ogrodowa dom nr 3, 6, 8, 15,
- ul. Sikorskiego dom nr 5,
- Plac Szkolny Dwór dom nr 21, 23, 24.

W chwili obecnej trwają prace związane z zagospodarowaniem pomieszczeń oficyny zachodniej pod potrzeby instytucji kultury, tj.: Muzeum Południowego Podlasia, Galerii Podlaskiej, Miejskiego Ośrodka Kultury i Miejskiej Biblioteki Publicznej.

W roku 1997 rozpoczęta została generalna przebudowa i modernizacja amfiteatru. Przedsięwzięcie to jest ostatnim etapem kompleksowych prac konserwatorskich na obiektach Zespołu Parkowo-Pałacowego.

8.2. Instytucje kulturalne

8.2.1. Muzea i galerie

Muzeum Południowego Podlasia
ul. Warszawska 12, tel. 343 41 28

Prowadzi działalność naukowo-badawczą, konserwatorską i upowszechnieniową. Posiada największą w Polsce kolekcję ikon oraz bogate zbiory materialnej kultury ludowej południowego Podlasia. Muzeum jest organizatorem Ogólnopolskiego Pleneru Malarckiego w Janowie Podlaskim, dzięki czemu zdołało skompletować interesującą kolekcję malarstwa o tematyce końskiej. Systematycznie organizowane są wystawy, głównie z zakresu: sztuki dawnej i współczesnej, etnografii, historii, medalierstwa, numizmatyki, archeologii, militariów, fotografii. Prowadzona też jest działalność edukacyjna (konkursy, lekcje muzealne) dla uczniów z terenu miasta i powiatu. Stałe wystawy Muzeum Południowego Podlasia, to:

„Pieniądz na ziemiach polskich X-XX w.”

„Konie, jeźdźcy, zaprzęgi w malarstwie polskim XIX-XX w.”

„Ludowa kultura artystyczna południowego Podlasia”

„Ludowa sztuka sakralna południowego Podlasia”

W Oddziale Martyrologiczno - Historycznym (ul. Łomaska 21) czynna jest stała wystawa pt. „Walka i męczeństwo ludności Podlasia w latach 1939 – 1947”. W budynku tym podczas II wojny światowej mieściło się gestapo. Zachowany został autentyczny wygląd cel arestu śledczego: z wyrytymi na ścianach napisami, rozłożonymi narzędziami zbrodni oraz wiszącymi mundurami niemieckimi.

Ośrodek Pracy Twórczej „Galeria Podlaska”
ul. Warszawska 12, tel. 343 81 38, 344 36 30

Zajmuje się przede wszystkim upowszechnianiem sztuki współczesnej, organizując różnorodne wystawy i prezentacje. Realizowany jest również szeroki program edukacyjny, adresowany głównie do uczniów szkół średnich. W plenerach, m.in. „Warsztatach Plastycznych dla Polonii”, uczestniczy uzdolniona plastycznie młodzież z Litwy, Białorusi i Ukrainy. W określonym zakresie Ośrodek Pracy Twórczej prowadzi również działalność wydawniczą i usługową.

8.2.2. Kina

Na terenie miasta czynne jest kino „Merkury” (ul. Brzeska 43, tel. 343 28 97) Ilość miejsc na widowni - 360.

8.2.3. Ruch teatralny

W mieście nie ma profesjonalnej sceny teatralnej. Bogate tradycje amatorskiego ruchu teatralnego (m.in. Teatru Ziemi Podlaskiej, Szkolnego Teatru „Żak”, Teatru Małych Form „Sylaba”) kontynuują zespoły teatralne działające przy instytucjach kultury oraz w szkołach. Najbardziej znane, to: grupa teatralna „Pod psem” (Zespół Szkół Zawodowych) oraz działający w Klubie Kultury „Piasz” teatr „To i Owo”. Na terenie miasta funkcjonują też dziecięce grupy teatralne.

8.2.4. Biblioteki

Miejska Biblioteka Publiczna

ul. Warszawska 12, tel. 343 46 72

Jest główną biblioteką publiczną Białej Podlaskiej, realizującą zadania w zakresie zaspokajania potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców miasta i powiatu bialskiego. Uczestnicząc w ogólnopolskiej sieci bibliotecznej bialska biblioteka oferuje dogodny dostęp do zbiorów i usług bibliotecznych, dzięki czemu zaspokaja podstawowe potrzeby kulturalno-oświatowe, informacyjne i samokształceniowe różnych grup wiekowych, społecznych i zawodowych. Biblioteka gromadzi, opracowuje i udostępnia zbiory, wśród których ponad 60% to literatura naukowa i popularnonaukowa z różnych dziedzin wiedzy. Prowadzona też jest działalność wydawnicza, dzięki której dokumentowana jest i upowszechniana wiedza o regionie. Miejska Biblioteka Publiczna jest wiodącą instytucją zajmującą się gromadzeniem piśmiennictwa regionalnego o południowym Podlasiu, wypełnia funkcję centralnego ośrodka wiedzy o regionie. Stale modernizowany warsztat pracy pozwala na realizację szerokiego zakresu usług biblioteczno-informacyjnych w obrębie całej sieci miejskiej (biblioteka główna, sześć filii bibliotecznych, 3 wyodrębnione oddziały dla dzieci, oddział zbiorów specjalnych):

Filia nr 1 (Al. 1000-lecia 35)	tel. 343-80-17
Filia nr 2 (ul. Bolesława Chrobrego 6)	tel. 343-73-41
Filia nr 3 (ul. Zygmunta Starego 10)	tel. 342-28-52
Filia nr 6 (ul. Orzechowa 34)	tel. 343-65-83
Filia nr 8 (ul. Terebelska 57/65)	tel. 342-82-48
Filia nr 9 (ul. Kolejowa 8)	
Oddz. Zbiorów Specjalnych (ul. Kąpielowa 17)	tel. 342-52-30
(udostępnia zbiory w formie książki mówionej i videoteki)	

Sprawnie funkcjonujący system wypożyczeń międzybibliotecznych (możliwość składania zamówień przy pomocy poczty elektronicznej) umożliwia sprowadzanie dla

czytelników różnorodnych publikacji z bibliotek krajowych i zagranicznych. W ramach działalności ponadlokalnej biblioteka miejska sprawuje nadzór merytoryczny nad siecią bibliotek publicznych powiatu białskiego (łącznie 56 placówek bibliotecznych), udzielając bibliotekarzom terenowym pomocy metodycznej i szkoleniowej. Poza pracą podstawową, biblioteka prowadzi również kulturalno-oświatową działalność upowszechnieniową, promującą książkę i czytelnictwo. Prowadzone są lekcje biblioteczne, organizowane spotkania literackie, konkursy czytelnicze i wystawy.

Biblioteka Pedagogiczna

(ul. Kolejowa 8, tel. 343-32-37)

Biblioteka IWSiS

(ul. Akademicka 2, tel. 342-87-00)

8.2.5. Domy i kluby kultury

Miejski Ośrodek Kultury

ul. Sidorska 95/97 tel. 342-43-25

ul. Warszawska 11 tel. 343-75-01

ul. Warszawska 12 tel. 343-51-58

Drukarnia:

ul. Warszawska 12 tel. 343-40-41

Miejski Ośrodek Kultury rozwija zainteresowania i pobudza potrzeby kulturalne mieszkańców miasta, opierając się na pracy kół zainteresowań oraz zespołów i grup amatorskiego ruchu artystycznego. Podczas organizowanych imprez kulturalno-oświatowych prezentowany jest dorobek lokalnych zespołów artystycznych; najlepsze z nich kierowane są do udziału w imprezach regionalnych i ogólnokrajowych. Miejski Ośrodek Kultury, opierając się na specjalistach z poszczególnych dziedzin sztuki, organizuje różnego rodzaju specjalistyczne warsztaty dokształcające. Prowadzona jest również działalność wydawnicza, efektem czego jest dokumentowanie dorobku kulturalnego oraz upowszechnianie tradycji regionalnych. Doskonałym tego przykładem jest wydawany wspólnie z Towarzystwem Miłośników Podlasia „Podlaski Kwartalnik Kulturalny”. Pismo to osiągnęło wysoki poziom edytorski i zaliczane jest do jednego z najlepszych periodyków kulturalnych kraju.

Miejski Ośrodek Kultury organizuje przeglądy i konkursy, m.in. takie jak: miejskie i rejonowe eliminacje Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego, Spotkania Zespołów Teatralnych, Prezentacje Taneczne „W kręgu nie tylko disco”, Taneczne Prezentacje Przedszkolaków, Spotkania Recytatorskie dla Dzieci. Na festynach kulturalnych integrują się mieszkańcy miasta i okolic. Do znaczących przedsięwzięć kulturalnych należałoby m.in. zaliczyć: Wojewódzki Przegląd Orkiestr Dętych, Podlaski Jarmark Folkloru, festyn „Pożegnanie Wakacji”. Miejski Ośrodek Kultury oferuje odpłatne usługi poligraficzne, transportowe i reklamowe oraz przygotowywanie imprez okolicznościowych.

Osiedlowy Dom Kultury

ul. Zygmunta Augusta 6, tel. 343-49-17, 342-49-16

Placówka ta prowadzi działalność na osiedlu „Jagiellońskim”, które jest obecnie największym osiedlem mieszkaniowym miasta. Działalność koncentruje się przy realizacji programów edukacyjnych z różnych dziedzin sztuki, głównie popularyzacji teatru oraz upowszechnianiu kultury żywego słowa.

W efekcie prowadzonych zajęć kulturalno-oświatowych rozwijane są zainteresowania dzieci i młodzieży; pożytecznie zagospodarowywany ich czas wolny. Podczas konkursów krasomówczych, literackich i plastycznych następuje konfrontacja twórcza młodzieży. Konkursy oraz warsztaty twórcze cieszą się dużą popularnością, dzięki czemu popularyzowana jest szeroko wiedza o regionie, a także rozbudzane zainteresowania różnymi dziedzinami kultury, sztuki i literatury. Osiedlowy Dom Kultury jest organizatorem wielu udanych imprez kulturalnych (spektakle, koncerty, wystawy, odczyty, imprezy rozrywkowe i rekreacyjne). Przygotowywane są również okolicznościowe imprezy zlecone, wynikające z potrzeb lokalnej społeczności.

Klub Kultury „Piast”

ul. Spółdzielcza 4, tel.343-29-74

Klub swoją działalnością obejmuje teren miasta, ze szczególnym uwzględnieniem osiedla „Piastowskiego”. Realizuje zadania w zakresie upowszechniania literatury, kultury teatralnej, muzycznej i plastyki (są to stałe formy pracy). Jedną z najbardziej znanych w regionie grup twórczych jest tutejszy Klub Literacki ”Maksyma”. W ramach jego działalności organizowane są m.in. spotkania autorskie z pisarzami i dziennikarzami, a także warsztaty i seminaria literackie. Od szesnastu już lat w/w Klub jest organizatorem Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. J.I. Kraszewskiego, który cieszy się dużym uznaniem w krajowych środowiskach literackich. Rozstrzygnięcia konkursowe następują podczas Podlaskich Spotkań Literackich, które zaliczane są do jednego z najważniejszych przedsięwzięć kulturalnych Białej Podlaskiej i powiatu bialskiego.

Klub Kultury „Eureka”

ul. Orzechowa 34, tel. 343-62-91

Działalność klubu koncentruje się głównie wokół działań zmierzających do zaspokojenia potrzeb kulturalnych mieszkańców „Osiedla Młodych”, m.in. zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, a także rozwijania ich zainteresowań twórczych. Do najpopularniejszych form pracy klubu zalicza się:

„Klub Ośmiu Wspaniałych” (działalność młodzieży na rzecz lokalnej społeczności, pomoc dla osób potrzebujących wsparcia lub opieki), „Akademia Przedszkolna”, grupy teatralne i taneczne oraz koła plastyczne. Klub prowadzi również działalność wydawniczą, wydając literackie tomiki poetyckie oraz redagując wkładkę literacką do Słowa Podlasia („Jeszcze Jedna”). W Klubie realizowane są następujące imprezy kulturalno-oświatowe: „Puchatek” – przegląd teatrów, „Wierszobranie”- konkurs recytatorski dla przedszkoli, konkurs muzyczny „Słuchawa” – dla znawców i koneserów muzyki młodzieżowej, konkurs literacki ”O złote gęsie pióro” – dla młodzieży szkół średnich. Organizowane są także różnorodne spotkania, wystawy, imprezy rozrywkowe i turystyczne oraz festyny kulturalno-rekreacyjne dla mieszkańców osiedla.

8.2.6. Stałe imprezy kulturalne organizowane przez instytucje kultury. Zespoły artystyczne

Do stałych imprez zalicza się:

- Spotkania z kolędą i pastorałką - (styczeń)

- Ogólnopolski Konkurs Recytatorski – eliminacje miejskie, powiatowe i rejonowe, - (marzec, kwiecień)
- Spotkania Amatorskich Zespołów Teatralnych) - (marzec)
- Spotkanie z poezją śpiewaną - (kwiecień)
- Festiwal Piosenki Dziecięcej - (czerwiec)
- miejskie obchody Dnia Dziecka - (czerwiec)
- „Teatr w otwartej przestrzeni”- prezentacja teatrów ulicznych i plenerowych - (czerwiec)
- Dni Białej Podlaskiej - (czerwiec)
- Podlaski Jarmark Folkloru - (lipiec)
- festyn „Pożegnanie Wakacji” - (sierpień)
- Podlaska Jesień Teatralna - (wrzesień-grudzień)
- Podlaskie Spotkania Literackie. Rozstrzygnięcie - (październik)
- Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. J. I. Kraszewskiego
- Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego - (listopad)
- Turniej Sztuki Recytatorskiej i Poezji Śpiewanej - (grudzień)
- „Magiczny Teatr słowa czyli rekonesans po najnowszej literaturze polskiej”

Zespoły artystyczne:

a) **zespoły taneczne**

- Zespół Pieśni i Tańca „Podlasie”
IWFIS ul. Akademicka 2
- Zespół Tańca Ludowego „Białena”
MOK ul. Sidorska 95/97
- Zespół Tańca Narodowego w Formie Towarzyskiej
MOK ul. Warszawska 11
- Grupa taneczno-akrobatyczna „Domino”
MOK ul. Warszawska 11
- Studio Tańca Współczesnego „Tempo”
MOK ul. Warszawska 11
- Klub Tańca Towarzyskiego „Aida”
ODK ul. Zygmunta Augusta 6

b) **kapele**

- Kapela Ludowa „Podlasiacy”
MOK ul. Warszawska 11
- Podlaska Kapela Ludowa
ODK ul. Zygmunta Augusta 6
- Kapela Podwórkowa „Oj Ra”
MOK ul. Sidorska 95/97

c) **grupy wokalne i chóry**

- Zespół Wokalny „Chwilka”
KK”Piast” ul. Spółdzielcza 4
- Zespół Wokalny „Brevis”
MOK ul. Warszawska 11
- Chór „Camerata”
IV LO im. S. Staszica ul. Akademicka 8
- Chór „Echo Podlasia”
MOK ul. Sidorska 95/97

- Chór Młodzieżowy
Parafia Chrystusa Miłosiernego
Ul. Kardynała Wyszyńskiego 53

8.3. Towarzystwa kulturalne

Na terenie miasta działają następujące stowarzyszenia społeczno - kulturalne:

- Białkopodlaskie Towarzystwo Literacko- Artystyczne, ul. Budkiewicza 16/9;
- Białkopodlaskie Towarzystwo Muzyczne, ul. Warszawska 12;
- Klub Inteligencji Katolickiej, ul. Brzeska 33a;
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Podlaskiej „Koło Białczan”, ul. J. I. Kraszewskiego 1;
- Towarzystwo Miłośników Podlasia, ul. Warszawska 12;
- Teatr Ziemi Podlaskiej, ul. Zygmunta Augusta 6;
- Robotnicze Stowarzyszenie Twórców Kultury, ul. Orzechowa 44/27;
- Białkopodlaskie Stowarzyszenie Jazzowe, ul. Warszawska 12;
- Stowarzyszenie Twórców Ludowych (oddział), ul. Warszawska 12;
- Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (oddział), ul. Warszawska 12;
- Stowarzysz. Ruch Kultury Chrześcijańskiej „Odrodzenie”, ul. Bartoszewicza 28;
- Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne Federacja Zielonych. Grupa w Białej Podlaskiej „Przyjaciele Ziemi”, ul. Terebelska 68/34;
- Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”, ul. Reformacka 9;
- Stowarzyszenie Współpracy Polska-Wschód, ul. Francuska 22.

IX. OCHRONA ZDROWIA

9.1. Ocena sytuacji zdrowotnej mieszkańców Białej Podlaskiej

9.1.1. Definicja zdrowia

Zdrowie określa się jako stan dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego, a nie tylko brak choroby lub niepełnosprawności. Zdrowie to także zdolność i umiejętność pełnienia ról społecznych, adaptacji do zmian środowiska i radzenia sobie z tymi zmianami (według definicji WHO).

Zdrowie jest:

- wartością, dzięki której jednostka lub grupa może realizować swoje aspiracje i potrzebę osiągnięcia satysfakcji oraz zmieniać środowisko i radzić sobie z nim;
- zasobem (bogactwem) dla społeczeństwa, gwarantującym jego rozwój społeczny; tylko zdrowe społeczeństwo może tworzyć dobra materialne i kulturowe, rozwijać się, osiągać odpowiednią jakość życia;
- środkiem do osiągnięcia lepszej jakości życia.

Jakość życia należy rozumieć jako sprawne funkcjonowanie do późnej starości, większą wydajność pracy i lepsze zarobki, a co za tym idzie, satysfakcję z życia. Zdrowie jest stanem statycznym. We wszystkich okresach należy chronić je, doskonalić lub przywracać. Fundamentalnymi warunkami zapewniającymi zdrowie są: pokój, stabilny system ekonomiczny, odtwarzalne zasoby naturalne, globalne i lokalne bezpieczeństwo ekologiczne, a także mieszkania, żywienie, edukacja, zarobki, sprawiedliwość i równość społeczna.

9.1.2. Ocena stanu sanitarnego miasta

Według oceny Terenowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Białej Podlaskiej stan sanitarno-porządkowy, jak również estetyka miasta, ulegają systematycznej poprawie. Wyraźnie odczuwana jest przez mieszkańców miasta poprawa stanu zaopatrzenia w wodę pitną i na potrzeby gospodarcze.

Zauważalna jest również poprawa zagospodarowania (także stanu sanitarno – porządkowego) osiedli mieszkaniowych. Wprowadzony został selektywny sposób gromadzenia odpadów stałych w specjalnie oznakowanych pojemnikach, rozstawionych w różnych częściach miasta. Niezadowolający jest natomiast stan budynków czynszowych i posesji administrowanych przez Zakład Gospodarki Lokalowej. Wiele z nich nie posiada instalacji wodno-kanalizacyjnej, a zewnętrzne urządzenia sanitarne i zbiorniki nieczystości budzą poważne zastrzeżenia. Niewystarczająca jest ilość miejskich szaletów publicznych, co szczególnie odczuwane jest przy targowisku miejskim (Al.1000-lecia) oraz na terenie MOSiR-u (miejsce organizacji masowych imprez kulturalno – sportowych). Na terenie Białej Podlaskiej funkcjonuje około 300 obiektów, w których prowadzona jest działalność gastronomiczna lub związana z obrotem towarami żywnościowymi. 5% z nich ocenia się jako niedostateczne pod względem sanitarnym. W ostatnich latach ilość obiektów o złym standardzie zmniejszyła się o około 10%.

Nieczystości płynne z miejskiej sieci kanalizacyjnej usuwane są do oczyszczalni ścieków, natomiast nieczystości z szamb i zlewów podwórzowych przewożone są do punktu

zlewnego. Oczyszczalnia, ze względu na rozprzestrzeniające się wyziewy, jest obiektem o znacznej uciążliwości dla mieszkańców osiedla „Młodych” i rejonu ul. Sidorskiej. Miasto nie posiada odpowiedniego wysypiska odpadów stałych. Niezadowolający jest także stan obiektów użyteczności publicznej.

W większości placówek oświatowo – wychowawczych nie stwierdza się istotnych uchybień natury sanitarnej. Poprawiły się ostatnio warunki sanitarne prawie wszystkich szkół podstawowych.

9.1.3. Sytuacja epidemiologiczna

Mimo, że sytuacja w zakresie epidemiologii chorób zakaźnych w Białej Podlaskiej jest w miarę stabilna, ulega nawet pewnej poprawie, to jednak na tle wskaźników krajowych jest ona w dalszym ciągu niezadowolająca.

Zauważalnie zmniejszyła się ilość zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby, od kilku lat nie notuje się zachorowań na czerwonkę, a zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych występują sporadycznie. Niestety, zatrucia pokarmowe salmonellozowe utrzymują się na dość wysokim poziomie.

Wśród dzieci wzrosła ilość zachorowań na różyczkę, maleje natomiast częstotliwość występowania zapalenia przyusznicy. Nie notuje się zachorowań na błonicę, tężec, krztusiec, odrę, poliomyelitis, przeciwko którym od lat prowadzone są obowiązkowe szczepienia niemowląt.

Największa zachorowalność mieszkańców Białej Podlaskiej spowodowana jest chorobami układu krążenia, cukrzycą, chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej. Zanotowano wzrost chorób wrzodowych, zapalenia nerek oraz gruźlicy. Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C, które charakteryzuje się skomplikowanymi następstwami i dużą ilością zgonów. Niebezpieczne są również zatrucia alkoholem i lekami.

Obszar byłego województwa białkopodlaskiego oraz miasta Biała Podlaska mieści się w krajowej czołówce zachorowań na wszawicę i świerzb, co nie należy do zjawisk chlubnych. Najczęściej rejestrowane są one w przedszkolach, szkołach, internatach, a nawet akademikach AWF.

Trudnym do oszacowania zjawiskiem, z uwagi na występujące samolecznictwo, jest występowanie chorób przenoszonych drogą płciową. Związane jest to ze specyfiką regionu przygranicznego. Skala występowania zakażeń wirusem HIV jest w mieście niewielka (zarejestrowano dotychczas kilkanaście przypadków). Od kilku lat prowadzona jest intensywna działalność edukacyjna wśród młodzieży oraz w poszczególnych grupach zawodowych.

9.1.4. Przyczyny zgonów

W 1999 roku w Białej Podlaskiej zmarło 398 osób. Podobnie jak w latach poprzednich dominowały zgony z powodu chorób układu krążenia (161 przypadków). Następnymi co do częstości przyczynami zgonów były:

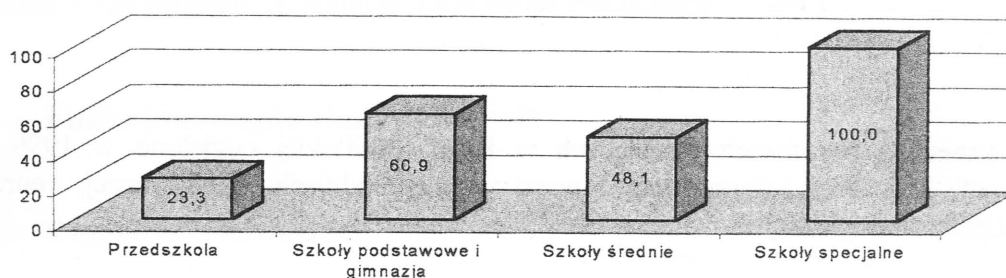
- nowotwory (96)
- wypadki, urazy i zatrucia (33)
- choroby układu oddechowego (29)

1.5 Stan zdrowia dzieci i młodzieży białskiej

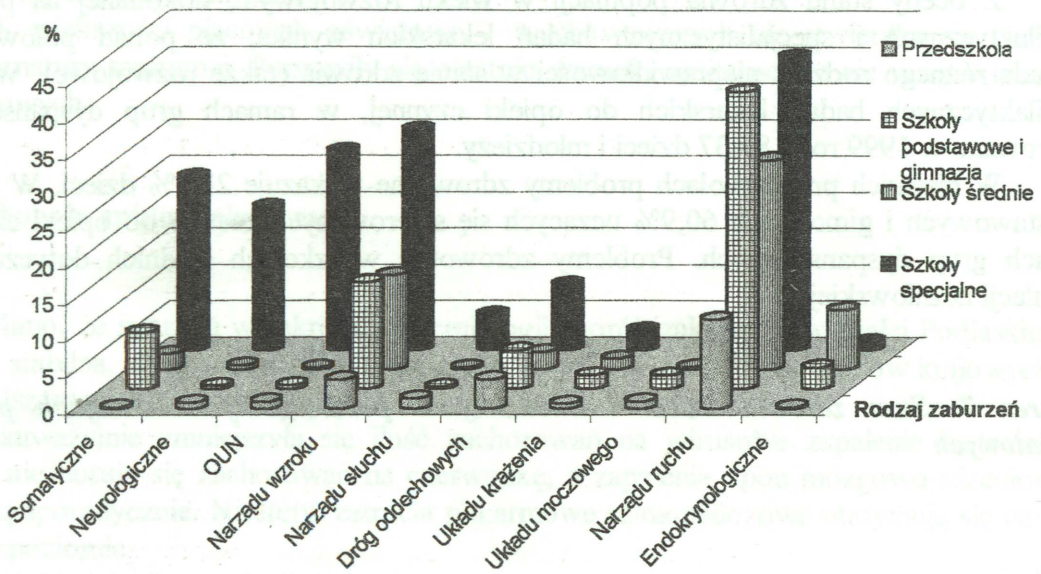
Z oceny stanu zdrowia populacji w wieku rozwojowym, dokonanej na podstawie profilaktycznych i specjalistycznych badań lekarskich wynika, że ponad połowa dzieci posiada różnego rodzaju nieprawidłowości w stanie zdrowia (także rozwojowe). W wyniku profilaktycznych badań lekarskich do opieki czynnej, w ramach grup dyspanseryjnych, skierowano w 1999 roku 8.437 dzieci i młodzieży.

W białskich przedszkolach problemy zdrowotne wykazuje 23,3% dzieci. W szkołach podstawowych i gimnazjach 60,9% uczących się skierowanych zostało do opieki czynnej w ramach grup dyspanseryjnych. Problemy zdrowotne w szkołach średnich dotyczą 48,1% populacji uczniowskiej.

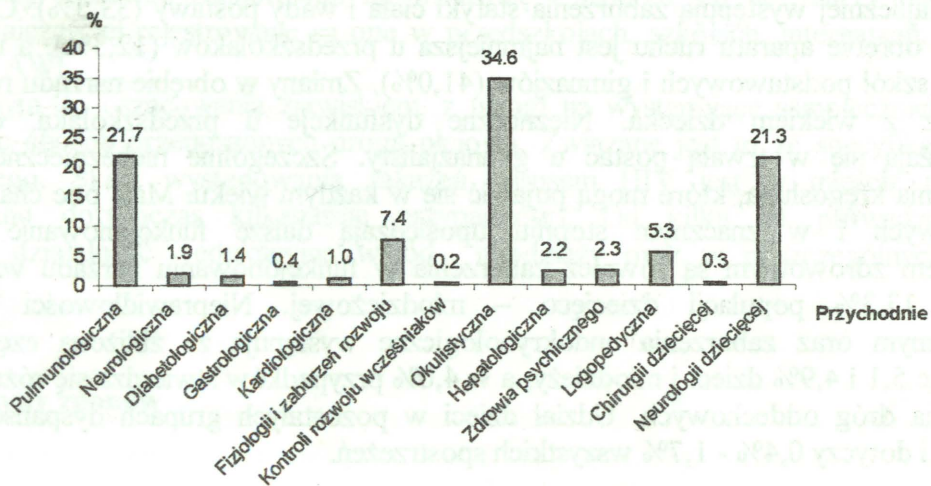
Wykres 7. Stan zdrowia dzieci i młodzieży w poszczególnych rodzajach placówek oświatowych

Najliczniej występują zaburzenia statyki ciała i wady postawy (33,5%). Częstotliwość zmian w obrębie aparatu ruchu jest najmniejsza u przedszkolaków (12,3%), a największa u uczniów szkół podstawowych i gimnazjów (41,0%). Zmiany w obrębie narządu ruchu nasilają się wraz z wiekiem dziecka. Nieznaczne dysfunkcje u przedszkolaka, dość często przeobrażają się w trwałą postać u gimnazjalisty. Szczególnie niebezpieczne są boczne skrzywienia kręgosłupa, które mogą pojawić się w każdym wieku. Mają one charakter zmian rozwojowych i w znacznym stopniu upośledzają dalsze funkcjonowanie organizmu. Problemem zdrowotnym są również zaburzenia w funkcjonowaniu narządu wzroku, które dotyczą 13,3% populacji dziecięco – młodzieżowej. Nieprawidłowości w rozwoju somatycznym oraz zaburzenia endokrynologiczne występują ze zbliżoną częstotliwością, obejmując 5,1 i 4,9% dzieci i młodzieży, a w 4,0% przypadków stwierdza się różnego rodzaju schorzenia dróg oddechowych. Udział dzieci w pozostałych grupach dyspanseryjnych jest mniejszy i dotyczy 0,4% - 1,7% wszystkich spostrzeżeń.

Wykres 8. Zaburzenia zdrowotne u dzieci i młodzieży

W trzynastu poradniach dziecięcych w Białej Podlaskiej udzielono w 1999 roku 19.360 porad. Najwięcej zgłoszeń zanotowano w przychodniach: okulistycznej, neurologii dziecięcej i pulmonologicznej.

Wykres 9. Częstotliwość odwiedzin w poradniach dziecięcych

9.1.6. Problemy niepełnosprawności

Precyzyjne ustalenie ilości osób niepełnosprawnych jest obecnie nie możliwe. Brak jest uniwersalnych narzędzi pomiaru zjawiska niepełnosprawności, brak rejestrów i systematycznej aktualizacji danych statystycznych.

Z danych ZUS wynika, że mieszkańcom Białej Podlaskiej wypłaca się ponad 4.460 rent i 207 zasiłków pielęgnacyjnych (z tytułu występującej niepełnosprawności). W KRUS-ie pobiera renty 180 osób, które posiadają orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Powiatowy Zespół Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, w okresie od 01 września 1997 roku do 30 września 1999 roku, wydał 507 mieszkańcom Białej Podlaskiej orzeczenie o posiadanej niepełnosprawności. Najczęściej orzekano lekki stopień niepełnosprawności (53,7%), rzadziej umiarkowany (34,9%), a najrzadziej znaczny stopień niepełnosprawności (11,4% wszystkich orzeczeń). Podstawą wydanych orzeczeń były najczęściej schorzenia narządu ruchu (26,0%), układu krążeniowo-oddechowego, zaburzenia psychiczne i upośledzenia umysłowe (po 18,7%) oraz choroby neurologiczne (13,6% orzeczeń). O wydanie orzeczenia ubiegały się nieco częściej kobiety (58,4% wniosków) niż mężczyźni, osoby w wieku 41 – 60 lat (39,0%) i 16 – 25 lat (32,6% wniosków).

Powyższe dane pozwalają stwierdzić, że formalne potwierdzenie inwalidztwa uzyskało 5.354 białezan, co stanowi 9,4% ogółu mieszkańców miasta.

9.2. Funkcjonowanie służby zdrowia

9.2.1. Organizacja leczenia

Transformacja systemu opieki zdrowotnej, rozpoczęta po wejście w życie ustawy o Powszechnym Ubezpieczeniu Zdrowotnym (1 stycznia 1999 r.), spowodowała szereg istotnych zmian w trybie i zasadach udzielania świadczeń zdrowotnych, zasadach ich opłacania, skierowań zdrowotnych, a także we wzajemnym układzie podmiotów realizujących świadczenia zdrowotne.

W Białej Podlaskiej usługi zdrowotne świadczone są przez placówki leczenia specjalistycznego, leczenia podstawowego, w ramach indywidualnych praktyk lekarskich i pielęgniarstwa (prywatnych), a także w oparciu o kontrakt zawarty z kasą chorych.

9.2.2. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny

W strukturze szpitala funkcjonują 34 poradnie specjalistyczne, w tym 26 dla dorosłych i 8 dla dzieci i młodzieży.

Poradnie dla dorosłych:

alergologiczna, diabetologiczna, endokrynologiczna, gastrologiczna, hepatologiczna, kardiologiczna, nefrologiczna, medycyny paliatywnej, neurologiczna, onkologiczna, ftyzjopulmonologiczna, rehabilitacyjna, chorób zakaźnych, ginekologiczno-położnicza, chirurgii ogólnej, chirurgii naczyniowej, urazowo-ortopedyczna, otolaryngologiczna,

audiologiczna, logopedyczna, urologiczna, psychoterapeutyczna, oraz zespół wyjazdowy opieki paliatywnej.

Poradnie dla dzieci i młodzieży:

diabetologiczna, hepatologiczna, nefrologiczna, psychiatryczna, kardiologiczna, gruźlicy i chorób płuc, gastroenterologiczna, neonatologiczna.

Leczenie stacjonarne odbywa się w następujących oddziałach szpitalnych:

anestezjologii i intensywnej terapii, chirurgicznym, okulistycznym, onkologicznym, otolaryngologicznym, położniczo-ginekologicznym, urazowo-ortopedycznym, urologicznym, gruźlicy i chorób płuc, internistycznym, kardiologicznym, obserwacyjno-zakaźnym, dziecięcym, noworodkowym, neonatologicznym dializ.

Ponadto w szpitalu funkcjonują:

- Dział Diagnostyki Laboratoryjnej
- Dział diagnostyki obrazowej,
- Laboratorium Mikrobiologii Klinicznej
- Zakład Patomorfologii,
- Dział Rehabilitacji,
- Przychodnia Rehabilitacyjna, w skład której wchodzi Poradnia Logopedyczna, Pracownia Fizykoterapii i Parafinoterapii oraz Kinezyterapii.

Świadczenia z zakresu rehabilitacji to:

- Elektroterapia
- Prądy wielkiej częstotliwości
- Magnetoterapia
- Ultradźwięki
- Światłolecznictwo
- Termoterapia

9.2.3. Zakłady opieki zdrowotnej

Zakłady opieki zdrowotnej, pozostające poza strukturą szpitala, z którymi Lubelska Regionalna Kasa Chorych zawarła kontrakty na udzielanie specjalistycznych świadczeń zdrowotnych na rok 2000, to:

- NZOZ Okulista – ul. Warszawska 14; tel.342 58 53
- NZOZ Przychodnia Reumatologiczna – ul. Warszawska 14; tel.342 81 94
- NZOZ Poradnia dla Kobiet – ul. Łomaska 19; tel. 343 63 69
- NZOZ Poradnia Ginekologiczno-Położ. – ul. Warszawska 14; tel. 342 86 31
- NZOZ Przychodnia Skórno-Wenerologiczna – ul. Warszawska 14; tel. 3428611
- NZOZ Poradnia dla Kobiet – ul. Parkowa 11; tel.342 62 88
- Poradnia Endokrynologiczna dla dzieci – ul Warszawska 14; tel.342 81 72
- Poradnia Otolaryngologiczna – ul. Warszawska 14; tel. 342 73 33
- ZOZ Poradnia Zdrowia Psychicznego, terapia uzależnień, poradnia psychiatryczna dla dzieci – ul. Warszawska 14; tel. 342 81 72
- Ośrodek Diagnostyki i Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży z Wadą Słuchu PZG (Poradnia Logopedyczna) - ul. Sienkiewicza 1; tel. 342 58 53

- NZOZ Poradnia Rehabilitacyjna, SI „Elremet”- ul. Prosta 35; tel. 343 25 04
- WOMP (Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy) - ul. Okopowa 3; tel. 342 06 84

Zgodnie z założeniami zreformowanej opieki zdrowotnej centralne miejsce w systemie służby zdrowia powinna mieć podstawowa opieka zdrowotna, która będzie zaspakajała 80% potrzeb zdrowotnych społeczeństwa. Zakres tych świadczeń, zawartych w formule kompetencji lekarza rodzinnego, pielęgniarki i położnej środowiskowej, obejmuje:

- promocję zdrowia,
- opiekę nad kobietą ciężarną, jej porodem, położeniem oraz noworodkiem
- szczepienia ochronne i inne działania zapobiegawcze,
- opiekę nad dziećmi i młodzieżą szkolną (bez zakresu medycyny szkolnej)
- badania i porady lekarskie,
- orzekanie o stanie zdrowia i czasowej niezdolności do pracy,
- funkcjonowanie lekarskie gabinetu zabiegowego,
- opiekę rehabilitacyjną nad niepełnosprawnymi,
- działania diagnostyczne i prewencyjne.

Organizacja udzielania świadczeń:

- Rejestracja uprawnionych pacjentów, na podstawie telefonicznych lub osobistych zgłoszeń, w godz. 7³⁰ - 18⁰⁰;
- Gabinet zabiegowy czynny od poniedziałku do piątku, w godz. 7³⁰ - 18⁰⁰;
- Dostępność do pełnych świadczeń medycznych, od poniedziałku do piątku, w godz. 8⁰⁰-18⁰⁰;
- W soboty placówki uczestniczą w systemie stacjonarnych dyżurów ambulatoryjnych (zgodnie z ustalonym grafikiem w godz. 8⁰⁰ - 12⁰⁰);
- W zakresie higieny szkolnej prowadzona jest ścisła współpraca z pielęgniarkami szkolnymi, które mają podpisane umowy na udzielanie świadczeń medycznych z Kasą Chorych.

9.2.4. Przychodnie

Świadczenia medyczne z zakresu podstawowej opieki medycznej udzielane są w następujących placówkach:

1. NZOZ Przychodnia Rejonowa Nr 1 ul. Warszawska 14; tel. 342 86 21
2. NZOZ Przychodnia Rejonowa Nr 2 ul. Łomaska 19; tel. 343 63 69
3. NZOZ Przychodnia Rejonowa Nr 3 ul. Terebelska 57/65; tel.3423849
4. NZOZ Przychodnia Rejonowa Nr 4 ul. Parkowa 11; tel. 343 26 71
5. Praktyka Lekarza Rodzinnego ul. Parkowa 11; tel. 34269 96
6. NZOZ Przychodnia Dziecięca „Vena” ul. Narutowicza 35; tel. 343 40 97.

Świadczenia z zakresu kompetencji pielęgniarki środowiskowo-szkolnej realizowane są przez dwa niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz dziesięć indywidualnych praktyk pielęgniarskich, posiadających umowy z Kasą Chorych. Obejmują one opieką blisko 17 tysięcy dzieci i młodzieży.

9.2.5. Zatrudnienie w służbie zdrowia

Tabela 45. Zatrudnienie wybranych kadr medycznych według stanu na 31.12.1999 r.

Wyszczególnienie	Ilość
Lekarze	241
Stomatolodzy	19
Farmaceuci	17
Analitycy medyczni	23
Pielęgniarki	658
Rehabilitanci	6
Położne	96
Fizykoterapeuci	17
Psycholodzy	6
Logopedzi	3
Technik dentystyczny	3
Technik elektrodiagnostyki	9
Technik elektroradiologii	31
Technik biomechaniki	2
Dietetycy	14
Ortopedyści	1

Na ogólną liczbę 241 lekarzy, zatrudnionych było 197 lekarzy specjalistów, o następujących specjalnościach:

Tabela 46. Lekarze specjaliści

Specjalności	Ilość
Alergologia	2
Anestezjologia i intensywna terapia	14
Chemioterapia nowotworów	1
Chirurgia ogólna	16
Choroby płuc	7
Choroby wewnętrzne	25
Choroby zakaźne	4
Dermatologia	4
Diabetologia	1
Endokrynologia	2
Geriatrya	3
Gastroenterologia	1
Kardiologia	2
Neurologia	9
Neurologia dziecięca	1
Okulistyka	6
Ortopedia	10
Otolaryngologia	7
Pediatrya	26
Położnictwo i ginekologia	24
Psychiatria	2
Psychiatria dziecięca	1
Radiodiagnostyka	7
Rehabilitacja medyczna	3
Urologia	4
Medycyna ogólna	6
Medycyna rodzinna	9
Razem:	197

9.3. Pozostałe placówki świadczące usługi zdrowotne

9.3.1. Izba Wyrzeźwień

Bialska Izba Wyrzeźwień powstała 01.10.1976 r. Zgodnie ze statutem jest komunalną jednostką organizacyjną w rozumieniu ustawy o samorządzie terytorialnym.

Siedziba Izby Wyrzeźwień mieści się przy ul. Stacyjnej. Posiada ona 12 łóżek, pracuje od godziny 16.00 do 6.10 (sześć dni w tygodniu).

Do zadań statutowych Izby Wyrzeźwień należy:

- Opieka nad osobami nietrzeźwymi;
- Udzielanie osobom w stanie nietrzeźwym świadczeń higieniczno – sanitarnych;
- Udzielanie pierwszej pomocy w nagłych wypadkach;

- Informowanie osób opuszczających Izbę o szkodliwościach działania alkoholu i o możliwościach uzyskania pomocy od organizacji i instytucji;
- Nakłanianie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.

W realizacji tych zadań Izba współpracuje z jednostkami policji, Strażą Miejską, Pogotowiem Ratunkowym, Służbą Ochrony Kolei, Strażą Graniczną, poradniami odwykowymi, prasą, organizacjami społecznymi i jednostkami oświatowymi.

9.3.2. Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego

WSPR i TS zabezpiecza potrzeby mieszkańców trzech powiatów województwa lubelskiego i jednego powiatu województwa mazowieckiego. Miasto i powiat Biała Podlaska zabezpieczają stacje pogotowia ratunkowego w Białej Podlaskiej, Międzyrzecu Podlaskim, Wisznicach i Terespolu.

WSPR i TS w Białej Podlaskiej realizuje swoje zadania wykorzystując następujące zespoły wyjazdowe:

- dwie karetki reanimacyjne,
- 1½ karetki wypadkowej i ½ karetki transportowej.

Ambulanse bazowe to: Renulat Master, Mercedes Sprinter, Ford Tranzit i Renulat Trafik.

System zarządzania zespołami ratowniczymi pozwala na włączenie do akcji takiej ilości zespołów, jaka jest niezbędna do prowadzenia akcji ratowniczej. Podpisane porozumienia gwarantują uzyskanie natychmiastowego wsparcia ratunkowego z innych regionów.

Obsada personalna zespołu wyjazdowego:

- lekarze: 5 anestezjologów, 6 chirurgów i 6 internistów,
- średni personel medyczny (sanitariusze): 4 pielęgniarki i 11 ratowników medycznych.

WSPR i TS w Białej Podlaskiej świadczy usługi medyczne, w razie: wypadku, urazu, zatrucia, nagłego zagrożenia życia lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia, związane z ciążą i porodem. Odbywa się to na podstawie umów podpisanych z: Lubelską Regionalną Kasą Chorych, Mazowiecką Regionalną Kasą Chorych i Branżową Kasą Chorych dla Służb Mundurowych.

Zadania te wykonywane są przez poszczególne zespoły, wyposażone w nowoczesny sprzęt medyczny oraz zestawy leków i materiałów medycznych niezbędnych do ratowania życia. Telefon alarmowy 999 jest odbierany (w czasie do 15 sekund) przez dyspozytora medycznego i wysyłany, w zależności od charakteru wezwania, w czasie do 3 minut. Przyjmowanie wezwania, a następnie dysponowanie zespołem, jest nagrywane na komputerowym rejestratorze rozmów telefonicznych i radiowych (precyzyjny zapis czasów, nr telefonu wzywającego, informacja o miejscu pobytu ambulansu).

Zasady współpracy z Państwową Strażą Pożarną oparte są na ogólnych przepisach oraz odpowiednim porozumieniu. PSP powiadamiana jest przez dyspozytora o każdym wypadku uliczno – drogowym drogą radiową. Podobnie rzecz ma się z policją, która współpracuje z WSPR i TS.

9.4. Zasoby opieki zdrowotnej

9.4.1. Zaopatrzenie Ortopedyczne

Świadczenia z zakresu zaopatrzenia ortopedycznego, środków pomocniczych oraz leczniczych środków technicznych, Lubelska Regionalna Kasa Chorych wykupiła w Wojewódzkiej Przychodni Zaopatrzenia Ortopedycznego i Środków Pomocniczych SP ZOZ w Lublinie (ul. Chodźki 6). Wymienione wyżej świadczenia udzielane są mieszkańcom Białej Podlaskiej we wszystkie dni tygodnia (z wyjątkiem sobót i niedziel, w godzinach 8⁰⁰ - 18⁰⁰), w budynku siedziby Przychodni w Lublinie oraz Punkcie Terenowym w Białej Podlaskiej (ul. Brzeska 32).

Przydział środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych regulowany jest rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 1998 roku. Nowelizacja tego rozporządzenia oraz wdrożenie szczególnych regulacji w zakresie zaopatrzenia pacjentów (zwłaszcza w kwestii odpłatności), spowodowały zmniejszenie wykorzystania przysługujących przedmiotów i środków.

9.4.2. Zaopatrzenie optyczne

1. ul. Terebelska 49/8; tel. 342 22 10
2. ul. Budkiewicza 1; tel. 343 74 12
3. ul. Reformacka 10; tel. 343 74 07
4. ul. Warszawska 6; tel. 343 76 06

Wszystkie obiekty służby zdrowia są dostępne dla osób niepełnosprawnych. Posiadają poziomą i pionową komunikację wewnętrzną i odpowiednio dostosowane sanitariaty. Przy wszystkich placówkach wyznaczone są parkingi dla pojazdów prowadzonych przez osoby niepełnosprawne.

9.4.3. Apteki i hurtownie farmaceutyczne

18 aptek i 3 hurtownie farmaceutyczne w pełni zaspokajają potrzeby mieszkańców w zakresie zaopatrzenia w środki medyczne. Dostęp do tych placówek przez osoby niepełnosprawne jest w większości przypadków utrudniony. Podstawową barierą są schody.

Tabela 47. Apteki i hurtownie farmaceutyczne w Białej Podlaskiej

Apteki		
Lp.	Ulica	Telefon
1.	Brzeska 37	343-77-60
2.	Kolejowa 5	343-51 44
3.	Orzechowa 32	343-43-31
4.	Kościuszki 5	343-24-93
5.	Plac Wolności 14	343-11-21
6.	Kopernika 22	344-25-51
7.	Warszawska 9	343-47-03
8.	Warszawska 14	343-67-12
9.	Zygmunta Starego 7	343-63-82
10.	Brzeska 13	344-34-40
11.	Plac Wolności 26	343-28-66
12.	Parkowa 1	342-34-21
13.	Królowej Jadwigi 2	342-01-62
14.	Terebelska 51	344-38-01
15.	Sidorska 27	343-57-07
16.	Sidorska 20e	343-22-08
17.	Terebelska 49	342-05-90
18.	Narutowicza 33	342-26-41

Tabela 48. Hurtownie farmaceutyczne

Lp.	Nazwa hurtowni	Ulica	Telefon
1.	P.Z.F. „CEFARM”	Północna 6	344-37-35
2.	„SŁAWEX”	Piaskowa 16	344-19-51
3.	„MALEX ”	Narutowicza 64a	343-43-67

X. OPIEKA SPOŁECZNA

10.1. Cele i zadania pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest tą dziedziną polityki społecznej państwa, która ma na celu umożliwienie ludziom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych. Dotyczy to tych rodzin, które nie są w stanie pokonać kłopotów we własnym zakresie.

Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w godnych warunkach. Pomoc społeczna, w miarę możliwości, powinna prowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ich ze środowiskiem.

Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia, powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy.

Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy uwzględniane są tylko wtedy, jeżeli odpowiadają celom i możliwościom pomocy społecznej. Prawo do świadczeń pomocy społecznej przysługuje z następujących powodów:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- upośledzenia fizycznego i umysłowego,
- długotrwałej choroby,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych lub w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
- alkoholizmu i narkomanii,
- trudności w przystosowaniu do życia (np. po opuszczeniu zakładu karnego)
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pomocy społecznej przysługuje osobom, które nie mają żadnych źródeł utrzymania lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza poziomu najniższej emerytury. Do świadczeń udzielanych przez pomoc społeczną należą:

- renta socjalna,
- zasiłek stały,
- zasiłek stały wyrównawczy,
- zasiłek okresowy,
- gwarantowany zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy (w formie rzeczowej lub pieniężnej),
- usługi opiekuńcze,
- inne (m.in na leczenie, z tytułu ciąży i wychowania dziecka, sprawienia pogrzebu).

Do zadań pomocy społecznej realizowanych przez gminę, należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i specjalnych celowych,
- przyznawanie pomocy rzeczowej.

Do zadań z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym należy:

- udzielanie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania (osobom tego pozbawionym),
- świadczenie usług opiekuńczych,
- udzielanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- praca socjalna,

- sprawienie pogrzebu,
- pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne,
- zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników i warunków realizacji zadań wymienionych jako zadania własne gminy.

10.2. Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej powołany został uchwałą Miejskiej Rady Narodowej Nr XIII/52/90 z 1990 roku. Zadaniem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest: realizacja zadań pomocy społecznej (w myśl ustawy z dnia 29.11.1990 roku), współpraca z innymi podmiotami publicznymi i prywatnymi, rozpoznawanie środowiska, wyszukiwanie rodzin wymagających pomocy oraz bezpośrednia współpraca z tymi rodzinami, które korzystają ze świadczeń.

Zadania ustawowe z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez pracowników socjalnych ośrodka, którzy traktowani są – w stosunku do podopiecznych - jako osoby pierwszego kontaktu. Przeprowadzają oni wywiady środowiskowe w miejscu zamieszkania osób ubiegających się o przyznanie świadczenia.

W oparciu o ustalenia wywiadu podejmowania jest decyzja o przyznaniu świadczenia. Świadczenia pieniężne stanowią dominującą formę pomocy. Poza wsparciem finansowym występują również inne formy, takie m.in., jak: dofinansowanie do obiadów szkolnych, zakup odzieży, obuwia, leków, węgla oraz udzielania różnego rodzaju porad.

10.2.1. Kryteria udzielania pomocy

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługiwało osobom i rodzinom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał:

Tabela 49. Kryteria przyznawania świadczeń pieniężnych

Wyszczególnienie	Od 01.09.98 r. do 31.05.99 r.	Od 01.06.99 r. do 31.05.2000 r.	Od 01.06.2000 r.
Na osobę samotnie gospodarującą	351,-	384,-	401,-
Na pierwszą osobę w rodzinie	318,-	348,-	364,-
Na drugą i dalsze osoby w rodzinie powyżej 15 lat	224,-	245,-	256,-
Na każdą osobę w rodzinie poniżej 15 lat	160,-	175,-	183,-

9.2.2. Powody przyznania pomocy

Pomocy społecznej na zasadach określonych w ustawie udzielono osobom i rodzinom z następujących powodów:

Tabela 50. Powody przyznawania pomocy społecznej

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	
	1998 r.	1999 r.
Bezrobocie	647	785
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	465	543
Alkoholizm	342	359
Długotrwała choroba	325	349
Niepełnosprawność	208	214
Potrzeba ochrony macierzyństwa	145	164
Sieroctwo	81	86
Opuszczenie zakładu karnego	52	24
Bezdomność	12	9
Narkomania	5	4

Ze świadczeń pomocy społecznej w 1999 roku skorzystało 1.505 rodzin, liczących 5.349 osób, na kwotę 3.683.372 zł. Pomoc w postaci pracy socjalnej otrzymało 940 rodzin. W 1998 roku z pomocy korzystało 1.521 rodzin, liczących 5.191 osób.

Rodzaj pomocy świadczonej przez MOPS zależy w znacznym stopniu od typu środowisk, do których jest ona kierowana. Zakres i wysokość przyznanej pomocy zależy w dużym stopniu od sytuacji bytowej podopiecznego, celu, na jaki ma być przyznany zasiłek oraz aktualnej sytuacji finansowej Ośrodka. W ramach zadań własnych przyznano w 1999 r. następujące świadczenia pomocy społecznej:

Obowiązkowe:

- posiłki - 32 osoby (5.926 zł)
- schronienie - 6 osobom bezdomnym (2.067 zł)
- pogrzeby - 4 osoby (2.600 zł)
- leczenie - 30 osób (3.154 zł)

Zasiłki celowe:

- bony żywnościowe - 113 rodzin (10.150 zł)
- obiady: szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie - 878 uczniów (193.159 zł); przedszkola i żłobki - 130 dzieci (16.757 zł)
- opał (141.054 zł)
- wypoczynek: zimowy - 251 dzieci (14.880 zł)
letni - 127 dzieci (12.790 zł)
- paczki „Mikołajkowe” (1.100 zł)
- turnusy rehabilitacyjne dla osób niepełnosprawnych (102.143 zł)
- dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dla osób niepełnosprawnych - 30 osób (14.994 zł)

W ramach realizacji zadań administracji rządowej, zleconych powiatowi, MOPS prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi. W stosunku do tych osób stosowane są następujące środki terapeutyczne: treningi podstawowych umiejętności, terapia ruchem, zajęcia edukacyjne, ergoterapia, zajęcia teatralne i świetlicowe. MOPS na realizację tego zadania wydał z budżetu wojewody kwotę 228.000 zł, zatrudniając m.in. 10 pracowników (terapeutów zajęciowych, psychologa, fizykoterapeutę, lekarza psychiatrę, pielęgniarkę, księgowego i kierownika ŚDS).

Organizując opiekę dla rodzinach zastępczych, MOPS udzielił pomocy pieniężnej dla 86 rodzin, na kwotę 782.430 zł. 5-ciu wychowanków z rodzin zastępczych zostało przez sąd usamodzielnionych, z czym wiązało się wypłacenie specjalnych świadczeń pieniężnych (na kwotę 15.780 zł).

9.2.3. Współdziałanie i współpraca z innymi instytucjami i organizacjami

Ustawa o pomocy społecznej zaleca, aby w realizacji zadań opieki społecznej gmina współdziałała z istniejącymi na jej terenie instytucjami, organizacjami społecznymi, kościołami, związkami wyznaniowymi i zakładami pracy. W ramach tego współdziałania ukształtowały się wzajemne kontakty MOPS-u z następującymi jednostkami na terenie miasta:

- Polski Komitet Pomocy Społecznej, w zakresie realizacji usług opiekuńczych i udzielaniu pomocy;
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, w organizowaniu wypoczynku dzieci i młodzieży;
- Fundacja Pomocy Potrzebującym „BONUM”, przy wydawaniu posiłków dla osób potrzebujących pomocy oraz udzielaniu pomocy rzeczowej;
- Wojewódzki Ośrodek Rehabilitacji i Zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych, przy zabezpieczaniu pomocy i działaniach na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem;
- Rejonowy Urząd Pracy, w zakresie wymiany informacji dotyczących bezrobocia oraz możliwości zatrudnienia;
- zakłady pracy, w zakresie ustalania możliwości pomocy zakładów dla potrzebujących pracowników.

XI. SPORT. TURYSTYKA I REKREACJA

11.1. Formy organizacyjne sportu

Kulturą fizyczną i sportem zajmuje się zarówno Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, który jest instytucją podległą organom samorządowym miasta, jak i różnego rodzaju organizacje i kluby sportowe. Wśród tych ostatnich należałoby m.in. wymienić: stowarzyszenia kultury fizycznej, Bialski Szkolny Związek Sportowy, kluby sportowe, uczniowskie kluby sportowe.

11.1.1. Kluby sportowe. Uczniowskie Kluby Sportowe

Do największych klubów sportowych w mieście należą:

- Klub Sportowy AZS-AWF przy Instytucie Wychowania Fizycznego i Sportu ul. Akademicka 2 - prowadzi sekcje: lekkiej atletyki (I liga), piłki ręcznej (I liga), piłki siatkowej: mężczyźni (II liga), kobiety (III liga), piłki koszykowej (III liga), podnoszenia ciężarów (I liga), taekwondo, pływania.
- Klub Sportowy ASZ - Podlasie ul. Piłsudskiego 38 - prowadzi szkolenie dzieci i młodzieży w specjalności piłka nożna (w grupach: trampkarz, junior młodszy, junior) oraz młodzieżowej i seniorowskiej (IV i V liga).
- Międzyszkolny Klub Sportowy „ŻAK” ul. Piłsudskiego 38 - prowadzi szkolenie dzieci i młodzieży w trzech sekcjach: pływania, lekkiej atletyki i akrobatyki sportowej.
- Klub Sportowy „POLONEZ” ul. Sidorska 8/43 - prowadzi sekcję piłki nożnej (V liga).
- Akademicki Klub Korfballu, ul. Akademicka 2;
- Bialski Klub Taekwon-do, ukierunkowany na szkolenie dzieci i młodzieży w zakresie wschodnich sztuk walki

Sportowa aktywność dzieci i młodzieży szkolnej przejawia się w funkcjonujących przy szkołach Uczniowskich Klubach Sportowych. Ich działalność polega głównie na organizowaniu zajęć pozalekcyjnych oraz imprez sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży. Obecnie takich klubów jest 10. Oto one:

- Szkolny Klub Sportowy „Szóstka”, przy Szkole Podstawowej nr 6 (piłka siatkowa dziewcząt);
- Uczniowski Klub Sportowy „Dziewiątka”, przy SP nr 9 (lekka atletyka, koszykówka, gimnastyka, tenis stołowy);
- Uczniowski Klub Sportowy „Top 54”, przy SP nr 5 i Gimnazjum nr 4 (piłka ręczna chłopców, piłka nożna, korfball, bilard);
- Uczniowski Klub Sportowy „Orlik-2”, przy SP nr 2 (piłka nożna, koszykówka, korfball);
- Szkolny Klub Sportowy „Technik”, przy ZSZ nr 2 (lekka atletyka);
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimpia”, przy SP nr 3 (koszykówka);
- Uczniowski Klub Sportowy „Catholicum”, przy Katolickim Liceum Ogólnokształcącym (kulturystyka);
- Uczniowski Klub Sportowy „FUKS”, przy ZSZ nr 3 (lekka atletyka, rekreacja);
- Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka”, przy SP nr 1 (piłka nożna);
- Uczniowski Klub Sportowy „Serbinów”, przy ZSO nr 2 (piłka siatkowa).

Bialski Szkolny Związek Sportowy jest stowarzyszeniem, które zajmuje się organizacją i koordynacją imprez sportowych, m.in. takich, jak: igrzyska młodzieży szkolnej, gimnazjady i licealiady oraz imprezy regionalne, wojewódzkie, ogólnopolskie i międzynarodowe w mieście.

11.1.2. Sport dla wszystkich

Instytucje i stowarzyszenia sportowe zajmują się organizacją masowych imprez sportowo-rekreacyjnych, mających m.in. na celu integrowanie społeczności lokalnej. Wśród najpopularniejszych należałoby wymienić: masowe biegi przełajowe, mecze towarzyskie, zabawy i gry sportowo-rekreacyjne podczas obchodów świąt, okolicznościowe festyny. Organizatorami tych przedsięwzięć są: MOSiR, BSZS, kluby sportowe

11.1.3. Sport dzieci i młodzieży

W ramach upowszechniania kultury fizycznej prowadzony jest cykl zawodów międzyszkolnych dla dzieci szkół podstawowych i młodzieży szkół średnich. Są to igrzyska młodzieży szkolnej, gimnazjady i licealiady. Organizatorem tych przedsięwzięć są: BSZS, szkoły, Uczniowskie Kluby Sportowe i nauczyciele wychowanie fizycznego. Dzieci i młodzież uzdolniona sportowo uczestniczą w zajęciach pozalekcyjnych oraz w pracy klubów sportowych, wyjeżdżają na letnie i zimowe obozy sportowe.

11.1.4. Sport wyczynowy

Sport wyczynowy w Białej Podlaskiej powiązany jest z ogólnopolskim współzawodnictwem sportowym dzieci i młodzieży. Aktywnie uczestniczy w nim najzdolniejsza młodzież z Klubów Sportowych AZS-AWF, MKS "Żak", Bialskiego Klubu Taekwon-do, SKS "Szóstka", UKS "Top 54". Z osiągnięciami tymi wiąże się również obowiązek organizacji w Białej Podlaskiej zawodów sportowych o zasięgu regionalnym, wojewódzkim, krajowym, a nawet międzynarodowym.

11.2. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji upowszechnia kulturę fizyczną na terenie Białej Podlaskiej. Jest jednostką podległą Radzie Miejskiej. Zadaniem MOSiR-u jest utrzymywanie obiektów sportowych, organizowanie imprez sportowo – rekreacyjnych oraz innych usług w zakresie sportu i kultury fizycznej. Organizowane są również imprezy turystyczne. Ponadto MOSiR prowadzi:

- działalność hotelową i gastronomiczną,
- zajęcia z zakresu rekreacji ruchowej,
- wypożyczalnię sprzętu sportowego i turystycznego.

11.3. Baza sportowa Białej Podlaskiej

W chwili obecnej w Białej Podlaskiej znajdują się trzy pełnowymiarowe hale sportowe (z odpowiednim zapleczem, w tym jedna lekkoatletyczna), dwa stadiony piłkarskie, jeden stadion lekkoatletyczny, trzy kryte pływalnie, siedem kortów tenisowych, dziesięć boisk do piłki nożnej (jedno pełnowymiarowe), dwadzieścia asfaltowych boisk wielofunkcyjnych (do koszykówki, piłki ręcznej i siatkowej), piętnaście sal gimnastycznych (uniwersalnych), pięć siłowni, sala do sportów walki oraz ścieżka zdrowia w „Zofilesie” (przy ul. Parkowej).

Do najważniejszych obiektów sportowych miasta zalicza się:

- I. Kompleks obiektów sportowych MOSiR:
 - Stadion przy ulicy Piłsudskiego w skład, którego wchodzi:
 - a) boisko piłkarskie,
 - b) bieżnia,
 - c) widownia,
 - d) korty tenisowe,
 - e) zespół boisk asfaltowych (zimą wykorzystywane jako lodowisko),
 - f) boisko piłkarskie (treningowe),
 - g) hotel,
 - h) siłownia,
 - i) sauna,
 - Pływalnia kryta przy ul. Sidorskiej (wymiary: 25x12x1,2:2,1);
 - Boisko do piłki siatkowej (plażowej);
- II. Obiekty sportowe Instytutu Wychowania Fizycznego i Sportu AWF, w skład, których wchodzi:
 - a) stadion lekkoatletyczny (wymiary olimpijskie),
 - b) hala sportowa z zapleczem,
 - c) pływalnia kryta o wymiarach 25 x 12,
 - d) sala gier,
 - e) hala gimnastyczna,
 - f) hala lekkoatletyczna,
 - g) stadion piłkarski przy ul. Warszawskiej,
 - h) dwie siłownie,
 - i) sala do sportów walki,
- III. Pływalnia przy I LO im. J. I. Kraszewskiego
- IV. Boisko piłkarskie przy ul. Sidorskiej

11.3. Turystyka

11.3.1. Organizacja turystyki

Turystyka jest czynnikiem aktywizującym rozwój miasta, sprzyjającym dalszemu jego rozwojowi gospodarczemu. Wpływa ona m.in. na rozwój takich gałęzi, jak: gastronomia, komunikacja, handel i usługi.

Zadania w zakresie obsługi ruchu turystycznego realizowane są w mieście przez 16 biur turystycznych, z których 11 posiada koncesję organizatora turystyki (pozwolenie na organizowanie imprez turystycznych). Są to:

- Biuro Turystyczne „PAULINA”, ul. Warszawska 13, tel. 343-57-64;
- Biuro Turystyczne „ADAD”, ul. Brzeska 27, tel. 343-64-89;
- Biuro Usług Turystycznych i Handlowych „MAGDA”, Al. 1000 – lecia 10a, tel. 343-84-45;
- Agencja Turystyczna „JUWENTUR”, Plac Wolności 12, tel. 343-71-84;
- Białkopodlaskie Biuro Turystyczno - Handlowe „BIALTUR”, ul. Terebelska 56B/5, tel. 344-35-30;
- Biuro Turystyczne „Pegrotour Mazowia”, ul. Witoroska 3, tel. 343-22-51;
- Biuro Turystyczne „Hermek”, ul. Brzeska 43, tel. 343-98-09;
- Firma Usługowo-Handlowa „CAROLUS”, ul. Warszawska 17, tel. 343-60-06;
- Usługi Turystyczne „HELIOS”, ul. Sworska 33;
- Biuro Turystyki i Reklamy „PIECHOCKA”, ul. Warszawska 4/2, tel. 344-31-26;
- Biuro Turystyczno-Handlowe „Hemak”, ul. Studencka 11;
- Biuro Usług Turystycznych i Handlowych „VOYAGE”, ul. Brzeska 174;
- Biuro Turystyczne „ORBITUR”, ul. Zamkowa 12, tel. 342-57-49;
- Biuro Turystyczne „MARKUS”, Al. Jana Pawła II 11, tel. 343-87-04;
- Biuro Turystyki i Handlu „MARKO”, ul. Budkiewicza 12/11;
- Szkoła Przetwarzania „AS”, ul. Okopowa 18/28/59.

Biura turystyczne, poza obsługą indywidualnych turystów, organizują także wyjazdy grupowe (krajowe i zagraniczne) i wykonują usługi transportowe. W ograniczonym zakresie udzielają również informacji i porad o charakterze turystycznym.

Brak jest w Białej Podlaskiej Miejskiego Ośrodka Informacji Turystycznej, który kompleksowo gromadziłby informacje turystyczne i udzielał fachowych porad dla turystów. Większość istniejących obecnie ośrodków turystycznych nie posiada odpowiednio przeszkolonej kadry dla realizacji tego typu zadań. W powołanym ośrodku możliwy byłby zakup różnego rodzaju map, planów, informatorów, przewodników, pamiątek i upominków regionalnych.

11.3.2. Baza noclegowa

W 1997 roku Biała Podlaska dysponowała około 300 miejscami noclegowymi. W ciągu dwóch lat ilość miejsc wyraźnie wzrosła. Obecnie 19 zakładów hotelarskich posiada łącznie 654 miejsc noclegowych. I tak:

- 1) Hotel „**Delfin**”, Al. Jana Pawła II 11 /kat.***/
tel. 344-51- 42, miejsc -130
- 2) Hotel „**Capitol**”, ul. Reymonta 3 /kat.***/
tel. 344 – 23-58, miejsc - 30
- 3) Hotel „**Merkury**”, ul. Kolejowa 31B /kat.**/
tel. 342 – 37 -71, miejsc - 30
- 4) **Dom Wycieczkowy „Sportowy”**, ul. Piłsudskiego 38/kat.II/
tel. 343 – 45 –50, miejsc - 46
- 5) Zajazd „**U Radziwiłła**”, ul. Powstańców 4

- tel. 343 – 53 - 40, miejsc - 36
- 6) Usługi hotelowe „**Odys-Bis**”, ul. Parkowa 21
tel. 344 – 37- 63, miejsc -13
- 7) Usługi hotelowe „**Odys Bis** ” ul. Orzechowa 1
tel. 342 – 43 - 40, miejsc -19
- 8) Motel „**Oktanik**”, ul. Warszawska 129
tel. 342 – 57 - 64, miejsc - 34
- 9) Hotelik „**Leon**”, ul. Nowa 29
tel. 343 – 54 -71, miejsc - 28
- 10) Usługi hotelowe „**HELIOS**”, ul. Sworska 33
tel. 342 – 17- 98, miejsc -18
- 11) Hotel „**Oskar**”, ul. Pónocna 23 /kat*/
tel. 342-28-79, miejsc – 60
- 12) Hotelik „**Pegrotur**”, ul. Witoroska 3
tel. 343-22-51, miejsc - 20
- 13) Hotelik „**BOSS**”, ul. Akademicka 117
tel. 342-18-33, miejsc - 27
- 14) Usługi hotelowe „**Złota Rybka**”, ul. Zgoda 1
tel. 342-08-55, miejsc –18
- 15) Usługi hotelowe **Bar „u Marka**”, ul. Francuska 45
tel. 342-27-62, miejsc - 21
- 16) Usługi hotelowe **P.H.U. ”Sylvia**”, ul. Parkowa 13
tel. 344-36-28, miejsc -15
- 17) **Bursa Szkolna**, ul. Podmiejska
tel. 343-29-53, miejsc -70
- 18) **Schronisko Młodzieżowe**, ul. Brzeska 71(sezonowe)
tel. 343-32-17, miejsc - 25
- 19) Wynajem pokoi nocleg. „**Eden**”, ul. Sidorska 56b
tel. 342-61-91, miejsc - 15

Ze względu na dość dużą ilość zakładów hotelarskich zlokalizowanych na terenie miasta, miejsca noclegowe wykorzystywane są tylko w 40-50 procentach.

11.3.3. Stowarzyszenia turystyczne

Zadania w zakresie upowszechniania turystyki kwalifikowanej wśród dzieci i młodzieży realizują:

Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno Krajoznawczego ,
ul. Warszawska 17 (z działającym jednym kołem)

Oddział Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych,
ul. Pocztowa 2 (skupiający osiem szkolnych Kół Krajoznawczo - Turystycznych)

XII. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA I ROLNICTWO

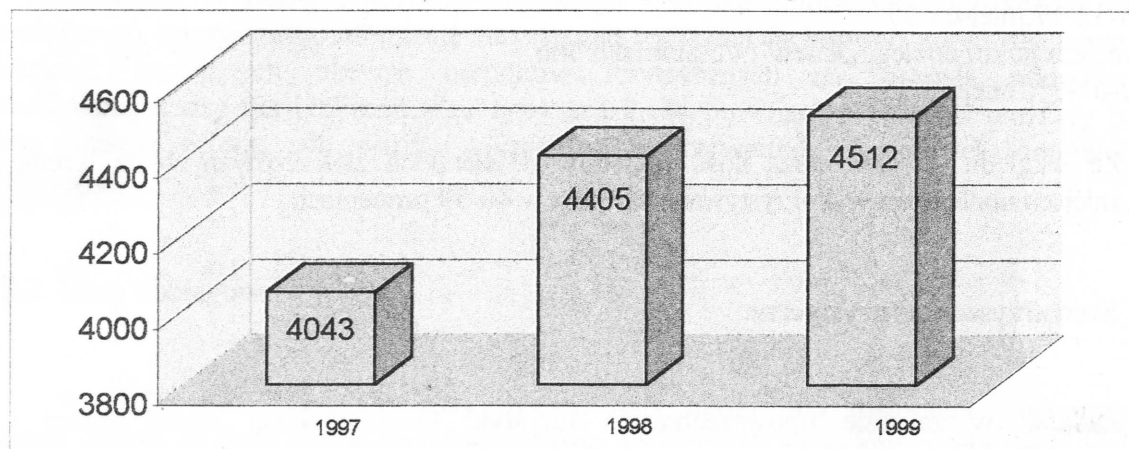
12.1. Działalność gospodarcza Białej Podlaskiej na tle województwa lubelskiego

Od roku 1990 gospodarka Białej przeżywa wielostronny i intensywny proces transformacji. Przemysł państwowy i przedsiębiorstwa uspołecznione straciły wiodącą rolę w życiu gospodarczym miasta na rzecz przedsiębiorczości prywatnej. Dynamicznie zachodzące zmiany spowodowały, że spośród 27 największych przedsiębiorstw miasta 20 są prywatne, jedna spółka akcyjna jest własnością skarbu państwa, jeden zakład ma zagranicznego właściciela. Jedno przedsiębiorstwo jest własnością państwowych osób prawnych, dwa mają własność mieszaną i dwa są własnością komunalną. Różnorodność form własności obrazuje tabela 52.

Tabela 51. Liczba zarejestrowanych firm w Białej Podlaskiej w latach 1997 – 1999

Wyszczególnienie	1997	1998	1999
Liczba zarejestrowanych firm (przedsiębiorstwa prywatne i państwowe w tym spółki prawa handlowego)	4043	4405	4512

Wykres 10. Liczba zarejestrowanych firm w Białej Podlaskiej w latach 1997 - 1999

Biała Podlaska jest głównym ośrodkiem przemysłowym i handlowym w regionie. Wiodące branże gospodarki to:

- przemysł meblowy i drzewny (Bialskie Fabryki Mebli „Bialfam” S.A., Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Książopol – Meble”, „Mepro” Zakład Meblarski Usługowo - Produkcyjny),
- produkcja tekstylna i odzieżowa (Zakład Włókienniczy „Biawena”),
- przetwórstwo spożywcze („Pol-Kres”, Spółdzielnia Mleczarska),
- produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych (Spółdzielnia Inwalidów „Elremet”),
- produkcja na potrzeby przemysłu samochodowego („Aluteam Polska”)

Tabela 52. Największe zakłady produkcyjne w Białej Podlaskiej

Lp.	NAZWA ZAKŁADU	Forma prawna	Forma własności
1	„ALU – TEAM Polska”	spółka z o.o.	Zagraniczna
2	Zakład Włókienniczy „BIAWENA”	spółka akcyjna	Państwowa – Skarbu Państwa
3	Bialskie Fabryki Mebli „BIALFAM”	spółka akcyjna	mieszana – i prywatna państwowych osób prawnych
4	„WOD – KA – MEL”	spółka akcyjna	Prywatna
5	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „BUDOMEX”	spółka z o.o.	Prywatna
6	Przedsiębiorstwo Produkcyjne, Handlowe i Usługowe „DOMBUD”	spółka z o.o.	Prywatna
7	Przedsiębiorstwo Remontowo – Budowlane, Produkcyjne, Usługowe i Handlowe „DOMEX”	spółka z o.o.	Prywatna
8	Spółdzielnia Mleczarska	spółdzielnia	Prywatna
9	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „VIKKING KTS”	spółka z o.o.	Prywatna
10	Przedsiębiorstwo Produkcyjne „KSIAŻPOL – MEBLE”	Bez szczególnej formy prawnej	Prywatna
11	Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe „OMAK” Handel Zagraniczny Export - Import	Bez szczególnej formy prawnej	Prywatna
12	Zakład Remontowy Energetyki	spółka akcyjna	mieszana – i prywatna państwowych osób prawnych
13	Bialskie Wodociągi i Kanalizacja „WOD – KAN”	spółka z o.o.	Komunalna
14	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „PEC”	spółka z o.o.	Komunalna
15	Spółdzielnia inwalidów „ELREMET”	spółdzielnia	Prywatna
16	„POL – KRES”	spółka cywilna	Prywatna
17	Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowe „FD – 3”	spółka z o.o.	Prywatna
18	Przedsiębiorstwo Inicjatyw Gospodarczych „ATEST”	spółka z o.o.	Prywatna
19	Agencja Ochrony „LEW – TRANS - BANK”	spółka z o.o.	Prywatna
20	Spółdzielnia Pracy „PROTRANS”	spółdzielnia	Prywatna
21	„SPOŁEM” Powszechna spółdzielnia spożywców	spółdzielnia	Prywatna
22	Przedsiębiorstwo Budowlano – Produkcyjne Spółdzielnia „ZIB”	spółdzielnia	Prywatna
23	„MEPROD” Zakład Meblarski Usługowo - Produkcyjny	Bez szczególnej formy prawnej	Prywatna
24	Spółdzielnia Pracy Krawców „Nowy Styl”	spółdzielnia	Prywatna
25	Przedsiębiorstwo Robót Drogowo - Mostowych	Przedsiębiorstwo państwowe	Państwowa
26	„TADUSZ”	spółka z o.o.	Prywatna
27	„TECHMA – ROBOT”	spółka z o.o.	Prywatna

Wśród liczących się firm produkcyjnych działających w Białej Podlaskiej są także: Zakład produkcyjny elementy budowlane „FD-3”, Zakład Remontowy Energetyki, Spółdzielnia Mleczarska w Białej Podlaskiej, PPDRP „Techma - Robot”. W dziedzinie usług działają m.in. „PEC” (Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej), „WOD-KAN” (Bialskie Wodociągi i Kanalizacja), „Wod – Ka – Mel”. Usługi budowlane świadczą firmy „Atest”, „Rapid”, „Dombud”, „Budomex”, „Domex”, „Trasa” i „Treedrom”; usługi transportowe i spedycyjne – „California Trailer”, Kociuk Magier, „TKS –Trans”. Handlem hurtowym, głównie spożywczym i chemicznym zajmują się firmy „Ester”, i „Arspol”. W mieście ulokowały też swoje przedstawicielstwa koncerny samochodowe (Fiat, Daewoo, Skoda, Renault, Seat) oraz koncerny paliwowe (Schell i BP).

Tabela 53. Najważniejsi inwestorzy zagraniczni na terenie Białej Podlaskiej

WYSZCZEGÓLNIENIE	KAPITAŁ	CHARAKTER DZIAŁALNOŚCI
„Aluteam – Polska” spółka z o.o.	niemiecki	produkcja kontenerów na potrzeby przemysłu samochodowego
„Solar” spółka z o.o.	duński	handel artykułami elektrycznymi
„Biascan” S.A. SCANIA SERVICE	szwedzki	usługi serwisowe, handel
Schell	holenderski	usługi – stacja benzynowa
British Petroleum	brytyjski	usługi – stacja benzynowa

Ze względu na położenie przy szlakach tranzytowych oraz bliskość wschodniej granicy państwa dobrze prosperuje handel, który stanowi główne źródło dochodów dla wielu podmiotów gospodarczych z terenu miasta. Uwzględniając dalszą perspektywę tzn. włączenia Polski do Unii Europejskiej, sytuacja ta nie powinna ulec zmianie.

Mając na celu wspieranie tendencji inwestycyjnych, władze miasta podjęły się uruchomienia dwóch stref intensywnego rozwoju: pierwsza z nich lokalizowana jest w pobliżu lotniska, druga w północno – wschodnich rejonach miasta (w okolicach trasy E-30 i siedziby Urzędu Celnego).

Biała Podlaska stanowi zaplecze dla granicznych przejść kolejowych i drogowych, Wolnego Obszaru Celnego, kolejowego terminalu przeładunkowego w Małaszewiczach i terminalu drogowego (dla TIR-ów) w Koroszczynie. Istnieją tutaj dogodne warunki do tworzenia centrum wymiany handlowej między Wschodem a Zachodem. Takie instytucje, jak Urząd Celný czy Szpital Powiatowy, odgrywają również ważną rolę w skali regionu.

Na rozwój południowo – wschodniego Podlasia istotny wpływ mają lokalne instytucje i organizacje o charakterze biznesowo – gospodarczym:

- Białkopodlaska Izba Gospodarcza;
- Związek Producentów Podlasia;
- Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców;
- Izba Gospodarcza Nowej Przedsiębiorczości;
- Rada Gospodarcza Przedsiębiorców, Kupców i Rzemieślników;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Integracji Polski z Unią Europejską.

Zdecydowanie najważniejszym rodzajem działalności gospodarczej w Białej Podlaskiej jest przemysł. Według danych na koniec 1999 roku w przemyśle pracowało 25,7% ogółu pracujących, a 57% w sektorze przedsiębiorstw. Poza sektorem przemysłowym, w strukturze usług rynkowych Białej Podlaskiej dominuje działalność związana z handlem i

naprawami. Według danych GUS za 1999 rok w sekcji EKD - handel i naprawy - pracowało prawie 21% ogółu zatrudnionych. W budownictwie w 1999 roku zatrudnionych było 15,5%; a w sekcji transport, składowanie i łączność prawie 7% ogółu pracujących. Należy tu zaznaczyć, że nie uwzględnia się tu małych firm, zatrudniających do 9 osób.

Pozostałe usługi rynkowe (gastronomia, hotelarstwo i inne) mają niewielki wpływ na gospodarkę miasta. W mieście nie ma hipermarketów przekraczających 10 tys. m² powierzchni sprzedażowej. Obecnie w Białej Podlaskiej funkcjonują supermarkety średniej wielkości (Biedronka, Aldik, Plus). Główne centrum handlowe (EPI) mieści się przy ulicy Siderskiej.

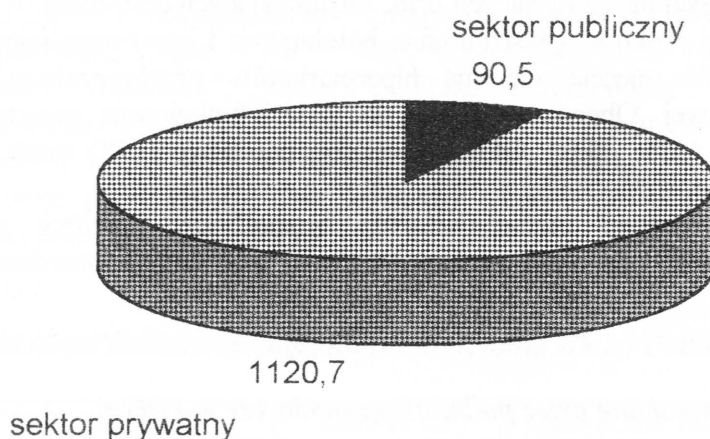
Przychody uzyskiwane przez podmioty gospodarcze (według sekcji EKD z uwzględnieniem struktury produkcji przemysłu Białej Podlaskiej) przedstawiają poniższe zestawienia:

Tabela 54. Przychody uzyskane przez podmioty gospodarcze w 1999 r.

Wyszczególnienie	Województwo lubelskie		Biała Podlaska	
	Przychody ogółem			
	1999 (w mln zł)	1998 (100%)	1999 (w mln zł)	1998 (100%)
OGÓŁEM	28.210,8	107,7	1.211,2	119,0
w tym:				
<i>sektor publiczny</i>	7.046,8	96,8	90,5	103,6
<i>sektor prywatny</i>	21.164,0	112,0	1.120,7	120,5
PRZEMYSŁ *	13.481,5	107,7	287,1	101,9
<i>sektor publiczny</i>	5.406,9	107,8	34,4	-
<i>sektor prywatny</i>	8.074,6	107,6	250,6	104,7
w tym:				
Działalność produkcyjna	10.925,7	104,4	268,7	102,2
w tym:				
<i>sektor publiczny</i>	2.889,7	96,7	18,1	-
<i>sektor prywatny</i>	8.036,0	107,5	250,6	104,7
w tym:				
• produkcja artykułów spożywczych i napojów,	-	-	74,2	90,1
• produkcja mebli; pozostała działalność produkcyjna	-	-	71,6	123,6
Budownictwo	2.181,1	111,7	104,4	111,4
Handel i naprawy	10.195,0	107,1	725,7	130,9
Transport, składowanie i łączność	747,3	118,2	50,5	107,8

*obejmuje sekcje „Górnictwo i kopalnictwo”, „Działalność produkcyjną” i „Zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę”.

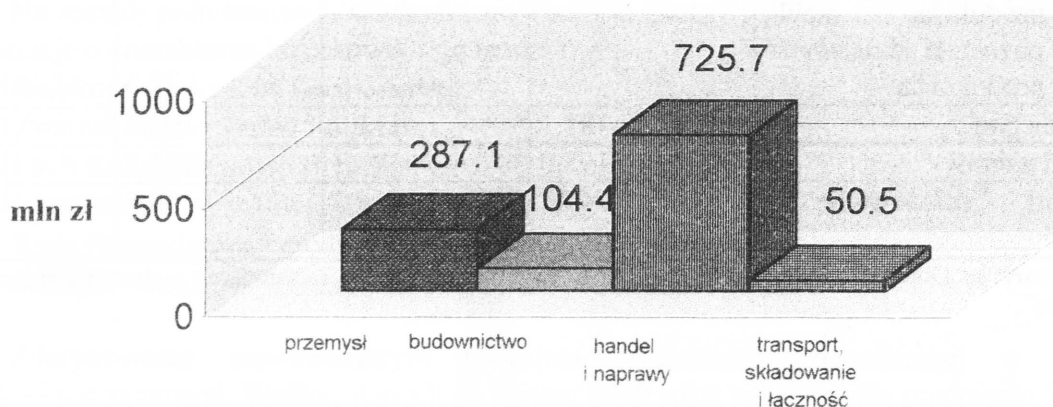
Wykres 11. Przychody ogółem podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Białej Podlaskiej według sektorów w 1999 roku (w mln zł)

Przychody w sektorze przedsiębiorstw w Białej Podlaskiej w 1999 roku, w stosunku do roku 1998, wzrosły o 19%, a produkcja sprzedana przemysłu wzrosła tylko o niecałe 2%. Na przestrzeni kilku ostatnich lat można zauważyć stałą tendencję: malejący wzrost przychodów uzyskiwanych z produkcji przemysłu. Dla przykładu, wygospodarowane przychody w 1996 w stosunku do roku 1995 wzrosły o 43,1%, a w 1997 już tylko o 23,1%.

Przychody przedsiębiorstw w 1999 roku stanowiły 4,3% przychodów całego województwa, a udział produkcji sprzedanej miasta w 1999 roku stanowił 2,1% produkcji sprzedanej całego województwa. Przychody z działalności produkcyjnej w sektorze prywatnym wzrosły o 2,2%, z czego przychody z produkcji artykułów spożywczych i napojów spadły o 9,9% w stosunku do roku 1998, a z produkcji mebli oraz pozostałej działalności osiągnęły wysoką dynamikę wzrostową (o 23,6%). Wysoką dynamikę sprzedaży w Białej Podlaskiej, w porównaniu do województwa lubelskiego (7,1%), osiągnęła sekcja handlu i napraw: wzrost o 30,9%.

Wykres 12. Przychody uzyskiwane przez podmioty gospodarcze w Białej Podlaskiej według działów EKD w 1999 roku (w mln zł)

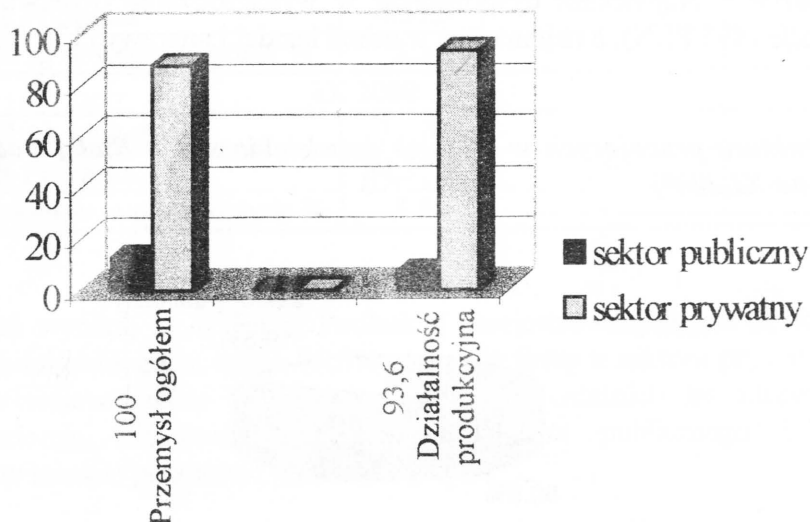

Udział sektora prywatnego w wartości produkcji sprzedanej wyniósł w przemyśle 87,3%, a w działalności produkcyjnej 93,3%. W strukturze przemysłu Białej Podlaskiej dominują dwa działy (tabela 55). W 1999 roku największy udział w wartości sprzedaży osiągnęły: produkcja artykułów spożywczych i napoi (27,6%) oraz produkcja mebli wraz z pozostałą działalnością (26,6%). Należy zaznaczyć, że mimo wiodącego udziału produkcji artykułów spożywczych i napoi w wartości sprzedaży, ich udział zmniejszył się o 9,9% w stosunku do roku 1998.

Tabela 55. Struktura produkcji sprzedanej w niektórych sekcjach wg działów EKD

Wyszczególnienie	Województwo lubelskie	Biała Podlaska
	Produkcja sprzedana w odsetkach (%) w 1999 r.	
PRZEMYSŁ	100,0	100,0
sektor publiczny	40,1	12,7
sektor prywatny	59,9	87,3
w tym:		
DZIAŁALNOŚĆ PRODUKCYJNA	81,0	93,6
w tym:		
sektor publiczny	26,4	6,7
sektor prywatny	73,6	93,3
w tym:		
• produkcja artykułów spożywczych i napojów,	-	27,6
• produkcja mebli; pozostała działalność produkcyjna	-	26,6

Wykres 13. Struktura produkcji sprzedanej przemysłu według sektorów i sekcji EKD w 1999 roku (%)

Przeciętne zatrudnienie i wynagrodzenie w Białej Podlaskiej i województwie lubelskim obrazuje tabela 56.

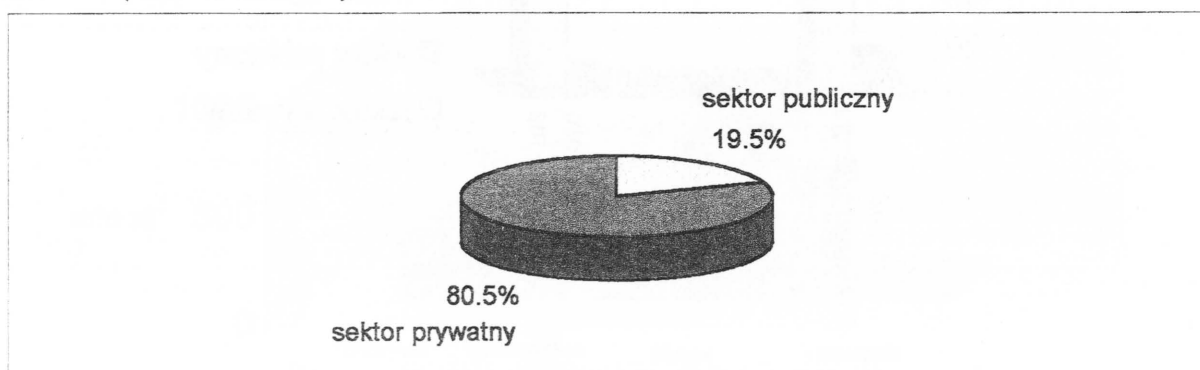
Tabela 56. Zatrudnienie i wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w niektórych sekcjach EKD w Białej Podlaskiej i województwie lubelskim (dane na dzień 31.IX.2000 r.)

Wyszczególnienie	Przeciętne zatrudnienie				Przeciętne wynagrodzenie brutto	
	Województwo lubelskie		Biała Podlaska		Województwo lubelskie	Biała Podlaska
	w tys.	w odset.	w os.	w odset.	w zł.	w zł.
OGÓŁEM	175.394	100,0	8.204	100,0	1.676	1.372
sektor publiczny			1.602	19,5		1.514
sektor prywatny			6.602	80,5		1.337
Przemysł	100.938	57,5	4.700	57,3	1.741	
-przetwórstwo	88.278	50,3	3.976	48,5	1.618	1.307
przemysłowe						
Budownictwo	20.390	11,6	1.271	15,5	1.672	1.431
Handel i naprawy	31.844	18,2	1.708	20,8	1.455	1.320
Hotele i restauracje	1.877	1,0	67	0,8	1.229	734
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	9.195	5,2	458	5,6	1.706	1.431

Struktura zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw według sekcji EKD w mieście i województwie lubelskim jest podobna. Pracujący w sektorze publicznym miasta stanowią 19,5%, a w sektorze prywatnym 80,5% ogółu zatrudnionych. Największa liczba zatrudnionych pracuje w przetwórstwie przemysłowym 48,5%. Najwięcej białczan zatrudnionych jest w przemyśle – 4.700 osób, budownictwie – 1.271 osób oraz handlu i naprawach – 1.708 osób. W Białej Podlaskiej zatrudnionych jest 4,7% ogółu pracujących w województwie lubelskim.

Przeciętne wynagrodzenie brutto w Białej Podlaskiej jest niższe średnio o 300 PLN niż w województwie. Największe dysproporcje w wynagrodzeniu obserwuje się w sekcji hotele i restauracje (495 PLN), a najmniejsze w sekcji handel i naprawy (135 PLN).

Wykres 14. Struktura pracujących w sektorze przedsiębiorstw w Białej Podlaskiej według sektorów (stan na XI.2000)

Dane z Urzędu Miasta wykazują, że na koniec 1999 roku do ewidencji działalności gospodarczej wpisanych było 4.011 podmiotów. Można zaobserwować (tabela 57), że na przestrzeni kilku ostatnich lat. Mała względna przewaga ilości podmiotów rejestrowanych nad wykreślonymi z ewidencji. W 1999 roku zaobserwowano przewagę firm wyrejestrowanych nad nowo rejestrowanymi.

Tabela 57. Podmioty gospodarcze rejestrowane i wyrejestrowane

Wyszczególnienie	1997	1998	1999
Firmy zarejestrowane	806	712	555
Firmy wyrejestrowane	477	583	751

Ogólne zestawienie podmiotów gospodarczych w województwie i mieście przedstawia tabela 9. W sektorze prywatnym na koniec 1999 roku zarejestrowanych było 4.512 podmiotów gospodarczych, czyli o 11,6% więcej niż w roku 1997 i tylko o 2,4% więcej niż w 1998 roku. Przyrost ilości jednostek zarejestrowanych w systemie REGON wykazuje tendencję malejącą.

Tabela 58. Jednostki zarejestrowane w systemie REGON w mieście i województwie lubelskim w latach 1998–1999

Wyszczególnienie	ogółem	sektor publiczny	sektor prywatny
1998			
Województwo lubelskie	121.582	4.199	117.383
Biała Podlaska	4.405	140	4.265
Udział Białej Podlaskiej w województwie %	3,6	3,3	3,6
1999			
Województwo lubelskie	129.008	4.790	124.218
Biała Podlaska	4.512	-	-
Udział Białej Podlaskiej w województwie %	3,5	-	-
IX.2000			
Województwo lubelskie	131.747	-	-
Biała Podlaska	4.571	146	4.425
Udział Białej Podlaskiej w województwie %	3,5	-	-

Z zestawień wynika, że w Białej Podlaskiej zarejestrowanych jest 3,5% wszystkich firm województwa lubelskiego, z czego 96,8% stanowią firmy z sektora prywatnego. Udział firm bialskich w województwie na przestrzeni dwóch ostatnich lat utrzymuje się na niezmiennym poziomie. Strukturę jednostek z sektora publicznego i prywatnego zarejestrowanych w mieście prezentuje poniższy wykres.

Wykres 15. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie miasta (stan na IX.2000)

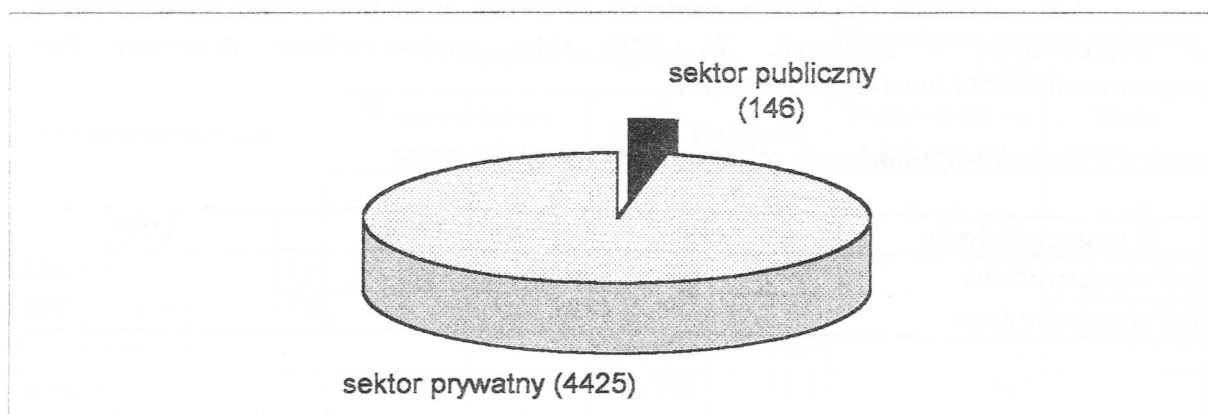

Tabela 59. Podmioty gospodarcze w 1999 roku w Białej Podlaskiej

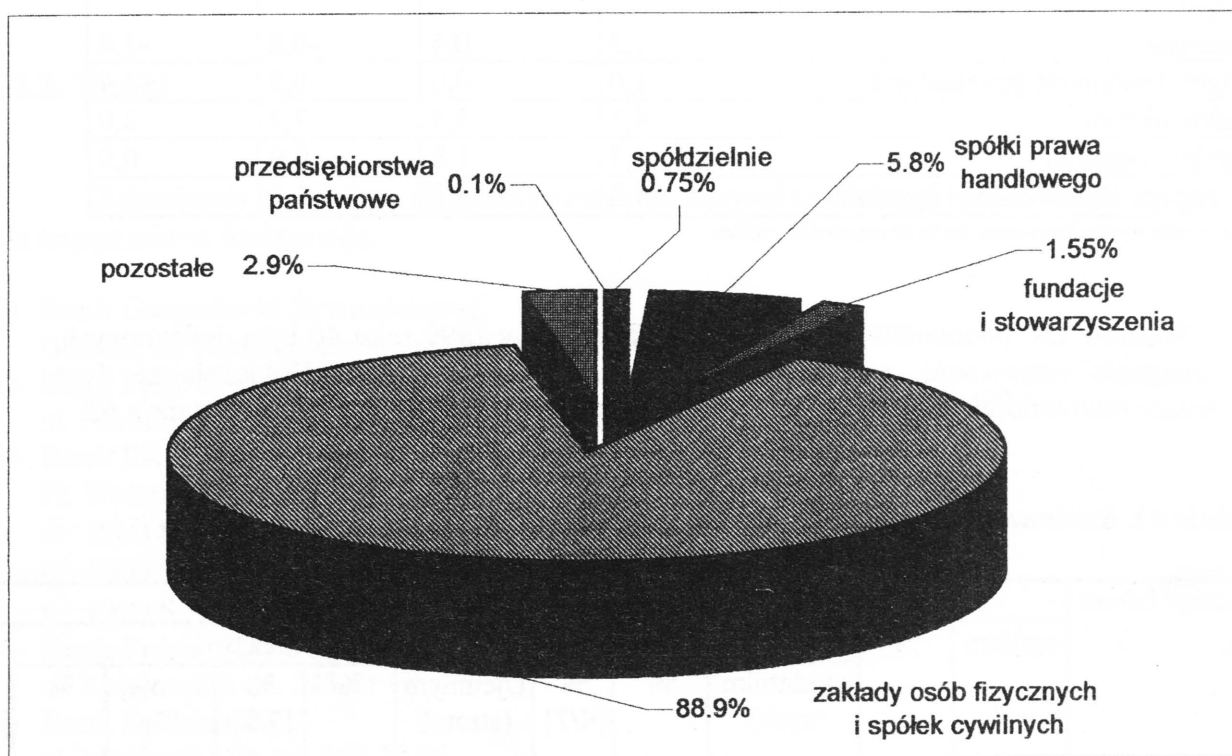
Lp.	Wyszczególnienie	Powiat bialski		Województwo lubelskie		Biała Podlaska	
		1998	1999	1998	1999	1998	1999
I.	OGÓŁEM	730	770	13.372	14.720	478	501
1	Przedsiębiorstwa państwowe	6	6	149	119	4	4
2	Spółki prawa handlowego:	129	134	4.228	4.505	247	262
A	Akcyjne	3	3	244	261	12	12
B	W tym z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	24	24	-	-
C	Z o.o.	126	131	3.953	4.214	234	249
D	W tym z udziałem kapitału zagranicznego	20	23	538	598	30	35
3	Spółdzielnie	86	85	1.388	1.365	32	34
4	Fundacje	2	2	170	177	5	6
5	Stowarzyszenia	171	180	1.659	1.901	55	64
6	Pozostałe	336	363	5.778	6.653	135	131

Tabela 60. Zakłady osób fizycznych i spółki cywilne według wybranych form organizacyjnych w Białej Podlaskiej

Wyszczególnienie	Województwo lubelskie		Biała Podlaska	
	1998	1999	1998	1999
OGÓŁEM	108.210	114.286	3.871	4.011
Sklepy, księgarnie, domy handlowe, stacje benzynowe	18.584	19.405	718	718
Hurtownie	3.281	3.302	125	126
Ruchome punkty sprzedaży	8.330	8.475	390	384
Przedsiębiorstwa wytwarzania i przetwarzania	5.046	5.009	102	99
Zakłady usług remontowo – budowlanych	9.426	10.246	161	165
Zakłady usług produkcyjno – naprawczych	7.380	7.593	75	68
Zakłady usług transportowych	8.082	8.692	138	145
Inne jednostki usług	16.410	17.599	763	786

Handel w 100% jest w rękach prywatnych; większość podmiotów (83,3%) prowadzi działalność na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Prawie 90 % firm z terenu miasta, to zakłady osób fizycznych i spółek cywilnych. Spółki prawa handlowego stanowią 5,6%, przedsiębiorstwa państwowe i spółdzielnie niecały 1% i 1,55% fundacje i stowarzyszenia. Dokładną strukturę obrazuje poniższy wykres.

Wykres 16. Struktura podmiotów gospodarczych na terenie miasta według form prawnych (1999 r.)

Wyniki finansowe uzyskane przez podmioty gospodarcze Białej Podlaskiej i województwa lubelskiego przedstawia tabela 61.

(Efektywność ekonomiczna podmiotów gospodarczych Białej Podlaskiej spadła w większości branż (w stosunku do 1998 roku). Dwie branże utrzymały wskaźnik rentowności na niezmiennym poziomie (handel i naprawy; transport, składowanie i łączność).

Największą rentowność wykazują: sektor budownictwa, sektor transportu, składowania i łączności oraz sektor handlu i napraw. Pierwszy z nich utrzymuje wskaźnik rentowności firm na podobnym poziomie jak wskaźnik województwa (Biała Podlaska 3,0; województwo 3,5), drugi kształtuje się znacznie lepiej niż województwa (Biała Podlaska 1,1; województwo – 5,7).

Tabela 61. Wskaźniki podmiotów gospodarczych wg rentowności brutto w latach 1998 – 1999

Wyszczególnienie	Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %*			
	Województwo lubelskie		Biała Podlaska	
	1998	1999	1998	1999
OGÓŁEM	1,6	1,2	1,1	0,6
sektor publiczny	-0,1	-1,9	-2,4	-3,0
sektor prywatny	2,3	2,2	1,5	0,9
W tym:				
Przemysł	1,3	0,4	-0,8	-1,4
w tym działalność produkcyjna	1,0	0,0	-0,9	-1,4
Budownictwo	4,1	3,5	7,7	3,0
Handel i naprawy	1,7	1,8	0,9	0,9
Transport, składowanie i łączność	-4,8	-5,7	1,1	1,1

*relacja salda wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem

Spośród 131 podmiotów gospodarczych badanych w 1999 roku 40 było deficytowych, 90 osiągnęło rentowność, a jeden zakład uzyskał poziom zerowy. Dokładniejsze dane dotyczące rentowności podmiotów gospodarczych w Białej Podlaskiej przedstawia tabela 62.

Tabela 62. Rentowność podmiotów gospodarczych w 1999 rok

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów gospodarczych										
	ogółem	%	z wynikiem finansowym netto								
			Dodatnim (zysk)	%	% [4/2]	Ujemnym (strata)	%	% [7/2]	Zerowy (0)	%	% [10/2]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ogółem	131	100,0	90	100,0	68,7	40	100,0	30,53	1	100,0	0,76
<i>Sektor publiczny:</i>	9	6,87	5	5,6	55,6	4	10,0	44,5	0	0,0	0,0
własność państwowych osób prawnych	4	-	2	-	50,0	2	-	50,0	0	-	0,0
własność komunalna	3	-	2	-	66,7	1	-	33,4	0	-	0,0
<i>Sektor prywatny:</i>	122	93,13	85	94,5	69,7	36	90,0	29,5	1	100,0	0,82
własność prywatna krajowa	118	-	82	-	69,5	35	-	29,7	1	-	0,85

Wyniki finansowe badanych podmiotów gospodarczych w latach 1997 - 1999 przedstawia tabela 63.

Tabela 63. Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych. Przedziały rentowności obrotów netto w latach 1997 – 1999

Wyszczególnienie	ogółem	Przedziały rentowności netto						
		deficytowe			rentowne			
		Razem	- 5,1% i mniej	od – 5% do –0,1%	Razem	od 0,0% do 5,0%	od 5,0% do 10,0%	10,1% i więcej
1997	119	25	13	12	94	67	15	12
1999	131	40	21	19	91	75	10	6

12.2. Banki

Dynamicznie rozwijający się rynek pozytywnie wpłynął na rozbudowę sieci banków. Na terenie miasta funkcjonują:

- 1) **Bank Gospodarki Żywnościowej**,
Oddział, ul. Narutowicza 20; tel. 343 65 11
- 2) **Bank PKO S.A. I Oddział**,
ul. Narutowicza 12; tel. 342 20 03
- 3) **Bank PKO S.A. II Oddział**,
Pl. Wolności 23; tel. 342 19 14
 - PKO S.A. Filia, ul. Prosta 17; tel. 343 83 01
 - PKO S.A. Filia, Al. Tysiąclecia 28A; tel. 342 55 58
 - PKO S.A. Filia, ul. Sidorska 102; tel. 342 09 81
- 4) **Bank Przemysłowo – Handlowy S.A.**,
ul. Kolejowa 5; tel. 343 61 08
- 5) **Bank Spółdzielczy**,
ul. Moniuszki 10; tel. 343 39 96
Ekspozytura Banku Spółdzielczego w Janowie Podlaskim:
ul. Orzechowa 34; tel. 344 25 08
- 6) **Lubelski Bank Regionalny S.A.**,
Oddział, ul. Janowska 28; tel. 342 16 20
- 7) **Kredyt Bank PBI S.A.**,
Oddział, ul. Brzeska 21; tel. 343 45 21
- 8) **Bank Unii Gospodarczej S.A.**,
Oddział, ul. Narutowicza 51; tel. 344 30 44
- 9) **Bank „Lukas”**,
ul. Piłsudskiego 12B; tel. 342 52 47
- 10) **Narodowy Bank Polski**,
ul. Brzeska 21; tel. 344 34 33
- 11) **PKO BP Oddział w Białej Podlaskiej**,
ul. Piłsudskiego 15; tel. 343 62 52
Ekspozytury:
 - ul. Sidorska 23; tel. 343 61 56
 - ul. Terebelska 60c; tel. 343 72 90
 - Pl. Wolności 7; tel. 344 26 92

- 12) **Prosper Bank S.A.**, Oddział w Siedlcach,
Filia, ul. Prosta 35; tel. 343 52 95
- 13) **Powszechny Bank Kredytowy S.A.**,
Oddział, ul. Prosta 10; tel. 343 11 31
- 14) **Wschodni Bank Cukrownictwa S.A.**, Oddział w Chełmie
Punkt obsługi sprzedaży kredytowej w Białej Podlaskiej,
ul. Zamkowa 1a; tel. 342 58 69

W Białej Podlaskiej funkcjonuje również biuro maklerskie w Banku PKO S.A. przy Placu Wolności 23.

12.3. Restrukturyzacja komunalnych podmiotów gospodarczych.

Gmina miejska Biała Podlaska jest właścicielem trzech spółek z o.o. (jednoosobowe spółki gminy miejskiej), sprawuje nadzór nad majątkiem przekazany na podstawie umów leasingowych (trzem spółkom pracowniczym) posiada też trzy zakłady budżetowe.

Tabela 64. Przekształcenia strukturalno - własnościowe komunalnych podmiotów gospodarczych

Nazwa jednostki organizacyjnej	Sposób przeprowadzenia zmian	Nowo powstałe podmioty gospodarcze	Zakres działalności	Forma Prawna
SPÓŁKI GMINY MIEJSKIEJ				
Miejskie Przedsiębiorstwo Budowy Dróg i Zieleni	Zmiana formy organizacyjno-prawnej funkcjonowania	Zakład Produkcyjno Handlowy „Zieleń” sp. z o.o.	- konserwacja i budowa terenów zieleni miejskiej oraz grobownictwa, - produkcja i sprzedaż materiałów roślinnych, - szkółkarstwo, - kwiaciarnictwo,	Jedno-osobowa spółka gminy miejskiej
Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji	Zmiana formy organizacyjno-prawnej funkcjonowania	Bialskie Wodociągi i Kanalizacja „WOD-KAN” Sp. z o.o.	- produkcja i uzdatnianie wody, - eksploatacja sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej	Jedno-osobowa spółka gminy miejskiej

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej	Zmiana formy organizacyjno prawnej funkcjonowania	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	- produkcja, przesyłanie, sprzedaż energii ciepłej - Eksploatacja systemu ciepłowniczego - obsługa, konserwacja, remonty sieci, urządzeń i instalacji ciepłowniczych	Jedno-osobowa spółka gminy miejskiej
SPÓŁKI PRAWA HANDLOWEGO Z UDZIAŁEM PRACOWNIKÓW KORZYSTAJĄCYCH MIENIA GMINY MIEJSKIEJ NA ZASADACH LEASINGU				
Miejskie Przedsiębiorstwo Remontowo – Budowlane	Likwidacja w celu oddania do odpłatnego korzystania z istniejącej części mienia przedsiębiorstwa	PRBPH i U „DOMEX” Sp. z o.o.	- usługi budowlano-montażowe, - handel materiałami budowlanymi, - usługi transport.	Leasing mienia oddano w odpłatne korzystanie na 10 lat (umowa z dnia 13.01.1994 r.)
Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego	Likwidacja w celu oddania do odpłatnego korzystania z istniejącej części przedsiębiorstwa	PW „BUDOMEX” Sp. z o.o.	- usługi budowlano-montażowe, - handel materiałami budowlanymi, - usługi transport.	Leasing mienia – oddano w odpłatne korzystanie na 10 lat. (umowa z dnia 5.01.1993 r.)
Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	Likwidacja w celu oddania do odpłatnego korzystania z istniejącej części przedsiębiorstwa	PW „Komunalnik” Sp. z o.o.	- oczyszczanie miasta, - dystrybucja gazu bezprzewodowego - usługi pogrzebowe - produkcja trumien	Leasing mienia – oddano w odpłatne korzystanie na 10 lat (umowa z dnia 21.05.1992 r.)
ZAKŁADY BUDŻETOWE				
		Miejski Zakład Komunikacyjny	- komunikacyjne usługi publiczne, - usługi transportowe	Własność gminy miejskiej

		Zakład Gospodarki Lokalowej	- administrowanie budynkami komunalnymi, - obsługa administracyjna, techniczno-eksploatacyjna oraz konserwacja budynków. - usługi remontowo-budowlane.	Własność gminy miejskiej
		Komunalne Gospodarstwo Pomocnicze	- administrowanie targowiskami miejskimi, - prace porządkowe i rozbiórkowe na terenie miasta, - dekorowanie miasta przed świętami (państwowymi i kościelnymi).	Własność gminy miejskiej

12.4. Motoryzacja

Od 1994 obserwuje się dynamiczny rozwój motoryzacji na terenie miasta. W skali kraju Biała Podlaska zalicza się do miast wysoko zmotoryzowanych. Przy średnim wskaźniku motoryzacji w Polsce wynoszącym 270 s.o./1000 Mk, dla Białej Podlaskiej wynosi on ok. 295. Ilość pojazdów silnikowych przedstawia tabela 65.

Tabela 65. Pojazdy samochodowe w Białej Podlaskiej (II kwartał 2000)

Wyszczególnienie	ogółem	Sektor	
		publiczny	prywatny
Motocykle i skutery	432	3	429
Motorowery	370	6	364
Samochody osobowe	14.084	237	13.847
Samochody sanitarne	30	12	18
Autobusy	200	114	86
Samochody ciężarowe	1.680	345	1.335
Samochody specjalne	119	63	56
Samochody ciężarowo – osobowe	395	61	334
Ogółem	17.310	841	16.469

Za szybkim rozwojem motoryzacji nie nadąża rozbudowa infrastruktury technicznej. Drogi nie są przystosowane do obsługi zwiększającego się ruchu, również tranzytu ciężarowego. Brak jest miejsc do parkowania samochodów.

W zakresie poziomu infrastruktury towarzyszącej (stacji benzynowych, stacji obsługi pojazdów) w ostatnich latach nastąpiła wyraźna poprawa.

Na początku 1998 roku zorganizowana została na terenie miasta, w ramach ochrony środowiska, składnica złomu. Dokonuje się w niej niszczenia (kasacji) i wydaje zaświadczenia do ich wyrejestrowania. Składnicę tą prowadzi PTHU „TRANSBUD” przy ul. Sidorskiej 105/111.

12.5. Rolnictwo

12.5.1. Użytkowanie gruntów i struktura własności

Biała Podlaska posiada mało korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa. Przeważają tutaj gleby IV i V klasy bonitacyjnej, które stanowią w VI klasie – 28,45% powierzchni gruntów ornych oraz 57,4% pow. użytków zielonych i V klasie 41,7% powierzchni gruntów ornych i 15,9% powierzchni użytków zielonych.

Powierzchnia użytków rolnych w granicach administracyjnych Białej Podlaskiej na koniec 1999 roku wynosiła 2.407 ha (58,7% powierzchni ogólnej miasta), w tym:

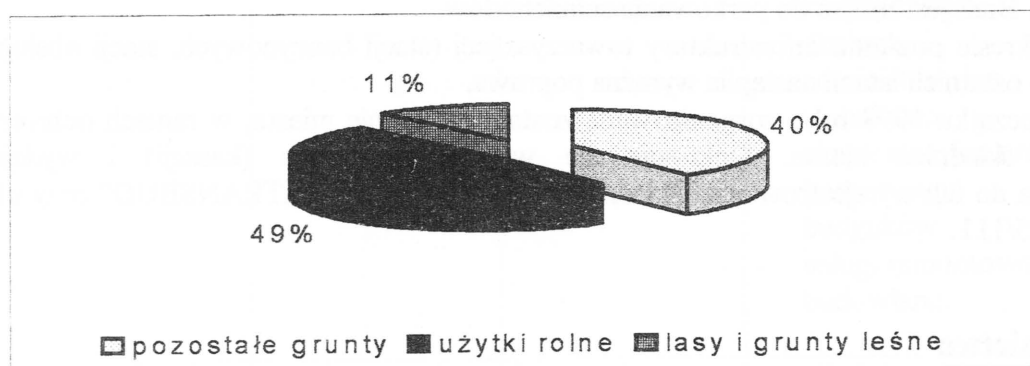
- 1.777 ha gruntów ornych,
- 96 ha sadów,
- 534 ha użytków zielonych.

Na łącznej powierzchni 3.013 ha gruntów gospodaruje 923 indywidualnych gospodarstw rolnych, w tym:

- 501 gospodarstw w przedziale obszarowym 1 - 2 ha,
- 273 gospodarstwa w przedziale obszarowym 2 – 5 ha,
- 107 gospodarstw w przedziale obszarowym 5 – 10 ha,
- 42 gospodarstwa w przedziale obszarowym pow.10 ha użytków rolnych.

Tabela 66. Użytkowanie gruntów według stanu na koniec 1999 r.

Grupy użytkowe gruntów	Ogólna Powierzchnia Gruntów (w ha)	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne	Pozostałe
		Grunty orne	Sady	Użytki zielone	Razem użytków rolnych		
Ogólna powierzchnia administracyjna	4.941	1.777	96	534	2.407	574	1.960
W użytkowaniu indywidualnych gospod. rolnych	3.013	1.553	95	433	2.081	382	550
Pozostałe	1.928	224	1	101	326	192	1.410

Wykres 17. Użytkowanie gruntów w Białej Podlaskiej**12.5.2. Powierzchnia i struktura zasiewów**

Powierzchnia i struktura zasiewów wg danych powszechnego spisu rolnego z 1996 roku przedstawia się następująco:

Zasiewy ogółem: 1.420 ha, tj. 100%. Stanowiło to około 74% powierzchni gruntów rolnych w mieście, w tym:

- zbożowe	66,0%
- ziemniaki	13,7%
- pastewne	2,5%
- pozostałe	17,8%
w tym: warzywa	35,0%

Około 26% gruntów rolnych w mieście nie jest użytkowanych rolniczo.

12.5.3. Wyłączenia gruntów z produkcji rolnej**Tabela 67. Tereny wyłączone z produkcji rolnej w ha.**

Rok	Ogółem	Z tego	
		Pod zabudowę	Pod ulice
1995	22	10	12
1996	14	4	10
1997	22	19	1
1998	9	9	-
1999	21	21	-

Wyłączenia gruntów związane były głównie z rozwojem budownictwa mieszkaniowego (osiedli: Pieńki, Kosynierów, Żeromskiego).

Zasady wyłączeń gruntów z produkcji rolnej przedstawiono w rozdziale VI - Gospodarka nieruchomościami i lokalami.

12.5.4. Ogródki działkowe na terenie Białej Podlaskiej

Na terenie miasta znajdują się następujące ogródki działkowe, które są w użytkowaniu Wojewódzkiego Zarządu Polskiego Związku Działkowców (zajmują łączną powierzchnię 53.22 ha):

• „Stokrotka” – Aleje 1000- lecia	- pow. 5,00 ha
• „AWF” – ul. Akademicka	- pow. 3,30 ha
• „Drzewiarz” – ul. Boczna	- pow. 1,00 ha
• „Kolejarz” – ul. Boczna	- pow. 3,29 ha
• „Jarzynka” – ul. Boczna	- pow. 2,71 ha
• „Irena” – ul. Kosynierów	- pow. 4,32 ha
• „Tulipan” – Aleje 1000 – lecia	- pow. 7,30 ha
• „Dębowa” – ul. Dębowa	- pow. 1,80 ha
• „Malwa” – ul. Mickiewicza	- pow. 2,04 ha
• „Pod lasem” – ul. Ceglana – Grzybowa	- pow. 6,65 ha
• „Pszczołka”	- pow. 4,95 ha
• „Szarotka” – ul. Akademicka k. Kotłowni	- pow. 4,70 ha
• „Kraszewskiego” – Aleje 1000 – lecia	- pow. 6,16 ha

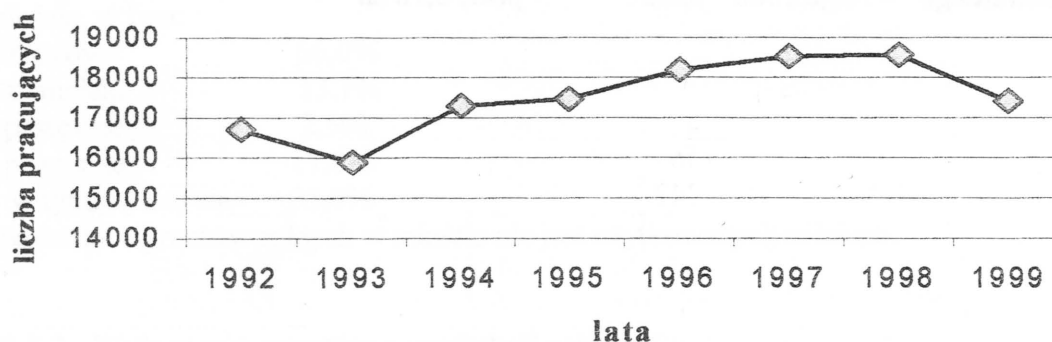
XIII. ZATRUDNIENIE I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

13.1. Bialski rynek pracy

W latach 1992 – 1999 odnotowano znaczne wahania w ilości osób zatrudnionych w Białej Podlaskiej.

1992 r. – 16.691 zatrudnionych	}
1993 r. – 15.874 zatrudnionych	
1994 r. – 17.289 zatrudnionych	
1995 r. – 17.454 zatrudnionych	
1996 r. – 18.182 zatrudnionych	
1997 r. – 18.522 zatrudnionych	
1998 r. – 18.549 zatrudnionych	
1999 r. – 17.403 zatrudnionych ²	

Wykres 18. Rynek pracy w latach 1992 – 1999

Największy wpływ na poziom zatrudnienia miały zwolnienia grupowe, co następowało wskutek likwidacji lub przekształcania się wielu zakładów pracy. Było to ściśle związane z głęboką transformacją gospodarki, dokonywanymi przekształceniami organizacyjnymi i własnościowymi, które prowadziły również do racjonalizacji zatrudnienia. Zjawisko to nasiliło się szczególnie w latach 1992 – 1993. Między innymi w roku 1992 - 12 zakładów wypowiedziało pracę 1.538 pracownikom. W 1996 roku na terenie Białej Podlaskiej pracowały 18.182 osoby, w tym: 16.426 w jednostkach zatrudniających powyżej 5 osób, a w 1997 r. 18.522 osoby, w tym: 17.592 w jednostkach zatrudniających powyżej 5 osób.

Na koniec 1999 roku zatrudnienie wynosiło 17.403 osób i było o 712 osób (tj. 4,3%) wyższe niż w roku 1992, jednocześnie zatrudnienie w 1999 roku było o 1.146 osób (tj. 6,2%) niższe niż w roku 1998. Wskaźnik zatrudnienia ilustrujący udział ludności w wieku produkcyjnym może być miernikiem służącym do oceny faktycznego zaangażowania ludności w procesie pracy. W 1999 roku ludność pracująca stanowiła 48,3% ogółu ludności w wieku produkcyjnym. W 1998 roku udział ten wynosił 52,4%.

¹ W jednostkach, w których liczba pracujących przekracza 5 osób

² W jednostkach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

Liczbę zatrudnionych w Białej Podlaskiej i województwie według sektorów i sekcji EKD obrazuje poniższa tabela.

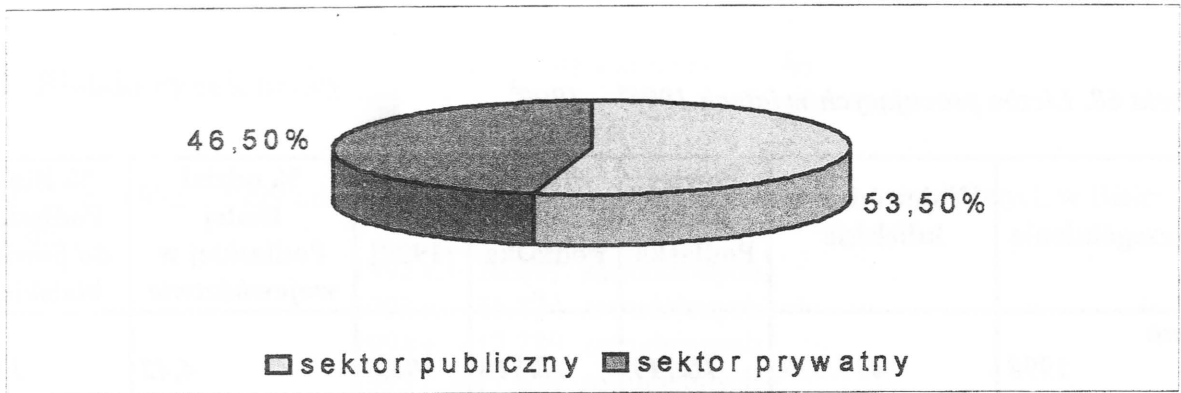
Tabela 68. Liczba pracujących w latach 1998^a – 1999^b

Wyszczególnienie	Województwo lubelskie	Powiat Biała Podlaska	Miasto Biała Podlaska	w % [1999]	% udział Białej Podlaskiej w województwie	% Białej Podlaskiej do powiatu białskiego
Ogółem						
1998	419.579	16.719	18.549	100,0	4,42	111,0
1999	398.961	15.022	17.403	100,0	4,36	116,0
sektor publiczny	233.010	8.794	9.318	53,5	4,0	106,0
sektor prywatny	165.951	6.228	8.085	46,5	4,9	130,0
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	7228	776	87	0,5	1,2	11,2
przemysł w tym:	115125	3406	4477	25,7	3,9	131,4
działalność produkcyjna	110078 100523	3892 3290	4515 4057	23,3	4,1 4,0	116,0 123,3
budownictwo	27037 25033	658 592	1249 1309	7,5	4,62 5,23	190,0 221,0
handel i naprawy	43883 39004	1564 1343	2661 2543	14,6	6,06 6,52	172,1 189,3
transport, składowanie i łączność	35954 33961	3595 3341	1602 1526	8,8	4,45 4,5	44,6 45,7
pośrednictwo finansowe	18784	425	835	4,8	4,4	196,5
administracja publiczna i obrona narodowa	23599	1092	1389	7,98	5,9	127,2
edukacja	57707 57562	2386 2378	1620 1701	9,8	2,8 2,95	67,9 71,5
ochrona zdrowia i opieka socjalna	53531	1041	2538	14,6	4,7	243,8

^a w jednostkach, w których liczba pracowników przekracza 5 osób

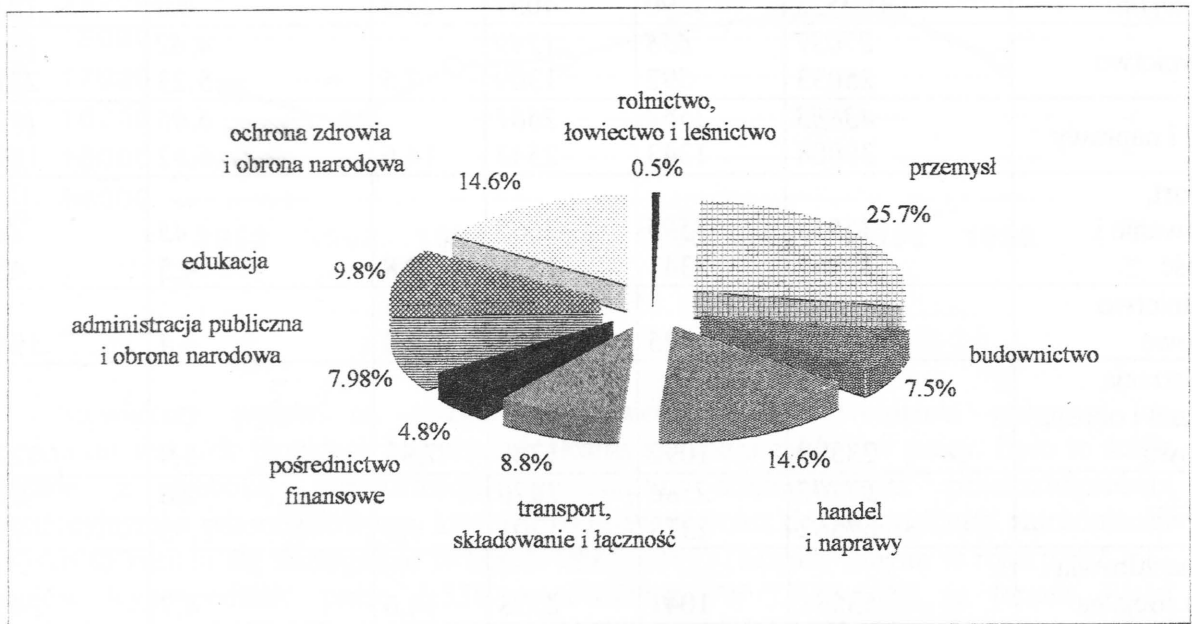
^b w jednostkach, w których liczba pracowników przekracza 9 osób

Liczba pracujących w województwie lubelskim na przestrzeni dwóch ostatnich lat zmniejszyła się o 5%, a w Białej Podlaskiej o 6,2%. Największy przyrost bezwzględnej liczby pracujących w stosunku do roku 1998 nastąpił w budownictwie (o 60 osób, tj. o 4,8%) i edukacji (o 81 osób, tj. 5%). Znaczny spadek zatrudnienia odnotowano w sekcji działalności produkcyjnej (o 458 osób, tj. o 10,1%). Pozostałe sekcje charakteryzują się spadkiem pracujących średnio o 9,3%.

Wykres 19. Struktura pracujących w Białej Podlaskiej według sektorów własności

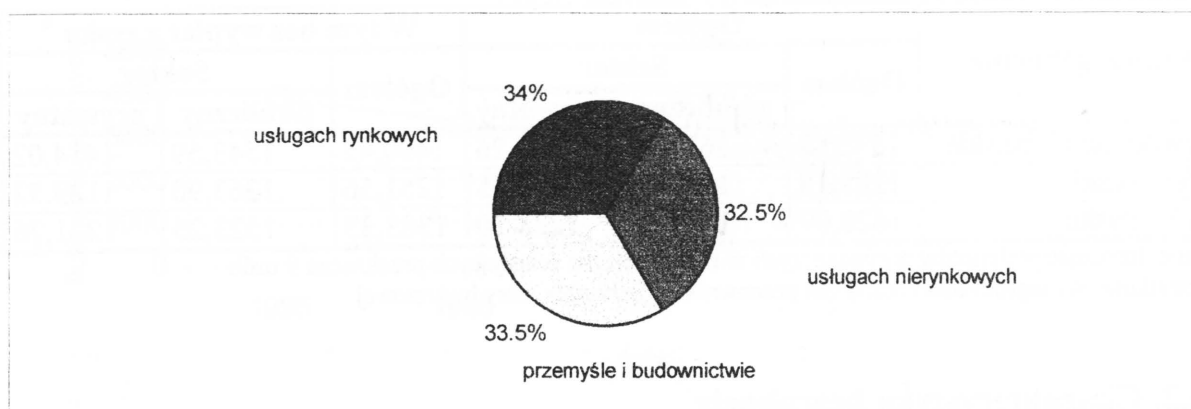
W Białej Podlaskiej najwięcej osób pracuje w sekcjach: przemysł (25,7%) – w tym działalność produkcyjna (23,3%); handel i naprawy (14,6%), ochrona zdrowia i opieka społeczna (14,6%).

Dokładną strukturę pracujących w Białej Podlaskiej obrazują poniższe wykresy.

Wykres 20. Struktura pracujących w Białej Podlaskiej według sekcji EKD w 1999 roku**Tabela 69. Pracujący według sekcji w latach 1998^a – 1999^b**

Wyszczególnienie	Województwo lubelskie		Powiat bialski		Biała Podlaska	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Pracujący w: przemysle i budownictwie ^c	151.692	140.158	4.669	3.998	6.186	5.786
usługach rynkowych ^d	121.191	116.584	57.331	5.730	6.061	5.902
usługach nierynkowych ^e	137.895	134.692	4.762	4.511	6.221	5.628

^a w jednostkach, w których liczba pracowników przekracza 5 osób, ^b w jednostkach, w których liczba pracowników przekracza 9 osób, ^c sekcje C, D, E, F. ^d sekcje G, H, I, J, K, O. ^e sekcje L, M.

Wykres 21. Struktura pracujących w Białej Podlaskiej według sekcji w 1999 roku

Liczba pracujących w mieście w 1999 r. spadła w stosunku do 1998 r. o 6,2%, wśród bezrobotnych przybyło dodatkowo 1.092 osób. Jednocześnie wzrósł odsetek bezrobotnych w stosunku do pracujących (w 1998 r. – 14,7%, a w 1999 r. – 21,9%). Wskaźnik aktywności zawodowej (ludność pracująca i gotowa podjąć pracę w stosunku do ludności ogółem) utrzymuje się na względnie stałym poziomie, z niewielką tendencją spadkową. Dokładną sytuację na rynku pracy obrazuje poniższa tabela.

Tabela 70. Sytuacja na rynku pracy w latach 1997 – 1999

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na koniec roku		
		1997	1998	1999
1	Ludność ogółem	57.222	58.351	58.599
2	W tym: w wieku produkcyjnym [2:1]	35.134	35.369	36.037
3	% udział ludności w wieku produkcyjnym [2:1]	61,4	60,6	61,5
4	Liczba pracujących	18.522	18.549	17.403
5	Zarejestrowani bezrobotni	2.601	2.726	3.818
6	W tym: bez prawa do zasiłku	1.872	2.273	3.250
7	% udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku [6:5]	72,0	83,4	85,1
8	% pracujących [4:2]	52,7	52,4	48,3
9	% pracujących łącznie z bezrobotnymi [4+5]:2	60,1	60,1	58,9
10	% bezrobotnych w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym [5:2]	7,4	7,7	10,6
11	% bezrobotnych w stosunku do pracujących [5:4]	14	14,7	21,9
12	Współczynnik aktywności zawodowej [%]			
	- pracujący do ludności ogółem [4:1]	32,4	31,8	29,7
	- pracujący i gotowi podjąć pracę do ludności ogółem [4+5]:1	36,9	36,5	36,2

Tabela 71. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ^a według sektorów w 1999 roku

Wyszczególnienie	Ogółem			W tym bez wypłat z zysku ^b		
	Ogółem	Sektor		Ogółem	Sektor	
		publiczny	prywatny		publiczny	prywatny
Województwo lubelskie	1532,42	1611,16	1419,26	1490,42	1543,59	1414,02
Powiat bialski	1288,18	1433,83	1129,95	1251,56	1363,90	1129,52
Biała Podlaska	1428,09	1601,28	1228,10	1383,33	1523,25	1221,76

^a dane dotyczące podmiotów gospodarczych w których liczba pracujących przekracza 9 osób

^b dodatkowe wynagrodzenie roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej

13.2. Charakterystyka bezrobocia

Rok 1999 był okresem wysokiego wzrostu bezrobocia i znacznych zmian w jego strukturze. Wejście w życie (z dniem 1 stycznia 1999 r.) reformy administracji publicznej, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym oraz pogorszenie się sytuacji ekonomicznej zakładów pracy, spowodowało zwiększenie się ilości osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. I tak, w styczniu 1999 r. zarejestrowało się 1.405 osób, podczas gdy wcześniej w takim samym okresie rejestrowało się o połowę mniej bezrobotnych.

W ciągu całego roku zarejestrowało się prawie 4 tys. osób więcej niż rok wcześniej. Spowodowało to przyrost ilości bezrobotnych o 2708 osób. Z ogólnej ilości bezrobotnych (11.097), 3.818 osób to bezrobotni z powiatu grodzkiego, a 7.279 to bezrobotni z powiatu ziemskiego. Sukcesywnie rosła również ilość osób pobierających zasiłek przedemerytalny.

Liczba bezrobotnych w mieście zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy wynosiła na koniec 1999 roku 3.818 osób. Poziom ten był wyższy od stanu z końca 1998 roku o 1.092 osoby, tj. o 40,0%. Stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła w 1999 roku 14,7% i była wyższa od stopy bezrobocia z 1998 roku o 4,1%. Wynies 22

Na wzrost bezrobocia w największym stopniu wpłynęła wprowadzona w dniu 1 stycznia 1999 r. ustawa o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym. Ocenia się, że wyłącznie z tego powodu rejestrowało się miesięcznie ok. 500-600 osób. Ponadto wystąpiły liczne, nie występujące wcześniej w takiej skali, zwolnienia grupowe.

I tak:

- Zakład Włókienniczy „Biawena” S.A. zwolnił z dniem 30 kwietnia 116 osób
- Bialskie Fabryki Mebli w Białej Podlaskiej (w czerwcu – sierpniu) – 104 osoby,
- Starostwo Powiatowe – 93 osoby
- Przedsiębiorstwo „Opus” w Białej Podlaskiej – 27 pracowników
- Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych – 20 pracowników
- ROLIMPEX Sp. z o.o. w Białej Podlaskiej – 20 pracowników.

Na wzrost ilości bezrobotnych miała również wpływ tzw. sezonowość wzrostu bezrobocia, między innymi znaczny napływ absolwentów, (tych, którzy nie podjęli dalszej nauki), osób pracujących sezonowo (w okresie wiosenno-letnim) oraz ograniczenia przyjęć nowych pracowników w zakładach funkcjonujących na terenie miasta (stabilizacja kadrowa).

Wykres 22. Bezrobocie na przestrzeni lat 1995 – 1999

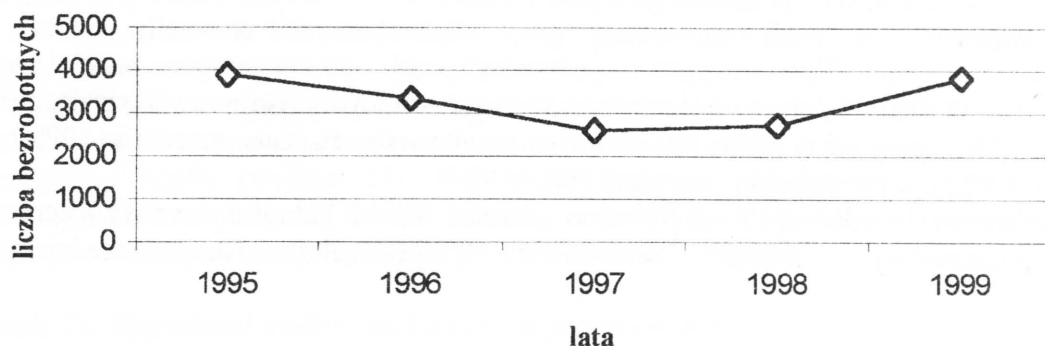

Tabela 72. Napływy i odpływy bezrobotnych w 1999 roku

Wyszczególnienie	Biała Podlaska		Powiat bialski		Województwo lubelskie	
	ogółem	W tym ze zwolnień grupowych	ogółem	W tym ze zwolnień grupowych	ogółem	W tym ze zwolnień grupowych
Odpływ bezrobotnych	3.191	1.569	5.303	2.493	113.619	54.674
Napływ bezrobotnych	4.283	79	7.019	138	145.077	6.449

Udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wzrósł w 1999 r. o 34,8% w stosunku do roku 1998 (553 kobiety). Zwiększyła się również liczba bezrobotnych nieposiadających prawa do zasiłku (o 977 osób, tj. o 43%); ludzi w wieku produkcyjnym mobilnym (o 954 osoby, tj. o 42,8%).

Absolwenci szkół ponadpodstawowych stanowiły 6,3% liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Wskaźnik ten wykazuje tendencję rosnącą (tabela 73).

Tabela 73. Bezrobocie według stanu z dnia 31.12.1999 r.

Wyszczególnienie	Województwo lubelskie		Powiat Bialski		Biała Podlaska	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Ogółem	117.136	148.096	5.397	7.279	2.726	3.818
Kobiety	64.697	76.721	2.955	3.655	1.586	2.139
Niepełnosprawni	1.238	1.354	68	77	65	69
Nieposiadający prawa do zasiłku	96.069	120.627	4.225	5.864	2.273	3.250
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładów pracy	7.655	8.243	106	112	76	107
Dotychczas nie pracujący	34.834	48.430	-	2.111	-	906
Absolwenci	8.546	10.865	435	507	210	241
W wieku produkcyjnym (18 – 44 lat)	103.117	128.664	4.763	6.406	2.226	3.180
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	10,3	12,9	9,1	12,2	10,6	14,7

Ważną cechą, określającą status bezrobotnego na rynku pracy i możliwości uzyskiwania pracy, jest poziom posiadanego wykształcenia.

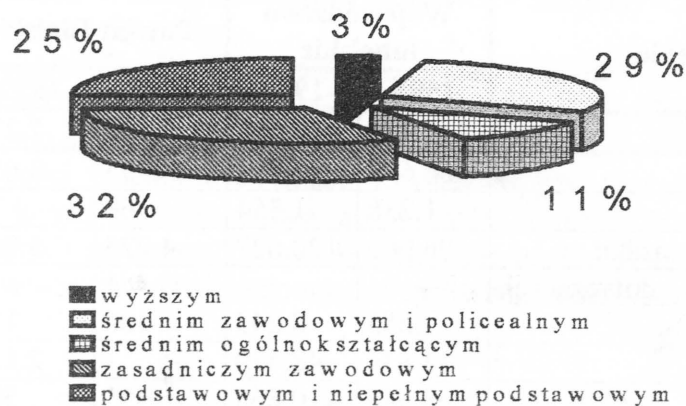
Na koniec 1999 roku największą grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym (tj. 29,0%) oraz zasadniczym zawodowym (tj. 31,4%). Najniższy odsetek bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (tj. 3,1%), przy czym liczba bezrobotnych w tej grupie znacznie wzrosła w 1999 r – o 65 osób (tj. o 122,6%) w stosunku do roku 1998.

Duży wzrost bezrobotnych odnotowano również wśród ludności z wykształceniem niepełnym podstawowym, średnim zawodowym i policealnym oraz zasadniczym zawodowym.

Tabela 74. Bezrobotni według poziomu wykształcenia

Wyszczególnienie	Biała Podlaska		Powiat bialski		Województwo lubelskie	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Ogółem	2.726	3.818	5.397	7.279	117.136	148.096
Bezrobotni z wykształceniem wyższym	53	118	54	111	2.951	4.420
Bezrobotni z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym	766	1.106	1.224	1.713	27.767	36.200
Bezrobotni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym	384	425	465	514	8.489	10.697
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym	876	1.202	2.177	2.852	45.578	56.015
Bezrobotni z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym	647	967	1.477	2.089	32.351	40.764

Wykres 23. Bezrobocie według wykształcenia w 1999 r.

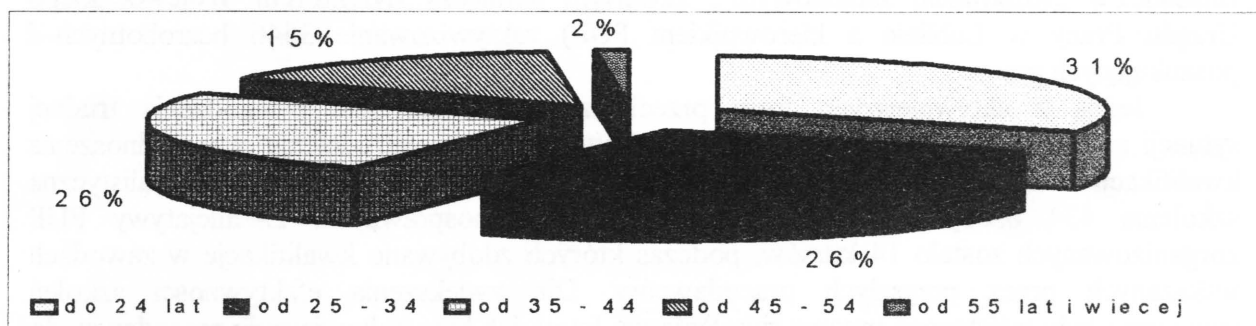
Cechą mającą istotny wpływ na zróżnicowanie zagrożenia bezrobociem jest wiek ludności aktywnej zawodowo. Na najwyższe ryzyko znalezienia się w kategorii bezrobotnych narażone były osoby młode. W końcu 1999 roku 2.204 osoby (tj. 57,7%) w grupie wiekowej do 34 lat pozostawało bez pracy. Zagrożenie bezrobociem jest niższe wśród osób starszych. W grupie wiekowej 45 – 55 lat i więcej bez pracy pozostawało 16,7% ludności (wykres 24).

Od 1998 roku obserwujemy wzrost liczby bezrobotnych we wszystkich grupach (czas pozostawania bez pracy). Dominującą grupę stanowią ludzie pozostający bez pracy do 6 miesięcy – 39,6% (wykres 25). Największy przyrost bezrobotnych nastąpił w grupie pozostających bez pracy od 6 – 12 miesięcy – o 441 osób (tj. o 96,9%), a najmniejszy w grupie pozostających bez pracy 24 miesiące i więcej – o 101 osób (tj. o 17,1%).

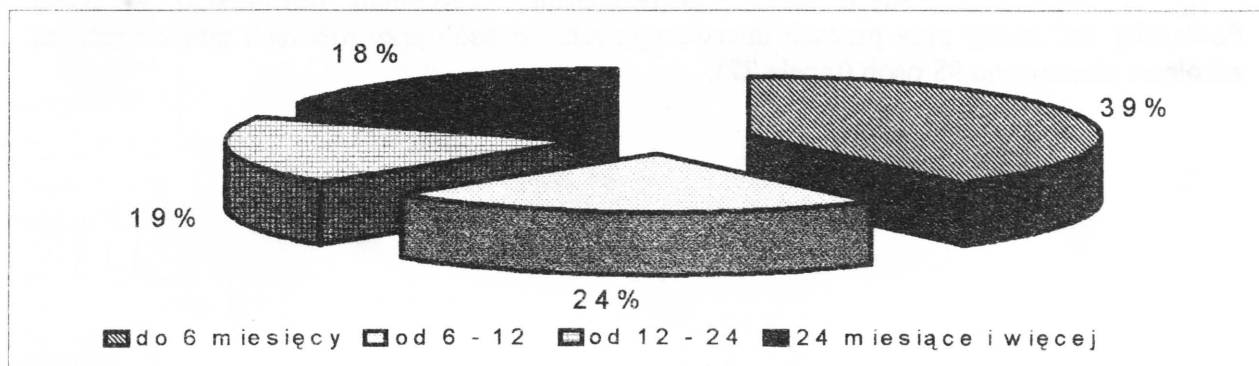
Tabela 75. Bezrobotni według wieku i czasu pozostawania bez pracy

Wyszczególnienie	Biała Podlaska		Powiat bialski		Województwo lubelskie	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Ogółem	2.726	3.818	5.397	7.279	117.136	148.096
Bezrobotni w wieku do 24 lat	795	1.205	2.026	2.761	41.323	53.218
Bezrobotni w wieku od 25 do 34	747	999	1.586	2.103	35.529	43.583
Bezrobotni w wieku od 35 do 44	720	976	1.153	1.544	26.299	31.909
Bezrobotni w wieku od 45 do 54	418	580	557	766	12.661	17.497
Bezrobotni w wieku od 55 lat i więcej	46	58	75	105	1.324	1.889
Bezrobotni bez pracy do 6 miesięcy	1.334	1.512	2.393	2.887	47.960	53.573
Bezrobotni bez pracy od 6 do 12 miesięcy	455	896	843	1.555	18.484	31.765
Bezrobotni bez pracy od 12 do 24 miesięcy	348	720	938	1.311	21.131	30.184
Bezrobotni bez pracy 24 miesiące i więcej	589	690	1.223	1.526	29.561	32.574

Wykres 24. Bezrobotni według wieku w 1999 r.

Wykres 25. Bezrobotni według czasu oczekiwania na pracę w 1999 r.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią ludzie pracujący od 1 – 5 lat. Jest tutaj również największy przyrost bezrobotnych - o 357 osób, (tj. o 93,7%). Rośnie również bezrobocie wśród ludzi nie posiadających stażu pracy – o 299 osób, (tj. o 49,2%).

Tabela 76. Bezrobotni według stażu pracy

Wyszczególnienie	Biała Podlaska		Powiat bialski		Województwo lubelskie	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
STAŻ PRACY^a						
Do 1 roku	708	617	1.668	2.998	24.066	29.214
1 – 5	381	738	805	954	18.464	23.243
5 – 10	297	491	538	465	13.850	16.270
10 – 20	517	714	632	553	18.980	21.802
20 – 30	211	336	172	161	6.604	8.609
30 lat i więcej	5	16	27	37	338	528
Bez stażu	607	906	1.555	2.111	34.834	48.430

^a przedziału zostały domknięte prawostronnie

13.2.1. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych

Zadania urzędów pracy były ukierunkowane głównie na aktywizację zawodową osób bezrobotnych. Przedstawiano im propozycje zatrudnienia, uczestnictwo w szkoleniach oraz inne formy przewidziane prawem.

Na rok 1999 Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej zaplanował (zostało to zapisane w „Kontrakcie zadaniowym”, zawartym pomiędzy dyrektorem Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie a kierownikiem PUP) zaktywizowanie 3546 bezrobotnych i poszukujących pracy.

Jedną z aktywniejszych form przeciwdziałania bezrobociu i łagodzenia trudnej sytuacji na rynku pracy było tworzenie warunków do zmiany zatrudnienia oraz podnoszenia kwalifikacji bezrobotnych. Powiatowy Urząd Pracy skierował w 1999 r. na specjalistyczne szkolenia 434 osoby bezrobotne, w tym 11 niepełnosprawnych. Z inicjatywy PUP zorganizowanych zostało 14 kursów, podczas których zdobywano kwalifikacje w zawodach wskazanych przez przyszłych pracodawców. Dla zwiększenia efektywności szkoleń stosowane były trójstronne umowy szkoleniowe. Istotą ich było zobowiązanie pracodawcy do zwrotu urzędowi kosztów szkolenia bezrobotnego w przypadku rezygnacji z przyjęcia go do pracy.

W ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu zatrudniono w Białej Podlaskiej 182 osoby przy pracach interwencyjnych, 16 osób przy robotach publicznych, na szkolenie skierowano 98 osób (tabela 77).

Tabela 77. Aktywne formy pomocy bezrobotnych w 1999 roku

Wyszczególnienie	Biała Podlaska	Powiat bialski	Województwo lubelskie
Bezrobotni skierowani na szkolenie	98	329	6.734
Bezrobotni zatrudnieni przy pracach interwencyjnych	182	332	7.333
Bezrobotni zatrudnieni przy robotach publicznych	16	46	2.004
Oferty pracy	1.337	969	32.552

Powiatowy Urząd Pracy prowadzi poradnictwo zawodowe w zakresie prawa pracy, ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu, dotyczące działalności gospodarczej, możliwości korzystania ze szkoleń i przekwalifikowania w ramach Funduszu Pracy, sposobu poszukiwania pracy oraz prezentowania siebie w rozmowach z przyszłym pracodawcą. Łącznie, wszystkimi formami aktywizacji objęto 4.748 bezrobotnych.

XIV. BEZPIECZEŃSTWO OBYWATELI I OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

14.1. Straż miejska

Straż Miejska w Białej Podlaskiej powołana została uchwałą Rady Miejskiej z dnia 15 października 1991 r. i jest umundurowaną formacją, która wykonuje czynności administracyjno – porządkowe w zakresie ochrony porządku publicznego. Stan zatrudnienia początkowo wynosił 7 osób, na koniec 1999 roku pracowało już 15 strażników oraz kierowca. Wszyscy strażnicy posiadają niezbędne przeszkolenie policyjne. Pracują oni w systemie dwuzmianowym, w godzinach 7.00-15.00, 14.00-22.00 (od poniedziałku do soboty), w niedziele i święta w godzinach 7.00-15.00. Na II zmianie strażnicy pracują wspólnie z policjantami z Wydziału Prewencji.

Straż Miejska jest jednostką organizacyjną gminy miejskiej działającą na podstawie Statutu Straży Miejskiej oraz ustawy o policji. Strażą kieruje komendant, którego przełożonym jest Prezydent Miasta.

Nadzór nad działalnością Straży sprawuje:

- w zakresie wykonawczym - Zarząd Miasta,
- w zakresie fachowym - Komendant Główny Policji, poprzez właściwego terytorialnie Komendanta Wojewódzkiego.

Do zadań Straży Miejskiej należy m. in.:

- ochrona porządku w miejscach publicznych oraz czuwanie nad estetycznym wyglądem obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, instytucji, zakładów pracy, posesji prywatnych i ich otoczenia;
- kontrolowanie prawidłowości oznakowania ulic (w tym znaków drogowych), oświetlenia ulic i posesji, prawidłowego zabezpieczenia punktów oświetleniowych oraz estetyki miejsc przeznaczonych pod plakatowanie
- sprawdzanie poprawności wykonywania obowiązków przez administratorów i gospodarzy domów;
- kontrolowanie prawidłowości zabezpieczeń w rejonie prowadzonych prac inwestycyjno – remontowych;
- oddziaływanie na służby miejskie, w zakresie prawidłowego funkcjonowania urządzeń komunalnych oraz podnoszenia efektywności ich działania;
- asystowanie przy pobieraniu opłat, ustalonych na podstawie przepisów o podatkach lokalnych;
- usuwanie osób zajmujących się nielegalnym handlem;
- kontrolowanie przestrzegania przepisów o utrzymaniu porządku i czystości na terenie miasta (uchwała nr IV/20/97 Rady Miejskiej w Białej Podlaskiej z dnia 26 czerwca 1997 roku).

Straż Miejska współpracuje z wszystkimi Wydziałami Urzędu Miejskiego oraz z wieloma innymi jednostkami, takimi m.in., jak: Państwowa Inspekcja Handlowa, Urząd Kontroli Skarbowej, Komornik Sądu Rejonowego, Służba Ochrony Kolei, Straż Ochrony Przyrody, Terenowa Inspekcja Sanitarna.

Współpraca z Wydziałami Urzędu Miasta obejmowała w 1999 r. następujące obszary działalności:

- utrzymanie porządku i czystości w mieście,
- prawidłowość oznakowania ulic i dróg oraz ich oświetlenia,
- kontrola opłat na targowiskach, ściągłości podatku za posiadanie psów oraz innych obowiązków wynikających z regulaminu porządkowego,
- wskazywanie miejsc gromadzenia się bezpańskich psów,
- kontrola prawidłowości prowadzenia prac w pasie drogowym,
- kontrola prawidłowości ustawienia reklam i szyldów,
- podejmowanie interwencji w stosunku do osób niszczących zieleń oraz wycinających drzewa bez uzgodnienia z inspektorem ochrony środowiska,
- informowanie o uszkodzeniach znaków drogowych i sygnalizacji świetlnej, a także uszkodzeniach nawierzchni dróg,
- asystowanie pracownikom Wydziału Urzędu Miasta podczas wykonywania czynności służbowych.

Współpraca z innymi jednostkami:

- z administracjami osiedli mieszkaniowych (przy zapewnieniu na ich terenie porządku i bezpieczeństwa);
- z Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji (przy zabezpieczeniu bezpieczeństwa i porządku na imprezach masowych);
- z pedagogami i dyrektorami Szkół Podstawowych (przy zabezpieczeniu imprez sportowo-rekreacyjnych organizowanych przez szkoły);
- ze Strażą Pożarną
- z Urzędem Kontroli Skarbowej (kontrola targowisk miejskich);
- z Żandarmerią Wojskową (w przypadkach zakłócania porządku przez żołnierzy, szczególnie w okresie opuszczania koszar przez rezerwistów).

Osiągnięte wyniki w 1999 r.:

- 7.652 podjętych interwencji (1006 zgłoszono na stanowisku dyżurnego)
- 3.881 ujawnionych wykroczeń
- 2.127 udzielonych upomnień i pouczeń
- 1.754 nałożonych mandatów karnych (na kwotę 88.875 złotych)
- 38 przypadków zastosowania urządzeń do blokowania pojazdów
- 4.394 przeprowadzonych kontroli posesji
- 15 wniosków skierowanych do kolegium ds. wykroczeń,
- 80 osób przewiezionych do Izby Wytrzeźwień
- 315 służb, realizowanych wspólnie z policją.

Tabela 78. Przyczyny interwencji podejmowanych przez Straż Miejską w 1999 r.

PODSTAWA INTERWENCJI	ILOŚĆ
Nieuporządkowane posesje	349
Brak tabliczki z numerem posesji	427
Brak potwierdzenia wywozu odpadów stałych	1.097
Brak potwierdzenia wywozu nieczystości płynnych	270
Usuwanie nietrzeźwych z ulicy	103
Interwencje w sprawie bezpańskich psów	303
Zanieczyszczanie miejsc publicznych	97
Niszczenie zieleni miejskiej	125
Wykroczenia drogowe	1.275
Zabezpieczanie kolizji drogowych	53
Handel w miejscach nie wyznaczonych	140
Handel alkoholem i papierosami bez akcyzy	895
Zabezpieczanie imprez masowych	78 (zaangażowanych strażników)
Zakłócanie porządku publicznego	106
Nieobyczajne zachowanie	33
Spożywanie alkoholu w miejscach publicznych	81
Asystowanie urzędnikom samorządowym	164
Napady, wymuszenia i kradzieże	28

Tabela 79. Zgłoszenia mieszkańców miasta o naruszeniu ładu i porządku (zarejestrowane przez Straż Miejską).

RODZAJ INTERWENCJI	ILOŚĆ
Parkowanie za znakami zakazu lub w innych niedozwolonych miejscach	200
Interwencje w sprawie psów	148
Zaśmiecanie, spalanie odpadów	136
Zakłócenie spokoju przez pijących alkohol	83
Niewłaściwe zachowanie młodzieży	95
Niszczenie zieleni	13

Tabela 80. Funkcjonowanie Straży Miejskiej w latach 1998-1999

WYSZCZEGÓLNIENIE	1998 r.	1999 r.
Ilość podjętych interwencji	3.835	7.652
Ilość interwencji zgłoszonych przez mieszkańców	627	1.006
Ilość skontrolowanych posesji	629	4.394
Procentowy udział mandatów za wykroczenia drogowe w ogólnej liczbie mandatów	89,4 %	43,34 %
Procentowy udział mandatów sanitarnych i porządkowych w ogólnej liczbie mandatów	8,2 %	56,67 %

Główne zagrożenia porządku publicznego na terenie Białej Podlaskiej, to:

- nadużywanie alkoholu przez dorosłych i młodzież (łatwy dostęp młodzieży do alkoholu i wyrobów tytoniowych, pochodzących zarówno z legalnych, jak i nielegalnych źródeł);
- narastające zjawisko odurzania się klejami, rozpuszczalnikami i narkotykami (nawet przez dzieci z młodszych klas szkół podstawowych);
- duże społeczne przyzwolenie dla handlu towarami bezakcyzowymi, tj. alkoholem i wyrobami tytoniowymi;
- słabe zaangażowanie administracji rządowej w zwalczanie wykroczeń skarbowych (sfera obrotu towarami bezakcyzowymi);
- nagminne łamanie przepisów prawa o ruchu drogowym przez kierowców (poczucie bezkarności, w związku z bardzo małą ilością kontroli ruchu drogowego oraz ograniczonymi kompetencjami Straży Miejskiej w tym zakresie).

14.2. Bezpieczeństwo w mieście. Policja

Z dniem 01.01.1999 r. z byłego województwa białkopodlaskiego wyodrębnionych zostało kilka powiatów, w tym dwa powiaty bialskie:

- grodzki: obejmujący miasto Biała Podlaska;
- ziemski: obejmujący miasta Międzyrzec Podlaski i Terespol, oraz gminy: Janów Podlaski, Leśna Podlaska, Konstantynów, Rokitno, Kodeń, Zalesie, Piszczac, Drelów, Łomazy, Rossosz, Tucza, Wisznice, Sosnówka, Sławatycze.

Komenda Miejska Policji w Białej Podlaskiej zasięgiem swojego działania obejmuje 2804 km², z czego na powiat ziemski przypada 2.754 km² i 175.967 mieszkańców. Równocześnie z powstaniem nowej jednostki organizacyjnej, powołane zostały również cztery komisariaty o zasięgu międzygminnym: w Międzyrzeczu Podlaskim i Terespole - I kategorii, oraz Janowie Podlaskim i Wisznicach - III kategorii (funkcjonują one w systemie całodobowym).

Sprawą podstawową dla prawidłowego funkcjonowania miasta jest zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Na ograniczenie skali przestępczości mają wpływ nie tylko działania o charakterze policyjnym, lecz również uspołecznione działania i przedsięwzięcia profilaktyczne (wszystkich instytucji i agend, które mogą mieć wpływ na wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego).

Najważniejszym elementem oceny efektywności pracy policji jest skuteczne reagowanie na bieżące przypadki naruszeń bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta. W roku 1999 służba dyżurna KMP w Białej Podlaskiej przyjęła 8.566 zgłoszeń interwencyjnych. Średni czas reakcji na zgłoszenia mieścił się w granicach do kilkunastu minut.

Teren miasta podzielony jest na 11 Rejonów Służbowych Rewiru Dzielnicowych. Służba dzielnicowych zorganizowana jest w formie obchodów; patroli pieszych i zmotoryzowanych. Dzielnicowi wykonują czynności w Rejonach Służbowych.

Na terenie Białej Podlaskiej służbę szeroko rozumianej prewencji realizują: funkcjonariusze umundurowanych ogniw patrolowo - interwencyjnych, dzielnicowi, zespół ds. nieletnich, pluton konwojowo - ochronny. W 1999 r. ogniwa pionu prewencji wykonały 16.557 służb, a wskaźnik ich wykorzystania wyniósł 34,6%.

Najbardziej zagrożonymi miejscami w mieście są lokale rozrywkowe (wraz z przylegającymi do nich terenami), dworce, słabo oświetlone ulice, podwórka.

Najbardziej niebezpieczne miejsca w Białej Podlaskiej, to:

- Osiedle Jagiellońskie: okolice restauracji Jagiellońska, kawiarni Magnolia, baru Hit, parkingi samochodowe;
- Osiedle Młodych: okolice klubu Eureka, kawiarni Bachus, parkingi samochodowe;
- Osiedle Kopernika: rejon skrzyżowania ulic Kopernika i Akademickiej, Szkoły Podstawowej Nr 2 i kortów tenisowych AWF;
- Osiedle Centrum: Plac Wolności i najbliższe okolice, dworzec KPKS; podczas bezdeszczowej i ciepłej pogody tereny poza Szkołą Podstawową Nr 1 oraz w Parku Radziwiłłowskim.

Tabela 81. Efektywność służb jednostek Pionu Prewencji KMP w Białej Podlaskiej

Wyszczególnienie	1999 r.
Wnioski o ukaranie do Kolegium Ds. Wykroczeń	3.879
Mandaty karne	14.776 na kwotę 815.820 zł
Liczba zatrzymanych osób:	751
- na gorącym uczynku	513
- poszukiwanych	238
- nietrzeźwych kierowców	1002
- nietrzeźwych pieszych	81
- nietrzeźwych rowerzystów	928
Ilość wylegitymowanych osób	11.457
Zatrzymane prawa jazdy	652
Zatrzymane dowody rejestracyjne	1.499
Przeprowadzone interwencje	9.919
Ilość zatrzymanych: do wytrzeźwienia	1.583
Ilość ujawnionych przestępstw	598

Tabela 82. Przestępstwa stwierdzone na terenie Białej Podlaskiej oraz ich wykrywalność w 1998 i 1999 r.

Rodzaj przestępstwa	Stwierdzone		Wykryte		Wykrywalność w %	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Przestępstwa kryminalne	1.936	1.330	709	538	36,5	40,5
Rozboje i wymuszenia rozbójnicze	77	36	25	22	32,5	61,1
Kradzieże z włamaniem	846	531	168	92	19,7	17,3
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	29	28	20	26	69,0	65,7
Przestępstwa o charakterze gospodarczym	Bd.	118	Bd.	116	Bd.	98,3

Uzasadnione obawy budzi przestępczość nieletnich. Niebezpiecznie obniża się wiek sprawców tych czynów, przy czym przestępczość nieletnich charakteryzuje się następującymi cechami:

- występują najcięższe kategorie przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu,
- często jest to przestępczość zorganizowana (gangi),
- obserwuje się narastanie agresji i brutalizacji czynów, przy czym coraz częściej są one popełniane pod wpływem alkoholu lub środków odurzających,

- występuje duże poczucie bezkarności, pomimo zastosowanych środków wychowawczych,
- ścisły jest związek przestępczości nieletnich z sytuacją rodzinną (rodziny rozbite i patologiczne) i szkolną (nie wykonywanie obowiązku szkolnego, wagary, słabe wyniki),
- zdobywanie znacznych umiejętności przestępczych.

Policja prowadzi postępowania przygotowawcze o czyny, których dopuścili się osoby nieletnie, prowadzi działalność profilaktyczną i propagandową na rzecz dzieci i młodzieży.

Coraz większy wpływ na pogarszający się poziom ładu i porządku publicznego w Białej Podlaskiej mają cudzoziemcy, głównie rosyjskojęzyczni. Większość rozbojów, które zostały odnotowane w 1999 roku przez obcokrajowców, to czyny popełnione przez osoby rosyjskojęzyczne. Działają one najczęściej pod osłoną nocy, na szlakach drogowych. Przykładem jest tu odcinek drogi Biała Podlaska – Wisznice, gdzie w II półroczu 1999 r. stwierdzono 3 rozboje z użyciem broni. Niestety, żadnego ze sprawców nie ujawniono. Prawdopodobnie rozboje te zostały dokonane przez jedną grupę przestępczą, dobrze zorientowaną w topografii terenu, dysponującą nowoczesnymi środkami technicznymi. Trudność w ich wykryciu sprawia to, że ofiarami są wyłącznie osoby rosyjskojęzyczne. W 1999r. cudzoziemcy spowodowali (w powiecie grodzkim i ziemskim):

- wypadków drogowych – 20,
- kolizji drogowych – 135.

W 1999 roku na drogach i ulicach Białej Podlaskiej odnotowano 61 wypadków drogowych, w których były ofiary w ludziach (98 r.–303). Zostało w nich rannych 277 osób (98 r. – 98), 9 osób poniosło śmierć na miejscu zdarzenia (98 r. – 2). Należy tutaj stwierdzić, że najwięcej zdarzeń drogowych powstało na prostych odcinkach dróg oraz skrzyżowaniach dróg z pierwszeństwem przejazdu. Podstawowe przyczyny wypadków drogowych, to:

- nie udzielenie pierwszeństwa przejazdu;
- nieprawidłowe wyprzedzanie;
- niedostosowanie prędkości do warunków ruchu;
- błędy osób pieszych;
- zmęczenie i zaśnięcie.

Do najbardziej niebezpiecznych zaliczają się następujące ulice:

- Sidorska,
- Al. Jana Pawła II,
- Al. 1000-lecia,
- Brzeska,
- Terebelska,
- Janowska.

Najczęstsze przyczyny kolizji drogowych w powiecie w roku 1999 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 83. Przyczyny kolizji drogowych w 1999 r.

Przyczyna	1999 r.
Nie udzielenie pierwszeństwa przejazdu	97
Niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	43
Nie zachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	48
Nieprawidłowe cofanie	63
Nieprawidłowe wyprzedzanie	15
Nieprawidłowe skręcanie	24
Nieprawidłowe omijanie	17
Błędy osób pieszych	8

Poniższa tabela informuje o ujawnionych kolizjach i wypadkach drogowych.

Tabela 84. Ujawnione kolizje i wypadki drogowe

Rodzaj przewinienia	1999 r.
Wypadki drogowe	61
Kolizje drogowe	364
Ujawnione wykroczenia w ruchu drogowym	2.346
Wnioski o ukaranie	205
Mandaty karne	857
Pouczenia	1.284
Zatrzymane prawa jazdy	62
Zatrzymane dowody rejestracyjne	209

14.3. Ochrona przeciwpożarowa

14.3.1 Przyczyny pożarów

Zagrożenia pożarowe, a także inne niebezpieczne zagrożenia na terenie Białej Podlaskiej, wynikają z usytuowania tutaj wielu zakładów pracy (w niektórych z nich stosowane są materiały niebezpieczne) oraz przebiegu tras komunikacyjnych po których transportowane są materiały niebezpieczne. Na terenie miasta nadzorowi prewencyjnemu podlega 219 zakładów, w tym 93 zakładów o zagrożeniu pożarowym oraz 126 obiektów użyteczności publicznej. Ze względu na potencjalną potrzebę ewakuacji osób niepełnosprawnych, oraz wysokość budynku (24,5), szpital przy ul. Terebelskiej zakwalifikowany jest do grupy obiektów o szczególnych warunkach ewakuacyjnych. Obiekty o dużym zagrożeniu dla życia ludzi powinny być wyposażone w automatyczne urządzenia sygnalizacji pożaru, które są połączone ze stanowiskiem kierowania Państwowej Straży Pożarnej. Do obiektów o szczególnie dużym zagrożeniu pożarowym zaliczono 3 zakłady z Białej Podlaskiej:

- Bialskie Fabryki Mebli S.A.;
- Przedsiębiorstwo Produkcji i Zbytu Gazów Technicznych „TECHNOGAZ”;
- Zakład Włókienniczy „BIAWENA”.

W/w zakłady posiadają opracowany program postępowania na wypadek pożaru.

Do zakładów stwarzających duże zagrożenie toksyczne (amoniak) zaliczają się:

- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska;
- Zamrażalnia „POL-KRES”.

W obiektach mieszkalnych największe zagrożenie pożarowe występuje w rejonach zwartej zabudowie (głównie centrum miasta), ze względu na częściowo palne konstrukcje budynków (stropy, poddasza). Największe nasilenie ruchu kołowego występuje na trasie drogi krajowej nr 2. Przewożone są tutaj materiały promieniotwórcze, paliwa, materiały trujące i inne. Na trasie Terespol-Warszawa transportowane są niebezpieczne materiały chemiczne. Największe zagrożenie stwarza czteroetylek ołowiu. W 1999 r. przez teren działania KM PSP Biała Podlaska przewieziono trasą drogową ok. 1277 ton (w 1998 – 2.800 ton) materiałów niebezpiecznych, natomiast trasą kolejową 21.938 ton (w 1998 – 2.400 ton).

Największe zagrożenie dla życia ludzi występuje w obiektach użyteczności publicznej (domy handlowe, sale widowiskowe, szkoły i przedszkola), zwłaszcza tych, które w strefie dróg ewakuacyjnych posiadają materiały łatwopalne lub brak jest w nich oświetlenia awaryjnego. Niepokojącym zjawiskiem jest eksploataowanie nowych lub zmodernizowanych obiektów, zwłaszcza tych, które zaliczane są do I kategorii zagrożenia ludzi (obiekty gdzie mogą przebywać ludzie w grupach powyżej 50 osób), bez wymaganego przepisami powiadomienia Państwowej Straży Pożarnej i uzyskania zgody nadzoru budowlanego na zmianę sposobu użytkowania obiektu.

Tabela 85. Przyczyny powstawania pożarów w Białej Podlaskiej

Przyczyna pożaru	1998 r.	1999 r.
Nieostrożność osób dorosłych	70	73
Podpalenia umyślne	82	84
Nieostrożność nieletnich	29	35
Wady i niewłaściwa eksploatacja urządzeń elektrycznych	7	9
Wady i niewłaściwa eksploatacja urządzeń grzewczych	16	7
Ogółem pożarów	228	223

W roku 1999 na terenie Białej Podlaskiej zarejestrowanych zostało 518 zdarzeń, które wymagały interwencji jednostek straży pożarnej.

Wśród nich było:

- 223 pożarów,
- 290 miejscowych zagrożeń,
- 5 alarmów fałszywych.

Ilość i skutki pożarów na terenie Białej Podlaskiej przedstawiają kolejne tabele:

Tabela 86. Ilość pożarów w Białej Podlaskiej

Grupa obiektów	1998 r.	1999 r.
Obiekty użyteczności publicznej	3	4
Obiekty mieszkalne	55	30
Obiekty produkcyjne i magazynowe	8	5
Środki transportu	15	12
Uprawy (rolnictwo)	36	65
Inne obiekty	113	109

Tabela 87. Skutki pożarów

Rok	Straty ogólne w tys. zł	Straty budynkowe w tys. zł	Ofiary śmiertelne
1998	1.128	222	1
1999	329	37	0

W 1999 roku funkcjonariusze Komendy Miejskiej PSP w Białej Podlaskiej przeprowadzili 145 kontroli stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego i rozpoznania zagrożeń w zakładach pracy (kontroli podstawowych 53, kontroli sprawdzających 71).

W czasie kontroli oceniano:

- przestrzeganie przeciwpożarowych wymagań budowlanych, instalacyjnych i technologicznych;
- wyposażenie budynków w sprzęt gaśniczy i ratowniczy oraz środki gaśnicze;
- poziom bezpieczeństwa w obiekcie oraz możliwości ewakuacyjne;
- rozpoznanie innych zagrożeń.

Kontrolami objęto 206 nadzorowanych obiektów. W ich efekcie stwierdzono 328 usterek w stanie zabezpieczenia przeciwpożarowego (w 87 obiektach). W siedmiu obiektach wystąpiły usterki w zakresie ewakuacji, które stwarzały potencjalne zagrożenie dla życia ludzi.

W celu usunięcia usterek:

- wydano 39 decyzji administracyjnych;
- skierowano 30 wystąpień do innych organów (tj. nadzoru budowlanego, PIP itp.);
- nałożono 2 mandaty karne;
- wszczęto 2 postępowania egzekucyjne.

14.3.2. Wyposażenie Jednostek Ratowniczo – Gaśniczych w sprzęt

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Białej Podlaskiej jest podporządkowana Komendantowi Miejskiemu Państwowej Straży Pożarnej. Komendant Miejski PSP realizuje na terenie miasta obowiązki i kompetencje terenowego organu Państwowej Straży Pożarnej (zgodnie z ustawą o PSP, ustawą o samorządzie powiatowym oraz innymi przepisami prawa).

Pod koniec 1999 r. nad stanem bezpieczeństwa pożarowego miasta czuwało 99 strażaków, w tym 77 pracujących w systemie zmianowym. Obszar miasta chroniony jest przez Jednostkę Ratowniczo-Gaśniczą zatrudniającą 77 strażaków, pracujących w systemie 3-zmianowym. Pozostali strażacy służą na stanowiskach logistycznych, operacyjnych oraz prewencyjnych, obsługują również Stację Obsługi Pojazdów i Sprzętu Pożarniczego. W 1999 roku Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza posiadała następujące wyposażenie:

- 8 samochodów gaśniczych;
- 18 samochodów specjalnych;
- 13 przyczep;
- sprzęt pływający: tratwa/sanie wodno-lodowe (szt. 1), łódź płaskodenna 3-6 osobowa (szt. 2), silniki „zaburtowe” do łodzi i pontonów do 50 km (szt. 2)
- sprzęt do cięcia;
- sprzęt do akcji z materiałami niebezpiecznymi.

14.3.3. Baza socjalno – koszarowa i garażowa Jednostka Ratownictwa Gaśnicza

Baza socjalno-koszarowa JGR zlokalizowana jest przy ul. Sidorskiej 93. W pełni zabezpiecza ona potrzeby Białej Podlaskiej i rejonu. W skład bazy socjalno – koszarowej wchodzi 16 sal sypialnych (pow. 240 m²), świetlica i dwie łazienki. Baza garażowa, to 899 m² w dwóch budynkach i warsztaty o powierzchni 350 m².

XV. DZIAŁALNOŚĆ SAMORZĄDU I ZARZĄDU MIASTA

Gmina Miejska Biała Podlaska, będąca miastem na prawach powiatu, jest wspólnotą samorządową osób mieszkających na jej terytorium. Miasto posiada osobowość prawną i wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Do zakresu działania Miasta należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

Zadania Miasta można podzielić na zadania własne i zlecone. W obu zakresach Miasto realizuje zadania określone ustawami. Podział zadań na własne i zlecone ma swoje konsekwencje prawne, m.in. w sposobie ich finansowania, w środkach nadzoru nad ich realizacją, w procedurze odwoławczej od podejmowanych decyzji administracyjnych oraz w odpowiedzialności za podjęte decyzje. Zadania własne i zlecone zostały gminom przypisane postanowieniami ustawy z dnia 17 maja 1990 roku o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw, określanej też jako ustawa kompetencyjna.

Zgodnie z postanowieniami art.7 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym kompetencje gminy wiążą się ze sferą zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej. Gmina może te zadania wykonywać według własnego uznania, a ograniczana jest jedynie przepisami ustaw.

Miasto wykonuje także zadania:

- 1) zlecone - z zakresu administracji rządowej,
- 2) zlecone - w zakresie organizacji, przygotowań i przeprowadzania wyborów powszechnych i referendum,
- 3) inne - wynikające z ustaw szczególnych,
- 4) przyjęte od administracji rządowej lub lokalnych jednostek samorządowych.

Zadania zlecone realizuje się pod warunkiem zapewnienia na ten cel odpowiednich środków finansowych przez administrację rządową lub lokalne jednostki samorządowe.

15.1. Organy Miasta

Ustawa o samorządzie gminnym wymienia dwa organy gminy: **Radę Gminy i Zarząd Gminy.**

Rada Miejska jest organem stanowiącym i kontrolnym. Obecna Rada Białej Podlaskiej wyłoniona została podczas wyborów samorządowych w dniu 11 października 1998 r. (liczy 32 członków). Rada Miejska pracuje na sesjach, które przygotowuje i zwołuje przewodniczący Rady Miejskiej. Przewodniczącym Rady Miejskiej jest obecnie Jerzy Sadowski a wiceprzewodniczącymi: Mieczysław Burdzicki, Jerzy Szczygielski i Henryk Grzesiuk. Rada powołała 8 stałych Komisji, które są organami pomocniczymi:

- Komisja Koordynacyjna,
- Komisja Rozwoju Gospodarczego i Budżetu,
- Komisja Spraw Społecznych,
- Komisja Oświaty i Kultury,
- Komisja Zdrowia i Kultury Fizycznej,

- Komisja Gospodarki Przestrzennej i Urbanistyki,
- Komisja Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska,
- Komisja Rewizyjna.

W trakcie kadencji Rada Miejska utworzyła jedną Komisję doraźną – ststutową. Radni pracują w następujących Klubach Radnych:

- Sojuszu Lewicy Demokratycznej,
- AWS,
- AWS – AS.

Rada Miejska w 1999 roku odbyła 11 Sesji, podjęła 125 uchwał. Komisje odbyły 106 posiedzeń, w tym:

- Komisja Koordynacyjna – 11 posiedzeń,
- Komisja Rozwoju Gospodarczego i Budżetu – 15 posiedzeń,
- Komisja Spraw Społecznych – 15 posiedzeń,
- Komisja Oświaty i Kultury – 10 posiedzeń,
- Komisja Zdrowia i Kultury Fizycznej – 9 posiedzeń,
- Komisja Gospodarki Przestrzennej i Urbanistyki – 12 posiedzeń,
- Komisja Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska – 12 posiedzeń,
- Komisja Rewizyjna – 22 posiedzenia.

Zarząd Miasta jest organem wykonawczym miasta. W skład Zarządu wchodzi 7 osób:

- Andrzej Czapski – Prezydent Miasta (przewodniczący Zarządu)
- Waldemar Godlewski – I zastępca Prezydenta
- Henryk Chmiel – zastępca Prezydenta
- Jan Polkowski - zastępca Prezydenta
- Mirosław Radecki – członek Zarządu
- Kazimierz Jewała – członek Zarządu
- Stanisław Nowak – członek Zarządu

Do zadań Zarządu należy m in.:

- przygotowywanie projektów uchwał Rady;
- określanie sposobu wykonywania uchwał;
- gospodarowanie mieniem komunalnym;
- przygotowywanie projektów budżetu;
- wykonywanie budżetu;
- zatrudnianie i zwalnianie kierowników miejskich jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej oraz kierowników służb, inspekcji i straży, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej;
- wykonywanie zadań zleconych ustawowo i przyjętych od administracji rządowej w drodze porozumienia;
- przedkładanie wniosków o zwołania sesji Rady;
- przedkładanie Radzie sprawozdań z działalności finansowej miasta;
- informowanie mieszkańców miasta o założeniach projektowych budżetu, kierunkach polityki społecznej i gospodarczej oraz wykorzystaniu środków budżetowych;
- prowadzenie spraw w zakresie zwykłego zarządu majątkiem miasta, zaciąganie zobowiązań finansowych do wysokości ustalonej przez Radę
- rozpatrywanie ofert na przetargach publicznych;
- ustalanie zakresu spraw miasta, jakie Prezydent może powierzyć w swoim imieniu sekretarzowi miasta;

- wydawanie zarządzeń porządkowych w sprawach nie cierpiących zwłoki, związanych m.in. z bezpośrednim zagrożeniem interesu publicznego;
- współdziałanie w interesie Miasta z instytucjami znajdującymi się na jego terenie;
- udzielanie kierownikom miejskich jednostek organizacyjnych, nie posiadających osobowości prawnej, pełnomocnictwa do zarządzania mieniem tych jednostek i zaciągania zobowiązań w zakresie udzielonego pełnomocnictwa;
- dokonywanie zmian w budżecie Miasta w zakresie otrzymanych dotacji celowych (o dokonywanych zmianach Zarząd informuje radę na najbliższej sesji).

Prezydent Miasta organizuje pracę Zarządu i kieruje sprawami miasta, a także reprezentuje je na zewnątrz. Kieruje sprawami bieżącymi i odpowiada za praworządne i efektywne funkcjonowanie Urzędu. Jest służbowym przełożonym wszystkich pracowników Urzędu oraz kierowników miejskich jednostek organizacyjnych, z zastrzeżeniem kompetencji w zakresie zatrudniania i zwalniania kierowników miejskich jednostek organizacyjnych.

Funkcję Prezydenta Miasta Biała Podlaska od 1 grudnia 1998 roku pełni Andrzej Czapski. Do bezpośredniego zakresu działania Prezydenta należą sprawy: polityki finansowej, polityki kadrowej, prawne, obrony cywilnej, aktów stanu cywilnego, służby prasowej i informacyjnej. Do wyłącznej kompetencji Prezydenta należy wydawanie decyzji z zakresu administracji publicznej.

Zastępcy Prezydenta, w powierzonym im zakresie rozwiązują kompleksowe problemy miasta oraz nadzorują pracę poszczególnych wydziałów Urzędu Miejskiego i podległych jednostek organizacyjnych.

Pierwszy zastępca Prezydenta – Waldemar Godlewski - sprawuje funkcję Prezydenta w czasie jego nieobecności lub niemożności pełnienia obowiązków. Ponadto prowadzi sprawy z zakresu problematyki społecznej, a m.in.: edukacji, spraw obywatelskich, kultury, sportu i turystyki.

Zastępca Prezydenta – Jan Polkowski – sprawuje nadzór nad kompleksem spraw związanych z problematyką gospodarczą, a m.in. architekturą, urbanistyką i budownictwem, gospodarką nieruchomościami, rozwojem gospodarczym miasta i jego promocją.

Zastępca Prezydenta – Henryk Chmiel – sprawuje nadzór nad gospodarką komunalną i mieszkaniową, sprawami komunikacji i drogownictwa oraz ochrony środowiska przyrodniczego.

Sekretarz Miasta tworzy warunki organizacyjne, które umożliwiają sprawne wykonywanie zadań postawionych przez Radę i Zarząd. Nadzoruje on przygotowywanie przez wydziały Urzędu Miejskiego projektów aktów prawnych, czuwa nad terminowym załatwianiem spraw obywateli, zapewnia odpowiednie warunki do podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników, sprawuje nadzór nad kontrolą wewnętrzną, administruje budynkami Urzędu Miasta. Sekretarzem Miasta jest Andrzej Kucaba.

Skarbnik Miasta nadzoruje prace związane z opracowywaniem projektu budżetu miasta, czuwa nad prawidłową jego realizacją, kontrasygnuje oświadczenia woli składane w imieniu miasta, (jeżeli mogą one spowodować powstanie zobowiązań pieniężnych), opiniuje decyzje wywołujące skutki finansowe dla budżetu, kontroluje gospodarkę finansową jednostek i zakładów budżetowych oraz prowadzi księgowość i ewidencję majątku miasta. Skarbnikiem Miasta jest Jan Fedorcuk.

Członkowie Zarządu Miasta realizują zadania określone uchwałami Zarządu Miasta, a w szczególności:

- składanie oświadczeń woli w imieniu miasta w zakresie zarządu mieniem;
- udział w komisjach konkursowych na kierowników (dyrektorów) miejskich jednostek organizacyjnych;
- przewodniczenie komisjom powołanym do przeprowadzenia przetargów, organizowanych przez miasto (kontrola przygotowania i realizacji warunków przetargu);
- współpraca z organami administracji rządowej i związków zawodowych w zakresie zatrudnienia i bezrobocia;
- reprezentowanie gminy w związkach i porozumieniach komunalnych oraz stowarzyszeniu gmin;
- uczestnictwo w pracach Komisji d/s Przeciwdziałania Alkoholizmowi;
- nadzorowanie wykonywania zadań miasta w zakresie ochrony praw rodziny, kobiet i dzieci.

15.2. Urząd Miasta

Urząd Miasta Białej Podlaskiej jest jednostką wykonawczą Zarządu Miasta. Pracą urzędu kieruje Prezydent przy pomocy zastępców, sekretarza i skarbnika. Organizację Urzędu, zasady kierowania Urzędem, zadania wydziałów, podstawowe zasady opracowywania projektów aktów prawnych wydawanych przez Radę, Zarząd i Prezydenta, tryb załatwiania indywidualnych spraw obywateli oraz skarg i wniosków, określa przyjęty przez Radę Miejską (uchwałą III/30/99 z dnia 15.03.1999 r.) regulamin organizacyjny Urzędu Miasta Biała Podlaska. W skład Urzędu wchodzi następujące wydziały i równorzędne jednostki organizacyjne:

- Wydział Organizacyjny-Prawny i Kadr,
- Wydział Finansowy,
- Wydział Rozwoju Gospodarczego i Promocji Miasta,
- Wydział Urbanistyki, Architektury i Budownictwa,
- Wydział Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami,
- Wydział Gospodarki Komunalnej, Mieszkaniowej i Ochrony Środowiska,
- Wydział Dróg i Komunikacji,
- Wydział Edukacji,
- Wydział Spraw Obywatelskich,
- Urząd Stanu Cywilnego,
- Wydział Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych,
- Straż Miejska,
- Pełnomocnik ds. Zdrowia i Patologii Społecznych,
- Miejski Rzecznik Konsumentów.

Regulamin wewnętrzny wydziałów oraz zasady funkcjonowania Urzędu Miasta ustala Rada Miejska, na wniosek Zarządu. Wydziałami kierują naczelnicy, którzy jednoosobowo odpowiadają za prawidłowe wykonanie zadań objętych zakresem ich obowiązków. W dniu 30.09.1999 roku w Urzędzie Miasta było zatrudnionych 181 osób, w tym: 70 kobiet i 111 mężczyzn. Wśród pracujących 58 osoby (32 %) posiada wyższe wykształcenie.

XVI. FINANSE MIASTA

Gospodarka finansowa gmin, realizowana na podstawie budżetów rocznych, charakteryzowała się w latach 1994 – 1999 powiększającym się zakresem zadań własnych gminy. Wraz ze wzrostem skali tych zadań, nie przybywało równolegle dochodów finansowych. Niektóre zadania finansowane były z uzyskanych dotacji celowych.

Zakres zadań realizowanych przez samorząd terytorialny, oraz związany z tym poziom zaspokojenia potrzeb o charakterze publicznym, uzależniony był od wysokości dochodów budżetowych osiąganych przez gminę. Poziom możliwości finansowych gminy można ocenić na podstawie wskaźnika wysokości dochodów na 1-go mieszkańca.

1994 rok

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o finansowaniu gmin, budżet na 1994 r. skonstruowany został w oparciu o przepisy prawne regulujące źródła dochodów gmin, zasady ustalania i przekazywania subwencji oraz warunki zaciągania pożyczek i emisji obligacji. Dochód budżetu składał się w 16,58 % z dochodów zewnętrznych.

1995 rok

Był rokiem, w którym nastąpiło stosunkowo niewiele zmian w zasadach finansowania gmin. We wcześniejszych latach system finansowania samorządów lokalnych nie był zbyt stabilny. Nieporównywalne okazały się zarówno dochody, jak i zakres zadań realizowanych w kolejnych latach. W 1995 roku nastąpił wzrost ilości zadań realizowanych przez gminę (m.in. dodatki mieszkaniowe). Udział dochodów własnych w dochodach budżetu miasta zmniejszył się w 1995 r. w stosunku do roku 1994. Utrwalający się kierunek zmian w strukturze dochodów budżetowych oznaczał ograniczanie samodzielności gmin i wiązał się równocześnie z poszerzeniem skali zadań własnych i zleczanych (finansowanych z dotacji celowych lub subwencji ogólnej).

1996 rok

Od 1 stycznia 1996 r. weszły w życie istotne zmiany w ustawie o finansowaniu gmin. Dotyczyły one głównie zmiany sposobu ustalania udziału poszczególnych gmin w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych, zmiany składników subwencji ogólnej i zmiany sposobu ustalenia skutków obniżenia podatku od środków transportu.

W związku z przejściem od 1.01.1996 roku szkół podstawowych przez samorząd, uległa zasadniczej zmianie struktura wydatków budżetu miasta. Na wydatki te miasto otrzymało subwencję oświatową. W 1996 roku wydatki na oświatę i wychowanie stanowiły 44% budżetu, podczas gdy w roku 1995 - 19 %. Podobnie jak w latach wcześniejszych, na realizację zadań zleczonych miasto otrzymywało dotacje celowe.

1997 rok

W roku 1997 nie zanotowano większych zmian w stosunku do 1996 roku. Zakres zadań własnych i zleczonych pozostał niezmienny. Udział dochodów własnych, dotacji celowych i subwencji, był porównywalny do roku poprzedniego.

1998 rok

Nowością w budżecie była subwencja drogowa, co wiązało się z częściową likwidacją podatku od środków transportu, który wcześniej był dochodem własnym gminy. Na podstawie wstępnych szacunków plan dochodów z tytułu podatku od środków transportu, w porównaniu z subwencją, okazał się niższy od wpływów z roku 1997.

1999 rok

Samorząd Białej Podlaskiej podejmuje decyzję o emisji obligacji komunalnych. Planowanie i wykonanie budżetu odbywa się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 listopada 1998 roku o finansach publicznych. Bardzo istotne zmiany dotyczące budżetu Miasta Biała Podlaska wprowadziły ustawy reformujące administrację państwową od 01.01.1999 r. Miasto działa na prawach powiatu, któremu przypisano zadania wynikające z ustawy powiatowej.

Budżet miasta na 1999 r., jako jednolity w swej podstawowej treści (miasta na prawach powiatu opracowują jeden budżet), składa się z dwóch części:

- 1) budżet dotyczący gminy miejskiej,
- 2) budżet dotyczący powiatu grodzkiego.

Zakres zadań realizowanych przez miasto określają ustawy o samorządzie gminnym i powiatowym, a poziom zaspokajania potrzeb o charakterze publicznym uzależniony jest od wysokości osiąganych dochodów.

16.1. Dochody budżetowe

W niżej zamieszczonych tabelach zestawione zostały dochody oraz podana struktura budżetu Białej Podlaskiej w latach 1994 – 1999. Podane informacje liczbowe wyraźnie wskazują na:

- Zmianę struktury dochodów. W latach 1994 – 1999 (wykres 29), w miarę przejmowania przez gminę miejską zwiększonych zadań własnych i zleconych z zakresu administracji rządowej, udział dotacji i subwencji z budżetu państwa w budżecie gminy zwiększał się: z 16,6 % w 1994 roku, do 71,4 % w 1999 roku (wykres 26).
- Brak warunków dla tworzenia budżetu miejskiego według zasady, w której podstawowym źródłem dochodów będą wpływy własne (m.in. z podatków). Jak wynika ze sprawozdań budżetowych dochody podatkowe w okresie 1994 – 1999 zmniejszyły się z około 84% do 28,5%. Dochody uzyskiwane z majątku miasta były raczej dochodem uzupełniającym i w dużej mierze uzależnionym od możliwości sprzedaży nieruchomości.

Kolejne tabele przedstawiają m.in. udział podstawowych dochodów własnych w ogólnej sumie dochodów budżetowych oraz porównanie wskaźników wzrostu cen usług i towarów konsumpcyjnych z dochodami własnymi budżetu miasta w latach 1994-1999. Zawarte w tabelach informacje wskazują na:

- osiąganie w latach 1994 - 99 szybszego tempa dochodów, wyprzedzających tempo wzrostu cen i usług towarów konsumpcyjnych
- osiąganie w tych latach większego od ustalonego przez Ministra Finansów wskaźnika stawek maksymalnego wzrostu dochodów z podatku od nieruchomości (w dużej mierze na skutek przyrostu ilości podatników).

Tabela 88. Dochody budżetu miasta w latach 1995 – 1999 (PLN)

Lp.	Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999
I	Dochody własne	10.017.774	13.890.470	15.630.003	17.532.003	15.562.394
	w tym:					
1.	Podatki i opłaty lokalne	7.878.406	9.895.164	12.129.807	12.225.768	12.353.469
2.	Różne opłaty i dochody z majątku gminy	1.693.860	3.222.378	2.738.782	4.666.560	1.244.694
3.	Pozostałe dochody własne	445.508	772.928	761.414	639.675	1.964.231
II	Udział w podatkach państwowych	3.539.559	4.810.873	6.954.430	9.253.351	12.204.594
III	Dotacje celowe	1.981.006	3.657.597	3.992.205	4.628.043	29.548.504
IV	Subwencje	1.119.324	12.941.675	14.798.496	18.344.974	39.962.964
	w tym:					
1.	subwencja podstawowa	1.119.324	1.875.982	1.592.266	1.066.310	1.627.340
2.	subwencja oświatowa	-	11.065.693	13.206.232	15.556.792	32.422.329
3.	subwencja drogowa (rekompensująca)	-	-	-	1.721.872	5.913.295
V	Pozostałe dochody	-	-	-	1.915.765	-
Ogółem dochody		16.657.663	35.300.615	41.375.134	51.674.136	97.278.456

Tabela 89. Struktura dochodów budżetu miasta w latach 1995 – 1999 (%)

Lp.	Źródło dochodów	1995	1996	1997	1998	1999
I	Dochody ogółem, w tym:	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
1.	Dochody własne razem, w tym:	60,14	39,35	37,78	33,93	16,00
	- podatki i opłaty lokalne	47,29	28,03	29,32	23,66	12,70
	- pozostałe dochody własne	12,85	11,32	8,46	10,27	3,30
2.	udziały w podatkach państwowych	21,25	13,63	16,81	17,91	12,55
3.	Dotacje celowe	11,89	10,36	9,65	8,96	30,37
4.	Subwencje	6,72	36,66	35,77	35,50	41,08
5.	Pozostałe dochody	-	-	-	3,71	-

Wykres 26. Struktura dochodów budżetu w latach 1995 – 1999

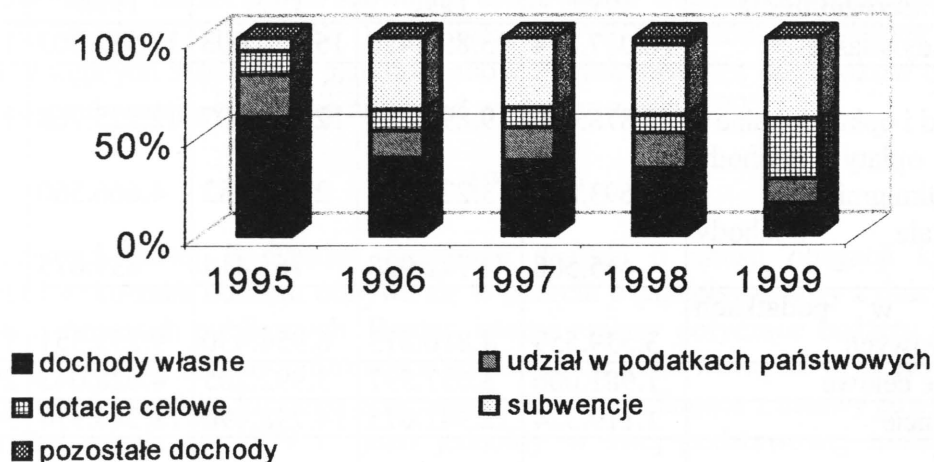

Tabela 90. Dochody budżetu miasta z tytułu podatków i opłat lokalnych w latach 1995 – 1999 (PLN)

Lp.	Wyszczególnienie (Rok)	1995	1996	1997	1998	1999	Zmiana [%] 99/98
1.	Podatek rolny	82.269	123.540	100.118	196.387	204.048	3,9
2.	Podatek od nieruchomości	3.828.142	4.257.022	5.815.572	7.162.894	7.797.840	8,9
3.	Podatek od środków transportow.	880.523	1.745.368	2.100.445	752.135	776.050	3,9
4.	Podatek od spadków i darowizn	49.110	60.070	94.553	93.836	124.456	31,9
5.	Podatek od działalności gospod. w formie karty podatkowej	551.850	729.036	768.624	701.889	484.260	-31,1
6.	Podatek od psów	6.086	12.437	8.477	11.184	18.887	68,9
7.	Podatek leśny	1.277	1.487	2.499	2.541	2.368	-6,8
8.	Wpływy z opłaty skarbowej	1.693.379	1.844.429	1.975.793	2.067.651	2.279.371	10,2
9.	Wpływy z opłaty targowej	664.723	810.017	941.021	742.858	666.189	-10,4
10.	Odsetki od nieterminowej realizacji podatków ¹⁾	121.047	311.758	322.705	376.579	-	-
Razem		7.878.406	9.895.164	12.129.807	12.225.768	12.353.469	1,04
Przyrost dochodów w stosunku do roku poprzednim (%)			25,60	22,58	0,79	1,04	

¹⁾ odsetki za zwłokę w 1999 roku zostały włączone do poszczególnych zobowiązań podatkowych.

Tabela 91. Dochody budżetu miasta z podstawowych źródeł ich pochodzenia w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 1995 – 1999 (PLN)

Lp.	Źródło dochodów	Wysokość dochodów na jednego mieszkańca				
		1995	1996	1997	1998	1999
I.	Dochody ogółem	295	619	723	894	1.665
-	w tym: dochody własne	177	244	273	305	270
1.	Podatki i opłaty lokalne	140	174	212	213	210
2.	Udział w podatkach państwowych	63	84	122	161	210
3.	Pozostałe dochody własne	38	70	61	92	50
4.	Dotacje celowe	35	64	70	80	510
5.	Subwencje	20	227	259	319	680

Wykres 27. Dochód na 1 mieszkańca w latach 1995 – 1999 (PLN)

Tabela 92. Podatek od nieruchomości

I. OSOBY PRAWNE							
Rok	Liczba podatników ogółem	Budynki związane z działalnością gospodarczą		Grunty związane z działalnością gospodarczą		Podatek od wartości budowli związanych z działalnością gospodarczą (2 % wartości)	Razem podatek
		Powierzchnia w m ²	Podatek	Powierzchnia w m ²	Podatek		
1994	154	360.794	1.731.815	1.744.148	261.622	254.327	2.247.764
1995	152	368.004	2.392.026	1.871.081	374.216	335.834	3.102.076
1996	151	361.539	3.112.853	2.477.566	693.718	402.312	4.208.883
1997	160	363.174	3.126.930	1.839.840	515.155	511.177	4.153.262
1998	168	341.649	3.928.974	1.659.834	663.933	515.162	5.108.070
1999	188	370.371	4.740.750	1.872.322	842.544	563.646	6.146.941
II. OSOBY FIZYCZNE							
Rok	Liczba podatników ogółem	Budynki związane z działalnością gospodarczą		Grunty związane z działalnością gospodarczą		Podatek od wartości budowli związanych z działalnością gospodarczą (2 % wartości)	Razem podatek
		Powierzchnia w m ²	Podatek	Powierzchnia w m ²	podatek		
1994	6.973	26.665	118.333	35.519	3.986	0	122.319
1995	7.287	33.639	201.200	51.965	9.398	0	210.598
1996	7.482	47.144	336.896	101.526	24.217	5.533	366.646
1997	7.819	61.019	493.448	160.195	38.604	12.922	544.974
1998	8.149	76.635	848.700	238.449	90.893	22.951	962.546
1999	8.634	78.358	1.002.987	204.921	92.214	40.832	1.136.055

16.2. Wydatki budżetowe

Jak wynika z przytoczonych danych, w miarę powiększania zakresu zadań prowadzonych przez gminę, wzrasta udział wydatków na bieżące utrzymanie urządzeń miejskich i jednostek organizacyjnych, maleje zaś udział wydatków inwestycyjnych (wykres 28). Warto też zwrócić uwagę na znaczne zróżnicowanie tempa wzrostu wydatków budżetowych na przestrzeni lat 1994 – 1999 (wykres 29).

Tabela 93. Wydatki miasta w latach 1994 – 1999 (PLN)

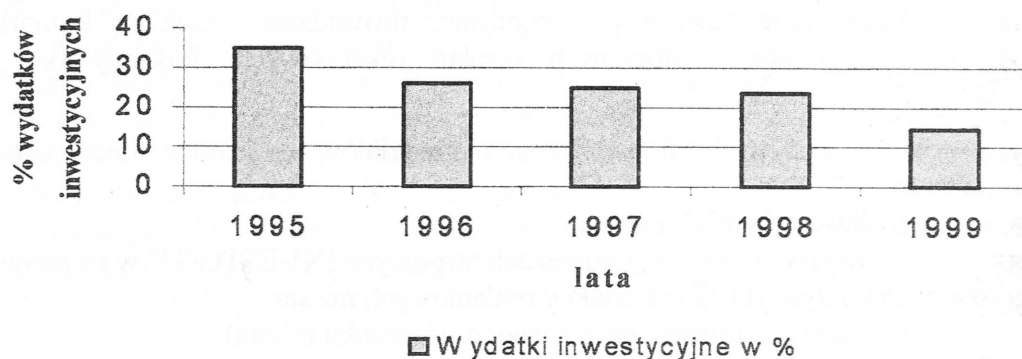
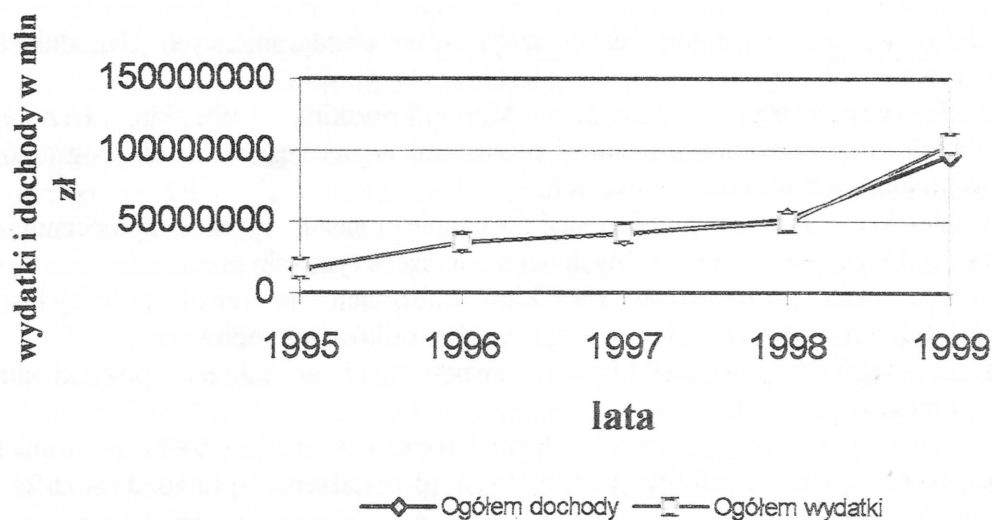
Dział	Nazwa działu / rok	1995	1996	1997	1998	1999
31	Budownictwo	7.769	0	0	0	173.600
40	Rolnictwo	761	388	481	7.573	607.401
70	Gospodarka komunalna	4.197.057	5.774.350	6.833.565	7.826.121	5.657.062
74	Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	2.740.479	3.618.834	4.291.176	4.694.371	4.365.890
79	Oświata i wychowanie	3.384.192	15.840.845	18.808.890	22.632.488	42.451.010
83	Kultura i sztuka	638.466	799.200	973.121	1.267.832	4.690.098
85	Ochrona zdrowia	386.480	502.000	628.661	664.039	1.475.235
86	Opieka społeczna	2.216.571	3.256.392	4.146.158	5.373.922	7.690.545
87	Kultura fizyczna i sport	541.293	691.931	798.976	965.573	1.633.566
88	Turystyka i wypoczynek	20.000	20.000	55.000	52	57.832
89	Różna działalność	39.200	125.782	198.299	256.349	424.681
91	Administracja państwowa i samorządowa	2.444.044	4.196.831	4.712.333	5.105.344	8.549.332
93	Bezpieczeństwo publiczne	5.000	0	10.000	490.265	17.987.578
94	Finanse	0	13.276	54.718	7.908	51.738
97	Różne rozliczenia	12.059	0	20.000	0	0
99	Urzędy, naczelne organy władzy i kontroli	0	42.237	88.223	85.564	6.811
Razem wydatki		16.633.371	34.882.066	41.617.601	49.429.349	104.745.938

Tabela 94. Struktura wydatków miasta w latach 1995–1999 (%)

Dział	Nazwa działu / rok	1995	1996	1997	1998	1999
31	Budownictwo	0,05	0,00	0,00	0,00	0,16
40	Rolnictwo	0,00	0,00	0,00	0,02	0,58
70	Gospodarka komunalna	25,23	16,55	16,42	15,83	5,40
74	Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	16,48	10,37	10,31	9,50	4,17
79	Oświata i wychowanie	20,35	45,41	45,20	45,79	40,53
83	Kultura i sztuka	3,84	2,29	2,34	2,56	4,48
85	Ochrona zdrowia	2,32	1,44	1,51	1,34	1,41
86	Opieka społeczna	13,33	9,34	9,96	10,87	7,34
87	Kultura fizyczna i sport	3,25	1,98	1,91	1,95	1,56
88	Turystyka i wypoczynek	0,12	0,06	0,13	0,11	0,06
89	Różna działalność	0,24	0,36	0,48	0,52	0,40
91	Administracja państwowa i samorządowa	14,69	12,03	11,32	10,33	8,16
93	Bezpieczeństwo publiczne	0,03	0,00	0,02	0,99	17,17
94	Finanse	0,00	0,04	0,13	0,02	0,05
97	Różne rozliczenia	0,07	0,00	0,05	0,00	0,00
99	Urzędy, naczelne organy władzy i kontroli	0,00	0,12	0,21	0,17	0,01
Razem wydatki		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Tabela 95. Wydatki inwestycyjne miasta w latach 1995 – 1999 (PLN)

Dział	Nazwa działu / rok	1995	1996	1997	1998	1999
40	Rolnictwo	0	0	0	0	0
50	Transport	0	0	0	0	6.915.801
70	Gospodarka komunalna	2.929.400	4.039.000	4.325.200	4.906.282	2.143.385
74	Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	2.405.700	3.054.000	3.730.300	3.951.589	2.971.984
79	Oświata i wychowanie	199.900	1.128.000	1.526.800	1.974.539	2.001.079
83	Kultura i sztuka	0	0	0	164.825	291.639
86	Opieka społeczna	0	120.000	250.500	125.000	100.000
87	Kultura fizyczna i sport	0	0	30.000	20.000	80.000
88	Turystyka i wypoczynek	20.000	20.000	55.000	52.000	0
91	Administracja państwowa i samorządowa	235.300	700.000	438.200	379.697	436.508
93	Bezpieczeństwo publiczne	0	0	0	0	40.000
Wydatki inwestycyjne ogółem		5.790.300	9.061.000	10.362.200	11.573.932	15.059.066
% Wydatków ogółem:		34,81	25,98	24,90	23,42	14,38

Wykres 28. Wydatki z budżetu na inwestycje od 1995 – 1999 roku (%)**Wykres 29. Dochody i wydatki budżetowe w latach 1995 – 1999 (w PLN)**

XVII. PROMOCJA MIASTA

Gmina miejska jest podmiotem, który w swoich działaniach musi uwzględniać wymogi rynku i coraz częściej stosować elementy marketingu. Formą działań marketingowych najczęściej występującą w gminach, jest promocja.

Przez promocję miasta należy rozumieć prezentowanie jego walorów i możliwości pod kątem potrzeb i oczekiwań potencjalnych odbiorców. Celem tej działalności jest też dotarcie z informacją o mieście i regionie do w/w odbiorców. Z tego względu ważne jest rozwijanie rozmaitych form promocji, nakierowanej na rozmaite grupy odbiorców, zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych (mieszkańców miasta).

17.1. Organizacja i formy promocji miasta

Mając na względzie rolę jaką może spełniać promocja miasta oraz widząc potrzebę intensyfikacji działań promocyjnych, w marcu 1996 r. utworzono w Urzędzie Miasta jednoosobowe stanowisko ds. promocji miasta. W połowie 1999 r. przekształcono to stanowisko w **Referat Promocji Miasta**, w ramach Wydziału Rozwoju Gospodarczego i Promocji Miasta. Dalsze przedsięwzięcia promocyjne, prowadzone przez tą komórkę, związane były m.in. z realizacją doraźnych działań reklamowych. Polegały one w szczególności na:

- przygotowywaniu i dystrybucji publikacji i materiałów o mieście (informatory, foldery, albumy).
- dystrybucji ofert inwestycyjnych miasta.
- uczestnictwie w międzynarodowych imprezach targowych INVESTCITY w Poznaniu.
- przygotowywaniu i dystrybucji materiałów reklamowych miasta.
- współpracy z mediami (budowanie pozytywnego wizerunku miasta).
- rozwijaniu współpracy z zagranicą.

W chwili obecnej zadania Referatu Promocji Miasta oprócz działań typowo promocyjnych, obejmują szereg przedsięwzięć wpływających na rozwój gospodarczy miasta. Można tutaj m.in. wymienić:

- Promowanie inwestycji na terenie miasta, w tym również zagranicznych. Uzgadnianie, przygotowywanie i dystrybucja miejskich ofert inwestycyjnych.
- Prowadzenie współpracy z Urzędem Marszałkowskim, Lubelskim Urzędem Wojewódzkim oraz sąsiednimi gminami i powiatami w zakresie realizacji programów społeczno-gospodarczych i inwestycyjnych.
- Pozyskiwanie i przetwarzanie informacji o stanie miasta, sytuacji społecznej i gospodarczej. Dokonywanie niezbędnych ocen i analiz w tym zakresie.
- Wyszukiwanie oraz gromadzenie wszelkich informacji na temat potencjalnych możliwości dofinansowania miasta z zewnętrznych środków pomocowych.
- Prowadzenie współpracy z instytucjami zewnętrznymi w zakresie pozyskiwania środków pomocowych.
- Koordynowanie prac oraz kontrola formalno-prawna nad przygotowywaniem wniosków o przyznanie środków pomocowych (prowadzenie sprawozdawczości z realizowanych zadań).

17.1.1. Wydawnictwa promocyjne

Opisując działalność promocyjną nie sposób pominąć przedsięwzięciach o charakterze wydawniczym. Dokonano tu jedynie ogólnego opisu tej działalności i przedstawiono najciekawsze przykłady. Działalność publikacyjną i informacyjną Urzędu Miasta rozpoczęto na początku lat 90-tych. Wydano wtedy pierwsze informatory miejskie. Kolejne wydania tych informatorów zawierały podstawowe informacje o mieście, o działających w nim instytucjach i urzędach. Do istotnych, zasługujących na uwagę przedsięwzięć promocyjnych realizowanych przez Urząd Miasta, należało wydanie planu miasta oraz wyprodukowanie filmu prezentującego walory (także ofertę gospodarczą) miasta. Przykładem publikacji cieszącej się ogromnym powodzeniem był zestaw widokówek „Biała Podlaska w akwareli”. Był to „szlagier” promocyjny, który wyróżniał się na tle innych tego rodzaju publikacji. Ciekawym wydawnictwem promocyjnym był również komiks „Spacerkiem po Białej Podlaskiej”, będący swoistą formą przewodnika po zabytkach i historii miasta. W roku 1999 z inicjatywy i przy współpracy Referatu Promocji Miasta, wydany został pierwszy album fotograficzny Białej Podlaskiej. Publikacja ta spotkała się z dużym zainteresowaniem i bardzo szybko doczekała się wznowienia. Oprócz publikacji własnych, prezentację miasta prowadzono również na łamach branżowych czasopism ogólnopolskich, takich jak: „Nasz Powiat”, „The Warsaw Voice”, czy „Panorama Miast Polskich”. Do ciekawych form promocji miasta a szczególnie jego oferty inwestycyjnej zaliczyć można coroczny udział w:

- Katalogu Ofert Inwestycyjnych Polskich Miast i Gmin, realizowanym m.in. przez Agencję Reklamową Business Promotion. Katalog ten ukazuje się w formie książkowej, CD oraz w internecie i dociera m. in. do biur radców handlowych i ambasad, izb gospodarczych, agencji rozwoju gospodarczego, deweloperów, a więc, do najaktywniejszych inwestorów i przedsiębiorców.
- katalogu „Business Opportunities in Poland” oraz Serwisie Internetowym www.gminy.pl prowadzonym przez BMB Promotions.

17.1.2. Promocja wewnętrzna

Jednym z najbardziej efektywnych działań prowadzonych w zakresie promocji wewnętrznej było organizowanie Dni Miasta Białej Podlaskiej, z bogatym repertuarem imprezy plenerowej, która na stałe wpisała się w miejski kalendarz wydarzeń kulturalnych. Od 1999 r. organizacją tej imprezy zajmuje się Referat Kultury, Kultury Fizycznej i Turystyki Urzędu Miasta, wraz z miejskimi instytucjami kultury.

Doceniając wagę i potrzebę prowadzenia stałej polityki informacyjnej, odnośnie działań, zamierzeń i rezultatów osiąganych przez władze miasta, w I kwartale 1999 r. utworzono w Urzędzie Miasta Biała Podlaska stanowisko Rzecznika Prasowego. Do obowiązków Rzecznika Prasowego należą m.in. działania służące budowie pozytywnego wizerunku miasta. Realizacja tych zadań ma ścisły związek z pracą komórki d/s promocji miasta.

Istotnym przedsięwzięciem realizowanym przez Rzecznika Prasowego jest wydawanie miesięcznika samorządowego „Białczanin”. Jest to ukazujący się raz w miesiącu (3 stronicowy) dodatek do lokalnego tygodnika „Słowo Podlasia”. Jednym z podstawowych celów „Białczanina” jest kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta. Cele te, realizowane są m.in. poprzez prezentowanie informacji dotyczących pracy Zarządu Miasta, na temat realizowanych planów rozwojowych, jak również materiały popularyzujące historię i tradycję kulturowe miasta.

17.1.3. Internet

Istotnym elementem działalności promocyjnej miasta realizowanym przez Referat Promocji Miasta, należy prowadzenie miejskiego serwisu internetowego. Bialski Serwis Internetowy powstał w połowie 1998 r. i jest sukcesywnie doskonalony, co jest typowe dla tego typu medium. Zawarte są w nim podstawowe informacje o mieście, m.in. z takich dziedzin jak: historia, edukacja, turystyka, sport, gospodarka. Biorąc pod uwagę dokonujący się postęp w dziedzinie technologii informacyjnych oraz rosnącą popularność sieci Internet, można z całą pewnością zakładać, że to właśnie Internet stanie się podstawowym nośnikiem wszelkiego rodzaju informacji, w tym również promocyjnym. Z tego m.in. względu, prowadzenie serwisu internetowego miasta będzie jednym z ważniejszych zadań Referatu Promocji Miasta i wymagać będzie dużego zaangażowania i wkładu pracy. Serwis internetowy będzie swojego rodzaju wizytówką miasta; dążeniem będzie połączenie wysokiej zawartości merytorycznej z estetyką i przejrzystością zawartych w serwisie informacji.

17.2. Działalność powiązana z promocją

17.2.1. Współpraca zagraniczna

Biała Podlaska utrzymuje partnerskie kontakty z Brześciem (Białoruś) i Niort (Francja). Posiada również podpisane porozumienia o współpracy z miastami Campagnano di Roma i Maenza we Włoszech.

Brześć: Kontakty Białej Podlaskiej z Brześciem, ze względu na przygraniczny charakter obu miast, utrzymywane są już od dawna. Szczególnie ożywiły się one po uzyskaniu przez Białą Podlaską statusu miasta wojewódzkiego (1975 r.). Aktualnie obowiązujące porozumienie o partnerskich kontaktach pomiędzy tymi miastami zostało podpisane 5 września 1991 roku. Porozumienie to obejmuje m.in.:

- wzajemną wymianę (wizyty) różnorodnych grup ludności; szczególnie grup młodzieżowych i szkolnych,
- wymianę kulturalną, sportową i naukową,
- wymianę specjalistów i doświadczeń w zakresie gospodarki miejskiej, usług, ochrony środowiska, kształcenia, ochrony zdrowia, pomocy socjalnej i eksportu

Niort (Deux - Sevres): kontakty z departamentem Deux-Sevres zapoczątkowane zostały przez Prezydenta Miasta na początku lat 90-tych, a następnie kontynuowane były przez Merów i Burmistrzów Miast Departamentu Deux-Sevres i województwa białkopodlaskiego. W dniu 23 września 1997 r. w Białej Podlaskiej podpisana została dwustronna „Deklaracja o Zwalczeniu Rasizmu i Ksenofobii w Europie”. Deklaracja ta dała początek kolejnym porozumieniom pomiędzy partnerskimi miastami. Porozumienie o bliźniaczej współpracy pomiędzy Białą Podlaską i Niort podpisane zostało w Białej Podlaskiej dnia 26 maja 1999 r. Obecnie najbardziej owocna jest wymiana młodzieży szkół średnich.

Campagnano di Roma: w czerwcu 1997 r. podpisano we włoskim mieście umowę intencyjną o wspólnym dążeniu władz obu miast do zacieśniania kontaktów między Białą Podlaską a Campagnano di Roma.

Maenza: kontakty z tym włoskim miastem, to przede wszystkim wymiana grup folklorystycznych i uczestnictwo w festiwalach.

17.2.2. Współpraca regionalna

Związek Miast Polskich: Rada Miejska w Białej Podlaskiej podjęła w dniu 20 sierpnia 1992 roku uchwałę Nr 28/158/92 w sprawie przystąpienia do Związku Miast Polskich. Efektem tego było kilkakrotne uczestnictwo miasta w targach Inwestcity w Poznaniu. Przynależność do Związku Miast Polskich stwarza możliwość udziału reprezentantów Białej Podlaskiej w specjalistycznych konferencjach i seminariach, a także otwiera dostęp do informacji, jakimi dysponuje Związek. Miasto uczestnicząc w pracach Związku oraz realizowanych przez Związek programach, może być szybciej zidentyfikowane na forum krajowym, co wzmacnia prowadzone działania promocyjne i pośrednio przyczynia się do poprawy wizerunku miasta.

Istotną szansą rozwojową Białej Podlaskiej może okazać się również przynależność do Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu Bug.

W chwili obecnej, miasto nie jest członkiem stowarzyszenia i nie może uczestniczyć aktywnie w jego pracach, przez co nie ma żadnego wpływu na jego funkcjonowanie i podejmowane decyzji, chociaż leży na terytorium Euroregionu.

17.2.3. Współpraca lokalna

Szereg działań promujących miasto, sprzyjających przedsiębiorczości na jego terenie oraz rozwojowi gospodarstwu, realizowanych jest przez działające na terenie Białej Podlaskiej organizacje przedsiębiorców. Są to:

- Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców,
- Białkopodlaska Izba Gospodarcza,
- Związek Pracodawców Podlasia,
- Izba Gospodarcza Nowej Przedsiębiorczości,
- Rada Gospodarcza Przedsiębiorców, Kupców i Rzemieślników.

W dotychczasowej działalności promocyjnej na rzecz miasta, przy wspieraniu i rozwijaniu przedsiębiorczości, Urząd Miasta w Białej Podlaskiej współpracował z Białkopodlaską Izba Gospodarczą. Najlepszymi przykładami tej współpracy były:

- wspólna organizacja i przygotowanie stoiska miasta na targach Inwestcity'97 w Poznaniu.
- wspólna organizacja wielu konferencji i spotkań związanych z rozwojem gospodarczym (służących również promocji miasta).

Współorganizacja tzw. „Spotkań Poniedziałkowych”; cyklu spotkań mających na celu integrację lokalnego środowiska przedsiębiorców i polityków, służących promocji miasta. W spotkaniach uczestniczyli radcy handlowi oraz przedstawiciele biznesu i administracji rządowej.

Znakomitym przykładem współpracy Urzędu Miasta z gospodarczymi organizacjami samorządowymi jest współfinansowanie redagowanego przez Białkopodlaską Izba Gospodarczą dodatku do „Słowa Podlasia” pt. „Podlaski Przedsiębiorca”. Na łamach „Podlaskiego Przedsiębiorcy” ukazują się bieżące wiadomości o działalności samorządu gospodarczego oraz informacje o przedsięwzięciach podejmowanych przez lokalne środowisko gospodarcze. Mając na uwadze fakt, że działalność Białkopodlaskiej Izby Gospodarczej ma na celu rozwój przedsiębiorczości i wspieranie inicjatyw gospodarczych w mieście, wszelka forma pomocy przy realizacji tych celów jest działaniem ze wszech miar pożądanym.

Tabela 1. Struktura użytkowania terenu miasta na dzień 30.06.2000 r.	6
Tabela 2. Współczynnik przyrostu naturalnego w Białej Podlaskiej	8
Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców Białej Podlaskiej na tle województwa (w 1999r.)	8
Tabela 4. Wykaz planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie Białej Podlaskiej	14
Tabela 5. Średnie stężenia zanieczyszczeń w Białej Podlaskiej w 1999 roku ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).....	23
Tabela 6. Maksymalne stężenia średniodobowe zanieczyszczeń w Białej Podlaskiej w 1999 roku ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	23
Tabela 7. Charakterystyka przepływu rzek	25
Tabela 8. Wielkość odpadów na składowisku	26
Tabela 9. Selektywna zbiórka odpadów na terenie miasta	27
Tabela 10. Wykaz pomników przyrody w Białej Podlaskiej (stan na dzień 01.01.97 r.)	28
Tabela 11. Ilość mieszkań w mieście według rodzaju własności w 1997 r.	29
Tabela 12. Wielkość komunalnych zasobów mieszkaniowych (stan na 30.06.2000 r.)	30
Tabela 13. Wiek budynków według lat eksploatacji i ich procentowy udział w całości zasobów (stan na dzień 30.06.2000 r.)	30
Tabela 14. Konstrukcje budowlane w komunalnych zasobach mieszkaniowych (stan na dzień 30.06.200 r.)	31
Tabela 15. Wyposażenie budynków komunalnych w urządzenia techniczne (stan na dzień 30.06.2000r.)	31
Tabela 16. Budynki komunalne: potrzeby remontowe (stan na dzień. 30.06.2000 r.)	31
Tabela 17. Charakterystyka potrzeb remontowych budynków komunalnych (stan na dzień 30.06.2000r.)	31
Tabela 18. Dodatki mieszkaniowe w latach 1998 – 1999 (w zł.)	33
Tabela 19. Struktura dodatków mieszkaniowych	33
Tabela 20. Budownictwo mieszkaniowe spółdzielcze w latach 1990 – 1999	34
Tabela 21. Rozwój budownictwa mieszkaniowego w latach 1994 – 1999	34
Tabela 22. Mieszkania oddane do użytku w latach 1994 – 1999	35
Tabela 23. Opłaty za pobór wody (cena za 1m^3) w 1999 roku	38
Tabela 24. Awarie wodociągowe w 1999 roku	38
Tabela 25. Struktura wiekowa eksploatowanych wodociągów	38
Tabela 26. Awarie kanalizacji w 1999 roku	39
Tabela 27. Wiek sieci kanalizacyjnej	39
Tabela 28. Parametry osiągane w białskiej oczyszczalni ścieków	41
Tabela 29. Roczny ładunek zanieczyszczeń przenoszony w ściekach do odbiornika (w kg/rok)	41
Tabela 30. Opłaty za odprowadzanie ścieków - (1m^3) w 1999 r.	42
Tabela 31. Struktura zużycia energii elektrycznej miasta Biała Podlaska	44
Tabela 32. Charakterystyka sieci gazowej miasta Biała Podlaska	46
Tabela 33. Zużycie gazu w Białej Podlaskiej	46
Tabela 34. Liczba odbiorców gazu w Białej Podlaskiej	47
Tabela 35. Ilość budynków i mieszkań zaopatrywanych centralnie w ciepłą wodę i ogrzewanie w 1999r.	49
Tabela 36. Wykaz cen obowiązujących w Przedsiębiorstwie Energetyki Ciepłej sp. z o.o. w Białej Podlaskiej na dzień 30.09.1999r.	51
Tabela 37. Stan komunalizacji w Białej Podlaskiej	57

Tabela 38. Sprzedaż lokali mieszkalnych w latach 1998-2000	59
Tabela 39. Wybrane dane dla liceów ogólnokształcących na rok szkolny 2000/2001	64
Tabela 40. Wybrane dane dla zespołów szkół zawodowych na rok szkolny 2000/2001	66
Tabela 41. Wybrane dane dotyczące publicznych gimnazjów w roku szkolnym 2000/2001	68
Tabela 42. Ilość dzieci w Białej Podlaskiej (urodzonych i zameldowanych w latach 1997-1999	68
Tabela 43. Szkoły Podstawowe w roku szkolnym 2000/01. Informacje podstawowe	71
Tabela 44. Przedszkola samorządowe w roku 2000/2001	77
Tabela 45. Zatrudnienie wybranych kadr medycznych według stanu na 31.12.1999 r.	94
Tabela 46. Lekarze specjaliści	95
Tabela 47. Apteki i hurtownie farmaceutyczne w Białej Podlaskiej	98
Tabela 48. Hurtownie farmaceutyczne	98
Tabela 49. Kryteria przyznawania świadczeń pieniężnych	100
Tabela 50. Powody przyznawania pomocy społecznej	101
Tabela 51. Liczba zarejestrowanych firm w Białej Podlaskiej w latach 1997 – 1999	108
Tabela 52. Największe zakłady produkcyjne w Białej Podlaskiej	109
Tabela 53. Najważniejsi inwestorzy zagraniczni na terenie Białej Podlaskiej	110
Tabela 54. Przychody uzyskane przez podmioty gospodarcze w 1999 r.	111
Tabela 55. Struktura produkcji sprzedanej w niektórych sekcjach wg działów EKD	113
Tabela 56. Zatrudnienie i wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w niektórych sekcjach EKD w Białej Podlaskiej i województwie lubelskim (dane na dzień 31.IX.2000 r.)	114
Tabela 57. Podmioty gospodarcze rejestrowane i wyrejestrowane	115
Tabela 58. Jednostki zarejestrowane w systemie REGON w mieście i województwie lubelskim w latach 1998 – 1999	115
Tabela 59. Podmioty gospodarcze w 1999 roku w Białej Podlaskiej	116
Tabela 60. Zakłady osób fizycznych i spółki cywilne według wybranych form organizacyjnych w Białej Podlaskiej	116
Tabela 61. Wskaźniki podmiotów gospodarczych wg rentowności brutto w latach 1998 – 1999	118
Tabela 62. Rentowność podmiotów gospodarczych w 1999 r	118
Tabela 63. Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych. Przedziały rentowności obrotów netto w latach 1997 – 1999	119
Tabela 64. Przekształcenia strukturalno - własnościowe komunalnych podmiotów gospodarczych	120
Tabela 65. Pojazdy samochodowe w Białej Podlaskiej (II kwartał 2000)	122
Tabela 66. Użytkowanie gruntów według stanu na koniec 1999 r.	123
Tabela 67. Tereny wyłączone z produkcji rolnej w ha.	124
Tabela 68. Liczba pracujących w latach 1998 ^a – 1999 ^b	127
Tabela 69. Pracujący według sekcji w latach 1998 ^a – 1999 ^b	128
Tabela 70. Sytuacja na rynku pracy w latach 1997 – 1999	129
Tabela 71. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ^a według sektorów w 1999 roku....	130
Tabela 72. Napływy i odpływy bezrobotnych w 1999 roku.....	131
Tabela 73. Bezrobocie według stanu z dnia 31.12.1999 r.	131
Tabela 74. Bezrobotni według poziomu wykształcenia	132
Tabela 75. Bezrobotni według wieku i czasu pozostawania bez pracy	133
Tabela 76. Bezrobotni według stażu pracy	134
Tabela 77. Aktywne formy pomocy bezrobotnych w 1999 roku	135

Tabela 78. Przyczyny interwencji podejmowanych przez Straż Miejską w 1999 r.....	138
Tabela 79. Zgłoszenia mieszkańców miasta o naruszeniu ładu i porządku (zarejestrowane przez Straż Miejską)	138
Tabela 80. Funkcjonowanie Straży Miejskiej w latach 1998-1999	138
Tabela 81. Efektywność służb jednostek Pionu Prewencji KMP w Białej Podlaskiej	140
Tabela 82. Przestępstwa stwierdzone na terenie Białej Podlaskiej oraz ich wykrywalność w 1998 i 1999	140
Tabela 83. Przyczyny kolizji drogowych w 1999 r.	141
Tabela 84. Ujawnione kolizje i wypadki drogowe	142
Tabela 85. Przyczyny powstawania pożarów w Białej Podlaskiej	143
Tabela 86. Ilość pożarów w Białej Podlaskiej	143
Tabela 87. Skutki pożarów	143
Tabela 88. Dochody budżetu miasta w latach 1995 – 1999 (PLN)	151
Tabela 89. Struktura dochodów budżetu miasta w latach 1995 – 1999 (%)	151
Tabela 90. Dochody budżetu miasta z tytułu podatków i opłat lokalnych w latach 1995 – 1999 (PLN)	152
Tabela 91. Dochody budżetu miasta z podstawowych źródeł ich pochodzenia w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 1995 – 1999 (PLN)	152
Tabela 92. Podatek od nieruchomości	153
Tabela 93. Wydatki miasta w latach 1994 – 1999 (PLN)	154
Tabela 94. Struktura wydatków miasta w latach 1995 – 1999 (%).....	154
Tabela 95. Wydatki inwestycyjne miasta w latach 1995 – 1999 (PLN)	155

Wykres 1. Struktura własnościowa terenów miejskich	6
Wykres 2. Liczba ludność na przestrzeni lat 1993 – 1999 (w tys.)	7
Wykres 3. Ruch naturalny ludności w latach 1993 – 1999	7
Wykres 4. Struktura wiekowa ludności Białej Podlaskiej w 1999 roku (%)	9
Wykres 6. Miesięczne szczytowe obciążenie (mocą czynną) głównych punktów Białej Podlaskiej w 1999 r.	44
Wykres 7. Stan zdrowia dzieci i młodzieży w poszczególnych rodzajach placówek oświatowych	89
Wykres 8. Zaburzenia zdrowotne u dzieci i młodzieży	90
Wykres 9. Częstotliwość odwiedzin w poradniach dziecięcych	90
Wykres 10. Liczba zarejestrowanych firm w Białej Podlaskiej w latach 1997 – 1999	108
Wykres 11. Przychody ogółem podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Białej Podlaskiej według sektorów w 1999 roku (w mln zł)	112
Wykres 12. Przychody uzyskiwane przez podmioty gospodarcze w Białej Podlaskiej według działów EKD w 1999 roku (w mln zł)	112
Wykres 13. Struktura produkcji sprzedanej przemysłu według sektorów i sekcji EKD w 1999 roku (%)	113
Wykres 14. Struktura pracujących w sektorze przedsiębiorstw w Białej Podlaskiej według sektorów (stan na XI.2000)	114
Wykres 15. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie miasta (stan na IX.2000)	116
Wykres 16. Struktura podmiotów gospodarczych na terenie miasta według form prawnych (1999 r.)	117
Wykres 17. Użytkowanie gruntów Białej Podlaskiej	124
Wykres 18. Rynek pracy w latach 1992 – 1999	126
Wykres 19. Struktura pracujących w Białej Podlaskiej według sektorów własności	128
Wykres 20. Struktura pracujących w Białej Podlaskiej według sekcji EKD w 1999 roku ...	128
Wykres 21. Struktura pracujących w Białej Podlaskiej według sekcji w 1999 roku	129
Wykres 22. Bezrobocie na przestrzeni lat 1995 – 1999	131
Wykres 23. Bezrobocie według wykształcenia w 1999 r.	132
Wykres 24. Bezrobotni według wieku w 1999 r.	133
Wykres 25. Bezrobotni według czasu oczekiwania na pracę w 1999 r.	133
Wykres 26. Struktura dochodów budżetu w latach 1995 – 1999	152
Wykres 27. Dochód na 1 mieszkańca w latach 1995 – 1999 (PLN)	153
Wykres 28. Wydatki z budżetu na inwestycje od 1995 – 1999 roku (%)	155
Wykres 29. Dochody i wydatki budżetowe w latach 1995 – 1999 (w PLN)	155

ISBN 83-913859-1-4